

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2025

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2025

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2025

Report on the socio-economic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2025

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Zespół autorski

Editorial team

Joanna Abramowicz, Izabela Bednarczyk, Mariola Kardasińska, Aleksandra Kłosińska, Magda Stankiewicz,
Alicja Żebiałowicz

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Wioletta Wasilewska

ISSN 2084-7084

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Olsztynie przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego 2025*. Publikacja zawiera obszerny zestaw najbardziej aktualnych informacji statystycznych charakteryzujących poziom rozwoju społeczno-gospodarczego naszego województwa.

Zakres tematyczny opracowania obejmuje problematykę z zakresu środowiska, społeczeństwa, gospodarki oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego. Prezentowane zagadnienia zostały przedstawione w retrospekcji od 2015 r., co umożliwia analizę i ocenę zmian zachodzących w ostatnich latach. Dodatkowo istnieje możliwość porównania zjawisk społeczno-ekonomicznych występujących w województwie warmińsko-mazurskim z procesami zachodzącymi w kraju i innych województwach.

Przedstawiona w publikacji problematyka została zaprezentowana na wykresach, mapach, kartogramach i kartodiagramach, umożliwiając poznanie zmian w czasie oraz rozmieszczenia przestrzennego zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych. Część analityczną opracowania uzupełniają tablice przeglądowe.

W tegorocznej edycji publikacji po raz pierwszy uwzględniono – w formie Aneksu – wybrane informacje na temat Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI), zdefiniowanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszary (gminy) zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze, dla których funkcjonują specjalne instrumenty wsparcia rozwojowego.

Szeroki zakres danych dla obszarów funkcjonalnych (w tym OSI) znajduje się również w Banku Danych Lokalnych, w dedykowanym module pod nazwą *Obszary funkcjonalne* (pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/obszary>) oraz w kolejnej edycji publikacji Głównego Urzędu Statystycznego *Rozwój regionalny Polski – raport analityczny 2024*.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie cennym źródłem informacji o województwie warmińsko-mazurskim. Jednocześnie proszę o wszelkie sugestie dotyczące zawartości publikacji oraz zakresu prezentowanych w niej danych statystycznych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Preface

Statistical Office in Olsztyn presents the next edition of *Report on the socio-economic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship 2025*. This publication includes a comprehensive set of the most current statistical data describing the level of socio-economic development of our Voivodship.

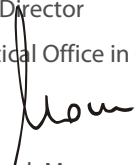
The thematic scope of the study includes issues relating to the environment, society, economy and finances of local government units. Described issues were presented in the retrospection since 2015 that enables analysis and assessment of changes taking place in the last years. Additionally it is possible to compare socio-economic phenomena occurring in Warmińsko-Mazurskie Voivodship with processes taking place in the country and also in other voivodships.

Issues described in the publication were presented in the form of graphs, maps, cartograms and cartodiagrams. It allows to learn about changes in time and spatial distribution of socio-economic phenomena and processes. The analytical part of the elaboration is supplemented with review tables.

This year's edition of the publication for the first time includes --in the form of an Annex -- selected information on Areas of Strategic Intervention (ASI), defined in the National Strategy of Regional Development 2030 as areas (gminas) threatened by permanent marginalisation and cities losing socio-economic functions, for which there are special instruments of development support.

A wide range of data for functional areas (including ASI) can also be found in the Local Data Bank, in a dedicated module entitled *Functional areas* (at <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/obszary>) and in the next edition of the publication of the Statistics Poland *Regional development of Poland – analytical report 2023*.

I believe that this study will be a valuable source of information about Warmińsko-Mazurskie Voivodship. At the same time I ask for any suggestions regarding the content of the publication and the scope of presented statistical data.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	8
Symbols	
Ważniejsze skróty	8
Major abbreviations	
Synteza	10
Executive summary	
Rozdział 1 Województwo na tle kraju	18
Chapter 1 Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2 Województwo na tle pozostałych województw	21
Chapter 2 Voivodship against the background of other voivodships	
Rozdział 3 Powierzchnia i podział terytorialny województwa	29
Chapter 3 Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4 Środowisko	31
Chapter 4 Environment	
4.1. Powierzchnia	31
Area	
4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne	34
Water consumption. Industrial and municipal wastewater	
4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	38
Pollution and protection of air	
4.4. Ochrona przyrody. Lasy	40
Nature protection. Forests	
4.5. Odpady przemysłowe i komunalne	44
Industrial and municipal waste	
4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	48
Economic aspects of environmental protection	
Rozdział 5 Społeczeństwo	51
Chapter 5 Society	
5.1. Kapitał ludzki	51
Human capital	
5.1.1. Demografia	51
Demography	
5.1.2. Edukacja	59
Education	
5.1.3. Zasoby pracy	68
Labour resources	

	5.2. Jakość życia	79
	Quality of life	
	5.2.1. Zamożność mieszkańców	79
	Inhabitants' wealth	
	5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny	86
	Social assistance and family support	
	5.2.3. Warunki mieszkaniowe	94
	Housing conditions	
	5.2.4. Ochrona zdrowia	100
	Health care	
	5.2.5. Kultura	107
	Culture	
	5.2.6. Bezpieczeństwo na drogach	111
	Road safety	
	5.2.7. Społeczeństwo informacyjne	113
	Information society	
	5.2.8. Aktywność społeczna	115
	Social activity	
Rozdział 6	Gospodarka	118
Chapter 6	Economy	
	6.1. Produkt krajowy brutto	118
	Gross domestic product	
	6.2. Przedsiębiorczość	123
	Entrepreneurship	
	6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej	123
	Entities of the national economy	
	6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa	127
	Research and development	
	6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	131
	Use of information and communication technologies in enterprises	
	6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	133
	Financial results of non-financial enterprises	
	6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	137
	Investment outlays of enterprises	
	6.3. Produkcja i usługi	141
	Production and services	
	6.3.1. Rolnictwo	141
	Agriculture	
	6.3.2. Przemysł	146
	Industry	
	6.3.3. Budownictwo	153
	Construction	
	6.3.4. Rynek wewnętrzny	159
	Internal market	

	6.3.5. Transport	161
	Transport	
	6.3.6. Energia	168
	Energy	
Rozdział 7 Chapter 7	Zarządzanie rozwojem	172
	Development management	
	7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego	172
	Revenue of local government units	
	7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	175
	Expenditure of local government units	
	7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	178
	Result of budgets of local government units	
	7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich	181
	Projects co-financed by the European funds	
	7.5. Planowanie przestrzenne	187
	Spatial planning	
Rozdział 8 Chapter 8	Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim	192
	Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship	
Rozdział 9 Chapter 9	Wybrane dane o Olsztynie	196
	Selected data on Olsztyn	
Rozdział 10 Chapter 10	Wybrane dane o miastach na prawach powiatu	198
	Selected data on cities with powiat status	
Aneks	Wybrane dane dla Obszarów Strategicznej Interwencji na tle miast i obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim	200
Annex	Selected data for Areas of Strategic Intervention against the background of urban and rural areas in Warmińsko-Mazurskie Voivodship	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given
Znak (*)	dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych data revised

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

zł PLN	– złoty zloty
tys.	– tysiąc thousand
mln	– milion million
kg	– kilogram kilogram
dt	– decytona deciton
l	– litr litre
ha	– hektar hectare
m ²	– metr kwadratowy square metre
m ³	– metr sześcienny cubic metre
km ²	– kilometr kwadratowy square kilometre

t km	– tonokilometr
tkm	tonne-kilometre
szt.	– sztuka
pcs	pieces
PKD	– Polska Klasyfikacja Działalności Polish Classification of Activities
p. proc.	– punkt procentowy percentage point

Synteza

Środowisko

W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. zużyto mniej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z poprzednim rokiem. Zmniejszyła się liczba oczyszczalni ścieków, wzrósł natomiast udział ludności korzystającej z nich. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych zmniejszyła się w skali roku. Powierzchnia o szczególnych walorach prawnie chroniona zwiększyła się. Wzrosła ilość odpadów przemysłowych wytworzonych w ciągu roku. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska oraz na środki trwałe służące gospodarce wodnej były wyższe niż rok wcześniej.

W 2023 r. w województwie wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w roku poprzednim. W skali roku spadła ilość odebranych odpadów komunalnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie. Najwięcej odpadów zebranych selektywnie pochodziło z gospodarstw domowych. Na koniec roku na terenie województwa funkcjonowało 10 kontrolowanych składowisk odpadów komunalnych oraz istniały 23 nielegalne wysypiska śmieci.

Spółeczeństwo

Liczba ludności województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2015–2024 systematycznie zmniejszała się. Spadek liczby mieszkańców był spowodowany ubytkiem migracyjnym ludności województwa, a w latach 2015, 2016, 2018–2024 również ujemnym przyrostem naturalnym.

W województwie następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu z przeciętnymi wartościami w kraju. Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2024 r. wyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym. Na tym samym poziomie był udział ludności w wieku poprodukcyjnym, natomiast odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym był niższy niż w kraju.

W okresie 2020–2023 liczba placówek wychowania przedszkolnego zmniejszyła się. Jednocześnie wzrosła liczba korzystających z nich dzieci.

W 2024 egzamin maturalny zdało ponad 84% absolwentów, co oznaczało poprawę zdawalności w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i ze stanem z 2015 r.

Liczba studentów i absolwentów w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszała się systematycznie od 2015 r.

Na koniec października 2024 r. w porównaniu z grudniem 2023 r. spadła liczba pracujących w gospodarce narodowej.

W województwie w 2024 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, zmniejszyła się liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Stopa bezrobocia, podobnie jak w latach ubiegłych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), przeprowadzonego w 4 kwartale 2024 r. wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku spadła liczba pracujących, co wpłynęło na spadek wskaźnika zatrudnienia. Wzrosła liczba bezrobotnych i biernych zawodowo.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie w 2023 r. było wyższe niż przed rokiem.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2024 r. ukształtowało się na poziomie wyższym niż rok wcześniej.

W 2024 r. liczba emerytów i rencistów była wyższa niż rok wcześniej. Wzrosła również przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto. Wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacane przez ZUS.

W 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Na każde 10 tys. mieszkańców województwa 404 osoby otrzymały świadczenie z pomocy społecznej – był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W okresie 2015–2023 liczba beneficjentów świadczeń środowiskowej pomocy społecznej w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju.

W tym samym okresie w zasobach mieszkaniowych województwa przybyło ponad 42 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach, a ich udział w 2023 r. wyniósł 64,7%. Od 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmniejszyła się przeciętna liczba osób, przypadających na 1 mieszkanie.

Od 2015 r. w województwie przybyło ponad 1 350 km sieci wodociągowej. Na koniec 2023 r. na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,7% długości sieci wodociągowej. Mimo systematycznego wzrostu, jej gęstość w województwie należała do najniższych w kraju (13 lokata). W 2023 r. liczba osób korzystających z sieci nie zmieniła się w stosunku do roku poprzedniego. W miastach zużycie wody na 1 mieszkańca pozostało na tym samym poziomie, natomiast wzrosło na obszarach wiejskich.

W latach 2015–2023 w województwie przybyło ponad 1 040 km sieci kanalizacyjnej. Na koniec 2023 r. na terenach wiejskich znajdowało się 68,9% sieci kanalizacyjnej. W stosunku do 2022 r. zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wzrosło. Było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w kraju (14 lokata). W 2023 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało więcej mieszkańców województwa niż rok wcześniej.

Od 2015 r. przybyło w województwie ponad 820 km sieci gazowej. Jej gęstość w przeliczeniu na 100 km² powierzchni uplasowała województwo warmińsko-mazurskie na 15 miejscu w kraju. Wzrósł odsetek ludności korzystającej z sieci w stosunku do roku poprzedniego. W porównaniu z 2022 r. zużycie gazu przez gospodarstwa domowe spadło, przy jednoczesnym wzroście liczby odbiorców.

Od 2015 r. do 2023 r. liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3, jak i uczęszczających do nich dzieci wzrosła ponad dwukrotnie.

Na koniec 2023 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało więcej lekarzy, lekarzy dentyistów oraz położnych i farmaceutów niż w 2019 r. Mniej było natomiast pielęgniarek. W okresie 2015–2023 liczba placówek ambulatoryjnej służby zdrowia zmniejszyła się, co wpłynęło na zwiększenie obciążenia placówek pacjentami. Odnotowano więcej porad lekarskich przeliczanych na 1 mieszkańca. Na koniec 2023 r. funkcjonował jeden szpital mniej niż rok wcześniej, mniej było także dostępnych łóżek

Dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego w okresie 2015–2023, mierzona liczbą zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) przypadających na 100 tys. ludności, wskazuje na lepszy dostęp do tych jednostek w województwie niż przeciętnie w kraju, we wszystkich analizowanych latach.

W latach 2015–2023 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika. Od 2015 r. wzrosła liczba kin. Liczba seansów i widzów w 2023 r. była większa zarówno w porównaniu do stanu sprzed roku, jak i sprzed ośmiu lat.

W 2024 r. w województwie doszło do mniejszej liczby wypadków drogowych. W ciągu roku zwiększyła się liczba wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Liczba ofiar wypadków była niższa niż dziewięć lat wcześniej.

Udział gospodarstw domowych, posiadających w domu łącze internetowe wynosił ponad 90% i w porównaniu do stanu sprzed roku zwiększył się. Wzrosła także popularność szerokopasmowych łącz mobilnych oraz odsetek osób regularnie korzystających z Internetu.

Gospodarka

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2023 stopniowo wzrastał. W 2023 r. w województwie dynamika wzrostu PKB w porównaniu z poprzednim rokiem była niższa niż w kraju.

W województwie na koniec grudnia 2024 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów niż rok wcześniej. Dominowały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą.

Wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 2015–2023 wzrosła ponad pięciokrotnie. Nakłady w 2023 r. finansowane były głównie ze środków zewnętrznych.

W 2024 r. najwięcej przedsiębiorstw korzystało ze stałego łącza szerokopasmowego o prędkości „przynajmniej 100, ale nie mniej niż 500 Mbit/s”. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw wyposażających pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do Internetu.

W 2024 r., w porównaniu z poprzednim rokiem, odnotowano pogorszenie wyników finansowych uzyskanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób. Pogorszeniu uległa większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych: wzrósł wskaźnik poziomu kosztów, zmniejszył się wskaźnik rentowności obrotu brutto oraz netto, wskaźnik rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wskaźnik płynności finansowej II stopnia. Poprawił się natomiast wskaźnik płynności finansowej I stopnia.

W porównaniu z poprzednim rokiem w 2024 r. nastąpił spadek nakładów inwestycyjnych realizowanych przez przedsiębiorstwa niefinansowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób.

W 2024 r. w odniesieniu do roku poprzedniego lepiej plonowały zboża, rzepak i rzepik oraz buraki cukrowe. Zmniejszyły się natomiast plony ziemniaków. Zwiększyło się pogłowie świń i owiec, natomiast zmniejszyło się pogłowie bydła. Skupiono więcej ziemniaków oraz mleka, natomiast mniej zbóż i żywca rzeźnego. Zmalały ceny skupu (poza żywcem wołowym i mlekiem). Na targowiskach wzrosły ceny ziemniaków, natomiast spadły ceny zbóż.

W 2023 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość zarówno produkcji roślinnej, jak i produkcji zwierzęcej. W skali roku zanotowano także wzrost produkcji końcowej i towarowej.

W 2024 r. w porównaniu z rokiem poprzednim spadła produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) oraz przeciętne zatrudnienie. Niższa niż przed rokiem była również wydajność pracy (mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego).

Odnotowano spadek produkcji sprzedanej budownictwa (w cenach bieżących). Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju (15 miejsce). Mniejsza niż przed rokiem była też wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. Miał miejsce spadek przeciętnego zatrudnienia, przy jednoczesnym spadku wydajności pracy.

W 2024 r. w województwie spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania. Wzrosła natomiast liczba mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym oraz mieszkań rozpoczętych. W miastach, podobnie jak w 2023 r., przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż rok wcześniej. Mniejszy był również wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu. Spadła liczba mieszkań oddanych w przeliczeniu na 1000 ludności. Wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie.

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w odniesieniu do roku poprzedniego, spadła zarówno sprzedaż detaliczna, jak i hurtowa.

Od 2015 r. przybyło prawie 1,4 tys. km dróg publicznych o twardej nawierzchni. Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 92,4% długości dróg o nawierzchni twardej. W 2023 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej na 100 km² powierzchni województwa była najniższa w kraju. Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne.

W 2023 r. na ogólną liczbę międzymiastowych połączeń autobusowych składały się 393 linie krajowe. Wśród połączeń krajowych dominowały linie podmiejskie. Długość linii komunikacji miejskiej wzrosła w porównaniu z 2022 r. Taborem komunikacji miejskiej przewieziono więcej pasażerów niż rok wcześniej. Wzrosła również długość sieci kolejowej. Przewóz ładunków żegluga śródlądową był mniejszy niż rok wcześniej. Wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Na koniec 2023 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach była w województwie wyższa niż w roku poprzednim. Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej. Ponad 97% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii.

W 2023 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż rok wcześniej. Zarejestrowanych było więcej odbiorców energii elektrycznej niż w 2022 r. Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa spadło w porównaniu z rokiem poprzednim.

Zarządzanie rozwojem

W 2023 r., zarówno łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jak i wydatki, były wyższe niż w roku wcześniejszym. Budżety wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie zamknęły się deficytem. Ujemny wynik finansowy odnotowano na prawie wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województwa. Zadłużenie miast na prawach powiatu, gmin oraz powiatów zwiększyło się, jedynie zadłużenie w budżecie województwa zmniejszyło się.

Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy w 2023 r. na realizację projektów w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych zwiększyła się w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Ponad 80% dotacji unijnych miało charakter inwestycyjny.

W 2023 r. liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany oraz powierzchnia tego obszaru zmniejszyły się w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Działania rewitalizacyjne prowadziła prawie 1/3 gmin.

Executive summary

Environment

In 2023, in Warmińsko-Mazurskie Voivodship, less water was used for the needs of the national economy and population compared to the previous year. Number of wastewater treatment plants decreased, while the share of the population using them increased. The emission of gaseous and particulate pollutants decreased over the year. Area of special nature value under legal protection increased. The amount of industrial waste generated during the year increased. Outlays on fixed assets for environmental protection and for water management were higher compared to the previous year.

In 2023, less municipal waste was generated in the Voivodship than in the previous year. The amount of municipal waste collected per capita decreased per year. The share of waste collected separately increased. The largest amount of municipal waste collected separately came from households. At the end of the year, there were 10 controlled municipal landfill sites and 23 illegal landfills in the Voivodship.

Society

The population of Warmińsko-Mazurskie Voivodship decreased systematically in the years 2015–2024. The decrease in the number of inhabitants was caused by the migration outflow of the Voivodship's population and in 2015, 2016, 2018–2024 also by negative natural increase.

The population ageing process was observed in the Voivodship. However, compared the average values in the country, Warmińsko-Mazurskie Voivodship was characterised in 2024 by a higher share of the working age population. The share of the post-working age population was at the same level. The percentage of people of pre-working age was lower than in the country.

In the 2015–2023, the number of pre-primary establishments decreased. At the same time, the number of children in pre-primary establishments increased.

In 2024, over 84% of graduates passed the matriculation examination, which meant an improvement in the pass rate compared to the previous year and to 2015.

Number of students and graduates per 10 thousand population has decreased systematically since 2015.

At the end of October 2024, the number of employed persons in the national economy decreased compared to December 2023.

In 2024, the number of registered unemployed persons decreased in the Voivodship. The unemployment rate, as in previous years, was one of the highest in the country.

The results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the 4th quarter of 2024, indicate that compared to the same period of the previous year, the number of employed persons decreased, which contributed to an decrease in the employment rate. The number of unemployed and economically inactive persons increased.

In 2023, the average monthly gross wages and salaries in the national economy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was higher than in the previous year.

In 2024, the average monthly gross wages and salaries in the business enterprise sector was higher than a year earlier.

In 2024, the number of retirees and pensioners was higher than the year before. The average monthly gross retirement and other pension also increased. Benefits paid by ZUS were characterised by higher dynamics.

In 2023, compared to the previous year, there was an increase in average monthly available income and average monthly expenditures per capita in households.

For every 10 thousand population of the Voivodship, up to 404 persons received social assistance benefits – it was the highest rate in the country.

In the 2015–2023, the number of social assistance beneficiaries per 10 thousand population in the Voivodship decreased, but it was still the highest rate in the country.

At the same time, over 42 thousand premises were added to the Voivodship's dwelling stock. Dwellings located in towns predominated, with a share of 64.7% in 2023. Housing conditions have slightly improved since 2015. The average size of dwelling and the average useful floor area per person increased. The average number of persons per dwelling decreased. Dwellings in rural areas were larger than in the towns and more people lived in them.

Since 2015, almost 1,350 km of water supply distribution network have been added in the Voivodship. At the end of 2023, 84.7% of the length of the water supply network was located in rural areas. Despite a steady growth, its density in the Voivodship was one of the lowest in the country (13th place). In 2023, the number of people using the network did not change compared to the previous year. In towns, water consumption per capita remained at the same level while increased in rural areas.

In the years 2015–2023, more than 1,040 km of sewage network were added in the Voivodship. At the end of 2023, 68.9% of the sewage network was located in rural areas. Compared to 2022, the density of the sewage network has increased. It was, as in the case of water supply system, one of the lowest in the country (14th place). In 2023, more inhabitants of the Voivodship were using the sewage network than the year before.

Since 2015, more than 820 km of gas supply system have been added to the Voivodship. Its density per 100 km² of total area placed Warmińsko-Mazurskie Voivodship on the 15th place in the country. The percentage of the population using the network has increased compared to the previous year. Compared to 2022, gas consumption by households decreased while the number of customers increased.

From 2015 to 2023, the number of childcare facilities for children up to the age of 3, as well as the number of children attending, more than doubled.

At the end of 2023 there were more doctors, dentists, midwives and pharmacists working directly with patients in Warmińsko-Mazurskie Voivodship than in 2019. However, there were fewer nurses. In the period 2015–2023, the number of out-patient health care facilities decreased, which resulted in an increase in patient burden on facilities. There were more medical consultations per inhabitant. At the end of 2023, there was one less hospital in operation than the year before, there were also fewer beds available.

The availability of services provided by the emergency medical services system in the period 2015–2023, measured by the number of emergency rescued teams per 100 thousand population, indicates better access to these units in the Voivodship than the national average in all analysed years.

In the years 2015–2023, the level of readership, measured by the index of library loans per 1 library user, increased. The number of cinemas has increased since 2015. The number of screenings and audiences in 2023 was higher both compared to a year ago and eight years ago.

In 2024, there were fewer road accidents in the Voivodship. The number of fatal accidents increased during the year. The number of casualties was lower than nine years earlier.

The share of households with an Internet connection at home was over 90% and increased compared to the previous year. The popularity of mobile broadband and the percentage of people who regularly use the Internet has increased.

Economy

Gross domestic product in 2015–2023 gradually increased. In 2023, the growth dynamics compared to the previous year was lower than in the country.

At the end of December 2024, more entities were entered in the REGON register in the Voivodship than the year before. Natural persons conducting economic activity predominated.

In 2015–2023, the value of intramural expenditure on R&D per capita increased more than fivefold. Expenditures were mainly financed with external funds.

In 2024, the largest number of enterprises were using a fixed broadband connection with a speed of 'at least 100, but not less than 500 Mbit/s'. The proportion of enterprises equipping employees with mobile devices enabling mobile access to the Internet increased.

In 2024, compared to the previous year, there was a deterioration in the financial results obtained by non-financial enterprises employing more than 49 persons. Most of the basic economic and financial indicators deteriorated: cost level indicator increased, gross and net turnover profitability indicator decreased, the profitability indicator on sales of products, goods and materials and the second degree financial liquidity indicator. However, the first degree financial liquidity indicator improved.

There was a decrease in investment outlays of non-financial enterprises employing more than 49 persons.

In 2024, compared to the previous year, both cereals, rape and turnip rape and sugar beet yielded better. On the other hand, potato yields decreased. The stock of pigs and sheep increased, while the stock of cattle decreased. More potatoes and milk were purchased, while less cereals and slaughter livestock. Procurement prices decreased (except for beef livestock and milk). Potato prices increased at marketplaces, while cereal prices decreased.

In 2023, compared to the previous year, there was an increase in gross agricultural output (in constant prices), which was due to the higher value of both crop and animal production. On an annual basis, there was also an increase in final and market output.

In 2024, compared to the previous year, sold production of industry (in constant prices) and average paid employment decreased. Labour productivity (measured by the value of sold production per employee) was also lower than in the previous year.

There was a decrease in sold production of construction (in current prices). The value of sold production was one of the lowest in the country (15th place). The value of sales of construction and assembly production was also lower than a year ago. There was a decrease in average paid employment, with an decrease in labour productivity.

In 2024, the number of dwellings completed decreased in the Voivodship. Number of dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project and dwellings in which construction has begun increased. In urban areas, as in 2023, more new dwellings were added than in rural areas. Average useful floor area of dwelling completed was smaller than in the previous year. The dwelling size indicator, expressed as the number of rooms per dwelling, was also smaller. The number of dwellings completed per 1000 population decreased. All newly completed dwellings were equipped with basic technical and sanitary installations, i.e. water supply, sewage system and central heating.

In 2024, compared to the previous year, both retail sales and wholesale sales decreased in Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Almost 1.4 thousand km of hard surface public roads have been added since 2015. Roads with improved surface accounted for 92.4% of the length of hard surfaces roads. In 2023, the density of hard surface roads per 100 km² of the Voivodship's area was the lowest in the country. The density indicator of communal and district roads with hard surface as well as unsurfaced, showed a large territorial differentiation.

In 2023, the total number of interurban bus connections consisted of 393 national lines. Suburban lines dominated among national connections. The length of urban transport lines increased compared to 2022. More passengers were transported by urban transport fleet than in the previous year. The length of railway lines also increased. Transport of goods by inland waterway was lower than in 2022. However, the number of passengers transported increased.

At the end of 2023, the installed and maximum capacity of power plants was higher in the Voivodship than in the previous year. There was an increase in production of electricity. In the Voivodship, 97.6% of the electricity generated came from renewable energy sources.

In 2023, households consumed less electricity than the year before. There were fewer registered electricity consumers than in 2022. The average consumption of electricity by inhabitant of the Voivodship decreased compared to the previous year.

Development management

In 2023, both total revenues and expenditures of local government unit budgets were higher than in the previous year. The budgets of all local government units closed with a deficit. The debt of all types of units decreased. A negative financial result was recorded at almost all levels of local government, excluding the Voivodship. The indebtedness of cities with powiat status, gminas and powiats increased, only the indebtedness in the budget of the Voivodship decreased.

The total value of grants received by local governments in 2023 for projects under programmes financed with EU funds increased, compared to the previous year. More than 80% of the EU grants were of an investment nature.

In 2023, the number of gminas that designated degraded and the area of degraded area decreased compared to the previous year. Revitalisation activities were carried out by almost 1/3 of the gminas.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2023 (as of 31 December) in %	0,2	0,2
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2023 r. w hm ³ Consumption of water for the needs of the national economy and population during the year in 2023 in hm ³	7 921,3	101,7
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2023 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2023 in hm ³	6 835,6	62,1
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2023 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2023 in dam ³	1 390 700	47 649
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2023 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air purity in 2023 in tonnes/year:		
gazowych gases	172 771 340	1 437 823
pyłowych particulates	15 994	406
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2023 r. w % Total area under legal protection in total area in 2023 in %	32,2	46,8
Lesistość w 2023 r. w % Forest cover in 2023 in %	29,6	31,9
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2024 (as of 31 December)	119	56
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r. Natural increase per 1000 population in 2024	-4,2	-4,7
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2024	0,2	-1,8
Przeciętne trwanie życia w 2023 r. (w latach): Life expectancy in 2023 (in years):		
mężczyźni males	74,7	74,0
kobiety females	82,0	81,7
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2023/2024 Children aged 3–6 in pre-primary establishments ^a per 1000 children aged 3–6 in 2023/2024 school years	961	905

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^a w 2024 r. w % (przeciętne w roku) Employment rate by LFS ^a in 2024 in % (annual averages)	56,8	53,6
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^a w 2024 r. w % (przeciętne w roku) Activity rate by LFS ^a in 2024 in % (annual averages)	58,5	55,7
Stopa bezrobocia według BAEL ^a w 2024 r. w % (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS ^a in 2024 in % (annual averages)	2,9	3,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2024 r. Registered unemployed persons per job offer in 2024	21	28
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto ^b w sektorze przedsiębiorstw w 2024 r. w zł Average monthly gross wages and salaries ^b in the enterprise sector in 2024 in PLN	8 265,92	6 863,45
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2024 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from the non-agricultural social security system in 2024 in PLN	3 735,81	3 452,14
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2023 in PLN	2 678,30	2 428,06
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^c w 2023 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^c in 2023 in %	14,0	22,4
Współczynnik Giniego w 2023 r. w % Gini coefficient in 2023 in %	27,0	27,0
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2023 r. w % Social assistance beneficiaries in total population in 2023 in %	3,4	5,8
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2023 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2023 in thousand PLN	3 708 389	207 302
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych ^d na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2023 r. Children staying in nurseries and children's clubs ^d per 1000 children up to the age of 3 in 2023	195	140
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r. Population per out-patient health care unit in 2023	1 413	1 227
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2023 r.: Medical personnel per 10 thousand population in 2023:		
lekarze doctors	37,6	26,4
pielęgniarki nurses	57,4	53,0
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2023 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2023	42,8	45,8
Produkt krajowy brutto ^e (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł Gross domestic product ^e (current prices) per capita in 2023 in PLN	90 396	63 595
Podmioty gospodarki narodowej ^f na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy ^f per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)	1 415	1 113

a Wyniki badania zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej Polski zamieszkalej w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Na podstawie danych z Europejskiego badania dochodów i warunków życia ludności (EU-SILC). d Łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. e Wstępny szacunek. f Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

a The survey results have been generalized using data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. b Data concern economic entities employing more than 9 persons. c Based on data of the European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC). d Including nursery wards and workplace nurseries. e Preliminary estimate. f Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Warmińsko- -mazurskie
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego ^a na 10 tys. ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation ^a per 10 thousand population in 2024 (as of 31 December)	24	6
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^b w 2023 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^b in 2023	9,4	4,7
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^c w 2024 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^c in 2024 in %	77,2	72,2
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^c w 2024 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ^c in 2024 in %	95,7	97,1
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^c w 2024 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^c in 2024 (previous year=100; current prices)	93,3	84,5
Obsada bydła ^d na 100 ha użytków rolnych w 2024 r. w szt. Cattle density ^d per 100 ha of agricultural land in 2024 in heads	43,1	44,7
Obsada świń ^d na 100 ha użytków rolnych w 2024 r. w szt. Pigs density ^d per 100 ha of agricultural land in 2024 in heads	62,1	50,0
Produkcja sprzedana przemysłu ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2024 r. w zł Sold production of industry ^e (current prices) per 1 average employed person in industry in 2024 in PLN	851 725	593 124
Produkcja sprzedana budownictwa ^e (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2023 r. w zł Sold production of construction ^e (current prices) per 1 average employed person in construction in 2023 in PLN	977 059	575 255
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2024 r. Dwellings completed per 1000 population in 2024	5,3	4,1
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2023 r. Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2023	101,9	60,9
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2023 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2023	6,3	4,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2023 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2023 in %	27,4	97,6

a Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejsu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON. b Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. d Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2024 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Excluding entities for which the information about business address does not exist in the REGON register. b Economically active persons (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. c Data concern economic entities employing more than 49 persons. d The data on agricultural land as of June 1, 2024 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on June 1, 2023. e Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Rozdział 2

Chapter 2

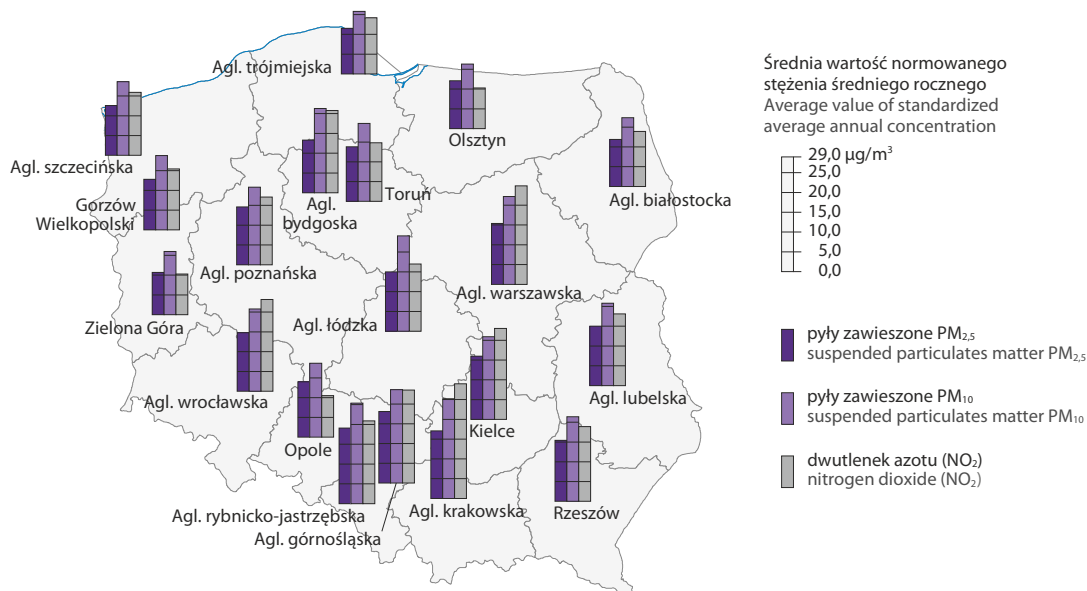
Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, i NO₂ w 2023 r.

Map 1.

Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀, and NO₂ in 2023

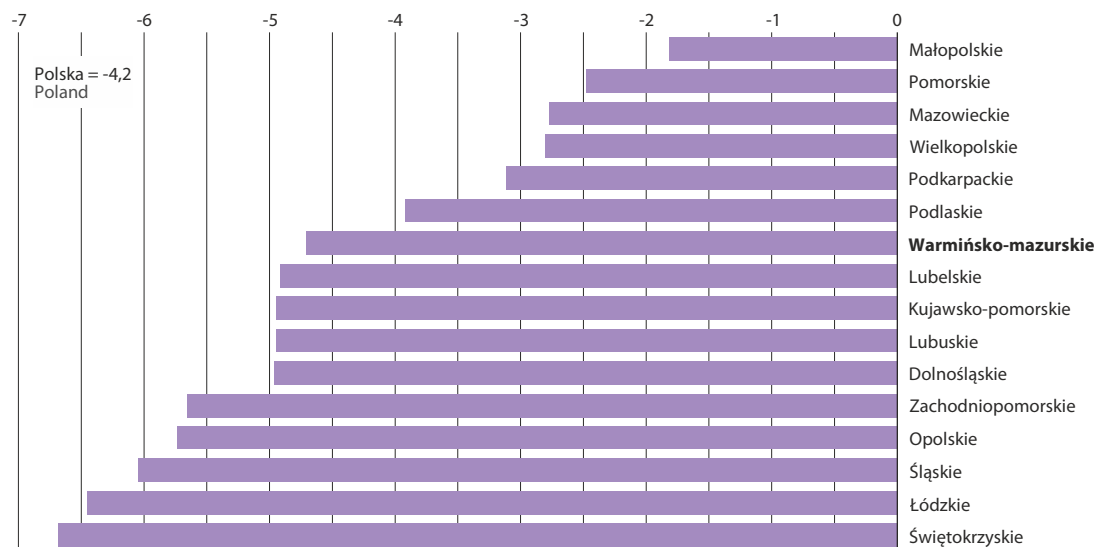
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2023 r.

Chart 1.

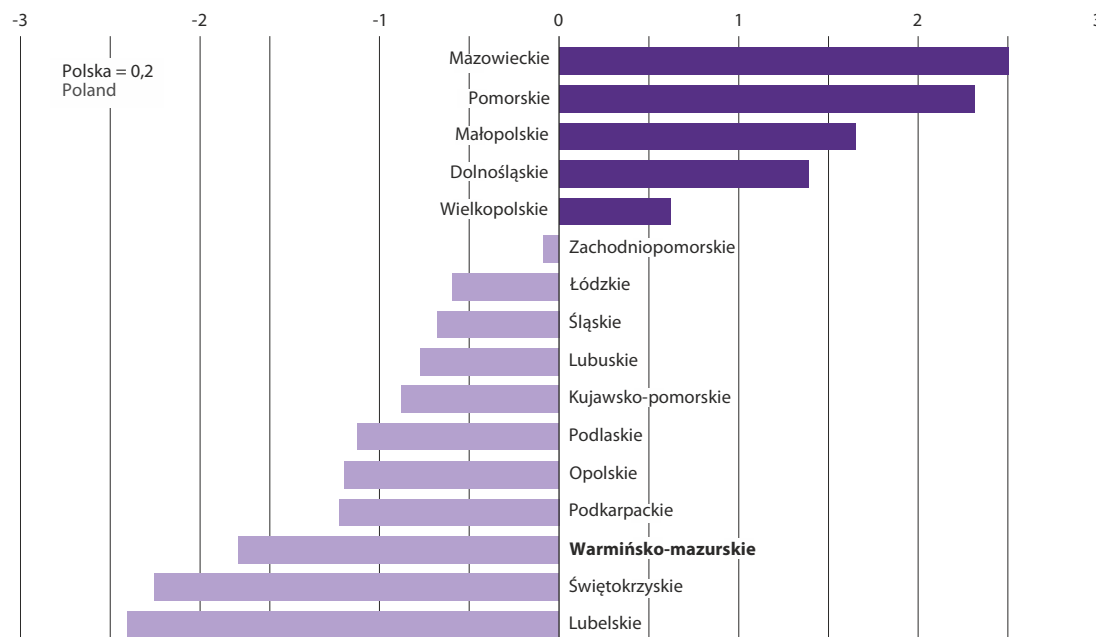
Municipal waste collected separately during the year in relation to total municipal waste collected in 2023

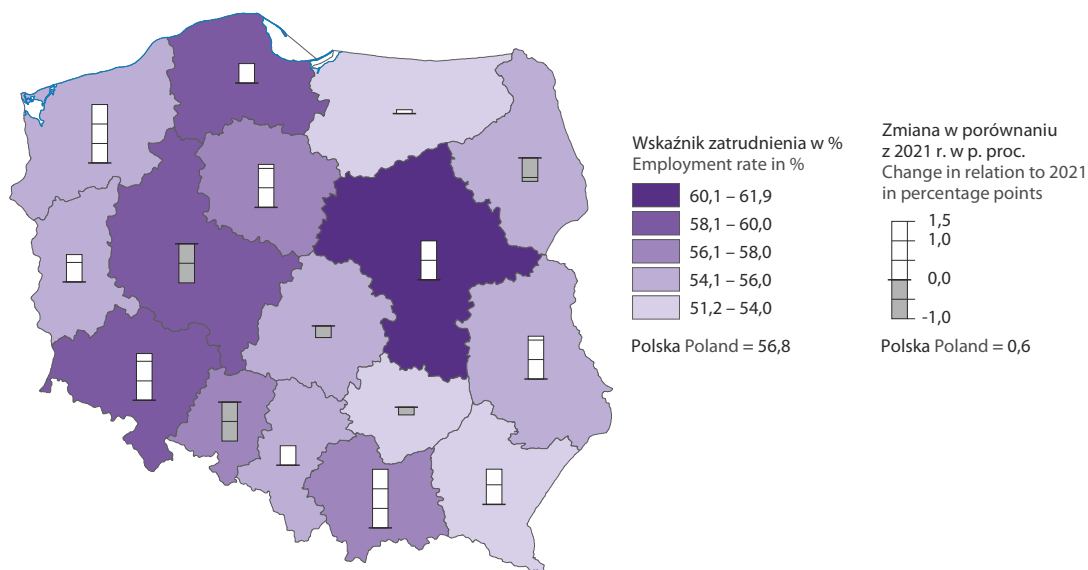
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.
Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2024

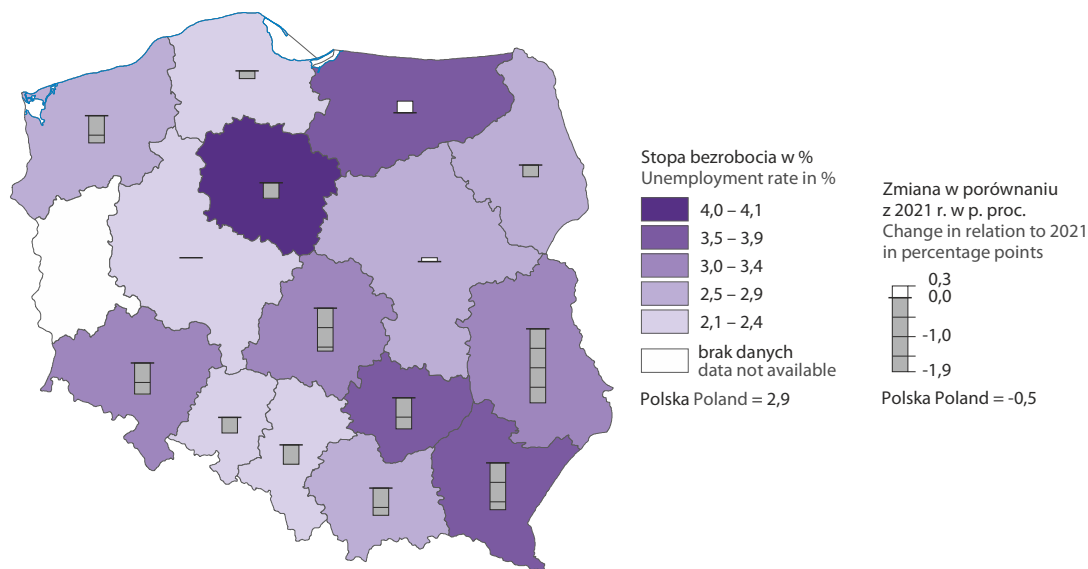
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.
Chart 3. Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2024

Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2024 r. (przeciętne w roku)
Map 2. Employment rate by LFS in 2024 (annual averages)

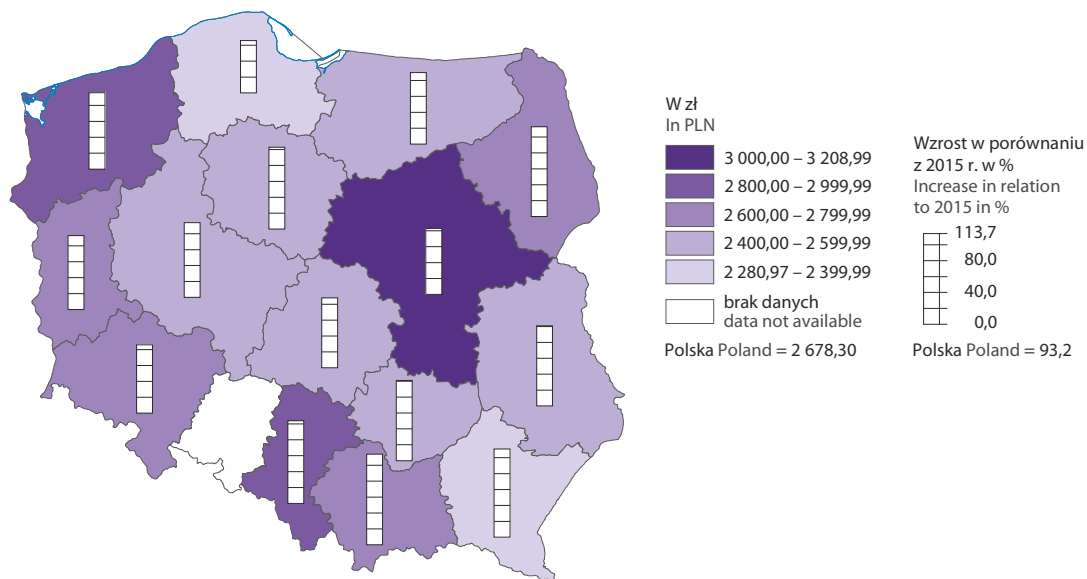

Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2024 r. (przeciętne w roku)
Map 3. Unemployment rate by LFS in 2024 (annual averages)

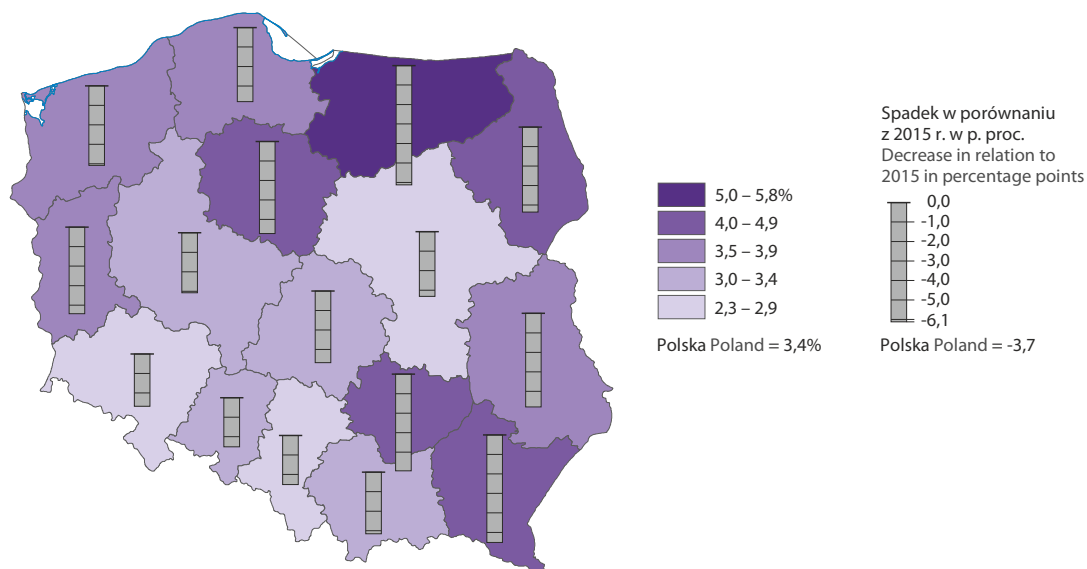
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2023 r.

Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2023

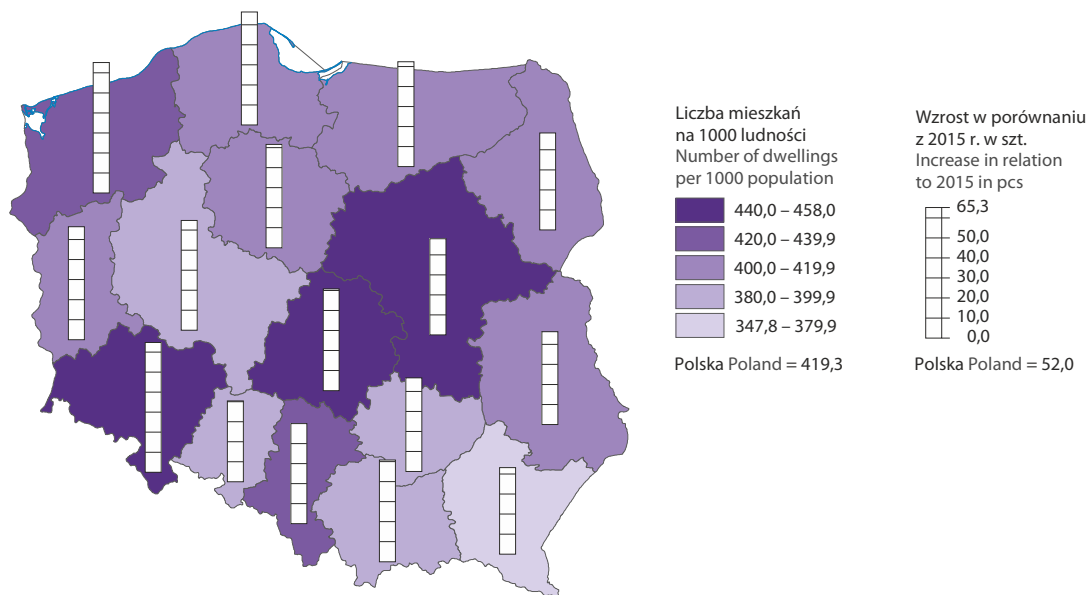
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2023 r.

Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2023

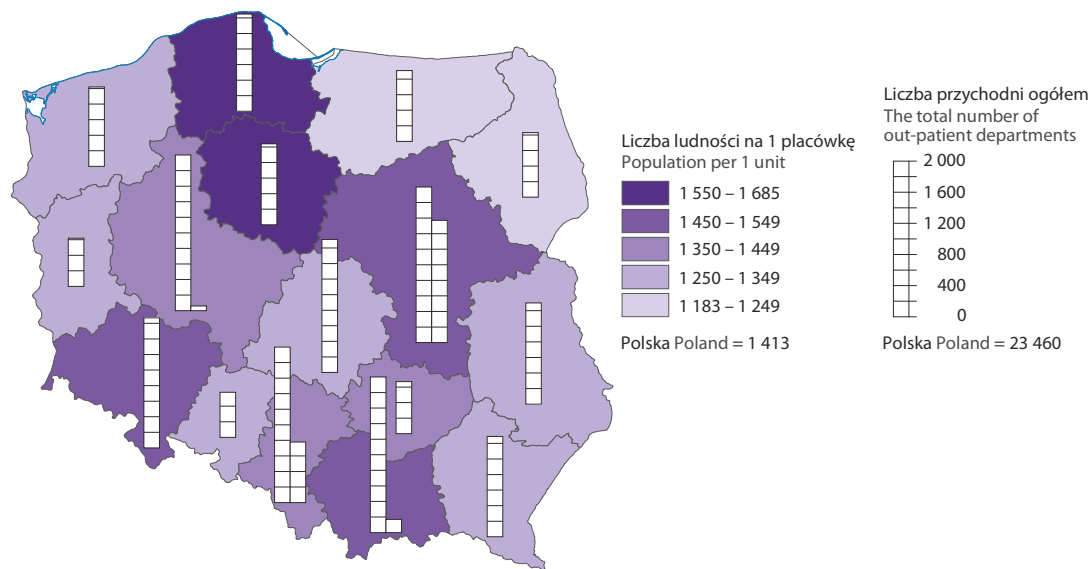

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2023 r.

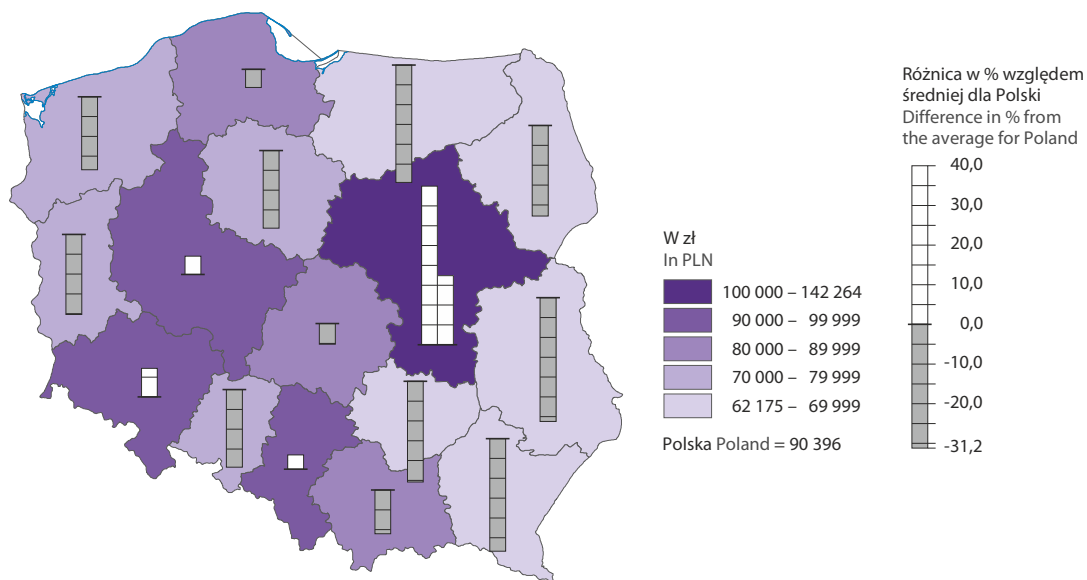
Stan w dniu 31 grudnia

Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2023
As of 31 December**Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2023 r.**

Stan w dniu 31 grudnia

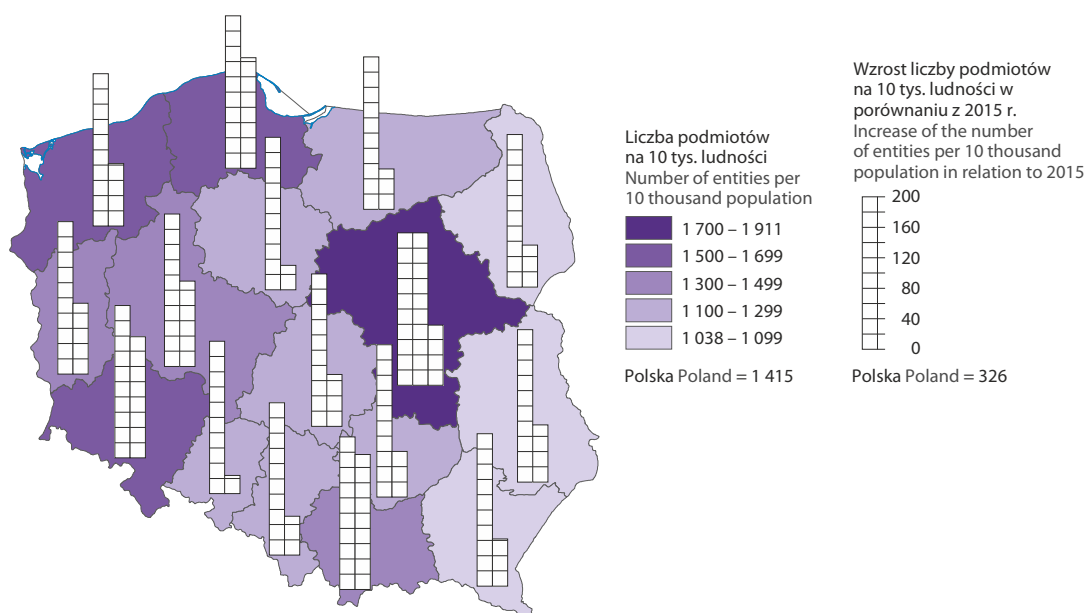
Map 7. Out-patient health care units in 2023
As of 31 December

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2023 (current prices)

^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; preliminary estimates.

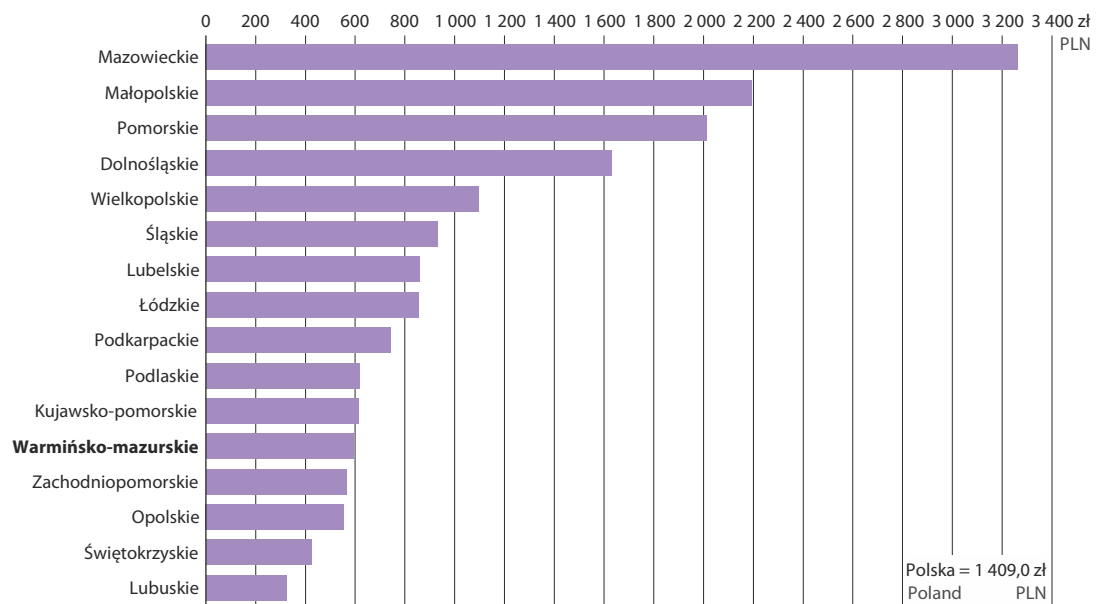
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2024 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2024
 As of 31 December

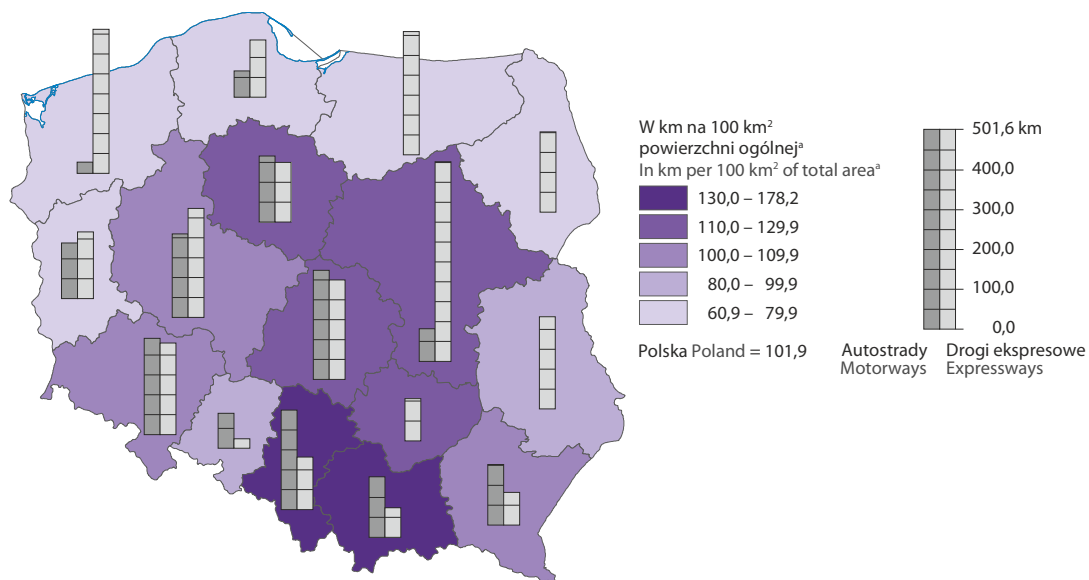
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2024 r.
Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2024

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)
Chart 5. Intramural expenditure on research and development per capita in 2023 (current prices)

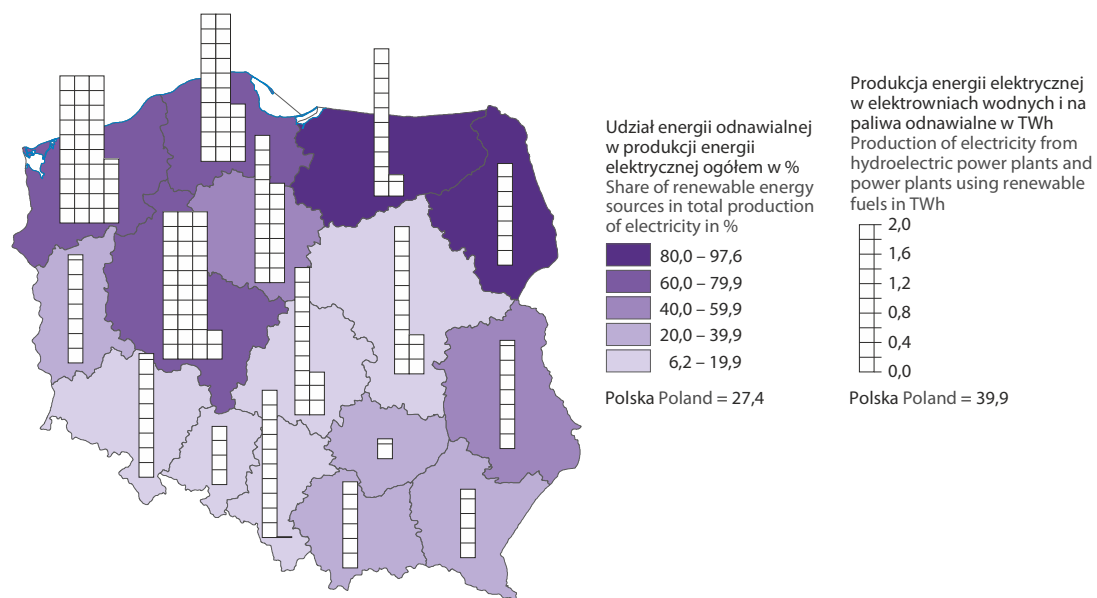

Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni w 2023 r.
Map 10. Hard surface public road in 2023

^a We wskaźniku uwzględniona jest całkowita powierzchnia jednostek, wliczając obszar morskich wód wewnętrznych
^a The indicator takes into account the total area of the territorial units, including the area of internal waters.

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2023 r.
Map 11. Energy from renewable sources in 2023

Rozdział 3
Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa
Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 12. Administrative division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
As of 31 December

Powiaty województwa
Powiats of the Voivodship

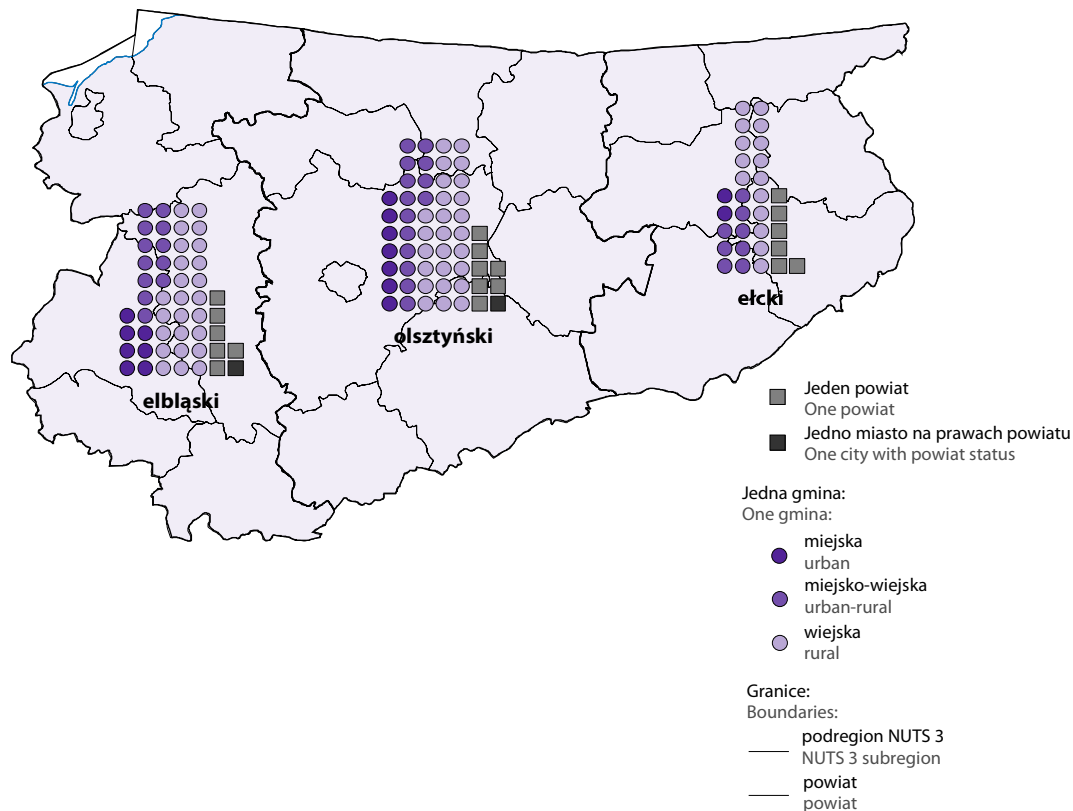
	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands		Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 371	1 349,2	mrągowski	106 467	47,1
bartoszycki	130 748	52,0	nidzicki	96 065	30,2
braniewski	120 419	36,8	nowomiejski	69 373	41,7
działdowski	95 391	61,0	olecki	87 357	31,7
elbląski	141 301	53,8	olsztyński	283 807	130,6
ełcki	111 293	88,0	ostródzki	176 658	98,2
giżycki	111 952	53,2	piski	177 532	51,6
gołdapski	77 233	24,6	szczycieński	193 324	66,1
iławski	138 518	89,5	węgorzewski	69 320	20,6
kętrzyński	121 300	56,3	m. Elbląg	7 982	112,1
lidzbarski	92 499	37,8	m. Olsztyn	8 832	166,4

Według stanu w dniu 1 stycznia 2024 r. województwo warmińsko-mazurskie zajmowało powierzchnię 24 174 km², co stanowiło 7,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2024 r.) mieszkało 1 349,2 tys. ludności, tj. 3,6% ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 56 osób (ostatnia lokata w kraju). W miastach mieszkało 58,7% ludności województwa.

Mapa 13. Podział województwa warmińsko-mazurskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 13. Division of Warmińsko-Mazurskie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2024
As of 31 December

Podregiony województwa
Subregions of the Voivodship

	Powierzchnia w ha Area in ha	Ludność w tys. Population in thousands
Warmińsko-mazurskie	2 417 371	1 349,2
elbląski	749 642	493,1
ełcki	634 687	269,6
olsztyński	1 033 042	586,4

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Powierzchnia

4.1. Area

Struktura powierzchni geodezyjnej województwa warmińsko-mazurskiego nie uległa znaczącym zmianom. Największy udział miały użytki rolne, a także grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. W latach 2015–2023 grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania utrzymały się na poziomie powyżej 4,3 tys. ha.

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju. Od północy graniczy z Federacją Rosyjską, od wschodu z województwem podlaskim, od południa z mazowieckim i kujawsko-pomorskim, a od zachodu z pomorskim.

Powierzchnia geodezyjna województwa według stanu w dniu 1 stycznia 2024 r. wynosiła 2 417,4 tys. ha i stanowiła 7,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały nieco ponad połowę powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione $\frac{1}{3}$. W województwie 5,7% gruntów znajdowało się pod wodami i był to drugi, po województwie pomorskim, najwyższy udział powierzchni wód wśród wszystkich województw w Polsce. Warmińsko-mazurskie, obok pomorskiego i zachodniopomorskiego, posiadało grunty pod wodami morskimi wewnętrznymi. Ich powierzchnia wyniosła 16,4 tys. ha.

W 2024 r. w porównaniu z 2015 r. najbardziej powiększyła się powierzchnia użytków rolnych, a także gruntów zabudowanych i zurbanizowanych.

Tablica 2. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 2. Geodesic area by land use

As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	2 417 347	2 417 347	2 417 371	2 417 371	7,7
w tym: of which:					
Użytki rolne Agricultural land	1 306 731	1 314 318 ^a	1 311 959 ^a	1 310 837 ^a	7,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	796 091	794 844	797 910	798 982	8,4
Grunty pod wodami Lands under waters	136 757	137 345	137 955	138 076	17,6
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	92 679	95 131 ^b	97 610 ^b	98 596 ^b	5,3
Nie użytki Wasteland	74 688	66 985	65 782	65 650	14,1

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item “Forest land as well as woodland and shrubland” until 2016. b Including areas used for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Na koniec 2023 r. łączna powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wynosiła 4,6 tys. ha i stanowiła 0,2% powierzchni województwa. W kraju tych gruntów było 60,4 tys. ha, co stanowiło także 0,2% powierzchni ogółem. Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i w województwie w porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła, natomiast w stosunku do 2015 r. – zmalała.

W 2023 r. zrehabilitowano 110 ha oraz zagospodarowano 6 ha powierzchni, w większości na cele rolnicze. Stanowiło to 2,5% gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. W tym samym okresie z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 242 ha gruntów, wśród których ponad 91% stanowiły grunty rolne. Przeznaczono je przede wszystkim na tereny przemysłowe i osiedlowe.

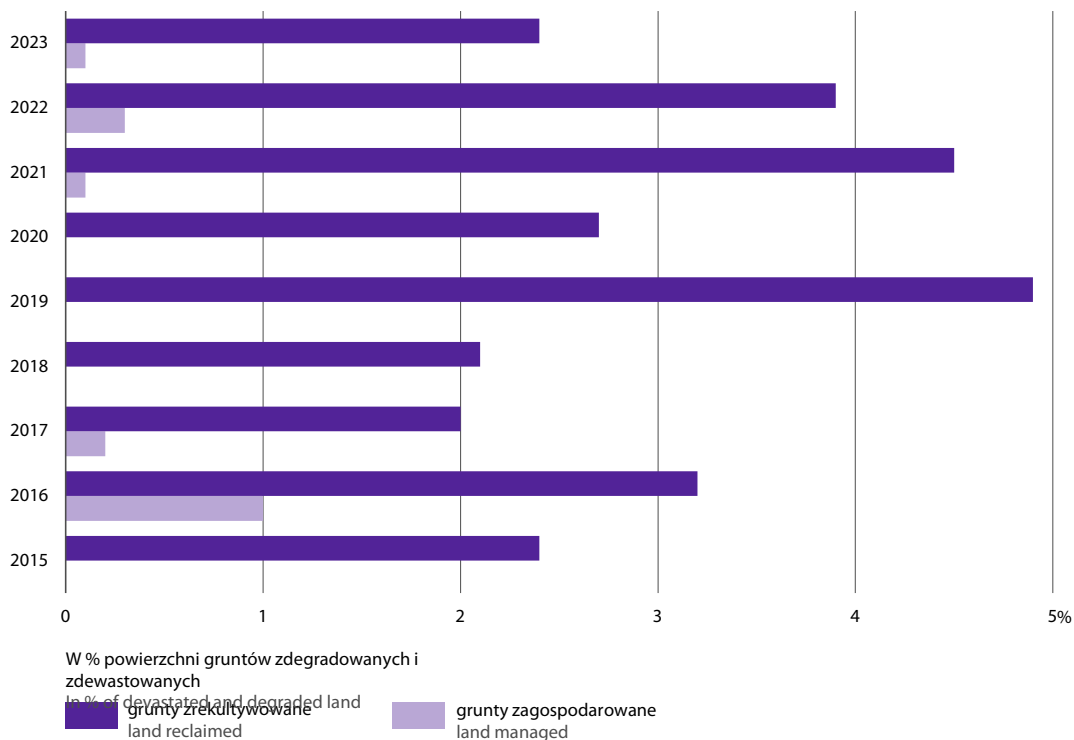
Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w krajowej powierzchni tych gruntów na koniec 2023 r. wyniósł 7,7%. Grunty zrehabilitowane w warmińsko-mazurskim stanowiły 4,8% tych gruntów w Polsce, a grunty zagospodarowane 0,5%.

Wykres 6. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku
Chart 6. Land reclaimed and managed during the year

4.2. Zużycie wody. Ścieki przemysłowe i komunalne

4.2. Water consumption. Industrial and municipal wastewater

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było niższe, zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2015 r. Wynikało to przede wszystkim ze zmniejszającego się poziomu zużycia wody w przemyśle, natomiast w gospodarstwach domowych pozostawało ono na zbliżonym poziomie. Liczba oczyszczalni ścieków była wyższa niż w 2015 r., natomiast niższa niż w roku poprzednim. Zwiększył się udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, zarówno w skali roku, jak i w skali ośmiu lat.

W 2023 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 101,7 hm³ i było nieznacznie niższe niż rok wcześniej (o 0,9%) oraz o 17,9% niższe niż w 2015 r. Udział województwa w zużyciu krajowym wyniósł 1,3%. Najwięcej wody w warmińsko-mazurskim zużyły gospodarstwa domowe (45,2% ogólnego zużycia wody) i przemysł (21,2%). W Polsce najwięcej wody zużyto w przemyśle (68,3%).

Tablica 3. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Table 3. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem^a Total^a	123,9	102,1	102,6	101,7	1,3
w tym: of which:					
Przemysł Industry	34,6	27,0	25,7	21,5	0,4
Gospodarstwa domowe Households	45,4	46,2	45,3	46,0	3,5

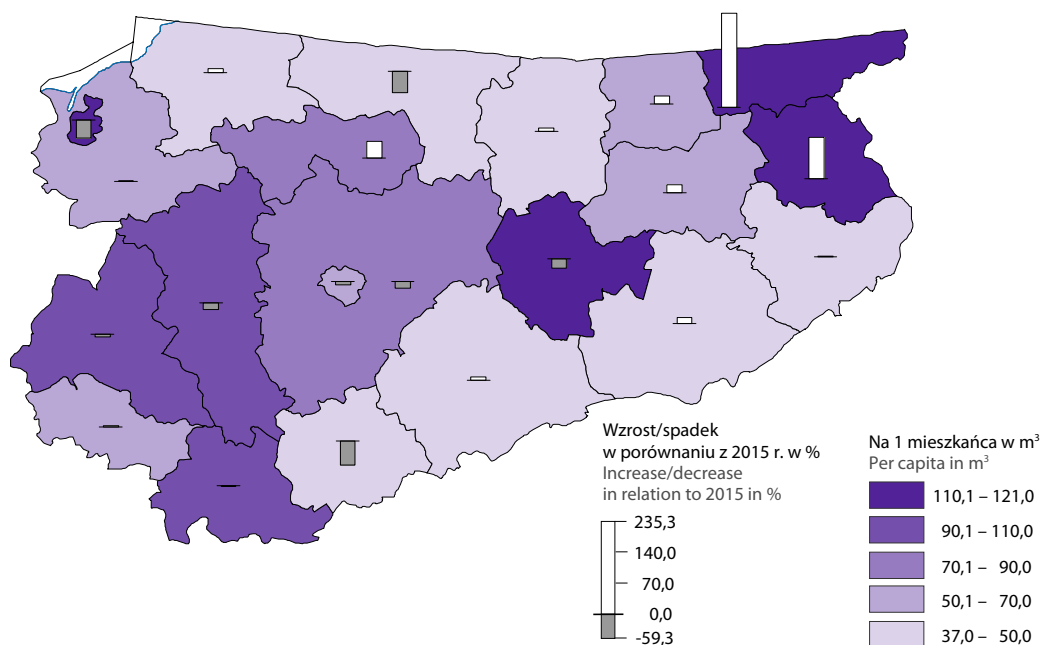
a Do 2018 r. łącznie z nawodnieniami w rolnictwie i leśnictwie
a Until 2018 includes irrigation in agriculture and forestry.

W województwie funkcjonowało 80 zakładów przemysłowych wykorzystujących wodę do produkcji. Zużyły one 21,5 hm³ wody, w tym ponad połowę przeznaczyły do produkcji. Przychód wody w przemyśle wyniósł 21,9 hm³, w tym prawie całość pochodziła z ujęć własnych.

Na potrzeby gospodarstw domowych w ciągu roku zużyto 46,0 hm³ wody. Było to o 1,6% więcej w relacji do roku poprzedniego i o 1,2% więcej w porównaniu z 2015 r.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużyto 74,6 m³ wody (w kraju 210,1 m³). W porównaniu z poprzednim rokiem ilość ta zmniejszyła się o 0,4% (w kraju spadek o 11,4%), a w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 13,2% (w kraju spadek o 19,7%). Największe zużycie wody na 1 mieszkańca w 2023 r., przekraczające 100 m³, odnotowano w powiatach: oleckim, Elblągu, mrągowskim, gołdapskim i iławskim. Natomiast najmniejsze zużycie było w powiecie nidzickim i braniewskim. Największy wzrost zużycia wody w porównaniu z 2015 r. odnotowano w powiatach gołdapskim i oleckim, natomiast największy spadek, wynoszący ponad połowę, w nidzickim i bartoszyckim.

Mapa 14. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2023 r.
 Map 14. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2023

Do wód lub do ziemi odprowadzono 62,1 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Było to o 6,1 hm³ mniej niż w 2022 r. i o 7,3 hm³ mniej niż w 2015 r. Siecią kanalizacyjną odprowadzono 76,8% ścieków. Ścieki wymagające oczyszczania osiągnęły poziom 52,2 hm³, tj. o 0,6 hm³ więcej niż w poprzednim roku i o 3,8 hm³ więcej niż osiem lat wcześniej. Stanowiły one 2,5% ścieków w kraju. Większość stanowiły ścieki komunalne. Ich ilość wzrosła w ciągu roku nieznacznie (o 0,9%) i w porównaniu z 2015 r. o 6,4%. Ścieków przemysłowych było o 3,3% więcej niż w roku poprzednim i o 25,9% więcej niż osiem lat wcześniej. Podobnie jak w roku poprzednim, oczyszczaniu poddano prawie wszystkie ścieki wymagające oczyszczania.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Tablica 4. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Table 4. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	255	271	276	274
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	44 797	46 643	47 235	47 649
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	3 582	6 806	4 366	45 11
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	75,9	77,7	78,4	79,0

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

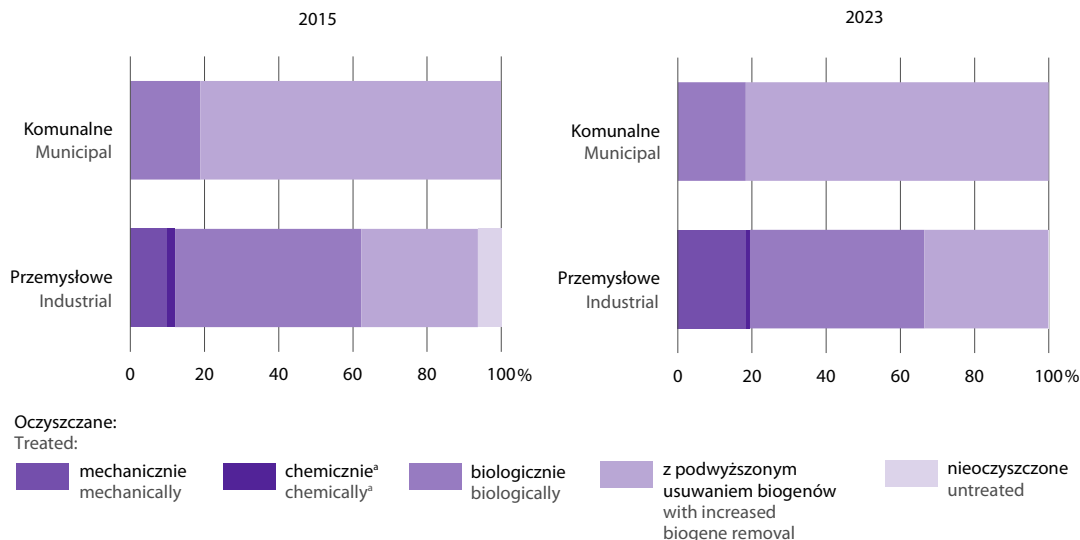
Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

W 2023 r. w województwie działało 274 oczyszczalni ścieków. Wśród nich 254 to oczyszczalnie ścieków komunalnych (z tego $\frac{3}{4}$ typu biologicznego, a $\frac{1}{4}$ z podwyższonym usuwaniem biogenów), natomiast 20 to oczyszczalnie ścieków przemysłowych (z tego 14 typu biologicznego, 3 z podwyższonym usuwaniem biogenów, 2 mechaniczne i 1 chemiczna). Udział liczby oczyszczalni ścieków komunalnych w liczbie krajowej wyniósł 7,8%, a przemysłowych 2,4%. Przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych wyniosła 327,4 dam³ na dobę, a przemysłowych 15,0 dam³ na dobę.

Ścieki komunalne wymagające oczyszczania, odprowadzone do wód lub do ziemi, były przede wszystkim oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów (81,1% w 2015 r. i 81,7% w 2023 r.). Drugim ze sposobów oczyszczania było oczyszczanie biologiczne (18,3%).

Inaczej wyglądała struktura ścieków przemysłowych wymagających oczyszczania odprowadzonych do wód lub do ziemi. Zarówno w 2015 r., jak i 2022 r., przeważały ścieki oczyszczane biologicznie (53,6% w 2015 r. i 47,1% w 2023 r.). Ponad $\frac{1}{3}$ ścieków oczyszczano metodą z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Wykres 7. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 7. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

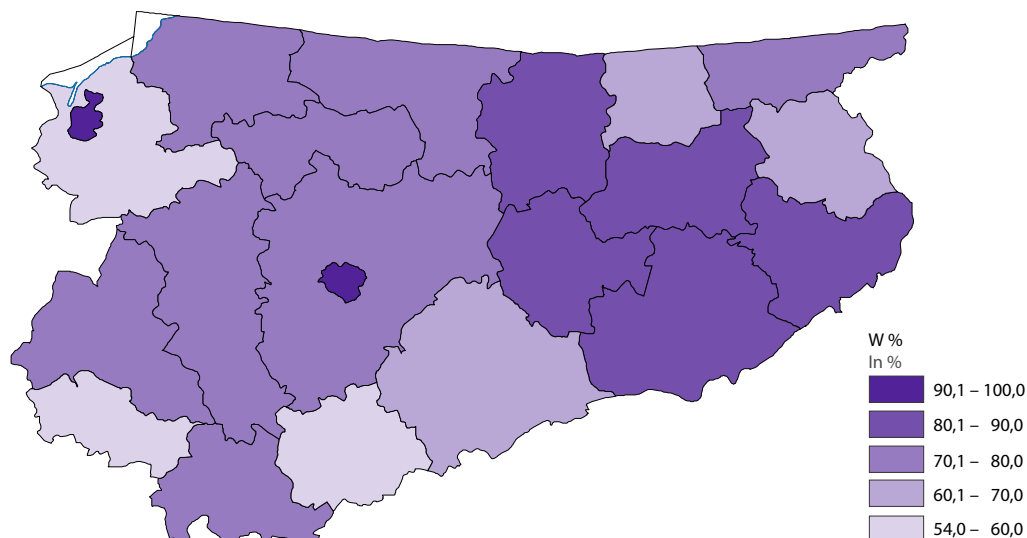

a Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.
 a Data concern only industrial wastewater.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obsługiwały 79,0% mieszkańców województwa (w 2022 r. 78,4%, a w 2015 r. 75,9%). Było to o 3,1 p. proc. więcej niż średnio w kraju. Z oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów korzystało 60,1% ludności (w Polsce 61,5%), a z oczyszczalni biologicznych 18,9% (w Polsce 14,1%). W Olsztynie z oczyszczalni ścieków korzystali wszyscy mieszkańcy miasta. Najmniejszy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków zanotowano w powiatach: elbląskim, nowomiejskim i nidzickim.

Mapa 15. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2023 r.
Map 15. Population connected to wastewater treatment plants in 2023

4.3. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.3. Pollution and protection of air

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmniejszyła się zarówno w skali roku, jak i w porównaniu z 2015 r. Również emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się porównaniu z 2022 r. i 2015 r.

W województwie w 2023 r. badaniami objęto 75 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Stanowiło to 4,1% takich zakładów w kraju. Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadały 54 zakłady, a gazowych – 9

Przez zanieczyszczanie powietrza rozumie się wprowadzanie przez człowieka, bezpośrednio lub pośrednio, substancji stałych, ciekłych lub gazowych do powietrza w takich ilościach, które mogą zagrażać zdrowiu człowieka, ujemnie wpływać na klimat, przyrodę żywą, glebę lub wodę, a także spowodować inne szkody w środowisku.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Ilość wyemitowanych w 2023 r. zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyniosła 1 437,8 tys. t i stanowiła 0,8% emisji krajowej. Emisja uległa zmniejszeniu zarówno w porównaniu z 2022 r., jak i z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń gazowych łącznie z dwutlenkiem węgla wyniosła 59,5 t (w kraju 550,4 t), natomiast bez dwutlenku węgla 0,3 t (w kraju 2,9 t). Większość zanieczyszczeń gazowych to dwutlenek węgla (99,5% wszystkich wyemitowanych zanieczyszczeń gazowych w województwie). Najwięcej zanieczyszczeń pochodziło z zakładów należących do sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W urządzeniach do redukcji gazów zatrzymano 7,1% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla), natomiast w kraju 74,1%.

Ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2023 r. wyniosła 0,4 tys. t, stanowiąc 2,5% emisji krajowej. Było to mniej w porównaniu z 2022 r. oraz w porównaniu z 2015 r. W przeliczeniu na 1 km² emisja zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 0,02 t, a w kraju 0,05 t. Dominujący udział ilościowy, podobnie jak w poprzednich latach, miały pyły ze spalania paliw. W województwie zatrzymano w urządzeniach do redukcji 98,5% zanieczyszczeń pyłowych, natomiast w kraju 99,9%.

Tablica 5. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 5. Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w tys. ton/rok in thousand of tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutants					
Ogółem Total	1 450,0	1 531,4	1 610,6	1 437,8	0,8
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	4,1	3,1	3,4	2,4	1,8
Tlenki azotu Nitrogen oxides	2,3	2,2	2,1	1,8	1,2
Tlenek węgla Carbon monoxide	2,4	2,5	4,0	2,7	1,4
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	1 440,6	1 522,6	1 599,9	1 430,1	0,8
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	1,0	0,5	0,6	0,4	2,5
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	0,8	0,4	0,5	0,3	3,9

4.4. Ochrona przyrody. Lasy

4.4. Nature protection. Forests

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła w porównaniu z 2022 r. i 2015 r. Jej udział w powierzchni województwa utrzymał się na tym samym poziomie. Po systematycznym spadku liczby pomników przyrody, w 2023 r. zanotowano ich wzrost. Powierzchnia gruntów leśnych wzrosła, a wskaźnik lesistości był wyższy niż w 2022 r. i 2015 r.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w województwie warmińsko-mazurskim była największa wśród wszystkich województw i na koniec 2023 r. wyniosła 1 130,7 tys. ha. Było to o 1,1 tys. ha więcej niż w roku poprzednim i o 1,2 tys. ha więcej niż osiem lat wcześniej. Podobnie jak w 2022 r., stanowiło to 11,2% powierzchni prawnie chronionej w kraju. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni geograficznej województwa wyniósł 46,8%. W kraju wskaźnik ten wyniósł 32,2%. Na 1 mieszkańca województwa przypadało 8 327 m² obszarów prawnie chronionych – ponad trzy razy więcej niż średnio w Polsce.

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Największą powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w 2023 r. zajmowały zarówno w województwie, jak i w kraju, obszary chronionego krajobrazu (82,0%, w kraju 68,5%). Drugie pod względem wielkości były parki krajobrazowe (12,4%, w kraju 25,0%). Na terenie warmińsko-mazurskiego nie było parku narodowego.

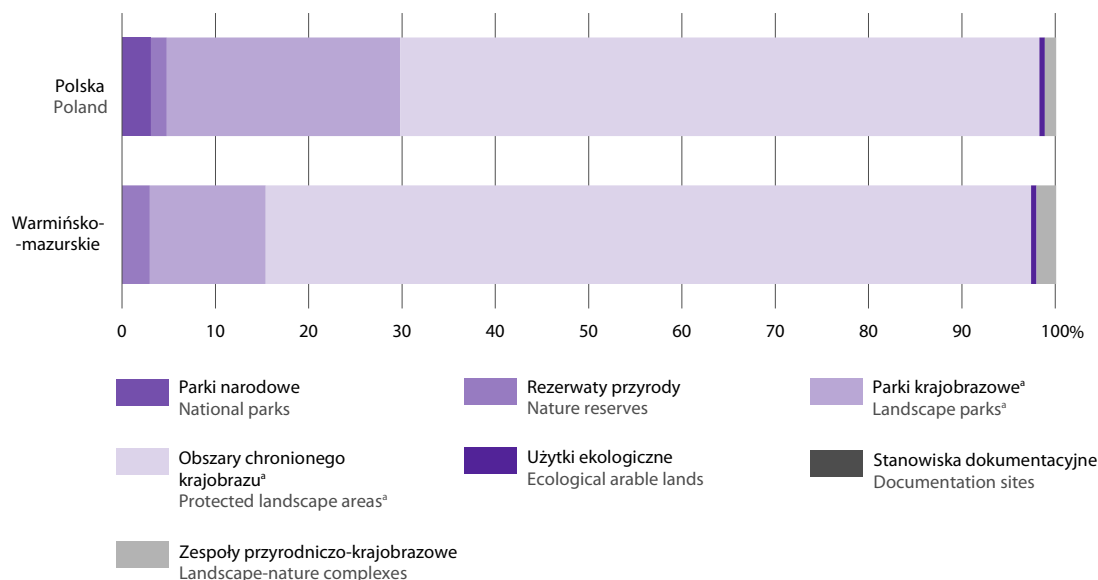
W 2023 r. parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej zajmowały powierzchnię 2 084 ha. Około 83% zlokalizowana była w miastach. Od 2016 r. ich powierzchnia wzrastała. W porównaniu z 2022 r. była wyższa o 3,6%, a w porównaniu z 2015 r. o 22,2%. Największą powierzchnię zajmowały tereny zieleni osiedlowej (1 038 ha). Kolejne pod względem wielkości były parki spacerowo-wypoczynkowe (560 ha) i zieleńce (486 ha). Na 1 mieszkańca przypadało 15,4 m² zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (w Polsce 17,0 m²).

Liczba pomników przyrody wynosiła 2 292. Najwięcej było pojedynczych drzew (1 677). W województwie zanotowano wzrost liczby pomników przyrody w porównaniu z 2022 r. o 1,3%, a w porównaniu z 2015 r. spadek o 10,6%. W warmińsko-mazurskim znajdowało się 6,6% wszystkich pomników przyrody w Polsce.

Wykres 8. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Area of special nature value under legal protection in 2023
As of 31 December

a Bez rezerwatów i pozostałych form ochrony przyrody (stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych) położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves and other forms of nature protection (documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes) situated in the area of landscape parks and protected landscape areas.

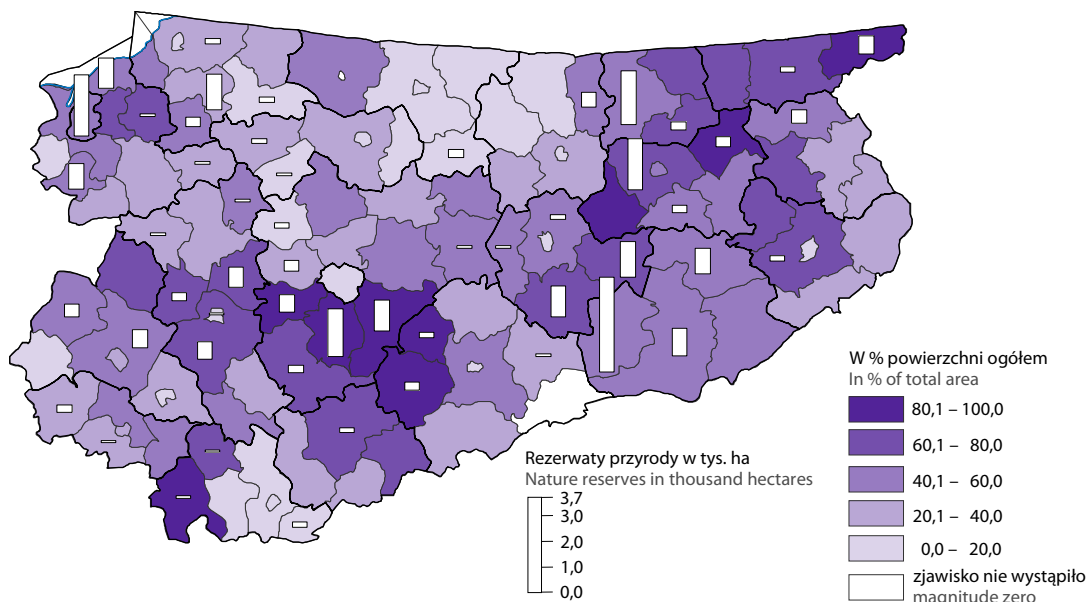
W 2023 r. wśród gmin największy udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem odnotowano w gminie Jedwabno i Ryn, a najmniejszy w gminach miejskich Lubawa i Szczytno. W gminie Rozogi i gminie miejskiej Górowo Iławeckie nie było takiej powierzchni. Największa powierzchnia rezerwatów znajdowała się na terenie gminy Ruciane-Nida i gminy wiejskiej Elbląg. Najwięcej pomników przyrody było na terenie gminy Tolkmicko i Rychliki.

Mapa 16. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 16. Area of special nature value under legal protection in 2023

As of 31 December

Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), wchodzące w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały w 2023 r. 575,9 tys. ha. Stanowiło to 23,8% powierzchni województwa. W Polsce wskaźnik ten wyniósł 15,9%. W porównaniu z poprzednim rokiem powierzchnia ta nie uległa zmianie, a w porównaniu z 2015 r. była większa o blisko 77 ha.

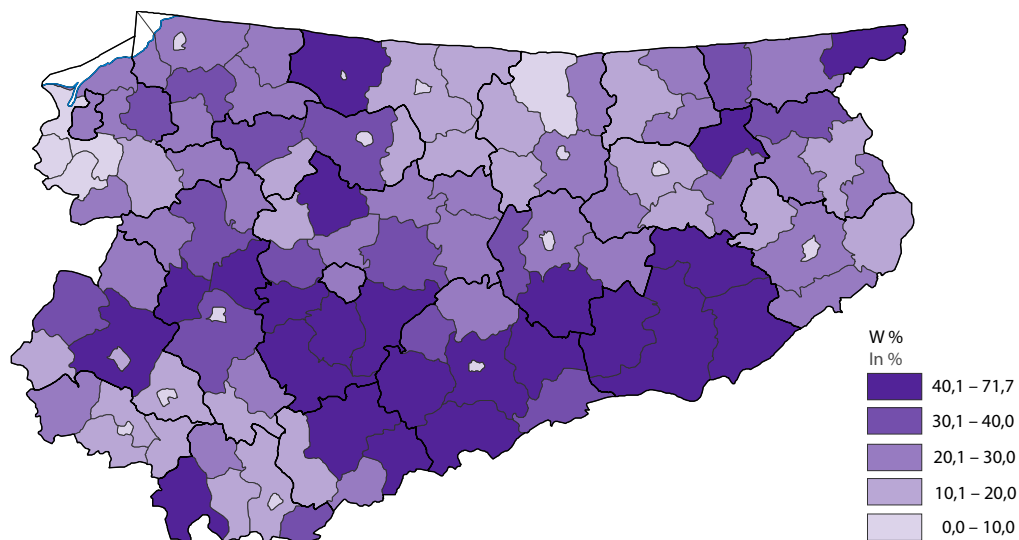
Specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), wchodzące także w skład Obszarów Natura 2000, zajmowały 258,7 tys. ha. Stanowiło to 10,7% powierzchni województwa. W Polsce wskaźnik ten wyniósł 11,2%. W 2023 r. powierzchnia ta zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 262 ha, a w porównaniu z 2015 r. – o 369 ha.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni danego obszaru (kraju, województwa, powiatu, gminy).

Grunty leśne w 2023 r. zajmowały 790,0 tys. ha i stanowiły 8,3% gruntów leśnych w kraju. W powierzchni województwa stanowiły 32,7%. Powierzchnia gruntów leśnych w latach 2015–2023 systematycznie powiększała się. W 2023 r. w porównaniu z 2022 r. wzrosła o 2,1 tys. ha, a w porównaniu z 2015 r. o 16,3 tys. ha. Lasy zajmowały 97,5% powierzchni gruntów leśnych. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego grunty przeznaczone do zalesienia zajmowały 69 ha.

Wskaźnik lesistości w 2023 r. wyniósł 31,9% i był wyższy zarówno w porównaniu z 2022 r. (31,8%), jak i z 2015 r. (31,2%). W kraju lesistość wyniosła 29,6%. W województwie najwyższy wskaźnik lesistości odnotowano w gminie Ruciane-Nida i Jedwabno, a najniższy w gminie Gronowo Elbląskie oraz gminach miejskich Lubawa i Szczytno.

Mapa 17. Lesistość w 2023 r.
Stan w dniu 31 grudnia
Map 17. Forest cover in 2023
As of 31 December

Większość powierzchni lasów stanowiły lasy publiczne. Na przestrzeni omawianych lat ich powierzchnia wzrastała. Na koniec 2023 r. było to 706,6 tys. ha. W porównaniu z 2022 r. powierzchnia lasów publicznych zwiększyła się o 2,3 tys. ha, a w porównaniu z 2015 r. o 12,6 tys. ha.

4.5. Odpady przemysłowe i komunalne

4.5. Industrial and municipal waste

Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zmniejszyła się w porównaniu z 2022 r., natomiast była większa niż w 2015 r. Najwięcej odpadów wytwórcy przekazali innym odbiorcom. Ilość odpadów składowanych na składowiskach własnych nie zmieniła się od 2018 r.

W 2023 r. wytworzono mniej odpadów komunalnych niż w 2022 r. i więcej niż w 2015 r. Spadła ilość odebranych odpadów komunalnych od 1 mieszkańca w odniesieniu do poprzedniego roku i wzrosła w stosunku do 2015 r.

Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie zmniejszyła się zarówno w stosunku do 2022 r., jak i 2015 r. Wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej ilości zebranych odpadów komunalnych.

Na koniec 2023 r. na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych.

W 2023 r. badaniu poddano 90 zakładów przemysłowych (o 3 mniej w porównaniu z 2022 r. i o 14 więcej niż w 2015 r.), w których ubocznym skutkiem produkcji były odpady uciążliwe dla środowiska. W ciągu roku w tych jednostkach wytworzono 1 238,1 tys. t odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) – mniej w porównaniu z 2022 r. (o 465,6 tys. t) i więcej w porównaniu z 2015 r. (o 188,9 tys. t). Stanowiło to 51,2 t na 1 km², a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 909 kg.

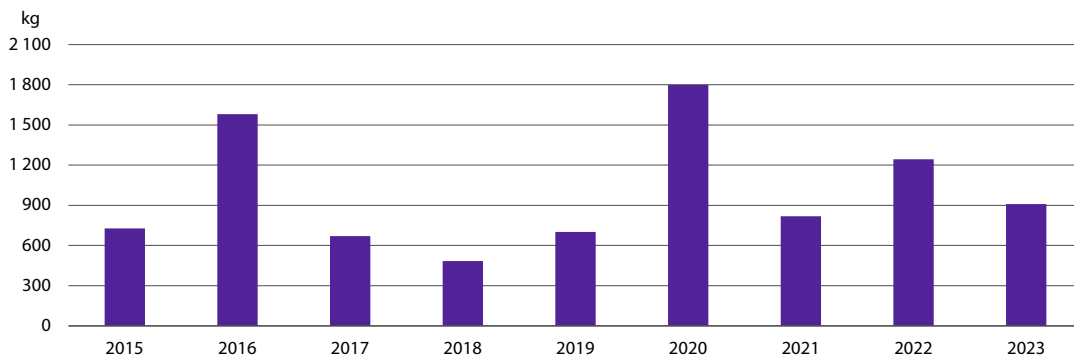
Tablica 6. Odpady przemysłowe
Table 6. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2022	2023	
	w tys. ton in thousand of tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tys. ton in thousand of tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Odpady wytworzone (w ciągu roku) – ogółem Waste generated (during the year) – total	1 049,2	0,8	2 500,4	1 703,7	1 238,1	1,1
w tym: of which:						
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by waste producer on its own	36,3	0,1	50,5	2,2	8,2	0,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	849,4	1,1	492,9	969,5	942,8	1,5
magazynowane czasowo temporarily stored	21,8	1,2	11,8	17,2	26,7	2,5
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) ^a (stan na koniec roku) – ogółem Waste landfilled up to now (accumulated) ^a (as of the end of the year) – total	1 185,4	0,1	552,3	552,3	552,3	0,0

a Na składowiskach (w tym hałdach i stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (including heaps and settling ponds).

Na przestrzeni ostatnich lat najwięcej odpadów powstało w 2020 r. i w 2016 r. w związku z inwestycjami prowadzonymi w województwie. W 2023 r. udział województwa w odpadach przemysłowych wytworzonych w kraju wyniósł 1,1%. Spośród wytworzonych odpadów 76,1% przekazano innym odbiorcom, 21,0% wytwórcy poddali odzyskowi we własnym zakresie, 2,2% czasowo zmagazynowano, a 0,7% wytwórcy unieszkodliwili we własnym zakresie. Na składowiskach własnych (hałdach, stawach osadowych) na koniec 2023 r. składowano 552,3 tys. t odpadów. Wielkość ta nie zmieniła się od 2018 r. W porównaniu z krajem była to znikoma ilość i stanowiła jedynie 0,03%.

Wykres 9. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 9. Industrial waste generated during the year per capita

W 2023 r. w województwie wytworzono 420,8 tys. ton odpadów komunalnych, tj. o 4,0% mniej niż w roku poprzednim (w kraju wzrost o 0,2%) i o 7,9% więcej w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 23,8%). Na 1 mieszkańca przypadało średnio 309 kg wytworzonych odpadów komunalnych (w kraju 357 kg). Był to spadek o 3,4% w porównaniu z rokiem poprzednim i wzrost o 14,2% w stosunku do 2015 r.

Odpadów komunalnych zmieszanych zebrano 256,0 tys. t i było to o 5,7% mniej niż rok wcześniej (w stosunku do 2015 r. spadek o 23,7%). Blisko 80% odpadów zmieszanych pochodziło od gospodarstw domowych (w kraju ponad 80%).

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

W 2023 r. na terenie województwa selektywnie zebrano 164,8 tys. t odpadów komunalnych. W stosunku do roku poprzedniego ich ilość spadła o 1,1% (w stosunku do 2015 r. ponad trzykrotny wzrost). Zwiększył się udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie – do 39,2% (z 13,9% w 2015 r. i 38,0% w 2022 r.).

W porównaniu z 2022 r. mniej zebrano m.in.: tekstyliów (o 12,4%, w kraju wzrost o 5,8%), szkła (o 9,4%, w kraju spadek o 7,2%), metali (o 8,2%, w kraju spadek o 0,1%), zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (o 5,7%, w kraju wzrost o 11,4%). Więcej zebrano m.in. odpadów niebezpiecznych (o 118,7%, w kraju wzrost o 5,8%) oraz zmieszanych odpadów opakowaniowych (o 1,1%, w kraju spadek o 0,7%).

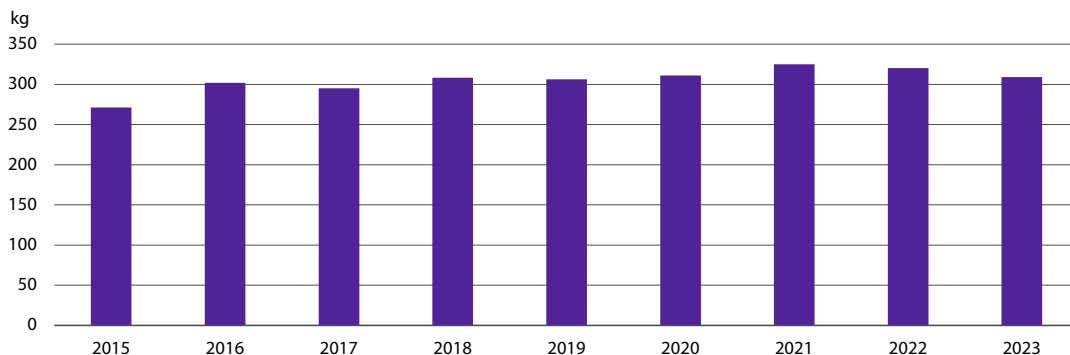
Tablica 7. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 7. Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2015		2020	2022	2023			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total			w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes				w odsetkach (Polska= =100) in percent (Poland= =100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska= =100) in percent (Poland= =100)	
Ogółem Total	54 371	47 826	132 096	166 719	164 825	3,0	149 093	2,9
w tym: of which:								
Papier i tektura Paper and paperboard	6 768	5 575	15 868	19 025	18 481	3,3	14 884	3,1
Szkło Glass	10 979	10 038	21 568	27 139	24 580	3,3	22 532	3,2
Tworzywa sztuczne Plastics	9 838	8 251	20 316	29 211	28 585	5,0	26 217	5,0
Metale Metals	205	176	110	65	60	1,2	59	1,5
Tekstylia Textiles	9	6	96	139	122	2,4	122	2,4
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	423	386	1 783	1 581	1 491	3,6	1 445	3,6

W strukturze odpadów zebranych selektywnie największy udział w 2023 r. stanowiły:

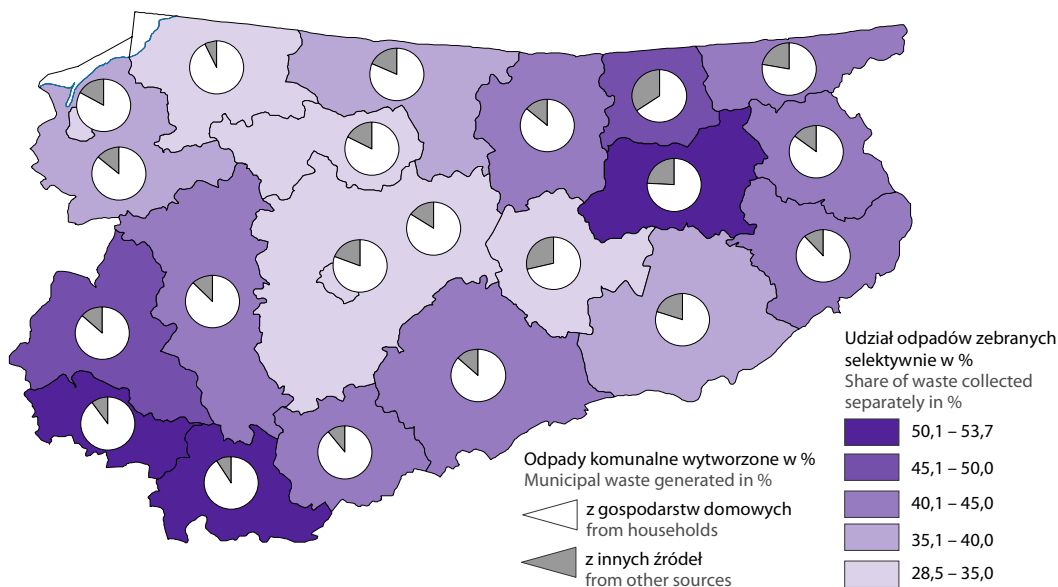
- odpady biodegradowalne – 30,3% (wzrost udziału w stosunku do 2022 r. o 0,5 p. proc., a do 2015 r. spadek o 1,7 p. proc.),
- tworzywa sztuczne – 17,3% (spadek w stosunku do 2022 r. o 0,2 p. proc., a do 2015 r. spadek o 0,8 p. proc.),
- szkło – 14,9% (spadek w stosunku do 2022 r. o 1,4 p. proc., a do 2015 r. spadek o 5,3 p. proc.),
- papier i tektura – 11,2% (spadek w stosunku do 2022 r. o 0,2 p. proc., a do 2015 r. spadek o 1,2 p. proc.),
- odpady wielkogabarytowe – 11,1% (wzrost w stosunku do 2022 r. o 0,2 p. proc., a do 2015 r. wzrost o 1,8 p. proc.).

Wykres 10. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 10. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2023 r. (podobnie jak w roku poprzednim) na terenie województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 47,1 ha. W stosunku do 2015 r. liczba składowisk spadła o 16,7%, a ich powierzchnia o 22,5%.

Mapa 18. Odpady komunalne wytworzone w 2023 r.
 Map 18. Municipal waste generated in 2023

Według danych urzędów gmin na koniec 2023 r. na terenie województwa istniały 23 nielegalne wysypiska śmieci (o 2 mniej niż w 2021 r. i o 2 więcej w porównaniu z 2015 r.), z których 87,0% znajdowała się na obszarach wiejskich. W ciągu roku zlikwidowano w województwie 153 takie składowiska – o 21,4% więcej niż w roku poprzednim i o 77,9% więcej w porównaniu z 2015 r. W stosunku do 2022 r. powierzchnia nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych zmniejszyła się o 26,5%, a w stosunku do 2015 r. zwiększyła się o 6,1%.

4.6. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.6. Economic aspects of environmental protection

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2023 r. były wyższe zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i osiem lat wcześniej. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej również były wyższe, zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i z 2015 r. Udział nakładów ponoszonych w województwie na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniósł 2,3% nakładów krajowych, a na środki trwałe służące gospodarce wodnej 2,1%. Głównym źródłem finansowania były środki własne.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w 2023 r. wyniosły w cenach bieżących 510,0 mln zł i były większe o 42,6% niż w 2022 r. oraz o 82,9% większe niż w 2015 r. W latach 2015–2023 wyniosły w sumie 2 472,0 mln zł. Stanowiło to 2,3% nakładów krajowych. Prawie połowę przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 31,0%, a na gospodarkę odpadami 12,9%. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na gospodarkę odpadami oraz na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2022 wyniosły 1 755 zł i były niższe o 37,5% niż w kraju.

Środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2023 r. w cenach bieżących wyniosły 138,7 mln zł. Było to o 75,3% więcej niż w poprzednim roku oraz o 94,0% więcej niż osiem lat wcześniej. W latach 2015–2023 wydatkowano w sumie 575,6 mln zł. Nakłady te stanowiły 2,1% wartości nakładów poniesionych w Polsce. Wśród nakładów w województwie największy udział miały nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Największy udział w nakładach krajowych miały nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody oraz zbiorniki i stopnie wodne. Nakłady na 1 mieszkańca w latach 2015–2023 wyniosły 409 zł i były niższe o 42,1% niż w Polsce. Wyższe niż w kraju były nakłady na 1 mieszkańca poniesione na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody.

Tablica 8. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2015–2023 (ceny bieżące)Table 8. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2015–2023 (current prices)

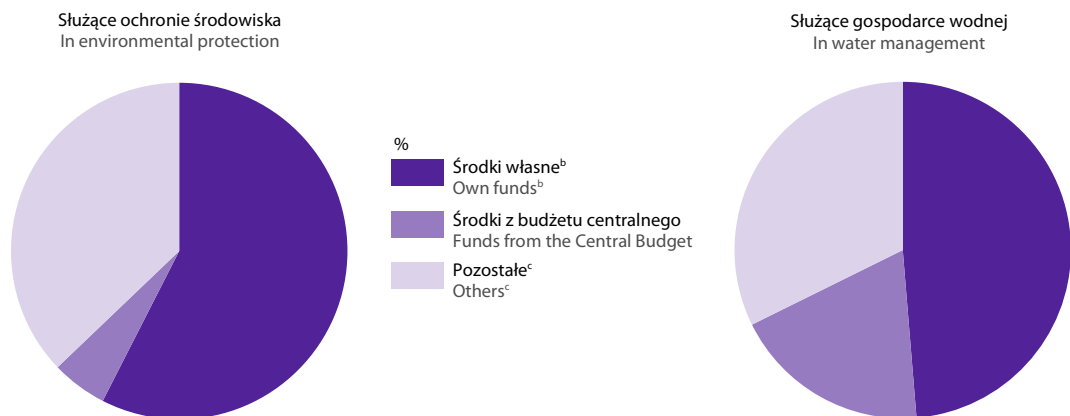
Wyszczególnienie Specification	W tys. zł In thousand PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska – ogółem Environmental protection – total	2 471 955,6	2,3	1 755
w tym: of which:			
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu protection of air and climate	766 875,6	2,2	545
gospodarka ściekowa i ochrona wód wastewater management and protection of waters	1 149 593,3	2,3	816
gospodarka odpadami waste management	318 080,5	2,8	226
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	193 367,6	2,2	137
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total	575 640,5	2,1	409
w tym: of which:			
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	293 819,1	2,4	209
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	187 834,2	4,3	133

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.

a By site location of investment. b Average value from a given period.

Głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2015–2023 były środki własne, które wyniosły 1 421,6 mln zł i stanowiły ponad połowę wszystkich nakładów. W nakładach na środki trwałe służące gospodarce wodnej również blisko połowę stanowiły środki własne.

Wykres 11. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2015–2023 (ceny bieżące)
Chart 11. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2015–2023 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie ze środkami z budżetu gmin będących inwestorami. c Środki z budżetu województwa, powiatu, gminy, środki z zagranicy, fundusze ekologiczne, kredyty i pożyczki krajowe, inne środki.
 a By site location of investment. b Including funds from budgets of gminas which are investors. c Funds from the Voivodship, powiat and gmina budgets, funds from abroad, ecological funds, domestic credits and loans, other funds.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2023 r. do użytku inwestycji dotyczących ochrony środowiska i gospodarki wodnej to m.in.:

- sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki o długości 132,1 km,
- sieć kanalizacyjna odprowadzająca wody opadowe o długości 14,7 km,
- oczyszczalnie ścieków o przepustowości 2 693 m³ na dobę,
- indywidualne (prydomowe) oczyszczalnie ścieków o przepustowości 92,0 m³ na dobę,
- sieć wodociągowa o długości 143,9 km,
- ujęcia wody o wydajności 4 210 m³ na dobę,
- stacje uzdatniania wody o wydajności 10 707 m³ na dobę.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

5.1.1. Demografia

5.1.1. Demography

Lata 2015–2024 to systematyczny spadek liczby mieszkańców województwa, szczególnie w miastach. Obserwowane zmniejszanie liczby ludności było spowodowane ubytkiem migracyjnym oraz naturalnym (poza 2017 r., w którym jednorazowo odnotowano niewielki przyrost naturalny). W tym okresie liczba urodzeń zmniejszyła się o 38,4%, a liczba zgonów wzrosła o 4,2%.

Od 2015 r. wskaźnik gęstości zaludnienia w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszył się. W 2024 r. przeciętnie na 1 km² mieszkało najmniej osób w kraju.

W województwie, podobnie jak w Polsce, następował proces starzenia się ludności, jednak w porównaniu do przeciętnych wartości warmińsko-mazurskie charakteryzowało się w 2024 r. wyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym niż w kraju. Na tym samym poziomie był udział osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w warmińsko-mazurskim był niższy niż w kraju.

W ciągu dziewięciu lat zwiększył się współczynnik obciążenia demograficznego oraz indeks starości.

Stan i struktura ludności

Dane dotyczące ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się według krajowej definicji zamieszkania i dotyczą liczby stałych mieszkańców gminy skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast zaliczani są stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności).

Szacunki stanu i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu zmian w kolejnych okresach spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony), migracjami ludności (migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały oraz wewnętrzne na pobyt czasowy), a także przesunięciami ludności z tytułu zmian administracyjnych, mających swoje odzwierciedlenie w Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast oraz nadania niektórym miejscowościom statusu miasta. Dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały pochodzą z Ministerstwa Cyfryzacji (obejmują wyłącznie migracje zarejestrowane). Dane o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach, pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego. Dane o orzeczonych rozwodach i separacjach pochodzą ze sprawozdawczości sądów.

Dane o ludności oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2015–2019 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011,
- dla lat 2020–2024 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021.

Tablica 9. Ludność
Table 9. Population

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31 December)				
w tys. in thousands	1 439,7	1 385,6	1 357,9	1 349,2
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,7	3,6	3,6	3,6
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	104,2	104,6	104,9	105,0
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	59,1	59,3	58,9	58,7
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	40,9	40,7	41,1	41,3
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	59,6	57,3	56,2	55,8

Województwo warmińsko-mazurskie na koniec 2024 r. zamieszkiwało 1 349,2 tys. mieszkańców. Udział ludności województwa w ogólnej liczbie ludności Polski wynosił 3,6% i był nieco niższy niż dziewięć lat wcześniej (3,7%). Liczba ludności województwa zmniejszyła się zarówno w porównaniu z 2023 r. (o 0,6%), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 6,3%). W okresie 2015–2024 zmniejszenie liczby ludności w większym stopniu dotyczyło miast niż wsi.

Gęstość zaludnienia w 2024 r. wynosiła 56 osób na 1 km² i była ponad dwukrotnie niższa niż średnia krajowa (119 osób/km²). Warmińsko-mazurskie oraz podlaskie były województwami o najniższej gęstości zaludnienia. W miastach przeciętnie mieszkało 1 286 osób/km², a na wsi 24.

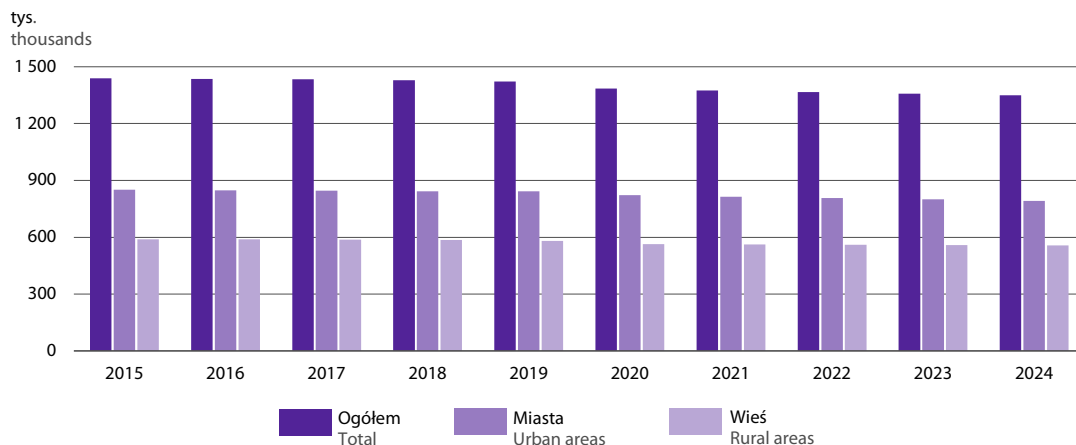
Na koniec 2024 r. w miastach mieszkało 792,5 tys. osób (o 7,3 tys. mniej niż w 2023 r. i o 57,9 tys. mniej niż w 2015 r.). Liczba mieszkańców wsi wyniosła 556,7 tys. i była o 1,4 tys. osób mniejsza niż rok wcześniej. Była także o 32,6 tys. mniejsza niż dziewięć lat wcześniej. W ujęciu procentowym w latach 2015–2024 liczba mieszkańców miast województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się o 6,8%, a odsetek ludności miejskiej (wskaźnik urbanizacji) obniżył się z 59,1% do 58,7%. W Polsce na koniec 2024 r. ludność miejska stanowiła 59,4% ogólnej liczby ludności, a w 2015 r. – 60,3%.

W analizowanym okresie 2015–2024 r. zmniejszyła się zarówno liczba kobiet (o 43,7 tys., tj. o 5,9%), jak i liczba mężczyzn (o 46,8 tys., tj. o 6,6%), jednak struktura ludności według płci nie uległa większym zmianom. W województwie na koniec 2024 r. liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn, a ich udział w ogólnej liczbie ludności wynosił 51,2% (w kraju 51,7%).

Podstawową miarą, pozwalającą badać strukturę ludności według płci jest współczynnik feminizacji, wyrażający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn. Wskaźnik ten w województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r. osiągnął poziom 105 (w 2015 r. 104) i był niższy niż w kraju, gdzie przeciętnie wyniósł 107. Analiza współczynnika feminizacji w podziale na miasta i wieś wykazuje, że wśród mieszkańców miast więcej było kobiet (111 kobiet na 100 mężczyzn), a wśród mieszkańców wsi występowała przewaga mężczyzn (na 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet). W okresie dziewięciu lat proporcje te pozostały na zbliżonym poziomie.

Wykres 12. Liczba ludności w latach 2015–2024

Stan w dniu 31 grudnia
Population in 2015–2024
As of 31 December

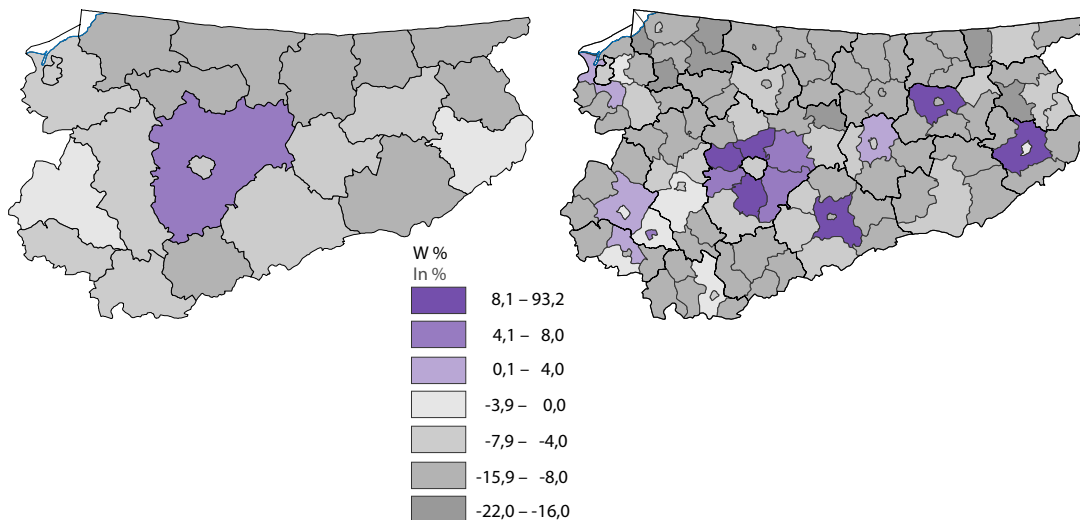
Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2015–2024

Stan w dniu 31 grudnia

Map 19.

Population changes in 2015–2024

As of 31 December

W województwie od kilku lat utrzymuje się niekorzystna tendencja związana z niskim poziomem urodzeń oraz wysoką liczbą zgonów, która spowodowała zmiany w strukturze ludności według wieku. Proces ten w demografii określa się jako proces starzenia się społeczeństwa. Natężenie zgonów w województwie w okresie 2015–2024 wzrosło (z 9,6 zgonów na 1000 ludności do 10,7), w tym najwyższy wskaźnik odnotowano w 2021 r. (13,7). Przyczyną obserwowanych zmian był wzrost liczebności populacji ludzi starszych, a także wpływ pandemii COVID-19 w latach 2020–2022.

W 2024 r., w porównaniu z 2015 r., zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 10,6%), jak i produkcyjnym (o 14,0%). Udział ludności w wieku produkcyjnym w 2024 r. w liczbie mieszkańców regionu wynosił 58,5% i zmniejszył się o 5,2 p. proc. w stosunku do 2015 r. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym mobilnym w badanym okresie zmniejszył się (o 5,4 p. proc.), natomiast w wieku produkcyjnym niemobilnym wzrósł (o 0,2 p. proc.). Obniżył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, który w 2024 r. wyniósł 17,7% (w 2015 r. – 18,5%). W dalszym ciągu zwiększała się liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w porównaniu z 2015 r. o 25,8%), a udział ludności tej grupy wieku w populacji województwa zwiększył się z 17,7% w 2015 r. do 23,8% w 2024 r.

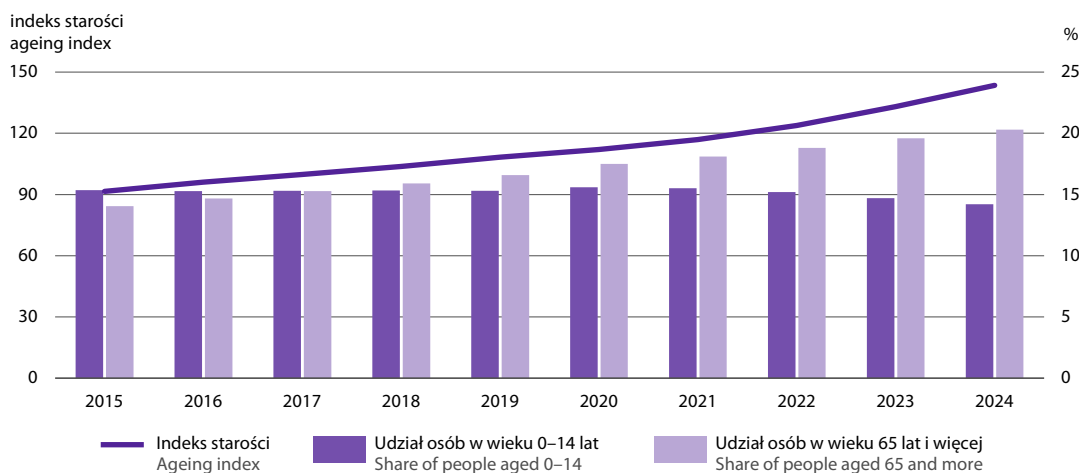
Ważną kategorią z punktu widzenia przemian demograficznych – również związaną ze starzeniem się społeczeństwa – jest kształtowanie współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym). W warmińsko-mazurskim współczynnik ten wzrósł z 56,9 w 2015 r. do 70,9 w 2024 r. W Polsce był wyższy i w 2024 r. wyniósł 71,7. Wskaźnik ten w województwie był różny w przypadku mężczyzn (55,5) i kobiet (88,9) oraz wśród mieszkańców miast (75,6) i wsi (64,7).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2024 r. w warmińsko-mazurskim liczba najstarszych mieszkańców województwa (65 lat i więcej) wynosiła 274,5 tys. osób i w porównaniu ze stanem z końca 2015 r. zwiększyła się o 35,7% (w kraju wzrost o 27,1%). Udział populacji w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności danego obszaru określany jest współczynnikiem starości demograficznej. Wskaźnik ten obliczony dla mieszkańców województwa w latach 2015–2024 wzrósł z 14,1% do 20,3%. W okresie dziewięciu lat większe zmiany zaszły w miastach, gdzie w 2024 r. udział tej grupy wiekowej ludności wyniósł 22,6% (w 2015 r. 15,4% – wzrost o 7,2 p. proc.). Na wsi odsetek starszej grupy ludności zwiększył się o 5,0 p. proc. i na koniec 2024 r. wyniósł 17,1%. W skali kraju osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły w 2024 r. 20,6% całej populacji (o 4,8 p. proc. więcej niż w 2015 r.).

Zjawisko procesu starzenia się społeczeństwa można analizować za pomocą indeksu starości, czyli relacji liczby ludności w wieku 65 lat i więcej („tzw. dziadków” – co oznacza tu babć i dziadków) na 100 osób w wieku 0–14 lat (tzw. wnuków). Na koniec 2015 r. na 100 wnuków przypadało 92 dziadków, a w 2024 r. ich liczba wzrosła do 144. Związane jest to ze zmniejszaniem się liczby dzieci, a tym samym z niekorzystnym kierunkiem zmian w strukturze ludności według wieku. Tempo wzrostu indeksu mocno różnicowała zarówno płeć, jak i miejsce zamieszkania. Indeks ten w 2024 r. wśród kobiet był wyższy (175) niż wśród mężczyzn (114), co oznaczało, że w analizowanych latach na 100 wnuków przybyło 59 senierek i 45 seniorów. W miastach tempo zmian wskaźnika było większe niż na obszarach wiejskich. W 2024 r. w miastach było to 169 „tzw. dziadków” na 100 wnuków, a na wsi 112, natomiast w 2015 r. w miastach 108 „tzw. dziadków”, a na wsi – 72. W kraju relacja seniorów do dzieci w 2024 r. była na zbliżonym poziomie (141).

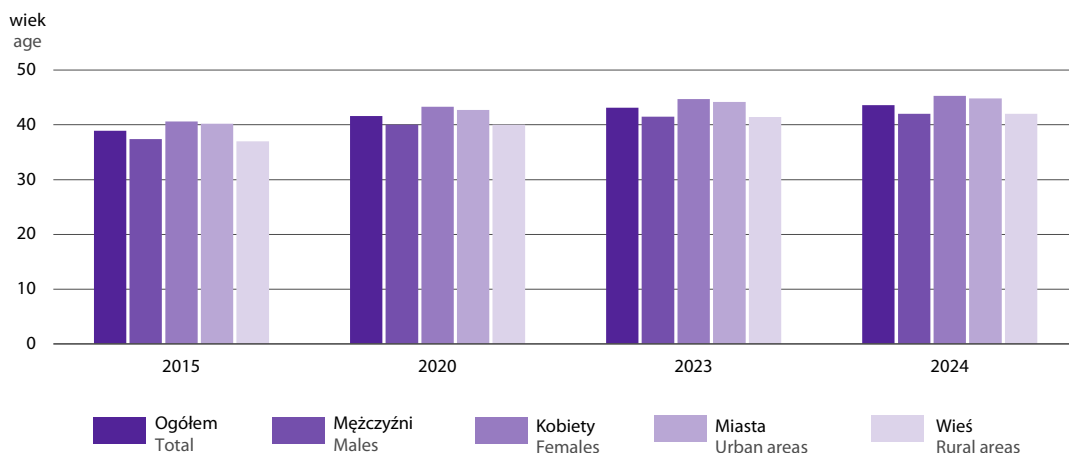
Do zilustrowania relacji międzypokoleniowych pomiędzy osobami najstarszymi a ich dziećmi służy współczynnik wsparcia międzypokoleniowego wskazujący, ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. Z reguły obowiązek opieki nad najstarszymi osobami spada na najbliższych, a więc na ich dzieci czy młodszych krewnych, stąd istotne jest określenie relacji między tymi dwoma pokoleniami. Poziom współczynnika wsparcia międzypokoleniowego wskazywał, że możliwość opieki w ramach rodziny uległa ograniczeniu – w latach 2015–2024 w województwie wartość tego wskaźnika wzrosła z 7,6 do 10,3. W miastach był on nieco wyższy i zwiększył się z 7,9 do 12,0. Na wsi ukształtował się nieco niżej niż przeciętnie w województwie i wzrósł z 7,1 w 2015 r. do 8,0 w 2024 r. W województwie wartość współczynnika wsparcia międzypokoleniowego była poniżej średniej krajowej, gdzie na koniec 2024 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało 12,0 osób w wieku 85 lat i więcej.

Wykres 13. Indeks starości
Chart 13. Ageing index

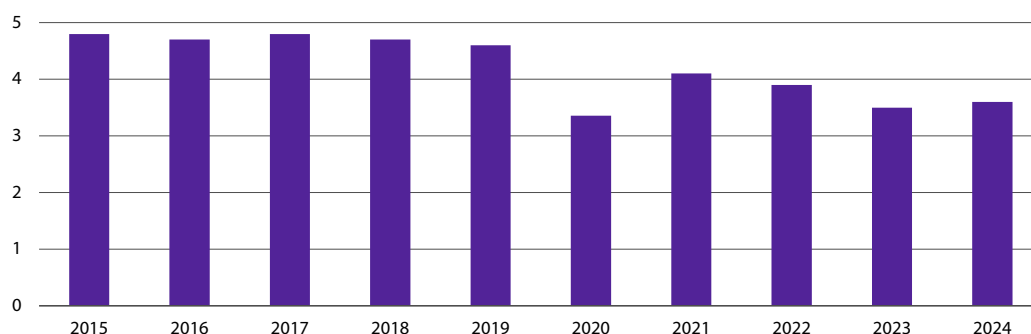
O pogłębianiu procesu starzenia ludności w województwie świadczy także rosnąca wartość mediany wieku. Na koniec 2024 r. wiek środkowy mieszkańca województwa wyniósł 43,6 lat i w porównaniu z 2015 r. wzrósł o blisko 5 lat. Mężczyźni byli młodszy niż kobiety, a mieszkańcy wsi – młodszy niż mieszkańcy miast. W 2024 r. połowa mężczyzn w województwie nie osiągnęła wieku 42 lat, a kobiet – 45,3 roku. Wiek środkowy ludności wiejskiej wyniósł 42 lata, a ludności miejskiej – 44,8 roku.

Wykres 14. Mediana wieku ludności
Chart 14. Median age of population

W województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r. zawarto 4 547 małżeństw, o 289 mniej niż rok wcześniej i o 2 356 mniej niż w 2015 r. Współczynnik małżeństw kształtował się na poziomie 3,36‰ w 2024 r., wobec 4,79‰ w 2015 r. Liczba nowo zawartych małżeństw na 1000 ludności była zarówno w 2024 r., jak i w 2015 r., niższa od ogólnopolskiej.

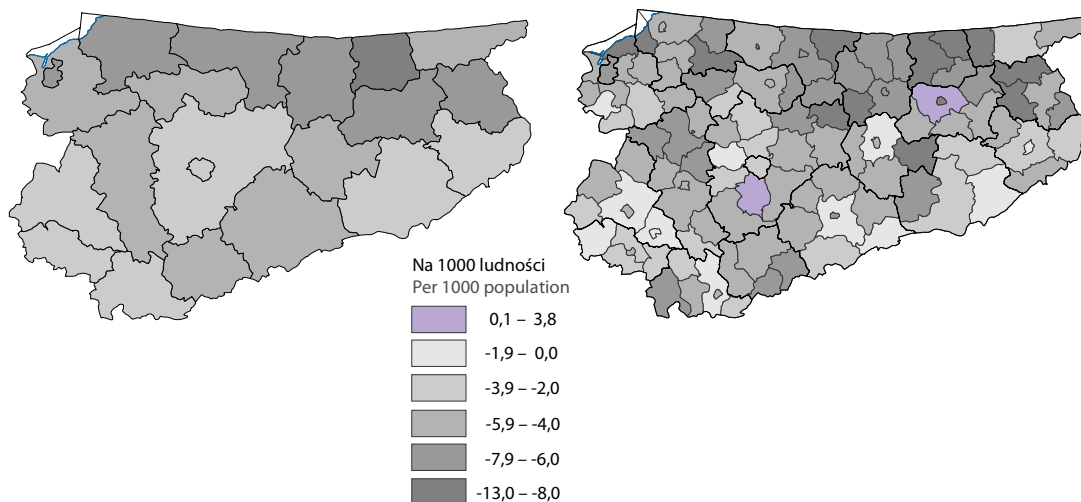
Wykres 15. Małżeństwa zawarte na 1000 ludności
Chart 15. Marriages contracted per 1000 population

W warmińsko-mazurskim w okresie 2015–2024 r. zanotowano spadek liczby urodzeń żywych – z 13 121 do 8 077. Było to o 38,4% mniej niż w 2015 r. (w kraju mniej o 31,8%). Współczynnik urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności obniżył się z 9,10‰ do 5,97‰ (w kraju spadek z 9,60‰ do 6,70‰). W województwie w 2024 r. zmarło 14 446 osób. Było to o 4,2% więcej niż w 2015 r., ale o 1,0% mniej niż w 2023 r. Współczynnik zgonów wyniósł 10,67‰ (10,71‰ rok wcześniej i 9,61‰ w 2015 r.). W kraju w 2024 r. ukształtował się na poziomie 10,88‰.

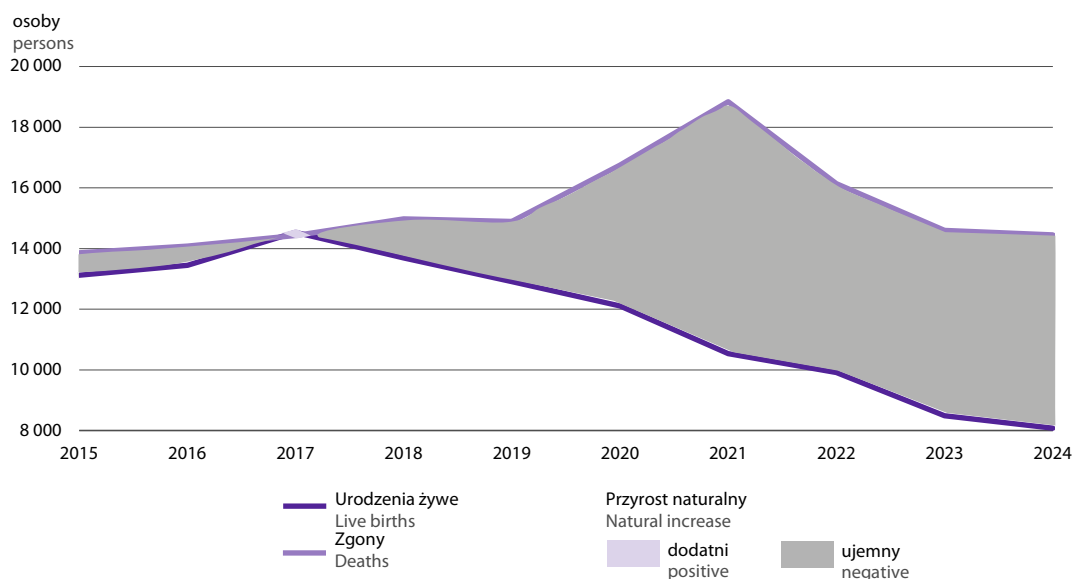
W województwie w 2024 r. zanotowano ujemny przyrost naturalny. Różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów ukształtowała się na poziomie minus 6 369. Przed dziewięcioma laty przyrost naturalny był również ujemny, jednak prawie 9 razy mniejszy i wyniósł minus 737 osób. Współczynnik przyrostu naturalnego w 2024 r. wyniósł minus 4,71‰, wobec minus 0,51‰ w 2015 r. Współczynnik ten był w 2024 r. wyższy w województwie niż w kraju, natomiast w 2015 r. był niższy.

Mapa 20. Przyrost naturalny ludności w 2024 r.
Map 20. Natural increase in 2024

W 2024 r. w województwie, podobnie jak rok wcześniej, we wszystkich powiatach zanotowano ujemny przyrost naturalny (dziewięć lat wcześniej w jedenastu). Współczynnik przyrostu naturalnego najniższe wartości osiągnął w powiecie węgorszewskim, kętrzyńskim, oleckim i bartoszyckim, a najwyższe w powiecie ełckim, iławskim, nowomiejskim i olsztyńskim.

Wykres 16. Ruch naturalny ludności
Chart 16. Vital statistics of population

W 2023 r. najczęstszymi przyczynami zgonów, zarówno w województwie jak i w kraju, były choroby układu krążenia – 34,3% zgonów w warmińsko-mazurskim i nowotwory – 24,8% (w 2015 r. było to 39,1% i 29,0%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie przypadało 37 zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia, a w kraju 40, w przypadku chorób nowotworowych w województwie było to 27 zgonów, w kraju natomiast przypadało 29 zgonów. Kolejną przyczyną, która spowodowała 9,3% zgonów w województwie były choroby układu oddechowego i w porównaniu ze stanem sprzed ośmiu lat wzrosły o 2,9 p. proc. W kraju udział tej przyczyny był mniejszy i stanowił 7,4% zgonów. Na 10 tys. ludności w województwie przypadało 10 zgonów, a w kraju 8.

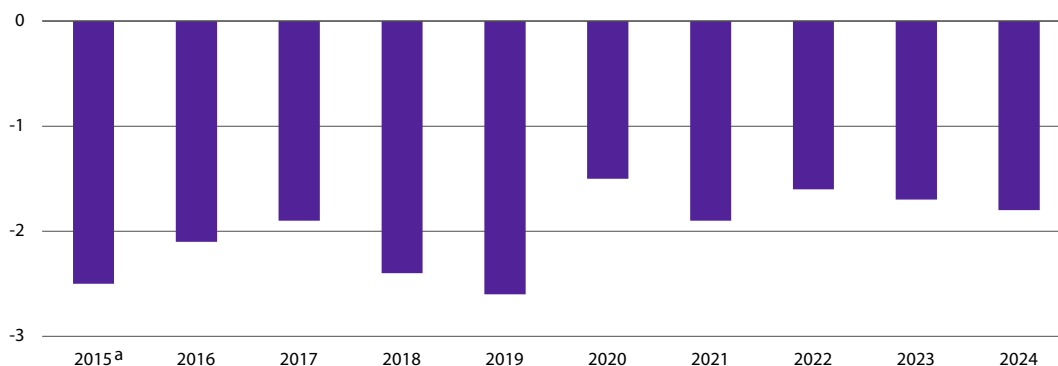
Śmiertelność niemowląt (dzieci do 1 roku życia) w województwie w latach 2015–2024 obniżyła się i wyniosła 29, było to o 24 dzieci mniej (o 45,3%) niż w 2015 r. – w Polsce o 32,9% mniej. Współczynnik zgonów, mierzony liczbą zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych, obniżył się z 4,04‰ w 2015 r. do 3,59‰ w 2024 r. W Polsce w 2015 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 4,00‰, natomiast w 2024 r. był niższy i wyniósł 3,57‰. W 2023 r. w województwie głównymi przyczynami zgonów niemowląt były niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym, tzn. powstające w trakcie trwania ciąży i w okresie pierwszych 6 dni życia noworodka (42,4% ogólnej liczby zgonów niemowląt).

W 2024 r., tak samo jak w poprzednich latach, w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano ujemne saldo migracji stałej. Oznacza to, że w omawianym okresie liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała liczbę osób zameldowanych na stałe. Wpływ na ujemne saldo migracji w województwie w 2024 r. miały migracje wewnętrzne. W migracjach zagranicznych odnotowano niewielkie, jednak dodatnie saldo migracji. Zjawisko to potwierdzają wskaźniki natężenia przeliczone na 1000 ludności. Saldo migracji stałej w 2024 r. wyniosło minus 1,79‰, przy czym w ruchu wewnętrznym minus 1,80‰, natomiast migracji zagranicznych 0,01‰.

W 2024 r. w wyniku migracji wewnętrznych liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2,4 tys. ludności (z tego o 1,3 tys. kobiet i 1,2 tys. mężczyzn). Ubytek ludności w ruchu wewnętrznym dotyczył mieszkańców miast (mniej o 2,9 tys. osób), natomiast liczba mieszkańców wsi zwiększyła się o 0,5 tys. mieszkańców. Badanie migracji zagranicznych wykazało, że w 2024 r. liczba imigrantów była wyższa niż emigrantów (o 14 osób). W miastach w wyniku migracji zagranicznych ubyło 26 osób, a na wsi przybyło 40 osób. W kraju liczba imigrantów przewyższała liczbę emigrantów, co oznaczało, że w wyniku migracji zagranicznych liczba ludności zwiększyła się (o 9,3 tys. osób). Saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 ludności w Polsce wyniosło 0,25‰.

Wykres 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały na 1000 ludności

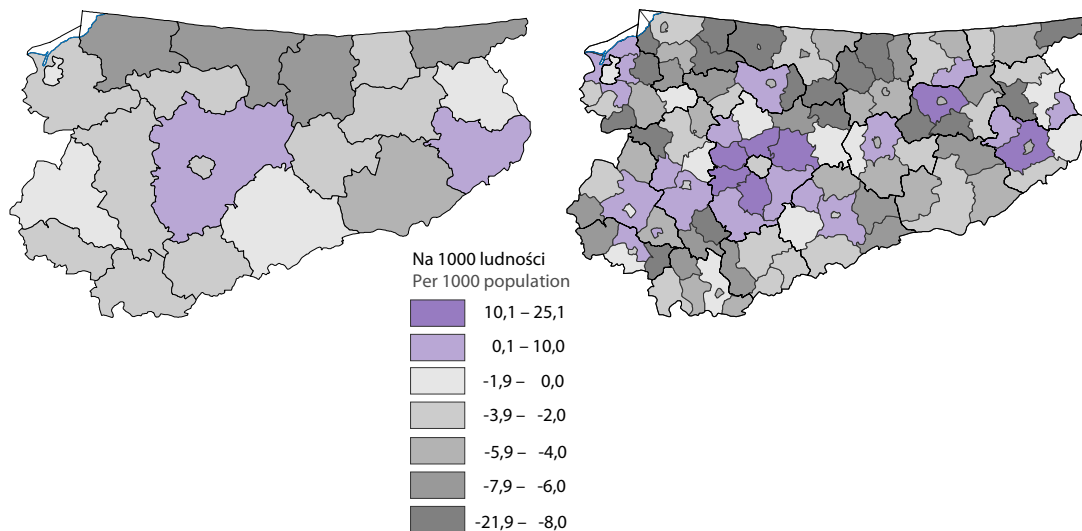
Chart 17. Net migration of population for permanent residence per 1000 population

a Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Mapa 21. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2024 r.
 Map 21. Net migration of population for permanent residence in 2024

W 2024 r. dziewiętnaście powiatów województwa odnotowało spadek liczby ludności w wyniku ruchów migracyjnych (przed rokiem dwadzieścia). Największe ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności zaobserwowano w powiatach: kętrzyńskim, braniewskim i bartoszyckim. W obrębie województwa dodatnim saldem migracji wyróżniał się powiat olsztyński i ełcki.

5.1.2. Edukacja

5.1.2. Education

W latach 2020–2023 zwiększała się liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

W szkołach ponadpodstawowych najwięcej uczniów wybierało naukę w technikach i liceach ogólnokształcących.

Najwięcej absolwentów wyższych uczelni uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grupy biznes, administracja i prawo oraz usługi.

Według BAEL w 2024 r. udział mieszkańców województwa z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym był większy niż w 2023 r. Odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym nie zmienił się, natomiast w pozostałych grupach był niższy.

Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, zdawalności egzaminów i o wydatkach jednostek samorządu terytorialnego, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego..

Dane dotyczące zdawalności egzaminów pochodzą z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Informacje dotyczące wydatków jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

Wychowanie przedszkolne

Liczba placówek przedszkolnych według stanu z 30 września 2023 r. wyniosła 775 (3,4% wszystkich tego typu placówek w Polsce). W skali roku ich liczba zmniejszyła się o 6 placówek, a w porównaniu z 2020 r. ubyło ich 9 (mniej o 1,1%). Wśród placówek wychowania przedszkolnego najliczniejszą grupę stanowiły przedszkola – 406 (łącznie z 18 przedszkolami specjalnymi) i oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – 322 (w tym 9 placówek specjalnych). Ponad ¾ przedszkoli (75,4%) zlokalizowanych było w miastach, natomiast na wsi przeważały oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych (76,4%). Ponadto w województwie zarejestrowanych było 38 punktów przedszkolnych i 9 zespołów wychowania przedszkolnego.

W roku szkolnym 2023/24 wychowaniem przedszkolnym w województwie objęto 50,0 tys. dzieci – 3,3% ogółu dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w Polsce. W porównaniu ze stanem z roku szkolnego 2022/23 liczba dzieci zmniejszyła się o 1,6% (w kraju o 1,4%), natomiast w porównaniu ze stanem sprzed trzema laty – wzrosła o 5,3% (w kraju o 6,1%). Wśród dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ciągu omawianego okresu najwięcej uczęszczało do przedszkoli i było to 77,4% w roku szkolnym 2023/24, wobec 78,0% w 2020/21 (w kraju w tym okresie zwiększył się z 81,0% do 81,3%). Do przedszkoli specjalnych uczęszczało 480 dzieci (5,9% dzieci tych placówek w kraju). Było to o 36 dzieci więcej niż w roku szkolnym 2022/23 i o 77 więcej niż w 2020/21. Formą zrzeszającą głównie dzieci 6-letnie są oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, do których w warmińsko-mazurskim w roku szkolnym 2023/24 uczęszczało 21,2% wszystkich dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego (w kraju 17,2%), wobec 20,7% rok wcześniej i 20,2% przed trzema laty.

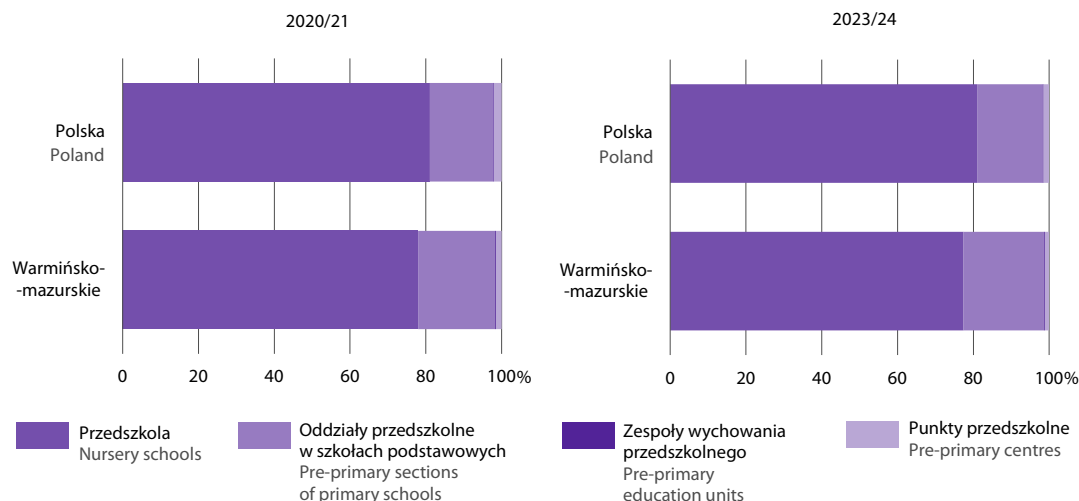
Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 10. Wychowanie przedszkolne^a
Table 10. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2020/21	2022/23	2023/24
Placówki Establishments	784	781	775
miasta urban areas	391	402	398
wieś rural areas	393	379	377
w tym przedszkola of which nursery schools	404	410	406
w tym specjalne of which special	18	18	18
Dzieci Children	47 536	50 838	50 039
miasta urban areas	34 578	36 789	35 975
wieś rural areas	12 958	14 049	14 064
w tym w wieku: of which aged:			
6 lat 6 years	13 152	13 629	14 489
5 lat 5 years	11 969	13 843	13 165

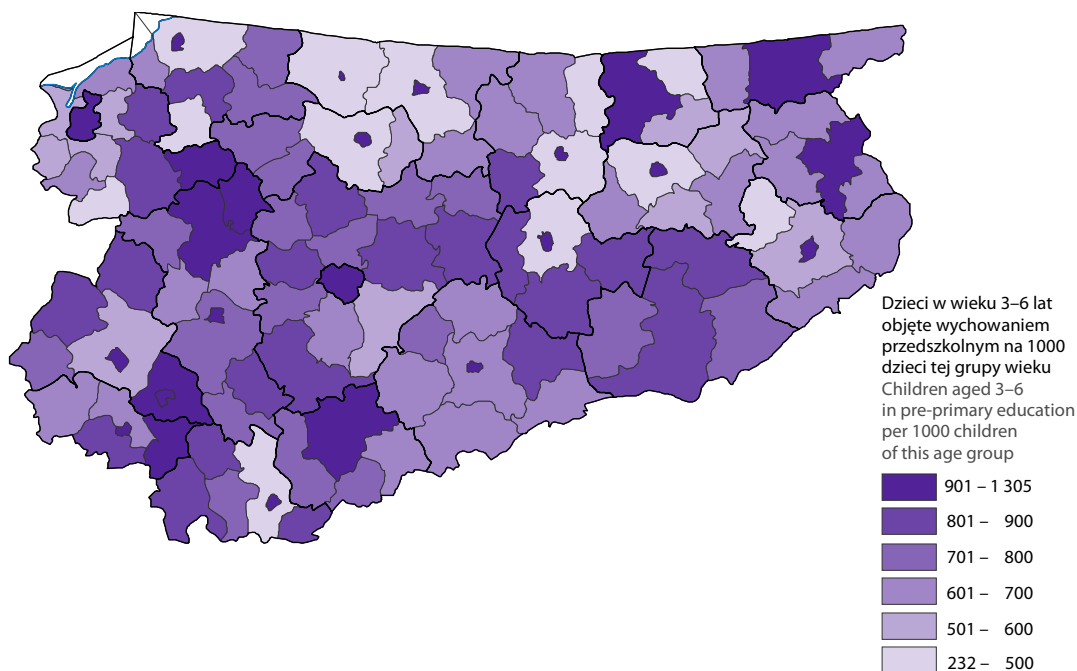
^a łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Including children staying in the units performing health care activities.

Wykres 18. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego według typów placówek
 Chart 18. Children in pre-primary establishments by type of establishments

Miarą dostępności wychowania przedszkolnego jest m.in. liczba dzieci w wieku 3–6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym na 1000 dzieci w tej grupie wieku. W 2023 r. przeciętna wartość tego wskaźnika w województwie wyniosła 905 (w kraju 961). W piętnastu gminach miejskich wskaźnik ten przekraczał wartość 1 000, najczęściej w gminie Lidzbark Warmiński (1 305), Górowo Iławeckie (1 267) i Iława (1 257). Świadczy to o dowożeniu dzieci do placówek przedszkolnych spoza tych miast. Najmniejszy wskaźnik odnotowano w gminach wiejskich Braniewo (232), Górowo Iławeckie (328) i Lidzbark Warmiński (356).

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2023/24
 Map 22. Pre-primary education in the 2023/24 school year

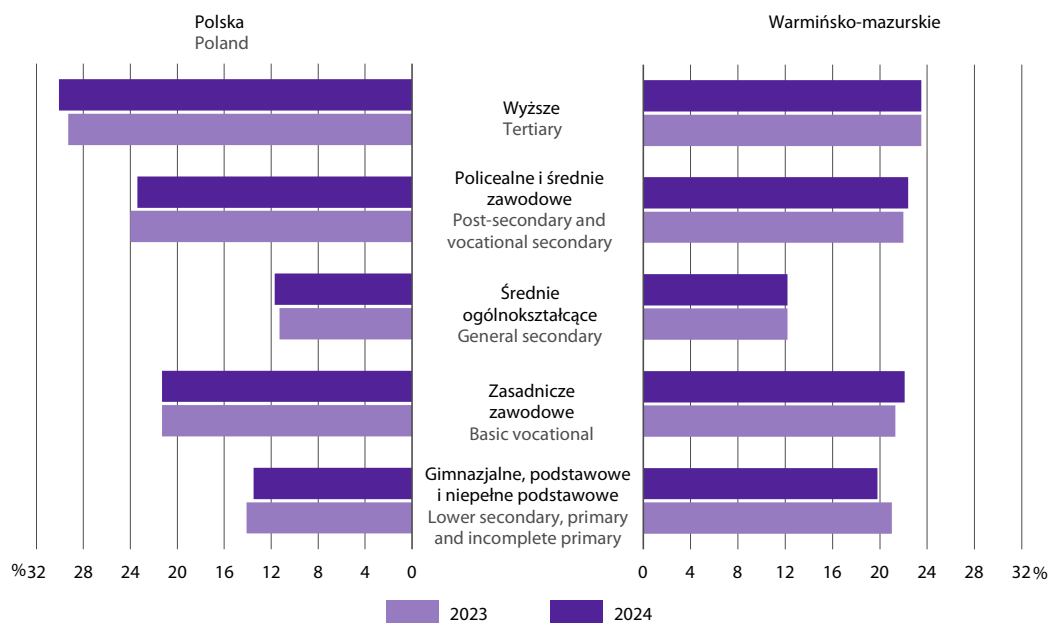

Poziom wykształcenia ludności

Według wyników reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2024 r. wśród mieszkańców warmińsko-mazurskiego w wieku 15–89 lat, wyższym wykształceniem legitymowało się 23,5% osób (tyle samo co w 2023 r.). Na tym samym poziomie co rok wcześniej (12,2%) pozostał również odsetek osób z wykształceniem ogólnokształcącym. Nieznacznie zwiększył się udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 0,4 p. proc. do 22,4%). W skali kraju odsetek osób z wykształceniem wyższym zwiększył się z 29,3% do 30,1%, a także z wykształceniem ogólnokształcącym – wzrost z 11,3% do 11,7%. Udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym w województwie wzrósł z 21,3% do 22,1%, a w kraju pozostał na tym samym poziomie (21,3%). Udział pozostałych grup wykształcenia w analizowanym okresie obniżył się zarówno w województwie, jak i w kraju.

Wykres 19. Ludność^a według poziomu wykształcenia według BAEL

Chart 19. Population^a by level of educational attainment by LFS

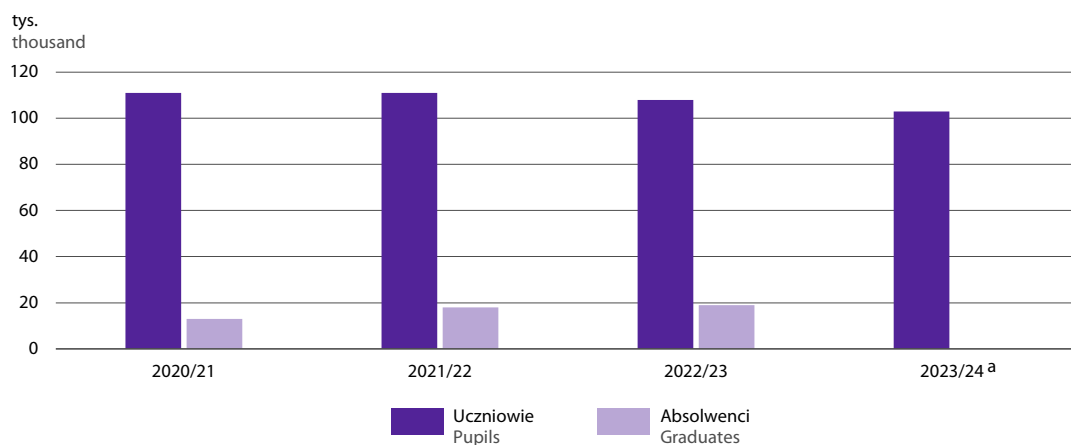

a W wieku 15–89 lat.
a Aged 15–89.

Edukacja w szkołach podstawowych

Według stanu z 30 września 2023 r. w 534 szkołach dla dzieci i młodzieży (łącznie ze szkołami specjalnymi) kształciło się 102,8 tys. dzieci. Stanowiło to 3,8% szkół w kraju i 3,4% uczących się na tym poziomie dzieci. W porównaniu z rokiem szkolnym 2022/23 zarówno liczba szkół, jak i uczących się dzieci, obniżyła się (o 14 placówek i o 8,6 tys. dzieci). W czerwcu 2023 r. naukę w szkołach podstawowych ukończyło 18,7 tys. absolwentów (o 0,6 tys. osób mniej niż rok wcześniej), stanowili oni 3,6% absolwentów tego typu szkół w Polsce.

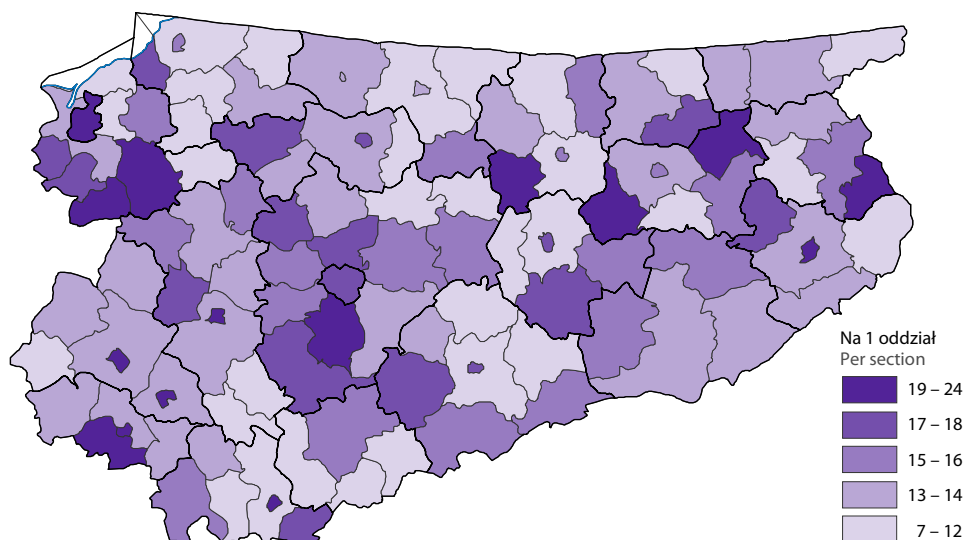
Wykres 20. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży
 Chart 20. Pupils and graduates of primary schools for children and youth

^a Dane o absolwentach dostępne będą w czerwcu 2024 r.
^a Data on graduates will be available in June 2024.

Liczba uczniów szkół podstawowych (łącznie ze specjalnymi), przypadających na 1 oddział wyniosła 16 (w kraju 17). W 45 gminach liczba uczniów przypadających na 1 oddział była na poziomie średniej wojewódzkiej i wyższym (najwięcej w gminie miejskiej Działdowo – 24 i w gminie Reszel – 21), a w 71 gminach poniżej przeciętnej (najmniej w gminie Kolno – 7 oraz w gminie Kisielice i gminie Grunwald – po 8).

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2023/24
 Map 23. Pupils in primary schools for children and youth in the 2023/24 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się: specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe oraz szkoły policealne.

W roku szkolnym 2023/24 na terenie województwa funkcjonowało 291 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży, w których kształciło się 64,4 tys. osób (co stanowiło 4,2% szkół na tych poziomach nauczania w kraju i 3,5% uczniów). W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół powiększyła się o 12 placówek, a liczba uczniów zwiększyła się o 7,9%.

Najbardziej popularne wśród młodzieży, podobnie jak przed rokiem, były technika, dające możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia zawodu, a po zdaniu matury kontynuowania nauki w szkołach wyższych – szkoły te skupiły 27,3 tys. uczniów (42,4%). Niewiele mniejszym zainteresowaniem – 25,4 tys. uczniów (39,5%) cieszyły się licea ogólnokształcące.

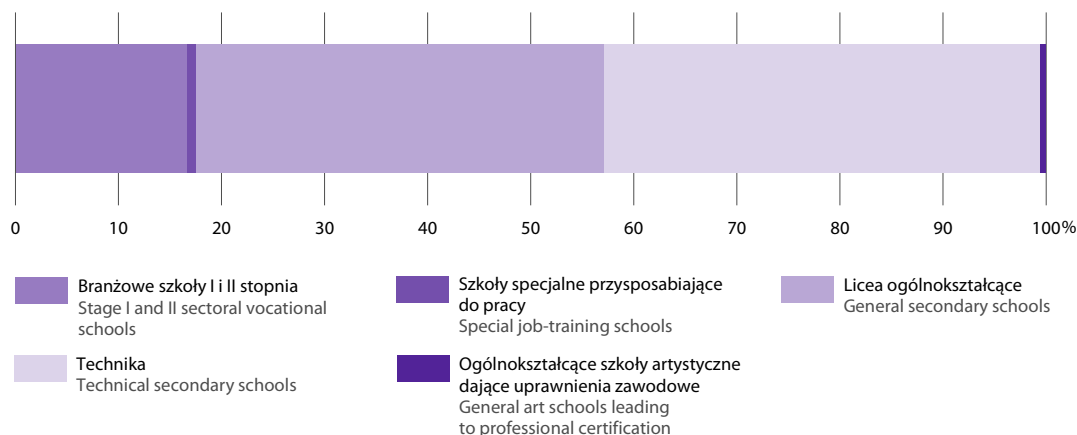
Kolejną grupę stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Liczba tych szkół od kilku lat nie zmieniała się, a liczba uczniów pozostawała na zbliżonym poziomie – w roku szkolnym 2023/24 w 3 placówkach naukę pobierało 0,4 tys. osób.

W szkołach branżowych I i II stopnia, których głównym celem jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie, kształciło się 10,8 tys. uczniów (o 11,4% więcej niż rok wcześniej). Uczniowie tych szkół stanowili 16,7% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w placówkach przysposabiających do pracy, przeznaczonych wyłącznie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W województwie funkcjonowało 31 takich szkół i uczęszczało do nich 0,5 tys. uczniów (0,8% ogółu uczniów w szkołach dla dzieci i młodzieży).

Wykres 21. Uczniowie szkół ponadpodstawowych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2023/24

Chart 21. Students of post-primary schools for youth by types of schools in the 2023/24 school year

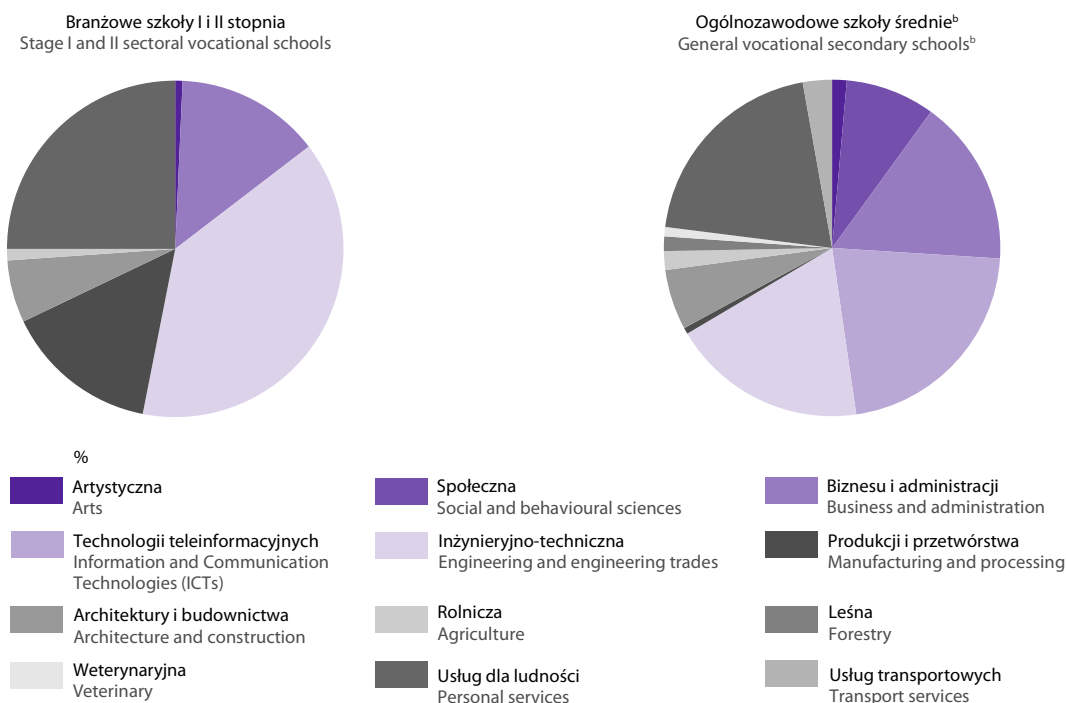
Szkoły policealne zgodnie z ustawą o systemie oświaty należą do szkół ponadpodstawowych, jednak ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, prezentowane są osobno. Szkoły policealne swoją ofertę edukacyjną kierują do absolwentów szkół ponadpodstawowych, szczególnie liceów ogólnokształcących, umożliwiając osobom posiadającym wykształcenie średnie ogólne zdobycie kwalifikacji zawodowych. W roku szkolnym 2023/24 w 45 placówkach uczęszczało 5,9 tys. uczniów (o 6,4% mniej niż w poprzednim roku).

Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży w czerwcu 2023 r. opuściło 11,5 tys. absolwentów (3,5% absolwentów w kraju) i w porównaniu z czerwcem 2022 r. było to o 14,2% mniej. Liczba absolwentów szkół policealnych w tym okresie zwiększyła się o 14,5% i na koniec roku szkolnego 2022/23 wyniosła 1,6 tys.

Absolwenci ogólnozawodowych szkół średnich w roku szkolnym 2022/23 najczęściej kończyli naukę w zakresie kierunków kształcenia z podgrupy technologii teleinformatycznych, usług dla ludności oraz inżynierijno-technicznej. Najwięcej absolwentów szkół branżowych wykształciło się w zakresie kierunków z podgrupy inżynierijno-technicznej, usług dla ludności i w następnej kolejności produkcji i przetwórstwa.

Wykres 22. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia^a w roku szkolnym 2022/23

Chart 22. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education^a in the 2022/23 school year

a Zgodne z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-2013). b Technika i artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-2013). b Technical secondary schools and general art schools leading to professional certification.

Wyniki egzaminu maturalnego

W 2024 r. do egzaminu maturalnego przystąpiło 7,9 tys. absolwentów i dla 84,4% uczniów zakończył się on otrzymaniem świadectwa dojrzałości, co oznaczało poprawę zdawalności w porównaniu z rokiem poprzednim (o 0,7 p. proc.), jak i ze stanem z 2020 r. (o 15,3 p. proc.). Zdawalność egzaminu maturalnego w warmińsko-mazurskim była nieco wyższa niż przeciętnie w kraju (84,1%).

Tablica 11. Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego lub go zdały^a
Table 11. Persons who took or passed matriculation examination^a

Wyszczególnienie Specification	2020	2023	2024
Kobiety Females			
przystąpiło took	4 888	4 470	4 342
zdało passed	3 465	3 740	3 657
Mężczyźni Males			
przystąpiło took	3 907	3 632	3 571
zdało passed	2 608	3 039	3 018

a Od 2023 r. egzamin maturalny przeprowadzany jest w dwóch formułach – starej (obowiązującej od 2015 r.) i w nowej (obowiązującej od 2023 r.). W 2023 r. podano łącznie liczbę osób zdających egzamin maturalny według nowej i starej formuły.

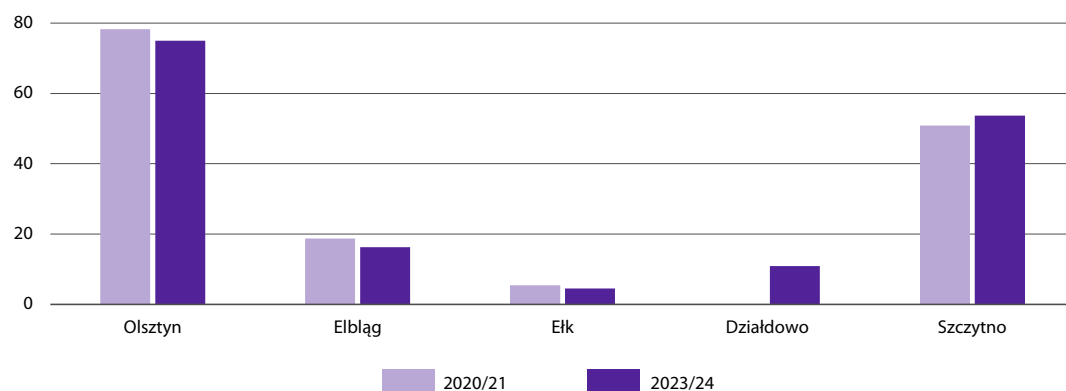
a Since 2023, the matriculation examination has been carried out in two formulas – the old one (in force since 2015) and the new one (in force since 2023). In 2023, the total number of persons taking the matriculation examination according to the new and old formula was reported.

W roku akademickim 2023/24 w 5 uczelniach macierzystych i w 11 filiach działających w województwie studiowało 22,4 tys. osób (1,8% studentów w kraju), w tym 71,5% to studium w systemie stacjonarnym. W porównaniu z końcem grudnia 2022 r. liczba studentów zmniejszyła się o 1,0%. Wskaźnik natężenia studiujących (liczba studentów na 10 tys. ludności) w 2023 r. wyniósł 165 (w kraju 330), w województwie był niższy niż rok wcześniej, natomiast w kraju wyższy. Wśród studiujących przeważali studenci uczelni publicznych (84,0%), którzy kształcili się na trzech uczelniach. Większość słuchaczy tych uczelni (78,4%) uczyła się na studiach stacjonarnych. Studenci uczelni niepublicznych częściej studiowali w systemie niestacjonarnym – z tej formy korzystało 64,4% studiujących.

W największej uczelni województwa – Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie (łącznie z filią w Elku) w roku akademickim 2023/24 studiowało 69,6% ogółu studiujących. Drugą co do wielkości uczelnią była Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, którą wybrało 9,2% studiujących. Trzecią natomiast była Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych w Elblągu z 5,4% studiujących, która jednocześnie była największą pod względem liczby studentów uczelnią niepubliczną.

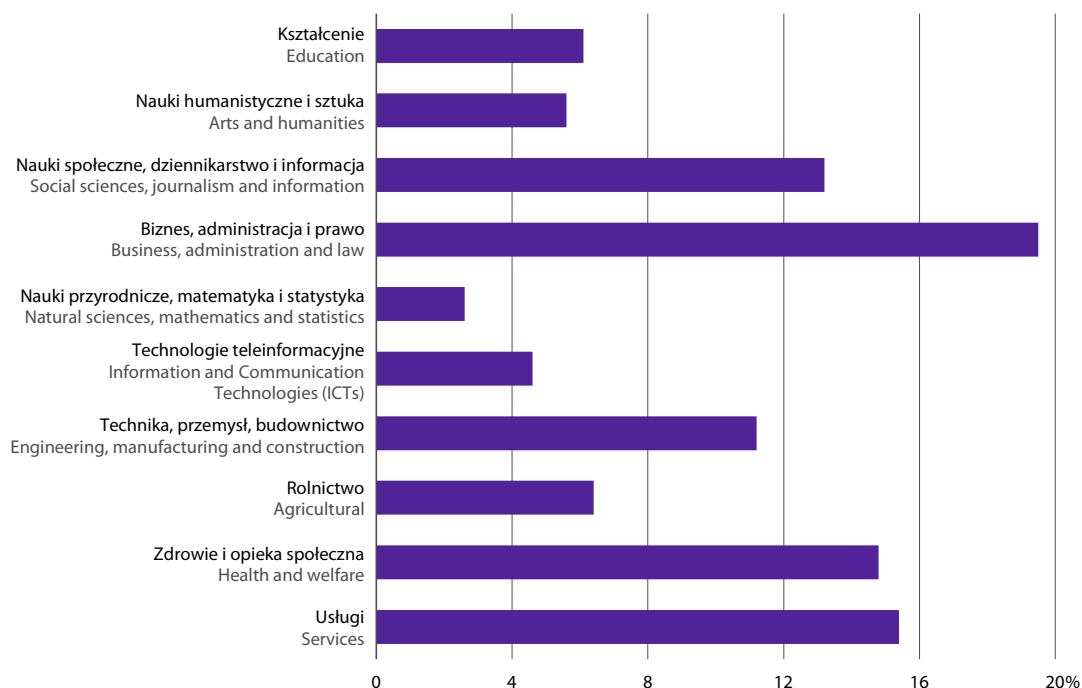
Największym ośrodkiem akademickim w warmińsko-mazurskim jest miasto wojewódzkie Olsztyn, które skupiło prawie $\frac{3}{4}$ wszystkich studiujących w roku akademickim 2023/24, kolejne to Elbląg z 10,6% udziałem studentów.

Wykres 23. Studenci stacjonarni uczelni w miejscowościach akademickich na 1000 ludności
 Chart 23. Students in full-time programmes in academic towns per 1000 population

W roku akademickim 2022/23 w województwie szkoły wyższe ukończyło 6,1 tys. absolwentów (2,1% absolwentów w kraju), tj. o 7,0% mniej niż w roku poprzednim. Dyplomy ukończenia uczelni publicznych otrzymało 80,7% absolwentów. Najwięcej absolwentów uzyskało dyplom na kierunkach studiów z grupy biznes, administracja i prawo (19,5% absolwentów), usługi (15,4%) oraz zdrowie i opieka społeczna (14,8%).

Wykres 24. Struktura absolwentów uczelni według grup kierunków kształcenia^a w roku akademickim 2022/23
 Chart 24. Structure of graduates by broad fields of education^a in the 2022/23 academic year

^a Absolwenci, którzy uzyskali dyplomy ukończenia studiów w 2023 r. Łącznie z cudzoziemcami. Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F-2013).

^a Graduates who obtained higher education diplomas in 2023. Including foreigners. According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F-2013).

Kształcenie dorosłych

Edukacja w szkołach dla dorosłych umożliwia kontynuację przerwanego z różnych względów cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2023/24 w 42 szkołach dla dorosłych (z tego 2 szkoły podstawowe i 40 liceów ogólnokształcących) kształciło się 4,3 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół nie zmieniła się, a liczba uczniów zwiększyła się o 14,4%. W roku szkolnym 2022/23 szkoły dla dorosłych ukończyły 0,3 tys. absolwentów (o 77,2% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na edukację

W 2023 r. wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w dziale „Oświata i wychowanie” wyniosły łącznie 3 958,5 mln zł i były o 14,6% wyższe niż w 2022 r. Wydatki te wzrosły w budżetach wszystkich rodzajów jednostek: miast na prawach powiatu (o 16,4%), gmin (o 14,1%), powiatów (o 13,7%) i województwa (o 12,7%). Najwięcej wydatków pochodziło z budżetów gmin (57,4%), następnie miast na prawach powiatu (23,9%) i powiatów (17,8%), a najmniej z budżetu województwa (0,9%). Udział wydatków na oświatę i wychowanie w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego zwiększył się w skali roku o 1,2 p. proc. i wyniósł 28,8%. Łącznie ze wszystkich jednostek warmińsko-mazurskiego na oświatę i wychowanie w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 2 905 zł. Było to o 383 zł więcej w porównaniu z 2022 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu tylko w gminie Wilczęta oraz mieście Olsztyn wydatki związane z oświatą i wychowaniem w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekroczyły 3 800 zł. W gminie wiejskiej Braniewo wydatki te nie osiągnęły wysokości 1 200 zł.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r. w dziale „Edukacyjna opieka wychowawcza” wyniosły łącznie 265,4 mln zł i były o 13,1% wyższe niż w 2022 r. Wydatki te zmalały w budżecie województwa (o 8,9%) i budżetach gmin (o 0,5%), wzrosły natomiast w budżetach miast na prawach powiatu (o 17,1%) i budżetach powiatów (o 14,1%). Udział wydatków na edukacyjną opiekę wychowawczą w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego pozostał na niezmiennym poziomie w porównaniu z 2022 r. i wyniósł 1,9%. Łączne wydatki wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na ten dział w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosły 195 zł. Było to o 24 zł więcej w porównaniu z 2022 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu tylko w mieście Olsztyn i Elblągu wydatki te wyniosły ponad 200 zł, natomiast w 29 gminach nie przekroczyły kwoty 10 zł.

5.1.3. Zasoby pracy

5.1.3. Labour resources

Na koniec października 2024 r. liczba pracujących była mniejsza niż na koniec grudnia 2023 r.

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim spadła liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Spadła jednocześnie liczba zgłoszonych ofert zatrudnienia. Stopa bezrobocia, podobnie jak w latach wcześniejszych, była jedną z najwyższych w kraju.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w 4 kwartale 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku nastąpił spadek współczynnika aktywności zawodowej i wskaźnika zatrudnienia, zwiększyło się obciążenie osób pracujących osobami niepracującymi.

Pracujący

Dane o **pracujących w gospodarce narodowej** (stan na ostatni dzień miesiąca) od grudnia 2022 r. są prezentowane na podstawie administracyjnych źródeł danych. Dane dotyczą pracujących we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej.

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do pracujących zalicza się:

- pracowników najemnych (od 2022 r. zmiana nazwy, wcześniej zatrudnieni), czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego na czas określony i nieokreślony, w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy;
- pracodawców i pracujących na własny rachunek, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin;
- osoby wykonujące pracę nakładczą;
- członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

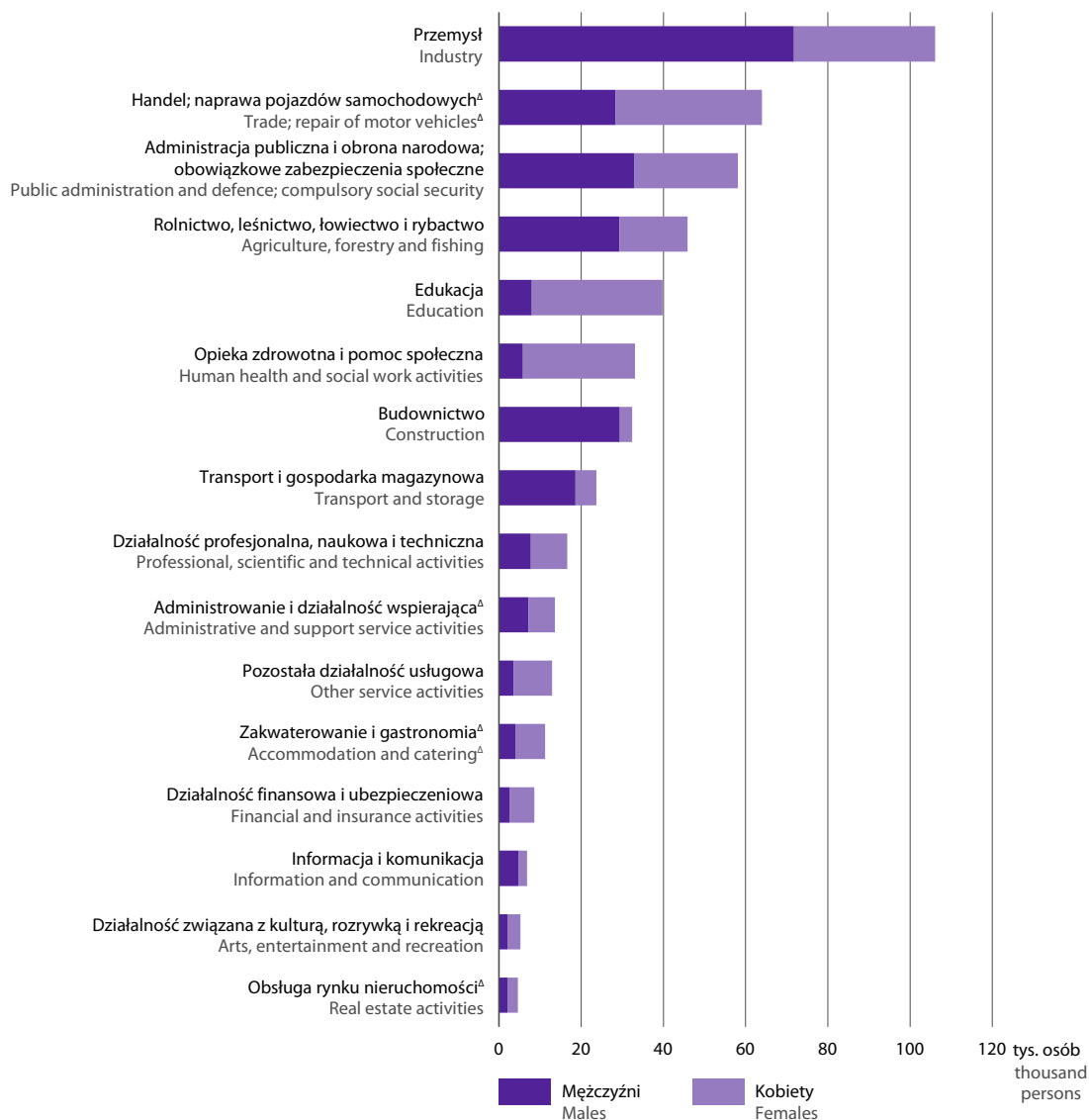
Na koniec października 2024 r. w województwie liczba pracujących w gospodarce narodowej wyniosła 482,5 tys. osób i było to o 0,6% mniej niż na koniec 2023 r. Pracownicy najemni stanowili 79,6% pracujących, 20,2% pracujący na własny rachunek łącznie z pomagającymi członkami rodziny, a 0,2% to pracujący w innym charakterze. Wśród pracujących było 26,3 tys. emerytów i rencistów, 18,2 tys. osób z niepełnosprawnościami oraz 7,2 tys. cudzoziemców. Ponad połowę pracujących emerytów i rencistów oraz cudzoziemców stanowili mężczyźni. Wśród osób z niepełnosprawnościami przeważały kobiety.

W województwie (podobnie jak w kraju) więcej osób pracowało w sektorze prywatnym. W sektorze publicznym znalazło zatrudnienie 28,2% pracujących. Był to najwyższy udział w kraju.

Wśród ogółu pracujących w gospodarce narodowej większą część stanowili mężczyźni. Na koniec października 2024 r. ich udział wyniósł 53,5%. Struktura płci pracujących była jednak zróżnicowana w zależności od rodzaju działalności podmiotu, w którym wykonywali pracę. Najwięcej, bo 94,8 tys. pracujących w gospodarce narodowej skupionych było w przetwórstwie przemysłowym (19,6% wszystkich pracujących). W tej sekcji kobiety stanowiły 33,5%. Druga pod względem liczby pracujących sekcja handel; naprawa pojazdów samochodowych skupiała 13,3% pracujących, a udział kobiet wyniósł 55,6%. Według stanu na koniec października 2024 r. najwięcej kobiet pracowało w sekcjach opieka zdrowotna i pomoc społeczna (udział kobiet – 82,5%) oraz edukacja (udział kobiet – 79,9%). Sekcje, w których dominowali mężczyźni to m.in. budownictwo (90,7% mężczyzn) oraz transport i gospodarka magazynowa (78,3% mężczyzn).

Wykres 25. Pracujący w gospodarce narodowej według sekcji PKD i płci w 2024 r.

Stan w dniu 31 października

Chart 25. Employed persons in the national economy by PKD/NACE sections and sex in 2024
As of 31 October

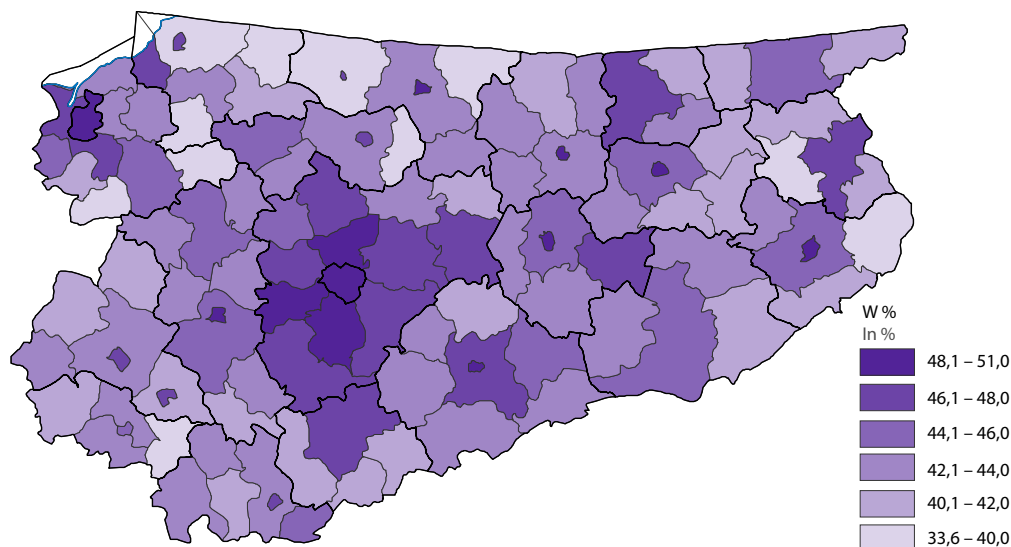
Struktura płci pracujących była także zróżnicowana według ich miejsca zamieszkania. W większości gmin województwa wśród pracujących przeważali mężczyźni. Przewaga kobiet wśród pracujących występowała w dwóch gminach – Olsztynie (51,0%) oraz Stawigudzie (50,6%). Najmniejszy udział pracujących kobiet był w gminie Lelkowo (33,6%). Był to jeden z najniższych udziałów w kraju. Tyle samo kobiet i mężczyzn pracowało w mieście Kętrzynie.

Analiza pracujących ze względu na wielkość podmiotów pokazała, że na koniec października 2024 r. w województwie prawie 31% pracujących skupionych było w podmiotach o liczbie pracujących do 9 osób, w tym ponad 26,0% w podmiotach zatrudniających do 5 osób. Ponad 31% osób zatrudniały także podmioty o liczbie pracujących 250 i więcej.

Mapa 24. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r.

Stan w dniu 31 października

Map 24. Share of women in the total number of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024
As of 31 October

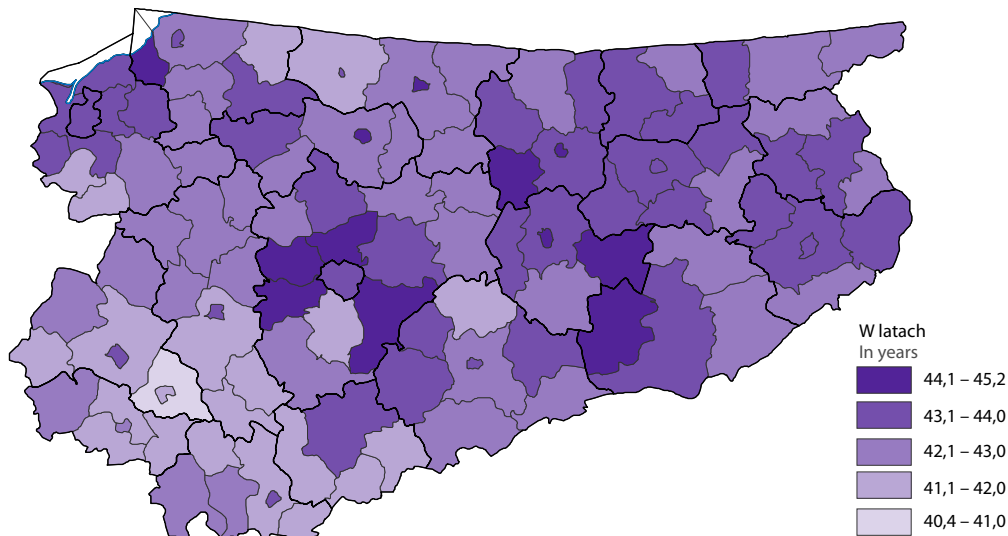

Na koniec października 2024 r. średnia wieku pracujących w województwie wyniosła 43,2 roku i była wyższa niż w kraju (42,8 roku). Średnia wieku pracujących mężczyzn wyniosła 43,3 roku, natomiast kobiet – 43,1 roku. Mediana wieku pracujących wyniosła 43,0 lata i była wyższa niż średnia w kraju – 42,0 lata. Wśród gmin województwa najwyższa średnia wieku pracujących wyniosła 45,2 roku i wystąpiła w gminie Frombork. Zaraz za nią znalazła się gmina Ruciane-Nida ze średnią wieku 44,9 roku. Najniższą średnią wieku (40,4 roku) zanotowano w gminie Lubawa (25 pozycja w kraju wśród gmin z najniższą średnią wieku). Ponad 61% gmin województwa miało średnią wieku niższą niż średnia dla województwa.

Mapa 25. Średnia wieku pracujących w gospodarce narodowej według gminy zamieszkania w 2024 r.

Stan w dniu 31 października

Mapa 25.

Average age of employed persons in the national economy by gmina of residence in 2024
As of 31 October**Bezrobocie rejestrowane**

Dane o **bezrobociu rejestrowanym** podano na podstawie badania, które opiera się na rejestracji osób w powiatowych urzędach pracy. Osoby te muszą spełniać kryteria przedstawione w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735, z późn. zm.), w której określono je jako bezrobotne oraz w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

Na koniec grudnia 2024 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 38,9 tys. osób i była niższa od zanotowanej przed rokiem (o 0,4 tys. osób, tj. o 1,1%), a także niższa niż w 2015 r. (o 44,6 tys. osób, tj. o 53,4%).

W województwie warmińsko-mazurskim na koniec 2024 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, liczba bezrobotnych zmniejszyła się w większości powiatów. Najwyższy spadek wystąpił w powiecie oleckim (o 12,2%). Wskaźnik zmniejszył się także m.in. w powiecie bartoszyckim (o 7,2%), mrągowskim (o 5,5%) oraz nidzickim (o 4,3%). Liczba bezrobotnych wzrosła w siedmiu powiatach m.in. w powiecie ostródzkim (o 8,5%), lidzbarskim (o 6,1%) oraz szczycieńskim (o 2,3%).

Na koniec grudnia 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim wśród bezrobotnych przeważały kobiety (podobnie jak w kraju). Stanowiły one 52,4% osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy. Ich liczba była o 2,9% niższa niż rok wcześniej i o 53,8% niż w 2015 r. Wyższy udział kobiet niż mężczyzn (w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym powiecie) zanotowano w większości powiatów. W siedmiu powiatach m.in. węgorzewskim, mrągowskim, kętrzyńskim i w Olsztynie było więcej mężczyzn niż kobiet. W powiecie oleckim liczba kobiet i mężczyzn była taka sama.

Na koniec 2024 r. bezrobotni bez prawa do zasiłku stanowili 81,1% bezrobotnych w województwie (przed rokiem 80,8%). Większość bezrobotnych osób to mieszkańcy wsi. Ich udział wyniósł 52,5% i był niższy niż przed rokiem (52,6%). Ponad połowa bezrobotnych w tej grupie nie posiadała prawa do zasiłku.

W porównaniu z 2023 r. wzrosła liczba bezrobotnych absolwentów, a ich udział wyniósł 3,8% (rok wcześniej 3,4%).

Na koniec grudnia 2024 r. najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 35–44 lata (9,7 tys.), a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu z poprzednim rokiem nieznacznie się zwiększył (o 0,2 p. proc. do 25,0%). Zwiększył się także udział bezrobotnych osób w wieku 45–55 lat (o 0,5 p. proc. do 21,4%) oraz w wieku 18–24 (o 0,8 p. proc. do 13,4%). Spadek udziałów zanotowano w grupach wieku 25–34 lata (o 1,0 p. proc. do 22,5%) oraz bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej (o 0,5 p. proc. do 17,6%).

Ponad 58% bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy to osoby o niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (31,8%) oraz zasadnicze zawodowe/branżowe (26,6%). Zbiorowość osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem na koniec 2024 r. była zbliżona do zeszłorocznej, a ich odsetek wyniósł 9,7% (przed rokiem 9,6%). Populacja bezrobotnych kobiet charakteryzowała się odmienną strukturą wykształcenia niż populacja mężczyzn. Wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe oraz zasadnicze zawodowe/branżowe posiadało 49,8% bezrobotnych kobiet, podczas gdy odsetek mężczyzn z takim wykształceniem wyniósł 67,9%. Wyższe wykształcenie posiadało 12,2% niepracujących kobiet i 7,0% mężczyzn.

Pośród wszystkich kategorii bezrobotnych zarejestrowanych, wyodrębnionych ze względu na czas pozostawania bez pracy największą grupę na koniec 2024 r. stanowiły osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (8,4 tys. osób, tj. 21,7%). Udziału tej grupy w porównaniu z 2023 r. zmniejszył się. Spadek udziału wystąpił także w grupie bezrobotnych pozostających bez pracy od 3 do 6 miesięcy oraz wśród osób pozostających bez pracy powyżej dwóch lat. Największy wzrost udziału był w grupie osób niepracujących od 12 do 24 miesięcy.

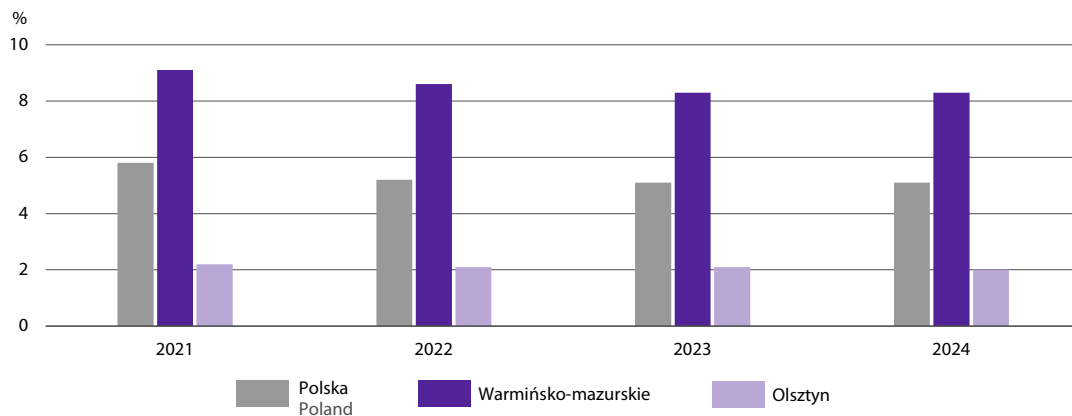
Na koniec 2024 r. 89,1% ogółu bezrobotnych w województwie stanowiły osoby pracujące przed zarejestrowaniem w urzędach pracy (przed rokiem 89,0%). Największe trudności ze znalezieniem zatrudnienia miały osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat, które stanowiły 27,0% zarejestrowanych bezrobotnych (rok wcześniej 26,9%). Prawie 20% bezrobotnych miało staż pracy krótszy niż rok, a około 11% osób nie miało żadnego stażu. Najmniej bezrobotnych miało ponad trzydziestoletni staż pracy (2,6%).

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy na koniec grudnia 2024 r. stanowili 81,0% bezrobotnych (przed rokiem 81,1%). Do tej grupy zaliczane są m.in. osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych nieznacznie się zwiększył w skali roku (do 47,4%). Wzrósł także udział osób do 25 roku życia (do 13,4%). Zmniejszył się natomiast udział osób posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (do 16,1%) osób niepełnosprawnych (do 6,5%) oraz osób powyżej 50 roku życia (do 28,1%).

W województwie na koniec 2024 r. stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 8,3% i była taka sama jak rok wcześniej. Stopa bezrobocia w województwie, podobnie jak w latach wcześniejszych, była jedną z najwyższych w kraju. Wskaźnik ogólnokrajowy na koniec grudnia 2024 r. wyniósł 5,1% i był taki sam jak rok wcześniej.

Wykres 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2021–2024

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 26. Registered unemployment rate in 2021–2024
As of 31 December

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Od 2020 r. wskaźnik ten podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (dane te nie są w pełni porównywalne z okresami wcześniejszymi); od 2022 r. – na podstawie administracyjnych źródeł danych.

Rozpiętość pomiędzy najniższą i najwyższą wartością wskaźnika w powiatach na koniec 2024 r. wyniosła 14,6 p. proc. i w skali roku zmniejszyła się o 0,6 p. proc. Wysoką stopę bezrobocia odnotowano w powiecie bartoszyckim (16,6%) i kętrzyńskim (16,0%), najniższą zaś w Olsztynie (2,0%). W skali roku spadek stopy bezrobocia odnotowano w większości powiatów i wyniósł on od 0,1 p. proc. m.in. w powiatach ełckim i iławskim do 1,4 p. proc. w powiecie oleckim. Wzrost omawianego wskaźnika wystąpił w siedmiu powiatach, z czego największy w powiecie ostródzkim (o 0,7 p. proc.). W powiecie giżyckim i kętrzyńskim stopa bezrobocia pozostała na poziomie sprzed roku. Nadal występowało dość duże terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia w województwie.

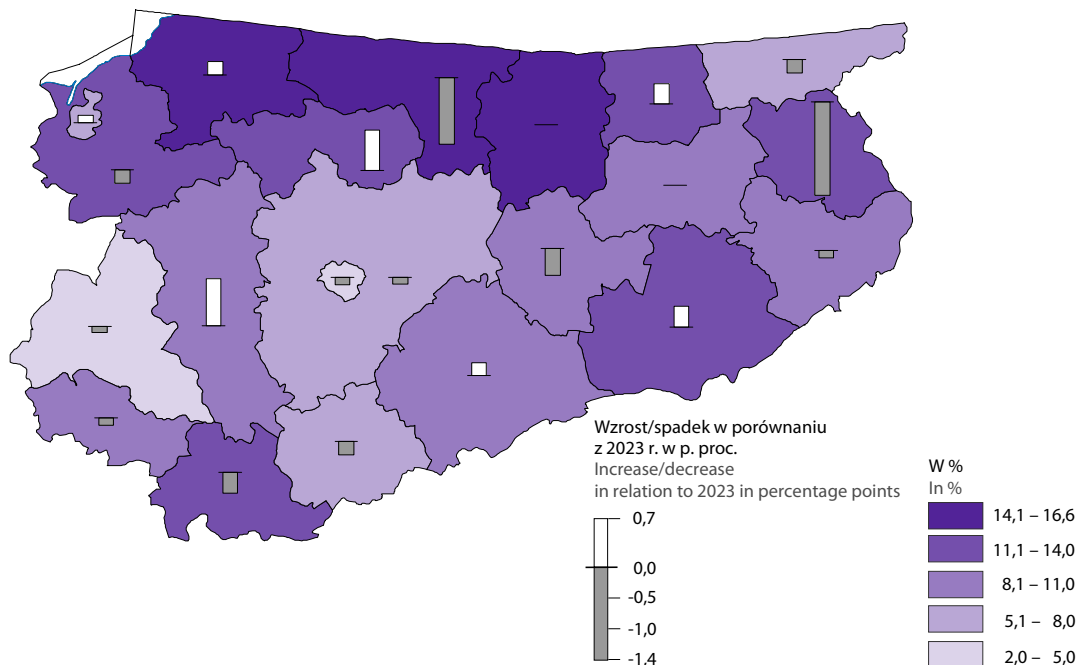
Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 26.

Registered unemployment rate in 2024

As of 31 December

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 63,1 tys. osób i była niższa niż przed rokiem (o 2,2 tys., tj. o 3,4%) oraz niższa w porównaniu z zanotowaną w 2015 r. (o 60,2 tys., tj. o 48,8%). Najliczniejszą grupę stanowiły osoby rejestrujące się po raz kolejny, a ich odsetek w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zmniejszył się w stosunku do 2023 r. i wyniósł 82,2%. W skali roku zmalał także odsetek m.in. osób niepełnosprawnych (do 6,8%, tj. o 0,3 p. proc.) oraz absolwentów (do 7,4%, tj. o 0,1 p. proc.). Wzrósł natomiast odsetek m.in. osób pracujących przed zarejestrowaniem (do 89,8%, tj. o 0,2 p. proc.).

Z ewidencji bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2024 r. wykreślono 63,6 tys. osób (o 5,2% mniej niż przed rokiem i o 53,9% mniej niż w 2015 r.). Główną przyczynę wyrejestrowania stanowiło podjęcie pracy, w wyniku czego z rejestru bezrobotnych skreślono 34,9 tys. osób (wobec 35,5 tys. przed rokiem). Udział tej kategorii bezrobotnych w liczbie wyrejestrowanych zwiększył się w ujęciu rocznym o 2,0 p. proc. do 54,9%. W strukturze osób wykreślonych z ewidencji spadek udziału odnotowano w przypadku osób, które utraciły status bezrobotnego w wyniku niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy (do 18,4%), osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu osoby bezrobotnej (do 6,7%) oraz osób, które rozpoczęły staż lub szkolenia u pracodawców (do 6,6%).

Powiatowe urzędy pracy w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu 2024 r. dysponowały 35,5 tys. ofertami pracy (o 6,4% mniej niż rok wcześniej i o 35,6% mniej niż w 2015 r.), w tym 9,3% to oferty odbycia stażu u pracodawców i 3,1% ofert dla osób niepełnosprawnych. Na koniec grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 28 bezrobotnych (24 osoby przed rokiem i 67 osób w 2015 r.) i wskaźnik ten był wyższy niż w kraju (21). W powiecie iławskim na 1 ofertę pracy przypadała najmniejsza liczba bezrobotnych (4 osoby), największa zaś w powiecie elbląskim (380 osób). W Olsztynie na 1 ofertę pracy przypadały 24 osoby, a w Elblągu 47.

Aktywność ekonomiczna ludności

Źródłem danych kwartalnych o **ludności aktywnej zawodowo** (tj. pracujących i bezrobotnych według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz wytycznych Eurostatu) oraz o **osobach biernych zawodowo** (tj. tych, którzy pozostają poza siłą roboczą) jest Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

Od 1 kwartału 2021 r. w BAEL wprowadzono zmiany metodologiczne wynikające z wdrożenia rozporządzenia ramowego dla statystyki społecznej, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r. oraz jego aktów implementacyjnych. Zmiany dotyczyły m.in. zakresu podmiotowego badania (badanie zasadnicze obejmuje osoby w wieku 15–89 lat, do 2020 r. włącznie były to osoby w wieku 15 lat i więcej) oraz definicji i sposobu wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy, tj. pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo. Na potrzeby analiz porównawczych zaprezentowano przeliczone dane BAEL dla lat wcześniejszych, z uwzględnieniem definicji obowiązujących od 2021 r.

Według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 4 kwartale 2024 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie liczyła 585 tys. osób, a biernych zawodowo – 493 tys. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (560 tys. osób) i bezrobotni (24 tys. osób).

Struktura ludności w wieku 15–89 lat według statusu na rynku pracy uległa zmianie w stosunku do notowanej w 4 kwartale poprzedniego roku. Zmniejszył się udział pracujących (o 1,6 p. proc.). Zwiększył się natomiast udział bezrobotnych (o 0,6 p. proc.) oraz osób biernych zawodowo (o 0,8 p. proc.).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL
Table 12. Economic activity of the population aged 15–89 in 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2021	2023	2024	2024 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	606	595	585	17 742
pracujący employed persons	584	578	560	17 247
bezrobotni ^a unemployed persons ^a	22	17	24	495
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	483	486	493	12 610
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	55,6	55,0	54,3	58,5
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	53,6	53,5	51,9	56,8
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	3,6	2,9	4,1	2,8

a Populacja osób bezrobotnych dotyczy osób w wieku 15–74 lata.
a The unemployed population includes people aged 15–74.

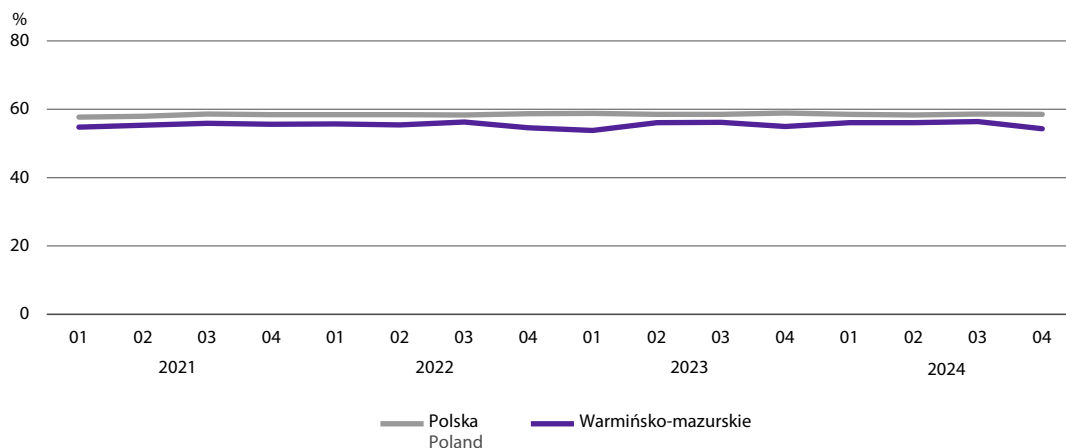
Liczba aktywnych zawodowo w wieku 15–89 lat w 4 kwartale 2024 r. zmniejszyła się w stosunku do zanotowanej w analogicznym okresie poprzedniego roku o 1,7%. W porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano spadek zarówno wśród kobiet (o 2,6%), jak i mężczyzn (o 0,9%).

Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL obliczono jako udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Współczynnik aktywności zawodowej w ostatnim kwartale 2024 r. ukształtował się w województwie na poziomie 54,3% (jego wartość dla kraju wyniosła 58,5%). W ujęciu rocznym współczynnik aktywności zawodowej zmalał o 0,7 p. proc. Wyższa wartość współczynnika aktywności zawodowej wystąpiła wśród mężczyzn (61,9%) niż kobiet (47,1%).

Wykres 27. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 27. Activity rate by quarters

Zbiorowość pracujących w 4 kwartale 2024 r. liczyła 560 tys. i była niższa od zanotowanej rok wcześniej o 18 tys. osób (o 3,1%). Uwzględniając podział według płci dominowali mężczyźni, stanowiąc 55,5% pracujących. Prawie 61% pracujących mieszkało w miastach.

Do pracujących według BAEL zaliczono osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia: wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem, miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Biorąc pod uwagę wiek pracujących, w 4 kwartale 2024 r. największy udział miały osoby w wieku 35–44 lata (28,6%), zaraz za nimi znalazły się osoby w wieku 45–54 lata (24,8%). Najmniejszy udział w omawianej zbiorowości miały osoby z grupy wiekowej 15–24 lata (6,3%). Pod względem wykształcenia wśród pracujących dominowały osoby z wykształceniem wyższym (33,0%), najmniej było osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (6,6%).

W 4 kwartale 2024 r. na 1000 pracujących przypadały 923 osoby bezrobotne i bierne zawodowo. Rok wcześniej obciążenie to wynosiło 870 osób. W województwie na 1000 pracujących przypadało więcej osób pozostających bez pracy niż w skali kraju (760).

Wskaźnik zatrudnienia według BAEL obliczono jako udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 51,9% i był jednym z niższych w kraju (najniższy był w podkarpackim). W odniesieniu do analogicznego kwartału 2023 r. zmniejszył się on o 1,6 p. proc. Był on wyższy dla mężczyzn (59,6%) niż dla kobiet (44,8%).

W ostatnim kwartale 2024 r. liczba bezrobotnych (w wieku 15–74 lata) w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 24 tys. osób i w odniesieniu do analogicznego kwartału 2023 r. wzrosła (o 41,2%). W 4 kwartale 2024 r. wśród osób bezrobotnych w województwie było więcej kobiet niż mężczyzn. W porównaniu z analogicznym okresem 2023 r. liczba kobiet zwiększyła się o 44,4%, a mężczyzn o 37,5%.

Analiza bezrobotnych pod względem wieku w województwie warmińsko-mazurskim w 4 kwartale 2024 r. wykazała, że najwięcej bezrobotnych było w wieku 45–54 lata (41,7%). Najmniejsze zbiorowości stanowiły osoby z grup wiekowych 15–24 lata i 55–58 lat (po 12,5%).

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne w 4 kwartale 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 13 miesięcy (w kraju 8). W porównaniu z poprzednim rokiem okres ten w województwie wydłużył się o pięć miesięcy, a w kraju skrócił o jeden miesiąc.

Stopę bezrobocia według BAEL obliczono jako udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowała się na poziomie 4,1% i była wyższa od wskaźnika ogólnokrajowego (2,8%). W porównaniu z poprzednim rokiem wzrosła o 1,2 p. proc. (w kraju wzrosła o 0,3 p. proc.). W omawianym okresie w województwie analizowany wskaźnik był niższy w przypadku mężczyzn (3,4%) niż w przypadku kobiet (5,0%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania wskaźnik w miastach był wyższy niż na wsi.

W 4 kwartale 2024 r. zbiorowość biernych zawodowo (w wieku 15–89 lat) liczyła 493 tys. osób i stanowiła 45,8% mieszkańców województwa (w kraju 41,5%). W porównaniu z 2023 r. liczba osób nieaktywnych zawodowo w województwie wzrosła o 1,4% (w Polsce wzrosła o 0,9%). Prawie 60% populacji osób nieaktywnych zawodowo w województwie stanowiły kobiety (w kraju 60,2%), a ponad 31% biernych zawodowo było w wieku produkcyjnym (w kraju 30,1%).

Główną przyczyną braku aktywności na rynku pracy podawaną w 4 kwartale 2024 r. było pozostawanie na emeryturze – 48,1% biernych zawodowo w wieku 15–74 lata. Drugą istotną przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 21,6%. Liczną była także grupa osób, które nie szukały pracy z powodu choroby lub niepełnosprawności – 13,5%. Obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu były powodem niepodjęcia pracy przez 8,3% biernych zawodowo, z czego większość stanowiły kobiety.

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

5.2.1. Zamożność mieszkańców

5.2.1. Inhabitants' wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2023 r. było wyższe niż rok wcześniej.

W 2023 r. zwiększyła się liczba emerytów i rencistów w porównaniu z rokiem poprzednim. Nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej emerytury i renty brutto, przy czym wyższą dynamiką charakteryzowały się świadczenia wypłacone przez ZUS.

W budżetach gospodarstw domowych w 2023 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego oraz przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych.

Najsilniejsze oddziaływanie na jakość życia ludności mają dochody, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Wpływają one na status materialny, stabilizację i bezpieczeństwo ekonomiczne ludności. Miernikami poziomu zamożności są wynagrodzenia z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace, wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą.

W pierwszej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie rocznego badania statystyki publicznej Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy w gospodarce narodowej (na poziomie wojewódzkim) oraz w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na poziomie powiatów) na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń w 2023 r. (jako ostatnim dostępnym).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej (tj. we wszystkich podmiotach gospodarki narodowej, także w jednostkach o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie w 2023 r. ukształtowało się na poziomie 6 152,89 zł i było o 13,4% wyższe niż w 2022 r. i o 85,1% wyższe niż w 2015 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 14,5% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na ostatnim miejscu w kraju.

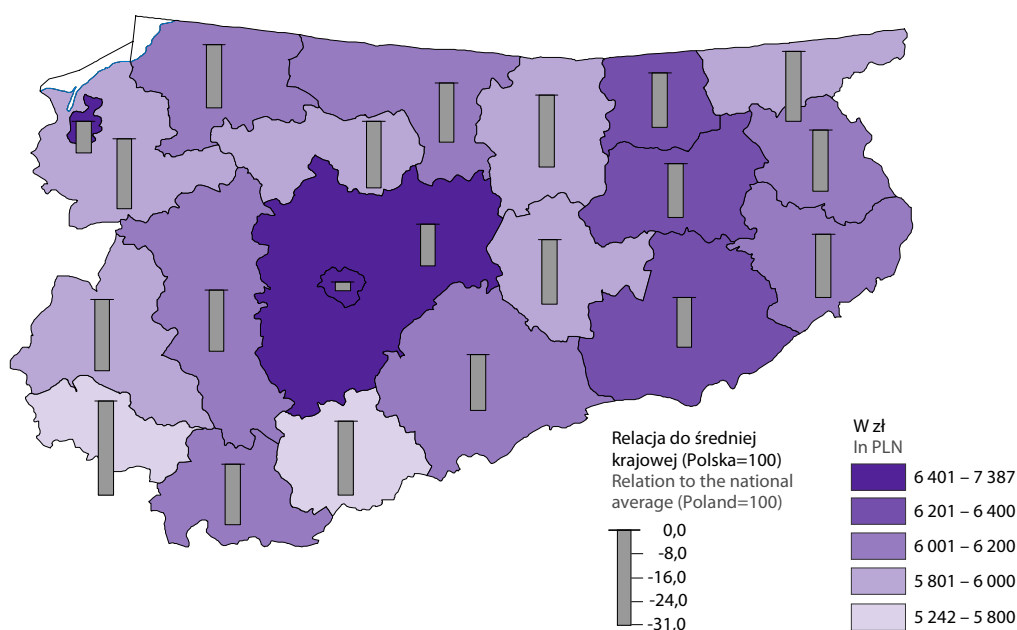
W 2023 r. wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. Pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 7 336,17 zł i było to o ponad 1 798 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (8 234,21 zł), a najniższe w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (4 455,65 zł).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2023 r. w jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (tj. w jednostkach średnich i dużych), osiągnęło poziom 6 447,09 zł i od 2022 r. wzrosło o 13,6%, a w porównaniu z 2015 r. o 84,5%.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie – wynosiła ona 7 387 zł i była wyższa o 14,6% od średniej w województwie. W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 6 802 zł i również były wyższe (o 5,5%) od średniej w województwie. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat olsztyński (o 1,8%). W pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie (5 242 zł) odnotowano w powiecie nowomiejskim.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2023 r.

Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2023

^a Dane dotyczą pracujących w podmiotach gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern in entities of the national economy employing more than 9 persons.

Przeciętne wynagrodzenie wzrosło we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu z 2022 r., jak i 2015 r. W stosunku do 2022 r. najwyższy wzrost wynagrodzeń wystąpił w powiecie węgorzewskim (o 16,9%), a najniższy w powiecie kętrzyńskim (o 10,8%). W Olsztynie wynagrodzenia wzrosły o 13,5%, a w Elblągu o 15,3%. W porównaniu z 2015 r. najwyższy wzrost nastąpił w powiecie węgorzewskim (ponad 2-krotny), zaraz za nim znalazł się powiat mrągowski (o 94,8%). Najniższy wzrost dotyczył powiatu szczycieńskiego (o 78,0%).

W drugiej części analizy informacje wynikowe o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto zaprezentowano na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1 (dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; w ramach badania podmioty o liczbie pracujących 50 lub więcej osób badane są metodą pełną, a podmioty o liczbie pracujących od 10 do 49 osób – metodą reprezentacyjną) – na tej podstawie przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w województwie w sektorze przedsiębiorstw w 2024 r. (jako ostatnim dostępnym).

W 2024 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw osiągnęło poziom 6 863,45 zł i było wyższe niż w roku poprzednim o 12,7%. W porównaniu z 2015 r. omawiane wynagrodzenie było ponad dwukrotnie wyższe. W kraju przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 8 265,92 zł, co oznacza wzrost o 11,0% w odniesieniu do zanotowanego rok wcześniej i dwukrotny wzrost w stosunku do 2015 r.

Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej.

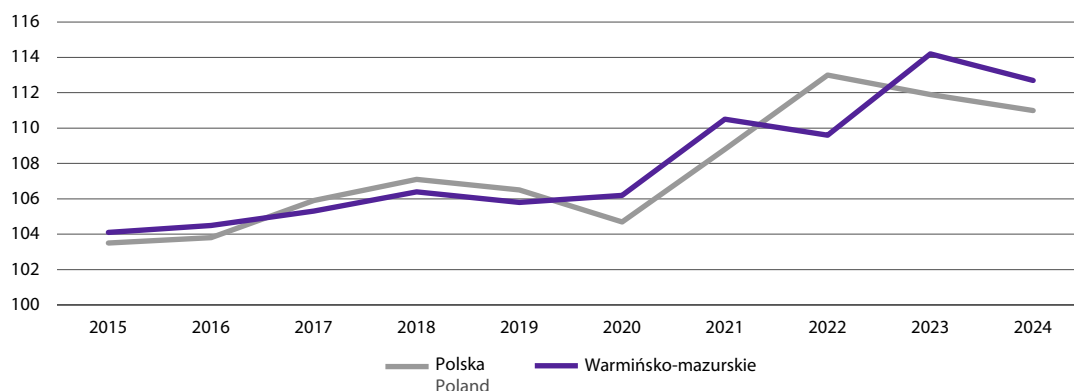
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	3 345,93	4 400,23	6 089,46	6 863,45
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the national average (Poland=100)	81,2	81,3	81,8	83,0

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Wykres 28. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 28. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
Previous year=100

W stosunku do poprzedniego roku wzrost wynagrodzeń wystąpił we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw – najwyższy w: transporcie i gospodarce magazynowej (o 20,5%), informacji i komunikacji (o 17,6%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 16,7%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 16,0%), budownictwie (o 15,0%).

W 2024 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto wyższe od przeciętnego w województwie zanotowano m.in. w sekcji informacja i komunikacja (o 22,8%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 6,3%), transport i gospodarka magazynowa (o 4,0%) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 2,2%). Niższe wynagrodzenia zanotowano m.in. w administrowaniu i działalności wspierającej (o 26,9%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 13,0%) oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 11,3%).

W 2024 r. w województwie liczba emerytów i rencistów wyniosła 315,4 tys. osób i była wyższa od notowanej przed rokiem o 3,0 tys. osób (o 1,0%). W porównaniu z 2015 r. wzrosła o 23,7 tys. osób (o 8,1%). Zmiany w tym zakresie zaszły również w skali kraju. W omawianym roku świadczenia wypłacono 8 965,1 tys. osobom, czyli o 0,7% więcej niż w roku poprzednim i o 5,8% więcej niż w 2015 r.

W 2024 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce, podobnie jak przed rokiem, wyniósł 3,5%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa warmińsko-mazurskiego stanowili 3,5% populacji w kraju, a świadczeniobiorcy KRUS – 3,6%.

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	291,7	309,1	312,4	315,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1 789,53	2 182,02	3 015,93	3 452,14
w tym emerytura of which retirement pension	1 922,42	2 275,67	3 147,35	3 589,36
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	1 189,75	1 404,38	1 878,99	2 143,46
w tym emerytura of which retirement pension	1 223,12	1 403,40	1 889,78	2 149,53

W 2024 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 280,2 tys. osób. Było to o 1,2% więcej niż rok wcześniej i o 13,3% więcej niż w 2015 r. W stosunku do 2023 r. wzrosła liczba emerytów (o 2,6%), którzy stanowili najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS (79,1%).

Inaczej kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Zanotowano zmniejszenie ich zbiorowości w porównaniu z 2023 r. Emerytury i renty rolnicze w 2024 r. pobierało 35,2 tys. osób (o 1,1% mniej niż rok wcześniej i o 20,6% mniej w stosunku do 2015 r.). W ciągu ostatniego roku zaobserwowano spadek liczby wszystkich świadczeniobiorców KRUS, tj. osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy o 4,5%, osób pobierających renty rodzinne o 1,6% oraz emerytów o 0,3%.

Wśród pobierających świadczenia z KRUS, podobnie jak w przypadku ZUS, dominowali emeryci, a ich odsetek wyniósł 77,1%. Najniższy zaś udział miały osoby pobierające renty rodzinne, które stanowiły 5,1% ogółu beneficjentów świadczeń KRUS.

W województwie w 2024 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 3 452,14 zł i była wyższa o 14,5% (w kraju o 14,2%) niż rok wcześniej. To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych ukształtowało się na poziomie 2 143,46 zł i zwiększyło się w ciągu roku o 14,1% (w kraju o 13,9%). W porównaniu z 2015 r. wzrosły zarówno emerytury z ZUS (o 92,9%), jak i KRUS (o 80,2%).

Tendencję wzrostową obserwowano w przypadku wszystkich kategorii świadczeń zarówno w województwie, jak i w kraju. Największy wzrost w ciągu ostatniego roku w województwie odnotowano w przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy z KRUS o 15,4% (w kraju wzrost tego świadczenia o 15,2%).

W 2024 r. wysokość świadczeń z ZUS w województwie ukształtowała się poniżej średniej krajowej (o 7,6%), natomiast świadczenia z KRUS były wyższe (o 1,9%). Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS województwo plasowało się na 12 miejscu w kraju, a w przypadku analogicznego świadczenia pobieranego przez rolników indywidualnych – na 6 miejscu.

Wpłaty realizowane przez KRUS w poszczególnych kategoriach świadczeń były wyższe od krajowych (renty rodzinne o 3,5%, emerytury o 1,8%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 0,5%), natomiast wypłaty z ZUS były niższe od krajowych (renty rodzinne o 10,4%, renty z tytułu niezdolności do pracy o 8,6%, emerytury o 7,1%).

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych dostarczają informacji o warunkach życia gospodarstw domowych, a więc o ich przychodach, rozchodach czy wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania. W 2023 r. przeciętne gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 2 428,06 zł na osobę. Był on niższy od średniego w Polsce o 9,3%, co uplasowało województwo na 12 miejscu w kraju. W porównaniu z 2022 r. dochód rozporządzalny wzrósł o 11,5%.

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – wyniki **Badania Budżetów Gospodarstw Domowych**.

Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe w województwie, pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (49,6%) oraz ze świadczeń i pomocy społecznej (33,4%), a w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek poza rolnictwem (9,5%) i w rolnictwie (6,0%). Porównanie struktury dochodów budżetów gospodarstw domowych w warmińsko-mazurskim z budżetami gospodarstw w kraju wykazuje, iż gospodarstwa domowe w województwie, podobnie jak w kraju, w dużej mierze zasilane były dochodami ze źródeł niezarobkowych, pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny^a
Table 15. Average monthly available income^a

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	2023 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1 280,51	1 884,05	2 177,16	2 428,06	2 678,30
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1 240,51	1 849,02	2 128,88	2 387,60	2 622,11

a Dane za lata 2022–2023 zostały uogólnione w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 w związku z czym nie są one wprost porównywalne z analogicznymi danymi za lata wcześniejsze.

a Data for 2022–2023 were generalized on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2021 and are not directly comparable with the data for previous years.

Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych mają na celu zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje o rozmiarach i rodzaju wydatków. W 2023 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 1 340,05 zł i były o 296 zł (o 18,1%) niższe niż w kraju. W porównaniu z 2022 r. wydatki gospodarstw domowych w województwie wzrosły o 2,5%. W kraju wydatki wzrosły o 9,4%.

W strukturze wydatków gospodarstw domowych w województwie w 2023 r. najważniejszą pozycję zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 31,3% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – 21,3%. Na transport przeznaczono 8,1%, na zdrowie 5,9%, a na rekreację i kulturę 5,1% wszystkich wydatków.

Negatywnym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. W 2023 r. województwo warmińsko-mazurskie należało do województw o wysokim stopniu zagrożenia ubóstwem.

Jedną z miar wykorzystywanych do analizy ubóstwa jest wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych. Według wyników Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC) z 2023 r. w województwie wskaźnik ten wyniósł 22,4% i był wyższy od ogólnopolskiego (równego 14,0%), osiągając jeden z wyższych poziomów w kraju. Najniższy odsetek w kraju wystąpił w województwie śląskim (7,6%). W województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu z 2022 r., wskaźnik wzrósł o 1,8 p. proc. (w kraju wzrost o 0,3 p. proc.).

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o wyniki Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne.

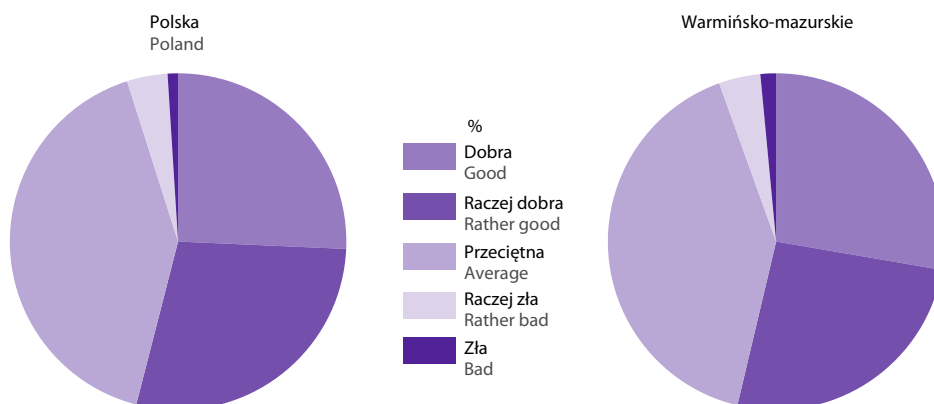
Współczynnik Giniego to miara nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnoży się przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

Do badania poziomu nierówności dochodowych najczęściej wykorzystywaną miarą jest współczynnik Giniego. Im niższa wartość wskaźnika, tym bardziej równomierny jest rozkład dochodów. W województwie wartość wskaźnika w 2023 r., podobnie jak w kraju, wyniosła 27,0% i w porównaniu z 2022 r. wzrosła, co oznacza wzrost nierówności dochodów.

W 2023 r. subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych była zróżnicowana. Prawie 54% badanych gospodarstw domowych w województwie oceniło swoją sytuację materialną jako dobrą lub raczej dobrą (w kraju 54,0%). Było to o 4,1 p. proc. więcej niż przed rokiem. W przeciętnej sytuacji materialnej znajdowało się 40,8% badanych gospodarstw (w 2022 r. 43,3%). Liczba gospodarstw domowych określających swoją sytuację materialną jako raczej złą lub złą wyniosła 5,5% (przed rokiem 7,1%). W kraju odsetek badanych gospodarstw o przeciętnej sytuacji materialnej wyniósł 41,1%, a raczej złą lub złą – 4,9%.

Wykres 29. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2023 r.

Chart 29. Subjective evaluation of the material situation of households in 2023

5.2.2. Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

5.2.2. Social assistance and family support

Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie w okresie 2015–2023 systematycznie zmniejszała się, jednak nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju. W 2023 r. najczęściej pomocy udzielano z powodu ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz bezrobocia.

Kwota wydatkowana na świadczenia społeczne w 2023 r. była wyższa niż rok wcześniej, ale niższa niż w 2015 r. Od początku analizowanego okresu systematycznie zmniejszała się liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej, jak i liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przeliczona na 10 tys. mieszkańców.

W 2023 r. świadczeniem wychowawczym w rodzinach naturalnych, w ramach programu Rodzina 500+, objęto mniejszą liczbę dzieci niż rok wcześniej. Niższa była również kwota przeznaczona na te świadczenia.

Systematycznie poprawia się sytuacja w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, a wskaźnik liczby dzieci na 100 miejsc w placówkach tego typu w ciągu ośmiu lat zmniejszył się prawie czterokrotnie.

Osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc społeczna, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2023 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 55,0 tys. osób (w 2022 r. 57,3 tys., a w 2015 r. 112,8 tys.). Liczba korzystających w okresie 2015–2023 w przeliczeniu na 10 tys. ludności zmniejszyła się z 782 do 404. Nadal był to najwyższy wskaźnik w kraju, przy jego przeciętnej wartości 236.

Osoby potrzebujące mogły otrzymać pomoc zarówno w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. W 2023 r. świadczenia w formie pieniężnej na podstawie decyzji w województwie otrzymało 49,3 tys. osób (o 4,7% mniej niż w 2022 r. i o 50,1% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej osób otrzymało zasiłki celowe (24,3 tys.) oraz zasiłki okresowe (16,5 tys.). Świadczenia w formie niepieniężnej przyznano dla 27,0 tys. potrzebujących (o 3,3% więcej niż w 2022 r., ale o ponad połowę mniej niż w 2015 r.). Były to głównie posiłki (20,0 tys. osób) i usługi opiekuńcze (5,3 tys. osób).

Tablica 16. Świadczenia pomocy społecznej
Table 16. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	112 840	69 674	57 267	55 027
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	233 802,5	204 099,9	200 657,2	207 302,0
pomoc pieniężna monetary assistance	174 255,3	139 637,3	128 111,5	124 710,2
pomoc niepieniężna non-monetary assistance	59 547,2	64 462,6	72 545,7	82 591,8
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance benefits per 10 thousand population	782,4	501,4	418,0	403,9

Wartość udzielonych w 2023 r. świadczeń pomocy społecznej wyniosła 207,3 mln zł (o 6,6 mln więcej niż w 2022 r. i o 26,5 mln mniej niż w 2015 r.). Na pomoc pieniężną przeznaczono 124,7 mln zł (o 3,4 mln mniej niż w 2022 r. i o 49,5 mln mniej niż w 2015 r.), co stanowiło 60,2% wydatkowanej kwoty ogółem. Największą część pomocy pieniężnej przeznaczono na zasiłki stałe (39,7%) i zasiłki okresowe (33,5%). W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 82,6 mln zł (o 10,0 mln zł więcej niż w 2022 r. i o 23,0 mln zł więcej niż w 2015 r.), co stanowiło 39,8% kwoty ogółem. Najwięcej środków z tej formy pomocy przeznaczono na usługi opiekuńcze (55,8%) i posiłki (24,7%). Wartość wydatkowanej kwoty na posiłki w ciągu roku wzrosła o 29,6%, najwięcej jednak w tym okresie wzrosły wydatki na schronienie – o ponad 1/3.

Karta Dużej Rodziny (KDR) oferuje rodzinom wielodzietnym, tj. przynajmniej z trójką dzieci, system zniżek oraz dodatkowych uprawnień przy korzystaniu z oferty handlowej, kulturalnej, rekreacyjnej i transportowej na terenie kraju. W 2023 r. w województwie 74,8 tys. rodzin posiadało tę kartę (o prawie 1/4 więcej niż w roku poprzednim). Największy udział rodzin posiadających KDR wśród wszystkich rodzin z Kartą w województwie odnotowano w powiecie olsztyńskim (8,8%), iławskim (8,1%) i ostródzkim (8,0%), a najniższy w powiecie węgorzewskim (1,7%), lidzbarskim i giżyckim (po 2,8%).

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901).

Środowiskowa pomoc społeczna realizowana w 2023 r. w warmińsko-mazurskim była skierowana do 37,1 tys. gospodarstw domowych i objęła 78,5 tys. beneficjentów. W porównaniu z 2022 r. liczba beneficjentów była niższa o 4,9%, a w stosunku do 2015 r. zmniejszyła się o 54,2%. Zmniejszył się także wskaźnik udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa, który w 2023 r. wyniósł 5,8% (o 0,2 p. proc. mniej niż w 2022 r. i o 6,1 p. proc. mniej niż w 2015 r.). W kraju zasięg korzystania z pomocy społecznej był niższy i wyniósł 3,4% w 2023 r. (w 2022 r. tyle samo, a w 2015 r. 7,1%).

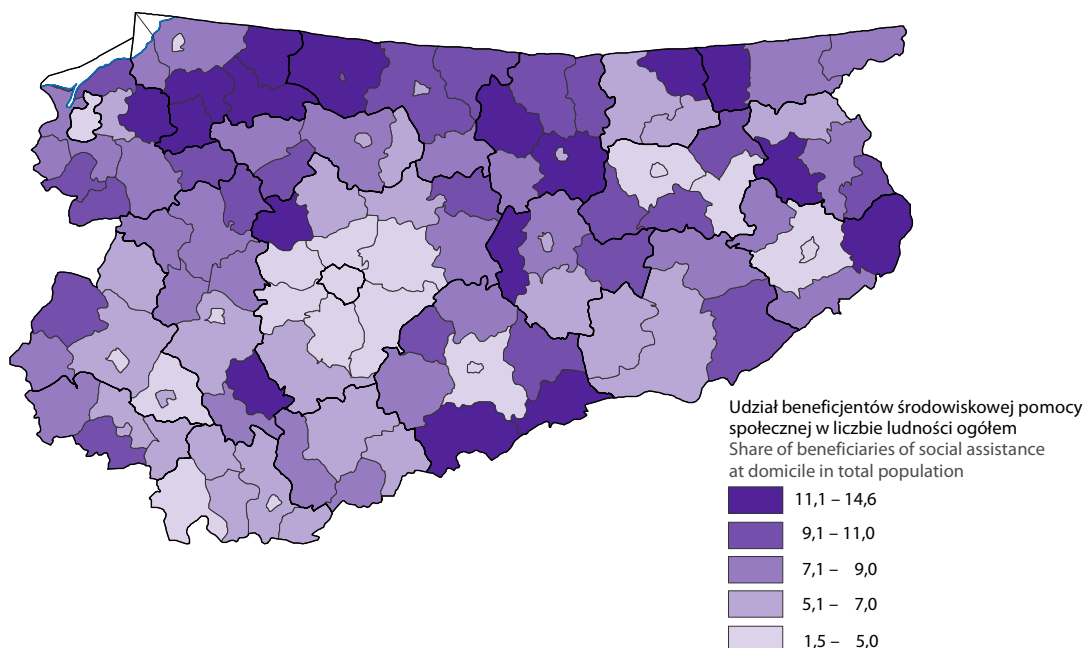
Tablica 17. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 17. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	68 973	47 369	39 334	37 126
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	171 269	102 502	82 509	78 491
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries of social assistance at domicile per 10 thousand population	1 188	738	602	576

Liczba beneficjentów na 10 tys. ludności w województwie w 2023 r. wyniosła 576 osób (o 238 osób więcej niż w kraju) i była o 26 osób niższa niż w 2022 r. i o 612 niższa niż w 2015 r.

Wewnątrz województwa występowało duże zróżnicowanie udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2023 r. rozpiętość pomiędzy jego najniższą i najwyższą wartością w gminach wyniosła 13,1 p. proc. Najniższy udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców zanotowano w gminie Stawiguda (1,5%) i w Olsztynie (2,1%), a najwyższy w gminach wiejskich Górowo Iławeckie (14,6%) i Świątajno (powiat olecki, 14,0%). W 82 gminach (70,7% wszystkich gmin w województwie) udział beneficjentów był wyższy niż przeciętnie w województwie.

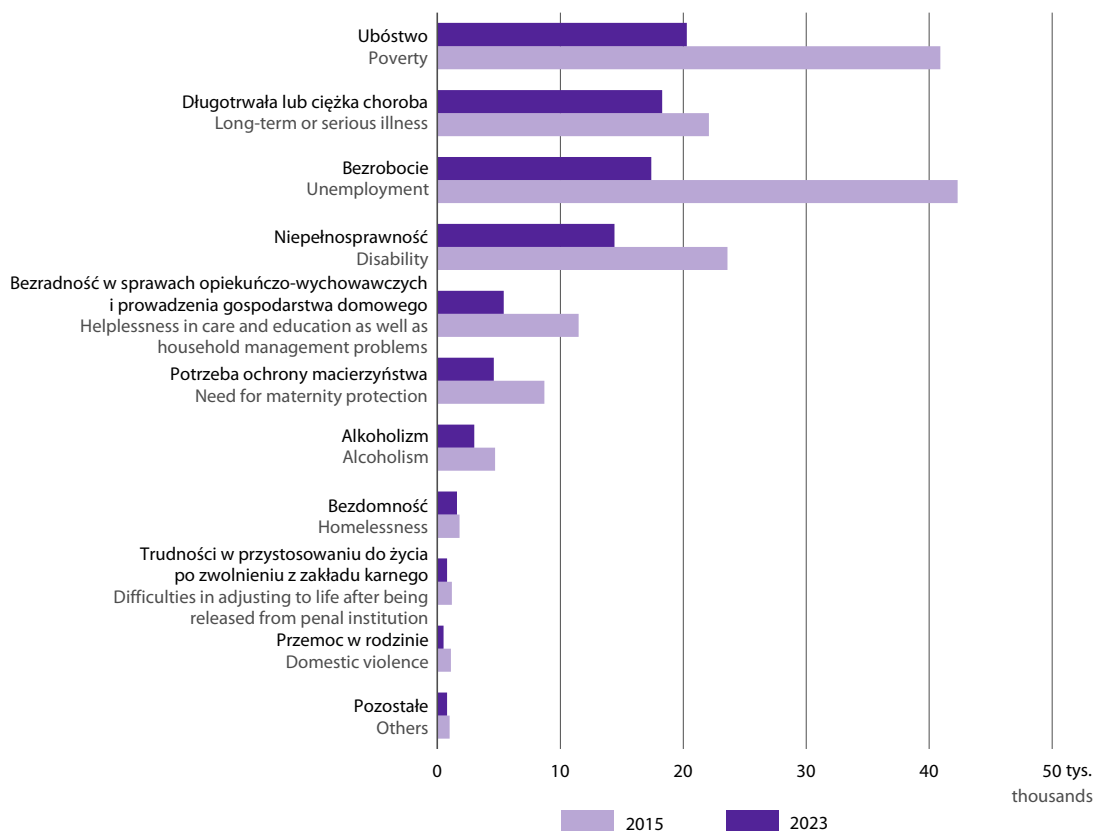
Mapa 28. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2023 r.
Map 28. Scope of use of social assistance at domicile in 2023

Jedna rodzina mogła uzyskać pomoc z kilku przyczyn. W 2023 r. w warmińsko-mazurskim najczęściej pomoc społeczną przyznawano ze względu na ubóstwo (20,3 tys. rodzin), długotrwałą lub ciężką chorobę (18,3 tys. rodzin) oraz bezrobocie (17,4 tys. rodzin). W kraju natomiast główną przyczyną przyznania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba.

W porównaniu z 2015 r. w większości kategorii odnotowano mniejszą liczbę rodzin korzystających z przyznanej pomocy, a największy spadek dotyczył bezrobocia (o 24,9 tys. rodzin mniej) i ubóstwa (o 20,6 tys. rodzin mniej).

Wykres 30. Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc według przyczyn
Chart 30. Number of families with assigning help (based on the decisions) by reasons

Program „Rodzina 500+” to świadczenia przyznawane od 1 kwietnia 2016 r. na dzieci do 18 roku życia w rodzinach naturalnych, rodzinnej pieczy zastępczej i placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Program ten objął także dzieci umieszczone w domach pomocy społecznej.

Świadczeniem wychowawczym w ramach programu „Rodzina 500+” w 2023 r. w rodzinach naturalnych objęto przeciętnie miesięcznie 238,0 tys. dzieci do 18 lat (o 0,7 tys. dzieci mniej niż średnio miesięcznie w 2022 r.). Wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wyniosły 1 440,9 mln zł (3,5% w skali kraju) i były o 1,6% niższe niż rok wcześniej.

Tablica 18. Świadczenia wychowawcze „RODZINA 500+”
 Table 18. „FAMILY 500+” child-support benefit

Wyszczególnienie Specification	2016	2020	2022	2023
Wydatki na świadczenie wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	693 777,7	1 434 952,1	1 464 355,0	1 440 892,3
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average monthly number of children for whom families received a child-raising benefit	154 806	233 609	238 762	238 019

Uwaga: Od 1 kwietnia 2016 do 30 czerwca 2019 r. przysługiwało rodzicom lub opiekunom dzieci do 18 roku życia, niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dziecko, a w przypadku dochodu w wysokości nie przekraczającej 800 zł na osobę, także na pierwsze lub jedyne dziecko. Od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, bez względu na dochód osiągniany przez rodzinę.

Note: From 1 April 2016 to 30 June 2019, it was available to parents or guardians for each child up to the age of 18, regardless of the income for the second and next child, and in the case of income not exceeding 800 PLN per person, also for the first or only child. Since 1 July 2019, child-raising benefit has been granted to every child until 18 years old, regardless of family income.

W ramach programu „Dobry start” dla każdego uczącego się dziecka wypłacane jest jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł i jest niezależne od dochodu uzyskiwanego przez rodzinę. Świadczenie to ma wspomóc rodziny w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego i wypłacane jest do ukończenia przez dziecko 20 lat, a na dziecko niepełnosprawne do ukończenia przez nie 24 lat. W 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim przekazano na ten cel 49,6 mln zł dla 165,4 tys. uczniów. Kwota wypłaconych środków w porównaniu z 2022 r. zmniejszyła się o 0,5%, a uprawnionych dzieci było o 0,4% mniej.

W 2023 r. wypłacono 102,4 mln zł zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami (o 15,5% mniej niż 2022 r.). Zasiłki rodzinne pobierało miesięcznie średnio 21,5 tys. rodzin, a przeciętna liczba dzieci, na które rodzice otrzymywali ten zasiłek wyniosła 48,4 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba rodzin zmniejszyła się o 4,4 tys., a liczba dzieci była mniejsza o 9,4 tys.

Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłki rodzinne w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, wyniósł 18,4%. W porównaniu z 2022 r. był niższy o 3,0 p. proc., natomiast w porównaniu do wartości przeciętnej w kraju był wyższy o 4,5 p. proc.

Tablica 19. Świadczenia na rzecz rodziny
Table 19. Benefits to the family

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2022	2023
Dobry Start^a Good Start^a				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	.	48 650,7	49 795,7	49 569,2
liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenie (w ciągu roku) number of children (and learners) for whom benefits have been paid (during a year)	.	162 244	166 050	165 354
Zasiłek rodzinny Family allowance				
kwota świadczeń ^b wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of family allowances ^b (during a year) in thousand PLN	200 563	162 364	121 202	102 371
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny children, for whom the parents shall receive family allowances	100 420	79 188	57 852	48 430
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku share of children aged under 17 years, for whom the parents shall receive family allowances in the total number of children in this age	35,4	28,5	21,4	18,4
Fundusz alimentacyjny Alimony fund				
kwota świadczeń wypłaconych (w ciągu roku) w tys. zł amount of benefits paid (during a year) in thousand PLN	68 725,6	59 937,2	53 499,1	49 549,4
liczba wypłaconych świadczeń number of paid benefits	181 826	153 894	134 927	121 802
Ulga prorodzinna w zeznaniach podatkowych PIT Family tax relief in PIT tax returns				
kwota odliczeń od podatku z tytułu ulgi prorodzinnej amount of tax deductions for family tax relief	192 169,9	189 085,2	123 110,7	.
liczba dzieci ^c number of children ^c	235 923	232 236	237 288	.

a W ramach programu „Dobry Start” dla każdego uczącego się dziecka, rozpoczynającego rok szkolny wypłacane jest jeden raz w roku świadczenie na wyprawkę szkolną. b Wraz z dodatkami. c Liczba dzieci podana została łącznie, tj. dzieci, na które dokonano odliczenia od podatku jak również dzieci, na które przysługiwał zwrot nieodliczonej kwoty ulgi na dzieci.

a As part of the "Good Start" program, for each learning child, at the beginning of the school year, a benefit for a school layette is paid once a year. b Including appendices. c The number of children was given in total, i.e. children for whom the child relief was deducted from tax as well as children who were entitled to the reimbursement of not deducted child relief.

Od 2015 r. do 2023 r. liczba placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3 wzrosła z 58 do 130 (w tym 21 klubów dziecięcych). Stanowiły one 2,4% wszystkich placówek opieki nad dziećmi do lat 3 w kraju. W strukturze placówek opieki nad małymi dziećmi w 2023 r. dominowały żłobki – 83,8% tych placówek, natomiast pozostałe 16,2% to kluby dziecięce, które w regionie rozpoczęły swoją działalność w 2012 r. Od 2017 r. w województwie nie działała żadna placówka w formie oddziałów żłobkowych. Łącznie placówki te dysponowały 4 836 miejscami i było to o 191 miejsc więcej niż na koniec 2022 r. i aż o 2 989 więcej (ponad 2,5-krotnie) niż w 2015 r. W strukturze miejsc i przebywających w nich dzieci również dominowały żłobki (92,0%).

Żłobek – jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2023 r. poz. 204, z późn. zm.). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy – jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce

Stan w dniu 31 grudnia

Table 20. Nurseries and children's clubs

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Żłobki Nurseries	49	89	105	109
w tym publiczne of which public	18	32	37	.
Kluby dziecięce Children's clubs	9	19	21	21
w tym publiczne of which public	–	–	1	.
Miejsca: Places:	1 847	3 926	4 645	4 836
w żłobkach ^a in nurseries ^a	1 684	3 585	4 247	4 447
w klubach dziecięcych in children's clubs	163	341	398	389
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):	2 752	5 201	4 115	4 032
w żłobkach ^a in nurseries ^a	2 557	4 733	3 770	3 678
w klubach dziecięcych in children's clubs	195	468	345	354

a W 2015 r. łącznie z oddziałami żłobkowymi.

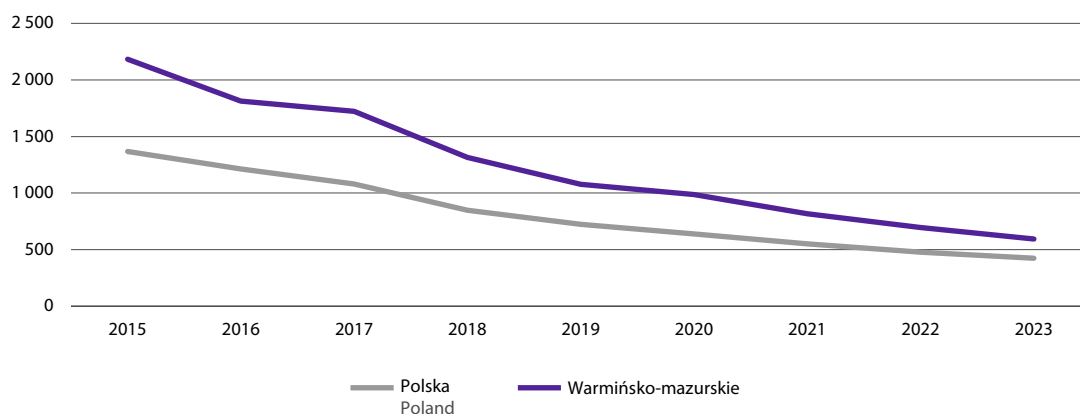
a In 2015 including nursery wards.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało 4,0 tys. dzieci (o 83 mniej niż w 2022 r. i o 2,3 tys. więcej niż w 2015 r.). W warmińsko-mazurskim odsetek dzieci objętych opieką instytucjonalną w 2023 r. wyniósł 14,0% (w kraju 19,5%), w 2022 r. – 12,7%, a w porównaniu z 2015 r. był ponad trzykrotnie większy.

Opiekę nad dziećmi w 2023 r. sprawowało 67 dziennych opiekunów opiekujących się 352 dziećmi i 148 niań zarejestrowanych w ZUS.

Wskaźnik liczby dzieci w województwie w wieku 0–2 lata przypadających na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych w latach 2015–2023 obniżył się z 2 183 do 594 (w kraju z 1 367 do 424).

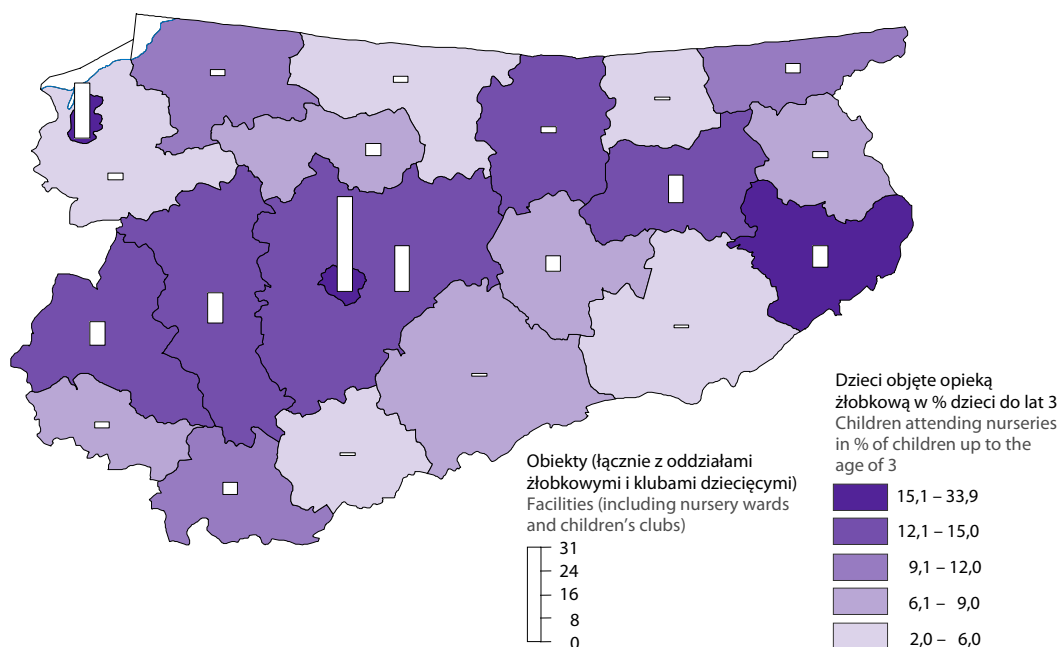
Wykres 31. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych^a
Chart 31. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs^a

^a Łącznie z oddziałami żłobkowymi.
^a Including nursery wards.

Od 2020 r. już we wszystkich powiatach funkcjonowały instytucjonalne placówki opieki nad dziećmi do lat 3 (w 2015 r. za wyjątkiem bartoszyckiego, braniewskiego i gołdapskiego), jednak nadal dostępność opieki nad najmłodszymi mieszkańcami w powiatach była zróżnicowana. Największy udział dzieci korzystających ze żłobków i klubów dziecięcych wśród wszystkich dzieci do lat 3 odnotowano w Elblągu (33,9%) i Olsztynie (24,0%) oraz powiecie ełckim (20,3%), a najmniejszy w powiecie bartoszyckim (2,0%) i węgorzewskim (2,6%).

Mapa 29. Żłobki i kluby dziecięce w 2023 r.
Map 29. Nurseries and children's clubs in 2023

5.2.3. Warunki mieszkaniowe

5.2.3. Housing conditions

W latach 2015–2023 zasoby mieszkaniowe w województwie powiększyły się o ponad 42 tys. lokali. Przeważały mieszkania zlokalizowane w miastach. W porównaniu z 2015 r. warunki mieszkaniowe uległy nieznacznej poprawie. Wzrosła przeciętna wielkość mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Mieszkania na wsi były większe niż w miastach i mieszkało w nich więcej osób. Zmalała przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie i 1 izbę.

Od 2015 r. długość sieci wodociągowej zwiększyła się o blisko 1,4 tys. km. Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,7% długości sieci wodociągowej.

Na przestrzeni ośmiu lat w województwie przybyło ponad 1 tys. km sieci kanalizacyjnej. Na obszarach wiejskich usytuowane było 68,9% sieci kanalizacyjnej.

Sieci gazowej przybyło ponad 820 km, z czego 57,8% na wsi.

Zasoby mieszkaniowe województwa warmińsko-mazurskiego na koniec grudnia 2023 r. liczyły 547,4 tys. mieszkań, co stanowiło 3,5% mieszkań w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim, w województwie przybyło 5,5 tys. mieszkań (wzrost o 1,0%), a w stosunku do 2015 r. 42,1 tys. (wzrost o 8,3%). W miastach znajdowało się 64,7% mieszkań (w kraju 67,8%), a ich liczba wzrosła o 0,9% w porównaniu z 2022 r. oraz o 8,4% w stosunku do 2015 r.

Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania to 69,8 m² (w kraju 75,5 m²). Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności w 2023 r. wyniosła w województwie 403,1 (w kraju 419,3) i uplasowała je na 9 miejscu w Polsce. Wielkość mieszkań, wyrażona przeciętną liczbą izb w 1 mieszkaniu, wyniosła, podobnie jak rok wcześniej, 3,78 (w kraju 3,83). Innym wskaźnikiem, określającym warunki mieszkaniowe ludności, jest przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę. Wyniósł on w województwie 28,1 m² (w kraju 31,6 m²) i wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 0,5 m². W województwie w latach 2015–2023 przeciętna liczba osób przypadających na 1 mieszkanie systematycznie zmniejszała się – na koniec 2023 r. osiągnęła poziom 2,48 przy przeciętnej krajowej 2,39.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 21. Dwelling stocks^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Mieszkania Dwellings	505 217	530 466	541 836	547 356
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	350,9	382,8	396,5	403,1
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,78	3,78	3,78	3,78
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	68,2	69,2	69,6	69,8
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,85	2,61	2,52	2,48

^a Na podstawie bilansów.

^a Based on balances.

Badanie z zakresu gospodarki mieszkaniowej w części dotyczącej stanu zasobów mieszkaniowych, jak i wybranych informacji charakteryzujących warunki mieszkaniowe, zostało przygotowane na podstawie opracowania statystycznego **Bilans zasobów mieszkaniowych** za dany rok (według stanu na 31 grudnia).

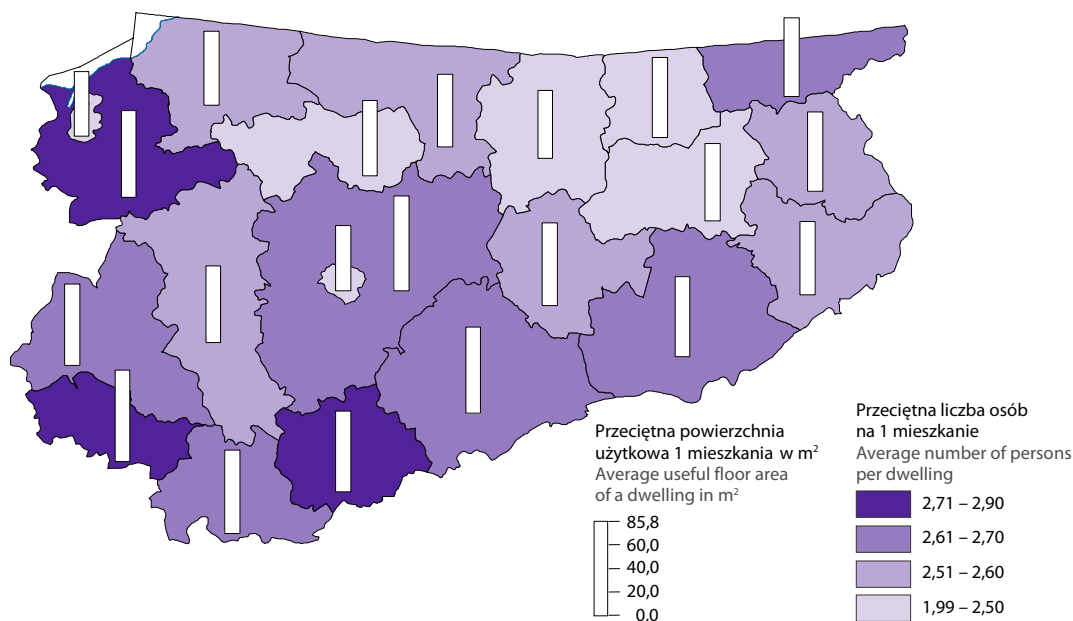
Zasoby mieszkaniowe – ogół mieszkań zamieszkałych i niezamieszkałych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się lokali w obiektach zbiorowego zakwaterowania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej) z wyjątkiem znajdujących się tam mieszkań; pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2023

As of 31 December

W 2023 r. długość sieci wodociągowej w województwie wyniosła 18 350,4 km, co stanowiło 5,4% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 232,1 km, tj. o 1,3% (w kraju wzrost o 1,0%), a z 2015 r. o 1 358,0 km – o 8,0% (w kraju o 8,1%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 84,7% długości sieci wodociągowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 20,2 km sieci wodociągowej (wzrost o 0,7%, w kraju o 1,3%). Natomiast na terenach wiejskich przybyło 211,9 km (wzrost o 1,4%, kraju o 0,9%). Od 2015 r. długość sieci wodociągowej wzrosła w miastach i na wsi o 8,0%.

Gęstość sieci wodociągowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 75,9 km (w kraju 108,7 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 13 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 456,3 km na 100 km² (w kraju 354,0 km), zaś na wsi – 66,0 km na 100 km² (w kraju 88,8 km).

W 2023 r. z sieci wodociągowej korzystało, podobnie jak w 2022 r., 95,3% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 92,6%). Było to o 0,6 p. proc. więcej niż w 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 98,9%, natomiast na obszarach wiejskich dostęp do wodociągu miało 90,2% ludności. W 2023 r. w kraju z wodociągu korzystało 96,8% mieszkańców miast oraz 86,4% mieszkańców wsi.

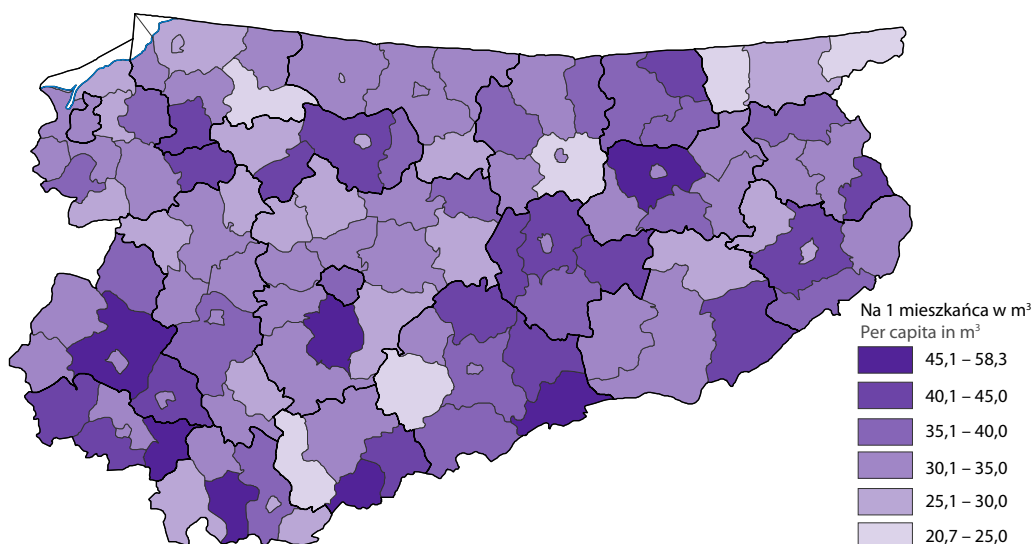
Gospodarstwa domowe na cele komunalno-bytowe zużyły 46,0 hm³ wody z wodociągów, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wyniosło 33,7 m³ (w kraju 34,4 m³) i było większe w porównaniu z rokiem poprzednim (2022 r. 33,0 m³). W miastach wskaźnik ten osiągnął wielkość 32,5 m³ i był niższy niż na wsi (35,6 m³), przy czym zużycie w miastach pozostało na tym samym poziomie, a na wsi wzrosło.

Wodociągi to kompleks urządzeń wodociągowych służących do ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studni publicznych, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć wodociągowa (rozdzielcza i przesyłowa w km) Water supply network (distribution and transmission in km)	16 992,4	17 932,0	18 118,3	18 350,4
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	174 776	183 729	190 235	194 164
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	45,4	46,2	45,3	46,0

Mapa 31. Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2023 r.
Map 31. Consumption of water from water supply systems in households in 2023

W 2023 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie wyniosła 7 971,2 km, co stanowiło 4,4% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 215,7 km, tj. o 2,8% (w kraju wzrost o 2,2%), a z 2015 r. o 1 048,9 km – o 15,2% (w kraju o 21,3%). Na obszarach wiejskich zlokalizowane było 68,9% długości sieci kanalizacyjnej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 31,6 km sieci kanalizacyjnej (wzrost o 1,3%, w kraju o 1,6%), natomiast na terenach wiejskich 184,1 km (wzrost o 3,5%, w kraju o 2,6%). Od 2015 r. długość sieci kanalizacyjnej wzrosła w miastach o 8,8%, a na wsi o 18,3%.

Gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 33,0 km (w kraju 57,8 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 14 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 402,5 km na 100 km² (w kraju 306,3 km), zaś na wsi – 23,3 km na 100 km² (w kraju 37,7 km).

W 2023 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 75,9% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 72,6%). Było to więcej o 0,3 p. proc. niż przed rokiem i o 1,9 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej kształtował się na poziomie 95,8%, na wsi – 47,5%. W 2023 r. w kraju z sieci kanalizacyjnej korzystało 91,0% mieszkańców miast oraz 45,5% mieszkańców wsi.

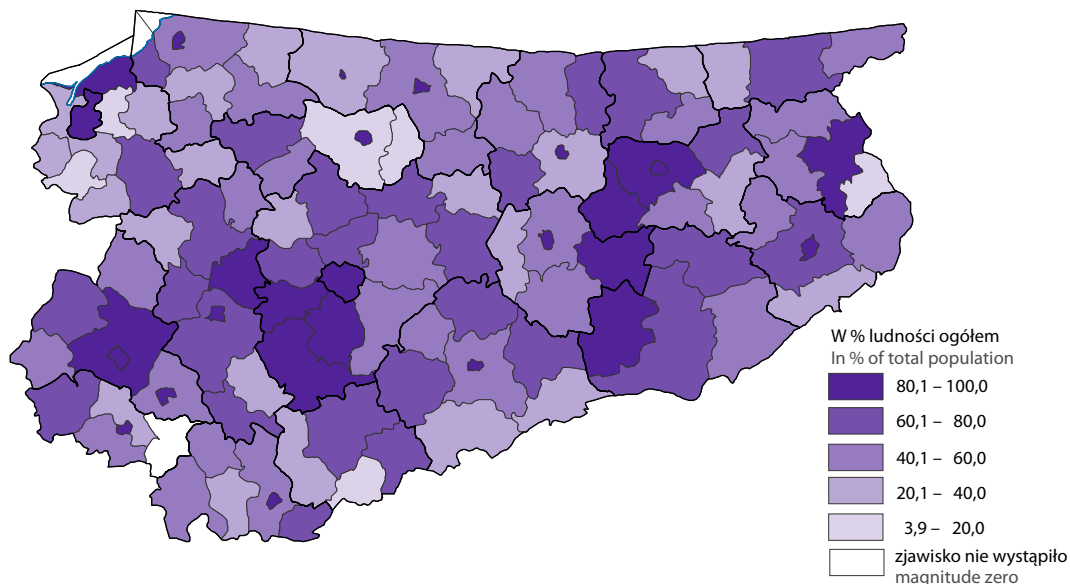
Kanalizacja to kompleks urządzeń kanalizacyjnych służący do odprowadzania ścieków: sieć kanalizacyjna, wyloty urządzeń służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
Table 23. Sewage system
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	6 922,3	7 606,1	7 755,5	7 971,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	99 338	111 244	116 082	119 723
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	44,8	46,6	47,2	47,6
w tym oczyszczane of which treated	44,8	46,6	47,2	47,6

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2023 r.
 Map 32. Population connected to the sewage system in 2023

W 2023 r. długość sieci gazowej w województwie wyniosła 3 830,7 km, co stanowiło 2,2% długości sieci w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to wzrost o 77,7 km, tj. o 2,1% (w kraju wzrost o 1,8%), a z 2015 r. o 826,3 km – o 27,5% (w kraju o 19,4%). W miastach zlokalizowane było 49,8% długości sieci gazowej. W porównaniu z rokiem poprzednim w miastach przybyło 42,5 km sieci (wzrost o 2,3%, w kraju o 1,6%), natomiast na terenach wiejskich 35,2 km (wzrost o 1,9%, w kraju o 2,0%). Od 2015 r. długość sieci gazowej wzrosła w miastach o 22,3%, a na wsi o 33,1%.

Gęstość sieci gazowej w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 15,7 km (w kraju 51,7 km) na 100 km² powierzchni, co uplasowało województwo na 15 miejscu w kraju. W miastach wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 309,8 km na 100 km² (w kraju 299,5 km), zaś na wsi – 8,0 km na 100 km² (w kraju 31,6 km).

W 2023 r. z sieci gazowej korzystało 43,6% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 56,3%). Było to więcej o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2022 r. i o 0,9 p. proc. w stosunku do 2015 r. W miastach udział ludności korzystającej z sieci gazowej kształtował się na poziomie 67,4%, na wsi – 9,6%. W 2023 r. w kraju z sieci gazowej korzystało 72,2% mieszkańców miast oraz 33,0% mieszkańców wsi.

Sieć gazowa to system przewodów doprowadzających do odbiorców paliwa gazowe przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przesyłu i dystrybucji gazu. W systemie przewodów rozróżnia się:

- sieć przesyłową i rozdzielczą (na gaz wysokometanowy i zaazotowany) – przewody uliczne przeznaczone do doprowadzenia gazu do budynków lub innych obiektów za pośrednictwem przyłączy;
- przyłącza – system przewodów łączących sieć rozdzielczą z budynkami i innymi obiektami.

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households

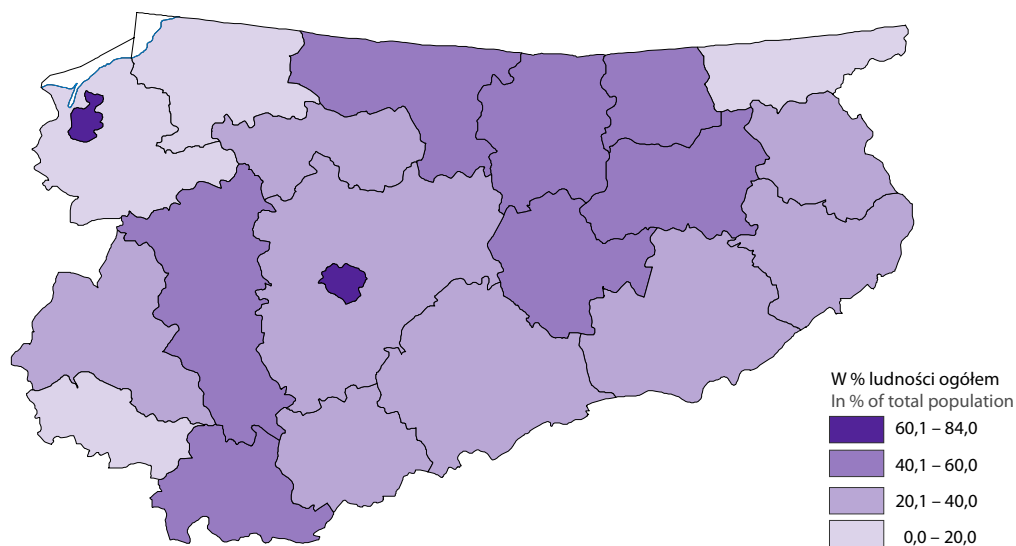
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	3 004,5	3 494,3	3 753,0	3 830,7
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	48 398	56 666	60 346	61 954
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	195,6	218,4	222,4	229,4
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	930,4	1 066,6	1 184,6	1 144,6
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	645,1	767,5*	864,7	840,1

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.
a Including gas customers using collective gas-meters.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2023 r.

Map 33. Population connected to the gas supply system in 2023

5.2.4. Ochrona zdrowia

5.2.4. Health care

Dostępność ambulatoryjnych placówek służby zdrowia w warmińsko-mazurskim była większa niż przeciętnie w Polsce. W 2023 r. na jedną placówkę w województwie przypadało o 186 osób mniej niż w kraju. W okresie 2015–2023 liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca zwiększyła się.

W 2023 r. liczba osób leczonych w szpitalach ogólnych, przypadająca na 1 łóżko w województwie i w kraju była taka sama (44 osoby). Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2023 obniżyło się.

Liczba personelu medycznego (lekarzy, lekarzy dentyków, pielęgniarek, położnych, fizjoterapeutów i farmaceutów) przypadająca na 10 tys. ludności w województwie we wszystkich wymienionych grupach zawodowych była niższa niż przeciętnie w kraju. Analiza wskaźnika dla województwa za okres 2019–2023 wskazuje na poprawę dostępności kadry medycznej, w tym najbardziej lekarzy.

Dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego mierzona liczbą zespołów ratownictwa medycznego (ZRM) przypadającą na 100 tys. ludności wskazuje na lepszy dostęp do tych jednostek w województwie niż przeciętnie w kraju we wszystkich analizowanych latach.

Liczba osób przypadająca na szpitalny oddział ratunkowy w latach 2015–2023 zmniejszyła się. Była także niższa od przeciętnej wartości dla kraju.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa, polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie, znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia skierowane do osób, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych. Placówki te są także najczęstszym miejscem kontaktu pacjenta ze służbą zdrowia. Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w warmińsko-mazurskim działało 1 107 takich podmiotów (4,2% wszystkich w kraju), z tego 907 przychodni oraz 200 praktyk lekarskich i stomatologicznych, realizujących świadczenia ze środków publicznych. Liczba przychodni była większa niż w 2022 r. (o 25 placówek), a w porównaniu z 2015 r. przybyło 76 placówek. Inna sytuacja była w przypadku praktyk lekarskich i stomatologicznych – w ciągu roku zlikwidowano 14 placówek, a od 2015 r. – 155. W latach 2015–2023 taką samą tendencję (czyli wzrost liczby przychodni i mniejsza liczba praktyk lekarzy i lekarzy dentyków) zaobserwowano w skali kraju.

Według stanu z końca 2022 r. w warmińsko-mazurskim na 1 placówkę ambulatoryjną przypadało przeciętnie 1 227 osób (1 247 w 2022 r. i 1 214 w 2015 r.). Dostępność tych placówek w województwie była większa niż w kraju (1 413).

W 2023 r. udzielono 11 302,9 tys. porad (o 2,4% więcej niż w 2022 r. i o 3,3% niż w 2015 r.). Liczba porad lekarskich w ciągu roku zwiększyła się także o 2,4%, natomiast w porównaniu z 2015 r. o 6,3%. Liczba porad stomatologicznych wzrosła w skali roku (o 1,6%), jednak w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się (o 21,8%). Udział porad stomatologicznych w poradach ogółem w okresie 2015–2023 zmniejszył się z 10,7% do 8,1%.

W latach 2015–2023 liczba udzielonych porad ogółem na 1 mieszkańca zwiększyła się z 7,6 do 8,3, przy czym w tym okresie najniższa była w 2020 r. i wyniosła 6,7. W Polsce wskaźnik ten był wyższy niż przeciętnie w województwie i na koniec 2023 wynosił 9,3.

Stacjonarna opieka zdrowotna świadczona jest przede wszystkim w szpitalach. Na terenie województwa na koniec 2023 r. (łącznie z placówkami MON i MSW) funkcjonowały 42 szpitale ogólne (o 1 mniej niż w 2022 r. i w 2015 r.). Placówki te dysponowały 6,2 tys. łóżek (3,9% wszystkich w kraju). Ich liczba była mniejsza zarówno w porównaniu z poprzednim rokiem (o 1,8%), jak i z 2015 r. (o 6,7%). Na 10 tys. ludności przypadało w 2023 r. 45,8 łóżek (w kraju 42,8), podczas gdy przed rokiem wskaźnik ten wyniósł 46,4, a w 2015 r. 46,3. Z ogólnej liczby łóżek szpitalnych najwięcej przypadało na oddziały chorób wewnętrznych (14,0%), następnie na oddziały rehabilitacyjne (13,4%), chirurgii ogólnej (11,9%) i ginekologiczno-położnicze (9,0%). W poprzednich analizowanych latach sytuacja była podobna.

W ciągu roku w szpitalach ogólnych województwa poddano leczeniu 275,1 tys. osób (osoby leczone bez międzyoddziałowego ruchu chorych), było to 3,8% osób leczonych w Polsce. Liczba leczonych w porównaniu z 2022 r. była większa o 3,9%, a w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się o 4,5%. Na 1 łóżko w 2023 r. przypadało 44 leczonych (o 2 osoby więcej niż w 2022 r. i o 1 osobę więcej niż w 2015 r.). W kraju wskaźnik był taki sam. Przeciętne wykorzystanie łóżek w okresie 2015–2023 obniżyło się o 0,3 p. proc. osiągając poziom 63,9% (w Polsce 67,4%), przy czym najniższy wskaźnik odnotowano w 2020 r. – 50,3%. W 2023 r. na oddziale szpitalnym chorzy przebywali przeciętnie przez 4,8 dnia (w kraju 5,1 dnia), w 2015 r. nieco dłużej – 5 dni.

Długoterminowa, stacjonarna opieka zdrowotna w 2023 r. poza szpitalami ogólnymi prowadzona była także w 15 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 pielęgniacyjno-opiekuńczych, 4 hospicjach oraz na 2 oddziałach opieki paliatywnej. Placówki te posiadały łącznie 909 łóżek (2,5% wszystkich w kraju), tj. o 111 więcej niż w 2022 r. i o 236 więcej niż w 2015 r. Opieką objęto 3,0 tys. osób (3,2% wszystkich w kraju), tj. więcej w porównaniu z rokiem poprzednim (o 5,5%) i tyle samo co w 2015 r. W tego typu placówkach pacjent przebywał przeciętnie 96 dni (w kraju 122 dni), średnio o 10 dni dłużej niż w 2022 r., i o 20 dni dłużej niż w 2015 r.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Health care facilities

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Przychodnie Out-patient departments	831	866	882	907
Praktyki lekarzy i lekarzy dentystów ^a Medical and dental practices ^a	355	245	214	200
Porady udzielone ^{bc} w tys.: Consultations provided ^{bc} in thousands:	10 947,0	9 531,8	11 041,5	11 302,9
lekarskie ^d medical ^d	9 774,0	8 787,6	10 138,6	10 385,5
stomatologiczne dental	1 173,0	744,2	902,9	917,4
Szpitale ogólne General hospitals	43	41	43	42
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	6 668	6 381	6 336	6 219
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	46,3	46,1	46,4	45,8
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	64,2	50,3	61,0	63,9
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,0	4,6	4,7	4,8

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

a Data concern practices that have signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

Na koniec 2023 r. w warmińsko-mazurskim bezpośrednio z pacjentem pracowało m.in. 3,6 tys. lekarzy (więcej o 2,2% niż rok wcześniej i o 16,9% więcej niż w 2019 r.), 1,0 tys. dentystów (więcej o 5,3% niż w 2022 r. i o 71,5% więcej niż w 2019 r.). Udział lekarzy i lekarzy dentystów z województwa w ogólnej liczbie tego personelu w kraju był na zbliżonym poziomie – 2,5% stanowili lekarze, a 2,6% dentyści. Wzrost liczby pracujących w porównaniu z 2022 r. dotyczył także pielęgniarek (0,7%) i położnych (2,5%). W odniesieniu do 2019 r. liczba pielęgniarek była mniejsza o 4,3%, natomiast położnych większa o 2,3%. Udział pielęgniarek w ogólnej liczbie w kraju wynosił 3,3%, położnych było nieco mniej – 3,0%, większy był natomiast udział ratowników medycznych – 4,4% i diagnostów laboratoryjnych – 3,5%. W 2023 r. w województwie pracowało 0,8 tys. farmaceutów, a ich liczba w analizowanym okresie zwiększyła się zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 1,5%), jak i z 2019 r. (o 2,7%).

Od 2019 r. dane dotyczące **lekarzy, lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych** opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

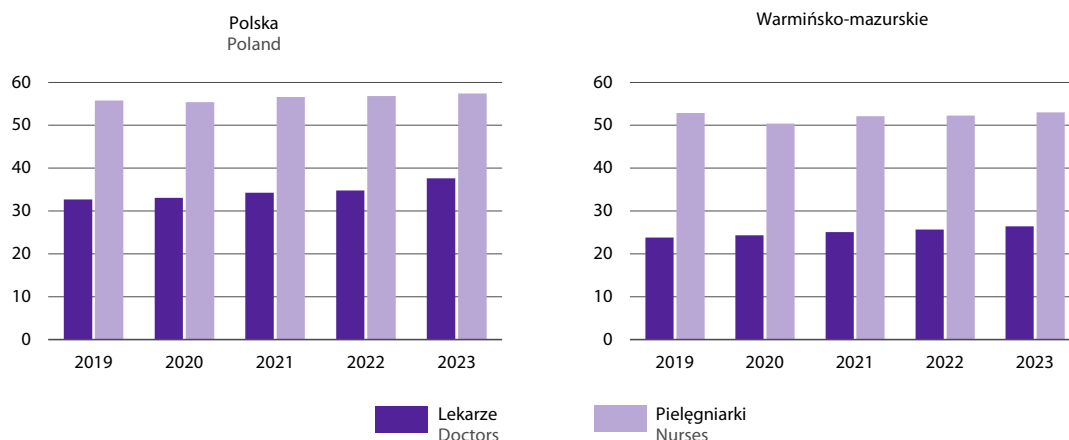
- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentystów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy. W związku ze zmianą źródła danych nie są one porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Raportu, opartymi o metodę sprawozdawczości.

Wykres 32. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

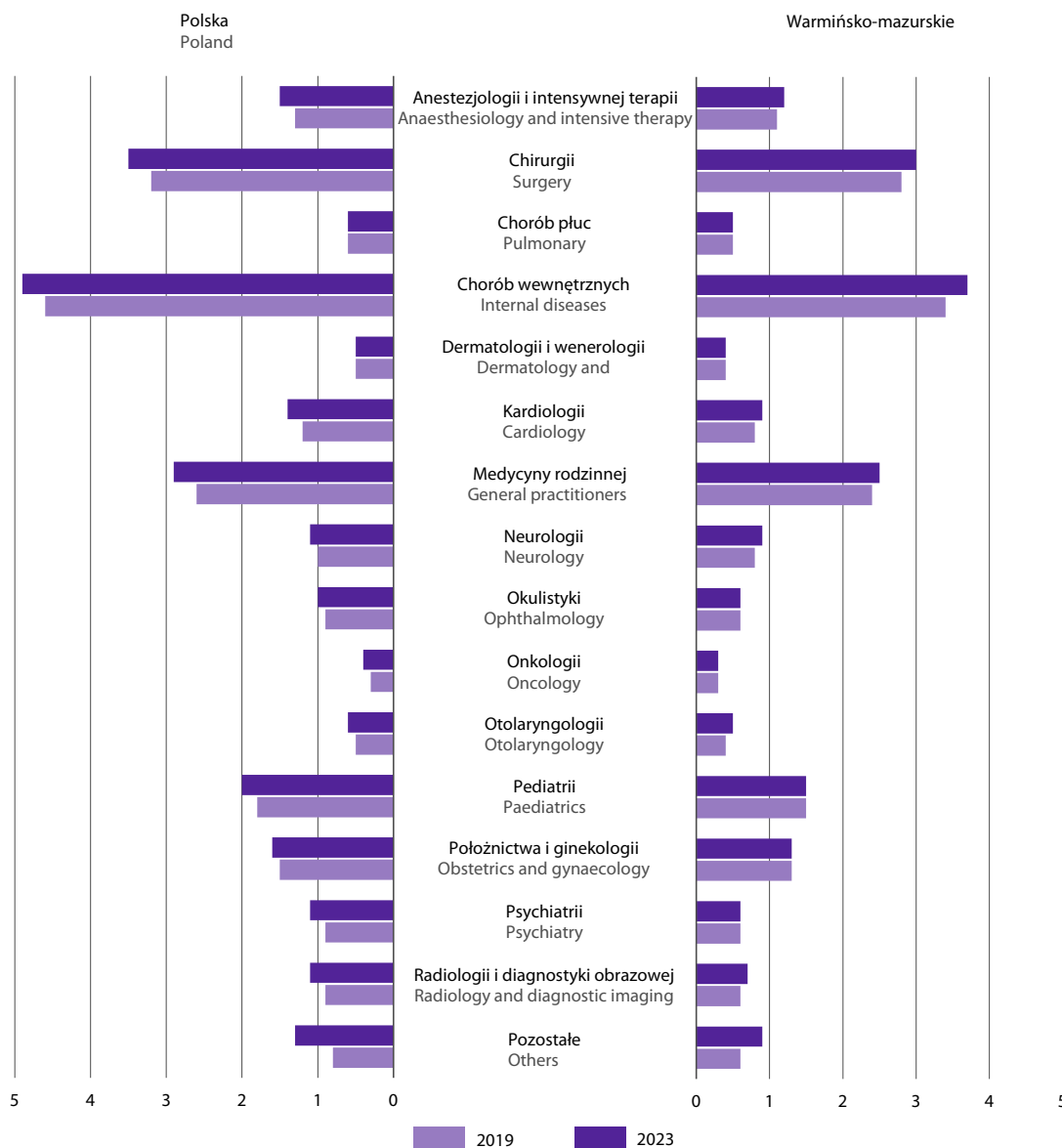
Chart 32. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

Dostęp do świadczeń medycznych określa m.in. liczba personelu medycznego w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. W województwie na 10 tys. ludności we wszystkich omawianych grupach zawodowych wskaźniki były niższe niż przeciętnie w kraju i wynosiły: 26 lekarzy (w kraju 38), 7 lekarzy dentystów (w kraju 10), 13 fizjoterapeutów (w kraju 18), 53 pielęgniarki (w kraju 57), 6 położnych (w kraju 8) i 6 farmaceutów (w kraju 8). Analiza wskaźnika dla województwa za okres 2019–2023 wskazuje na poprawę dostępności kadry medycznej, w tym najbardziej lekarzy.

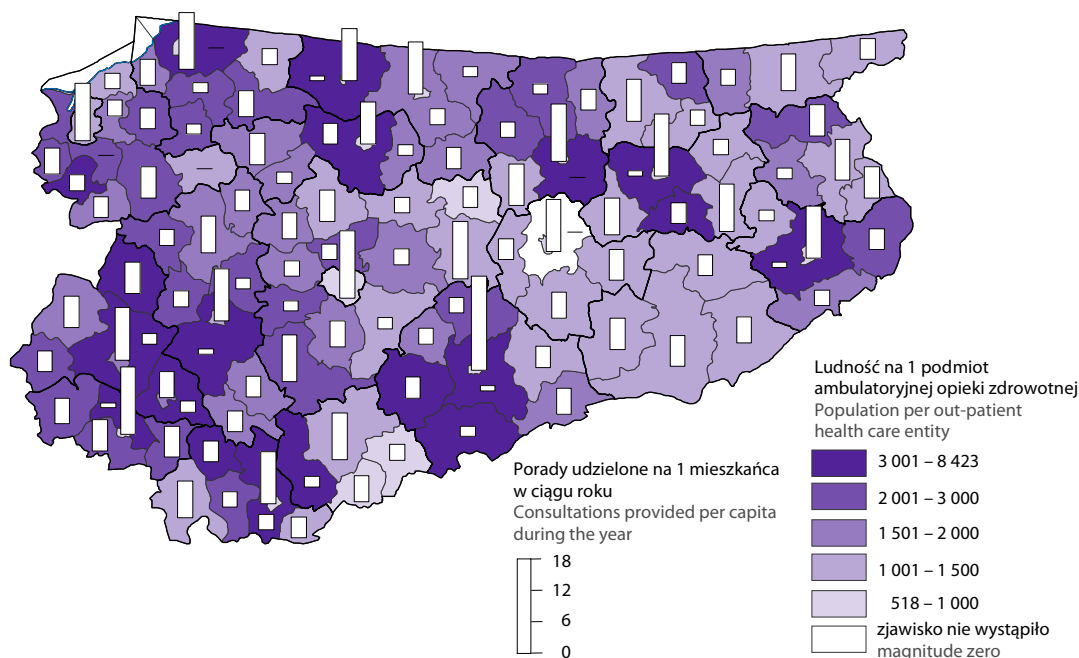
Wykres 33. Lekarze specjaliści na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 33. Medical specialists per 10 thousand population
As of 31 December

Poza dostępnością pracowników medycznych ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej jest liczba specjalizacji kadry medycznej. Wśród lekarzy pracujących w województwie na koniec 2023 r. lekarze specjaliści stanowili 69,0% ogółu pracujących lekarzy (w kraju 64,5%) i w porównaniu z 2022 r. ich udział zmniejszył się o 1,5 p. proc. Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę w 2023 r. stanowili specjaliści: chorób wewnętrznych, chirurgii, medycyny rodzinnej, pediatrii, położnictwa i ginekologii oraz anestezjologii i intensywnej terapii, a najmniej liczną specjalistów: onkologii i medycyny pracy. W skali całego kraju najliczniejszą grupą byli również lekarze interniści, a najmniej było lekarzy onkologów.

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2023 r.
Map 34. Out-patient health care in 2023

W 2023 r. w ramach systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego (PRM) szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyły 82 zespoły ratownictwa medycznego (ZRM) – 5,1% jednostek tego typu w kraju. W skład tych jednostek wchodziło 70 zespołów podstawowych i 12 specjalistycznych. W porównaniu z 2022 r. przybył podstawowy zespół ratownictwa medycznego, liczba zespołów specjalistycznych nie zmieniła się, natomiast w porównaniu z 2015 r. zmniejszyła się liczba jednostek specjalistycznych (ubyło 17) na rzecz jednostek podstawowych (przybyło 20).

Wskaźnikiem ilustrującym dostępność świadczeń udzielonych przez system ratownictwa medycznego jest liczba ZRM przypadająca na 100 tys. ludności. Wskaźnik ten w warmińsko-mazurskim we wszystkich analizowanych latach był wyższy niż przeciętnie w kraju. W 2023 r. na 100 tys. mieszkańców przypadało 6 zespołów (w Polsce 4,3).

W 2023 r. zespoły ratownictwa medycznego zrealizowały 107,8 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia (3,9% ogółu wyjazdów w kraju) i było to o 11,2% mniej niż rok wcześniej i o 18,4% mniej niż w 2015 r. W przeliczeniu na 1000 ludności przypadało 79 wyjazdów ZRM (w kraju 74), tj. o 10 mniej niż rok wcześniej. Struktura wyjazdów ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się w porównaniu z omawianymi latami. Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta (76,3% wyjazdów). Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia (18,3% wyjazdów) to kategoria „inne”, która obejmuje m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół. Wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym stanowiły 2,7%, odsetek wyjazdów do zdarzeń w pracy stanowił 1,7%, a 1,0% to wyjazdy do szkół.

Liczba osób, którym w 2023 r. udzielono świadczenia zdrowotnego wyniosła 108,0 tys. i była, podobnie jak liczba wyjazdów, mniejsza zarówno w odniesieniu do stanu sprzed roku (o 11,2%), jak i ośmiu lat wcześniej (o prawie ⅓). Wśród pacjentów większość stanowili mężczyźni (51,7%) i ich udział w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 7,6 p. proc. W okresie ośmiu lat wzrósł (o 10,2 p. proc.) odsetek osób w wieku 65 lat i więcej, którym udzielono świadczeń zdrowotnych i na koniec 2023 r. wyniósł 49,7%.

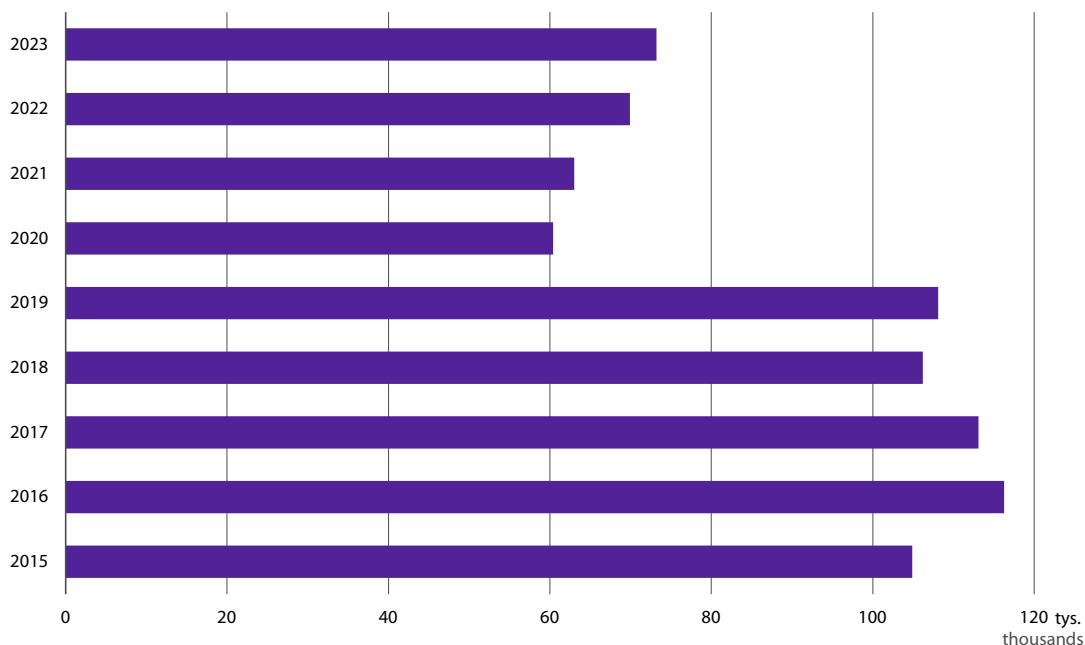
Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego w systemie PRM działają także lotnicze zespoły ratownictwa medycznego (LZRM) oraz szpitalne oddziały ratunkowe (SOR). W województwie działał jeden zespół lotniczy (spośród 21 zespołów w kraju) posiadający śmigłowiec oraz 12 szpitalnych oddziałów ratunkowych (4,9% ogółu w kraju). Ponadto w 2023 r. z systemem PRM współpracowało 11 izb przyjęć w szpitalach (7,1% ogółu w kraju). W okresie 2015–2023 przybył jeden szpitalny oddział ratunkowy i zlikwidowano jedną izbę przyjęć. W województwie na jeden szpitalny oddział ratunkowy przypadało 113,2 tys. osób (w kraju 153,0 tys.) i w porównaniu z 2022 r. liczba ta była mniejsza o 0,7 tys. osób, a z 2015 r. – mniejsza o 17,7 tys.

W izbie przyjęć lub SOR udzielono pomocy w trybie ambulatoryjnym 73,2 tys. osób – o 3,4 tys. więcej niż w 2022 r., ale o 31,6 tys. mniej niż w 2015 r. Większość pacjentów stanowili mężczyźni – 52,4%, udział dzieci i młodzieży do lat 18 wyniósł 23,7%, a osób w wieku 65 lat i więcej – 22,9%.

Szpitalne oddziały ratunkowe w 2023 r. dysponowały 86 łózkami (w kraju 2 054), tj. o 5 łóżek więcej niż rok wcześniej i o 20 więcej niż w 2015 r. Z SOR w trybie stacjonarnym skorzystało 95,9 tys. pacjentów, spośród wszystkich leczonych 34,5% osób zakwalifikowano do leczenia szpitalnego.

Wykres 34. Świadczenia udzielone w trybie ambulatoryjnym w szpitalnych oddziałach ratunkowych i izbach przyjęć

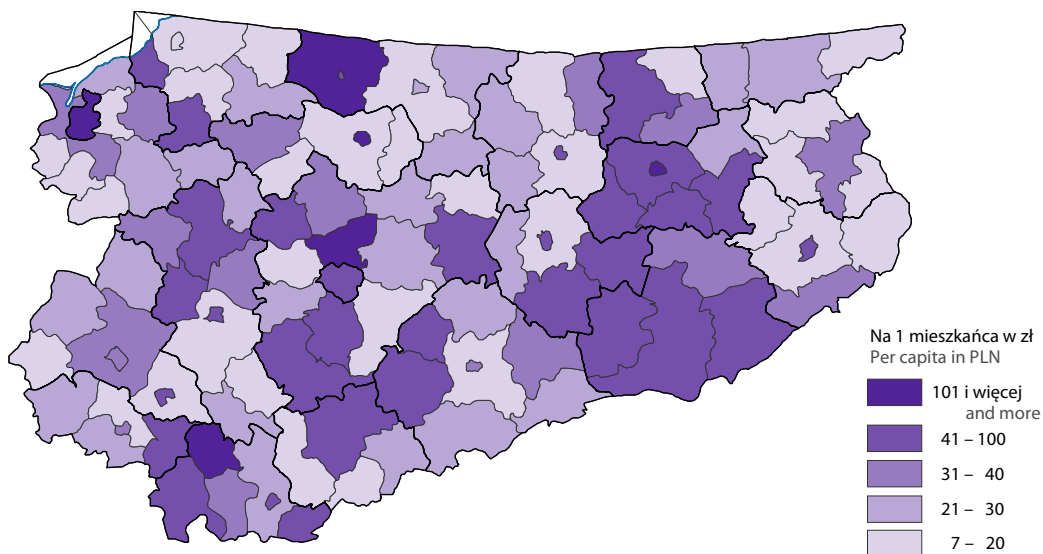
Chart 34. Outpatient health services provided in hospital emergency wards and admission rooms

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na ochronę zdrowia

W 2023 r. wydatki na ochronę zdrowia wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 216,7 mln zł i były o 24,2% wyższe niż w 2022 r. Wydatki te wzrosły prawie dwukrotnie w budżetach gmin (o 90,7%). Zwiększyły się również w budżecie województwa (o 20,9%) oraz budżetach miast na prawach powiatu (o 16,3%). Zmalały jedynie w budżetach powiatów (o 37,8%). Największa część wydatków na ochronę zdrowia pochodziła z budżetów gmin (48,9%). Mniej środków pochodziło z budżetu województwa (20,6%), a najmniej z budżetów powiatów (15,5%) i miast na prawach powiatu (15,0%). Udział wydatków na ochronę zdrowia w wydatkach ogółem zwiększył się w skali roku o 0,2 p. proc. i wyniósł 1,6%. Łącznie ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 159 zł. Było to o 32 zł więcej w porównaniu z 2022 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu w sześciu gminach poziom wydatków na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1 mieszkańca przekroczył wartość 100 zł. Najwięcej na ten cel przeznaczono w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie i gminie miejskiej Lidzbark Warmiński. W trzech gminach wiejskich – Braniewo, Płoskinia, Rychliki – na ochronę zdrowia wydano mniej niż 10 zł na 1 mieszkańca.

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2023 r.
Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2023

5.2.5. Kultura

5.2.5. Culture

W latach 2015–2023 zwiększył się poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru przeliczanych na 1 czytelnika, zarówno w województwie, jak i w kraju.

W 2023 r. liczba osób zwiedzających muzea w porównaniu z 2022 r. zwiększyła się o ponad połowę, a liczba młodzieży szkolnej była większa o ¼.

Od 2015 r. liczba teatrów i instytucji muzycznych nie zmieniła się. Na 1000 ludności w województwie w 2023 r. przypadało 161 widzów (w kraju dwukrotnie więcej).

Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice to instytucje, które prowadzą wielokierunkową działalność kulturalną, a ich oferty skierowane są do ludzi w każdym wieku. Wśród tych placówek dominowały ośrodki kultury, a wśród uczestników imprez największą popularnością cieszyły się koncerty i wystawy.

W ciągu ośmiu lat przybyło 7 kin. W ogólnej liczbie produkcji filmowych wzrósł udział seansów produkcji krajowej, wzrosła również liczba oglądających je widzów.

Większość placówek kultury była przystosowana dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. w warmińsko-mazurskim działało 361 bibliotek publicznych łącznie z filiami i punktami bibliotecznymi (4,3% placówek w kraju), tj. o 12 mniej niż w 2022 r. i o 71 mniej niż w 2015 r. Na 1 placówkę biblioteczną przypadały 3 762 osoby (w kraju 4 523 osoby) i liczba ta była większa zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 99 osób), jak i w porównaniu z 2015 r. (o 429 osób). W analizowanym okresie wskaźnik ten w województwie był niższy niż w kraju, co świadczy o lepszej dostępności tych placówek w województwie. Na koniec 2023 r. placówki biblioteczne dysponowały 3 815,8 tys. woluminów księgozbioru, tj. o 1,7% mniej niż w 2022 r. i o 13,8% mniej niż w 2015 r. Liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2015 r. zmniejszyła się o 432 i wyniosła w 2023 r. 2 408 (w kraju 2 597). W 2023 r. liczba osób korzystających z zasobów bibliotecznych wynosiła 154,2 tys. i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 4,1%, natomiast w porównaniu z 2015 r. była o 25,6% niższa. Poziom czytelnictwa mierzony wskaźnikiem wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w okresie 2015–2023 zwiększył się z 19,7 woluminów do 21,3 (w kraju wzrost z 18,0 do 18,4).

Działalność muzealną w województwie w 2023 r. prowadziło 35 placówek (3,6% wszystkich w kraju), o 1 więcej niż w 2022 r. Liczba zwiedzających muzea w tym okresie zwiększyła się o 55,9% i na koniec 2023 r. wyniosła 825,0 tys. W warmińsko-mazurskim w 2023 r. na 1000 ludności przypadało 606 zwiedzających (o 219 osób więcej niż rok wcześniej). Wartość tego wskaźnika w kraju w ciągu roku wzrosła o 152 osoby do poziomu 1 123 zwiedzających na koniec 2023 r. i była prawie dwukrotnie wyższa od przeciętnej w województwie. Wśród zwiedzających 18,8% stanowili zwiedzający w zorganizowanych grupach (o 0,4 p. proc. mniej niż w 2022 r.), a udział młodzieży szkolnej obniżył się o 2,4 p. proc i stanowił 10,0% (w kraju 9,0%).

Działalność wystawienniczą na terenie warmińsko-mazurskiego prowadziło 6 galerii (tyle samo co w 2022 r. i o 2 mniej niż w 2015 r.). Placówki te zorganizowały w 2023 r. 73 wystawy (2,0% wszystkich wystaw w kraju), było to o 1 wystawę więcej niż w 2022 r., ale o 28 mniej niż w 2015 r. Zaprezentowano na nich 83 ekspozycje (o 10 więcej niż przed rokiem). Z oferty galerii skorzystało 109,0 tys. zwiedzających (o 16,1% więcej niż w 2022 r. i o 30,4% mniej niż w 2015 r.).

Na koniec 2023 r. w warmińsko-mazurskim działalność sceniczną prowadziło 5 teatrów i instytucji muzycznych, liczba tych placówek nie zmieniała się od 2015 r. Zorganizowały one łącznie 1 452 przedstawień i koncertów (2,5% wszystkich spektakli w kraju). W porównaniu z 2022 r. liczba przedstawień i koncertów była o 13,7% większa, a w porównaniu z 2015 r. mniejsza o 25,9%. Ze wszystkich przedstawień i koncertów 66,7% odbyło się w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych (w kraju 62,5%). W imprezach organizowanych przez te placówki uczestniczyło w województwie 219,8 tys. widzów (o 16,3% więcej niż w 2022 r., ale o 22,6% mniej niż w 2015 r.). Na 1000 ludności w województwie w 2023 r. przypadało 161 widzów (w kraju dwukrotnie więcej).

W 2023 r. w województwie funkcjonowało 151 domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic (o 8 więcej niż rok wcześniej i o 3 więcej niż w 2015 r.). Najwięcej było ośrodków kultury (55 placówek), a najmniej klubów (3 placówki). Instytucje te stanowiły 3,8% wszystkich tego typu placówek w kraju. W 2023 r. w województwie na 1 placówkę przypadało średnio 9,0 tys. ludności (w kraju 9,5 tys.). W 2022 r. wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 9,6 tys., również był wyższy w 2015 r. – 9,7 tys.

W 2023 r. ponad połowa (58,9%) działających instytucji posiadała salę widowiskową. Wśród funkcjonujących pracowni specjalistycznych najpopularniejsze były pracownie plastyczne (93), muzyczne (75), sale baletowe i taneczne (67) oraz komputerowe (37). W 2023 r. w placówkach tych zorganizowano 8,4 tys. imprez (3,2% imprez w kraju), tj. o 11,3% więcej niż w roku poprzednim i o 14,4% więcej niż w 2015 r. Z urozmaiconej oferty imprez najwięcej odbyło się warsztatów (20,5% imprez) i koncertów (17,3%). W 2023 r. we wszystkich imprezach wzięło udział 1 927,4 tys. uczestników, co stanowiło 5,8% uczestników w kraju. W porównaniu z 2022 r. liczba uczestników była o 35,7% większa, a w porównaniu z 2015 r. większa o 21,1%. Największą popularnością wśród uczestników cieszyły się koncerty (30,1%) i wystawy (30,0%). W 2023 r. na 1000 ludności w warmińsko-mazurskim przypadało 1 415 uczestników imprez, więcej niż w 2022 r. (1 037) i więcej niż w 2015 r. (1 103). W kraju na 1000 ludności w 2023 r. przypadało 888 uczestników imprez, w 2022 r. – 722, a w 2015 r. – 892.

Według stanu na koniec grudnia 2023 r. na terenie województwa działało 25 kin (tyle samo co rok wcześniej i o 7 więcej niż w 2015 r.). Kina te dysponowały 57 salami projekcyjnymi z 9,6 tys. miejsc na widowni (3,2% miejsc w kraju). W 2023 r. w kinach stałych odbyło się 70,9 tys. seansów (3,3% seansów w kraju). W porównaniu z 2022 r. liczba miejsc na widowni zmniejszyła się o 2,3%, natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrosła o 31,8%. W 2023 r. seansów było o 7,4 % więcej niż w 2022 r. i o 54,9% więcej niż w 2015 r. Seanse produkcji polskiej stanowiły 18,5% wszystkich seansów w województwie (w kraju 18,7%). Liczba widzów wyniosła 1 444,3 tys., co oznaczało 17,8% wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim i 32,2% wzrost w porównaniu z 2015 r. Zainteresowanie filmami produkcji polskiej w województwie było nieco większe niż przeciętnie w kraju i w 2023 r. produkcje te obejrzało 19,6% widzów wobec 18,6% widzów w kraju. Wskaźnik liczby widzów na 1000 ludności w 2023 r. był wyższy niż rok wcześniej i wyniósł 1 060 wobec 895 (w kraju: w 2023 r. – 1 319, a w 2022 r. – 1 095).

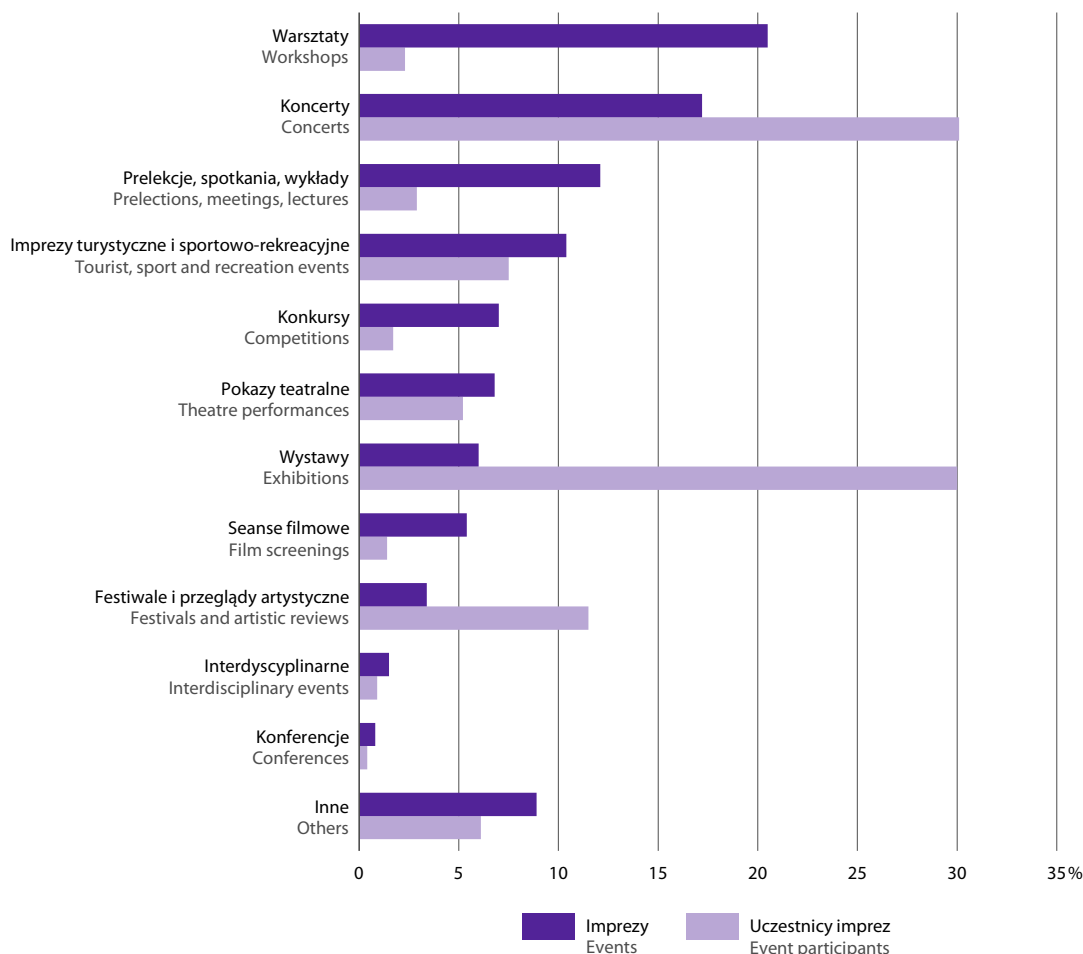
Tablica 26. Instytucje kultury
Stan w dniu 31 grudnia
Table 26. Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	432	370	373	361
Muzea i oddziały muzealne ^a Museum with branches ^a	33	30	34	35
Galerie i salony sztuki Art galleries	8	6	6	6
Teatry i instytucje kultury Theatres and music institutions	5	5	5	5
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture, cultural centres and establishments	106	106	101	103
Kluby i świetlice Clubs and community centres	42	52	42	48
Kina stałe Indoor cinemas	18	21	25	25
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	3 333	3 828	3 663	3 762
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne ^{ab} na 1000 ludności Museums and exhibition visitors ^{ab} per 1000 population	486	266	386	606
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^c Number of population per 1 culture institution ^c	9 728	8 770	9 555	8 993

a Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach. b W ciągu roku. c Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Starting from 2020, museums include only museums operating on the basis of a statute or regulations agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on museums. b During the year. c Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Wykres 35. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez placówki kultury w 2024 r.
Chart 35. Events organised by culture institutions and event participants in 2024

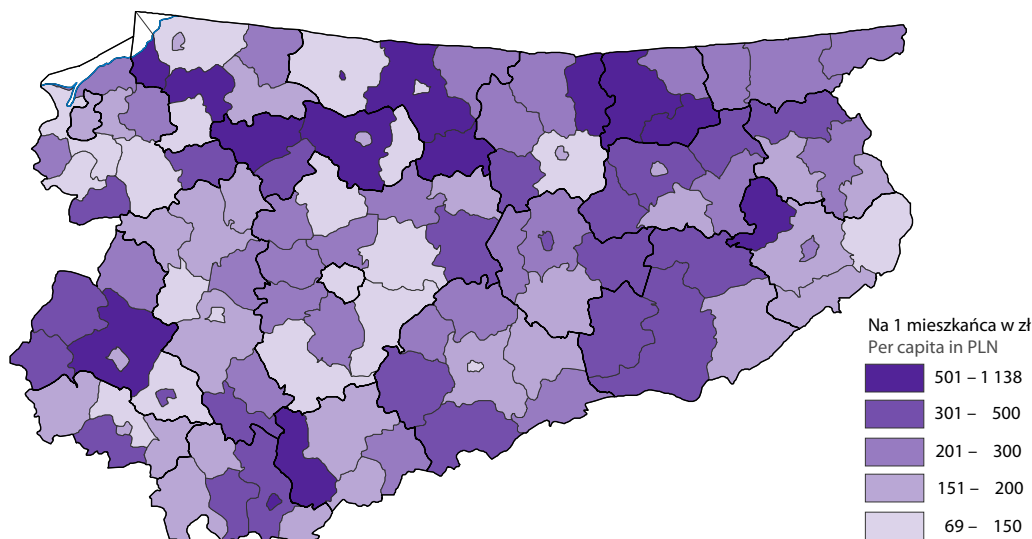

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. wyniosły 444,5 mln zł i były o 18,8% wyższe niż w 2022 r. Zwiększyły się one w budżetach gmin (o 23,0%), województwa (o 14,5%) oraz miast na prawach powiatu (o 14,2%). Zmniejszyły się natomiast w budżetach powiatów (o 29,0%). Najwięcej wydatków w tym dziale pochodziło z budżetów gmin (65,6%), mniej z budżetu województwa (23,4%) i budżetów miast na prawach powiatu (9,6%), a najmniej z budżetów powiatów (1,4%). W porównaniu z 2022 r. udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem wzrósł o 0,2 p. proc. i wyniósł 3,2%. Łącznie ze wszystkich jednostek samorządu terytorialnego warmińsko-mazurskiego na wydatki związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przeznaczono 326 zł. Było to o 53 zł więcej w porównaniu z 2022 r. Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższy poziom wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w mieście Górowo Iławeckie i gminie Bisztynek (powyżej 1 000 zł). W trzech gminach wiejskich – Elbląg, Górowo Iławeckie, Wilczęta – wydano mniej niż 100 zł.

Mapa 36. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2023 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2023

5.2.6. Bezpieczeństwo na drogach

5.2.6. Road safety

W 2024 r. w województwie doszło do mniejszej liczby wypadków drogowych. W ciągu roku zwiększyła się liczba wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Liczba ofiar wypadków była niższa niż dziewięć lat wcześniej. Liczba rannych od 2015 r. zmniejszyła się ponad dwukrotnie.

Stan bezpieczeństwa publicznego obrazuje między innymi sytuacja na drogach. W 2024 r. sytuacja ta poprawiła się w przypadku wypadków drogowych, których odnotowano o ponad połowę mniej niż w 2015 r. Wypadki z terenu warmińsko-mazurskiego stanowiły 3,5% wszystkich wypadków w kraju (21,5 tys.). W wyniku wypadków w 2023 r. zginęło 81 osób, a 872 osoby zostały ranne. Było to w porównaniu z 2023 r. o 4 ofiary śmiertelne więcej, a w przypadku rannych o 2 poszkodowane osoby mniej. Natomiast w porównaniu z 2015 r. śmiertelnych ofiar wypadków było o 59 osób mniej, a rannych w wypadkach było ponad dwukrotnie mniej (o 997 osób). W 2023 r. doszło do 14,5 tys. kolizji, tj. o 1,1 tys. (8,0%) więcej niż rok wcześniej.

Wskaźnik bezpieczeństwa na drogach mierzony liczbą wypadków drogowych przypadających na 100 tys. ludności w 2024 r. nieznacznie wzrósł (56,0) w porównaniu z 2023 r. (55,9). W 2015 r. był znacznie wyższy i wynosił 106,4. W 2024 r. pierwszy raz od dziewięciu lat wskaźnik ten w województwie był niższy niż w kraju (57,3).

Kolejnym miernikiem oceniającym poziom bezpieczeństwa jest liczba ofiar śmiertelnych, a także osób rannych w przeliczeniu na 100 wypadków. W 2024 r. poziom wskaźnika zabitych w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł – na każde 100 wypadków śmierć poniosło 11 osób, o jedną więcej niż w 2023 r. i o dwie więcej niż w 2015 r. (w Polsce we wszystkich analizowanych latach wyniósł 9 osób). Nieco inaczej było z rannymi, których liczba w przeliczeniu na 100 wypadków w 2024 r. i w 2023 r. wyniosła 115 (w kraju tyle samo), natomiast w porównaniu z 2015 r. była mniejsza o 7 osób.

Dane o **wypadkach drogowych** pochodzą z Systemu Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK) prowadzonego przez Komendę Główną Policji i obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni. Za ranną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

Tablica 27. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki

Table 27. Road accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Wypadki Accidents	1 535	1 040	761	758
Ofiary śmiertelne Fatalities	140	115	77	81
na 100 wypadków per 100 road accidents	9,1	11,1	10,1	10,7
Ranni Injured persons	1 869	1 186	874	872
na 100 wypadków per 100 road accidents	121,8	114,0	114,8	115,0

^a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

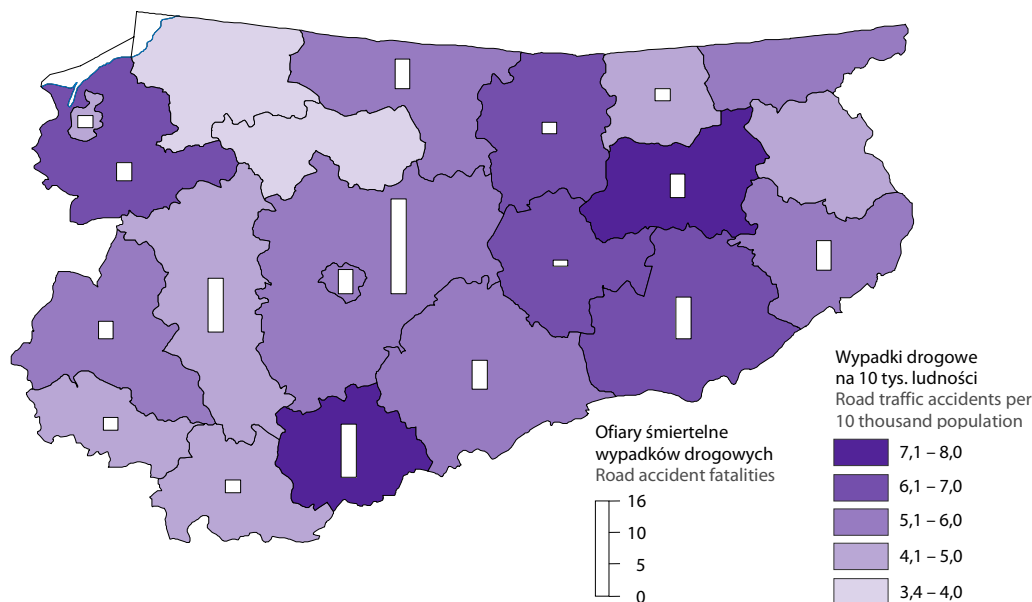
^a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

W 2024 r. w przekroju powiatowym województwa warmińsko-mazurskiego najwięcej wypadków w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców zarejestrowano w powiecie giżyckim (8,0), nidzickim (7,9), piskim (6,8) i kętrzyńskim (6,5). Najmniej wypadków na 10 tys. ludności wydarzyło się w powiecie lidzbarskim (3,4) i braniewskim (3,8).

W 2024 r. najwięcej ofiar śmiertelnych wypadków drogowych było w powiecie olsztyńskim (16 osób) oraz nidzickim i ostródzkim (po 9 osób). W powiecie braniewskim, lidzbarskim, oleckim i gołdapskim nie odnotowano wypadków śmiertelnych. Najwięcej rannych w wypadkach drogowych w 2024 r. było w Olsztynie (13,9% ogółu rannych) i powiecie olsztyńskim (9,9%), najmniej w powiecie węgorzewskim (0,9%) i lidzbarskim (1,5%).

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2024 r.
Map 37. Road safety in 2024

5.2.7. Społeczeństwo informacyjne

5.2.7. Information society

W 2024 r. odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu był wyższy niż w 2023 r., zwiększył się także odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu.

Wzrósł udział osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu, a obniżył się odsetek zamawiających towary lub usługi do użytku prywatnego.

W 2024 r. w województwie dostęp do Internetu w domu posiadało 93,2% (w kraju 95,9%) gospodarstw domowych, w których mieszkała co najmniej jedna osoba w wieku 16–74 lata, w tym 92,5% przez łącze szerokopasmowe (w kraju 94,7%). W porównaniu z 2023 r. odsetek gospodarstw domowych z dostępem do Internetu zwiększył się o 2,5 p. proc., a z dostępem szerokopasmowym wzrósł o 33,7 p. proc., natomiast w porównaniu z 2015 r. liczba gospodarstw z dostępem do Internetu była większa o 16,3 p. proc. Łącznie stacjonarne z dostępem szerokopasmowym posiadało 60,6% gospodarstw domowych (spadek w skali roku o 4,8 p. proc.), natomiast dostęp za pomocą szerokopasmowego łącza mobilnego miało 74,4% gospodarstw domowych (wzrost w skali roku o 10,1 p. proc.). W 2024 r. odsetek osób korzystających z Internetu zmniejszył się do poziomu 86,5% (o 2,3 p. proc. mniej niż w 2023 r.), ale w odniesieniu do 2015 r. był o 14,8 p. proc. wyższy. Regularne korzystanie z Internetu (co najmniej raz w tygodniu) deklarowało 83,6% osób w wieku 16–74 lata (80,6% w 2022 r. i 64,8% w 2015 r.). Oba wskaźniki w kraju były nieco wyższe niż w województwie i wyniosły 91,5% i 87,6%.

Tablica 28. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu

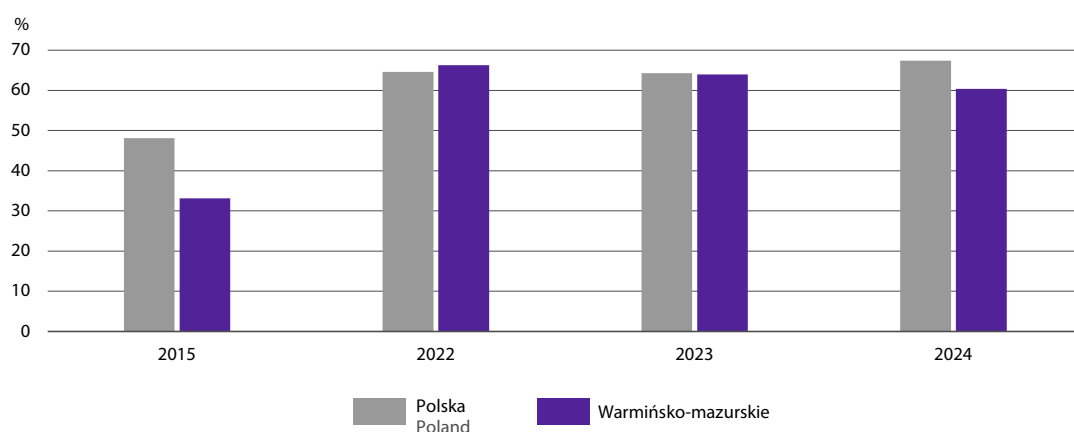
Table 28. Households with access to the Internet at home and Internet users

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Odsetek gospodarstw domowych ^a posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households ^a with access to the Internet at home	76,9	91,2	90,7	93,2
Odsetek osób ^b korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet	71,7	86,6	88,8	86,5
Odsetek osób regularnie ^b (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using ^b the Internet regularly (at least once a week)	64,8	80,9	80,6	83,6

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z osobami w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with persons aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Korzystanie z Internetu w ciągu ostatnich 3 miesięcy zadeklarowało 84,5% badanych osób i było to o 1,9 p. proc. więcej niż w 2023 r. i o 17,6 p. proc. więcej niż w 2015 r. Kilka razy dziennie z Internetem łączyło się 65,6% osób, a raz w tygodniu, ale nie każdego dnia – 5,2%. Udział osób najczęściej korzystających z Internetu zwiększył się w porównaniu z 2023 r. o 6,1 p. proc., natomiast w porównaniu z 2015 r. pozostał na zbliżonym poziomie (6,2%). Grupa osób korzystających przynajmniej raz w tygodniu, ale nie każdego dnia w tym samym okresie 2023 r. była większa o 3,4 p. proc., a w 2015 r. większa o 6,3 p. proc.).

W 2024 r. w warmińsko-mazurskim osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły 60,4% liczby osób w wieku 16–74 lata (w Polsce 67,4%). W województwie odnotowano spadek zainteresowania zakupami przez Internet w porównaniu z tym samym okresem 2023 r. (o 3,6 p. proc.), jednak w porównaniu z 2015 r. było to o 27,3 p. proc. więcej.

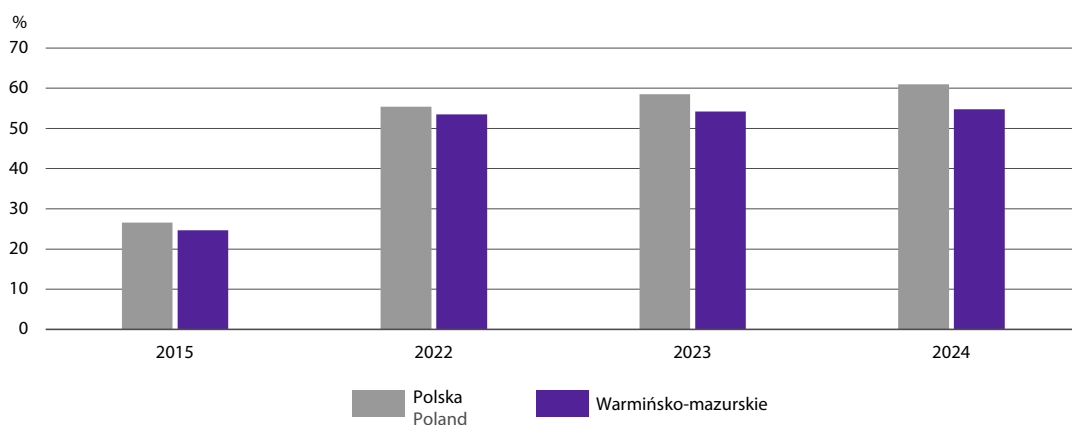
Wykres 36. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcyChart 36. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W badaniu z 2024 r. osoby korzystające w ciągu ostatnich 12 miesięcy od przeprowadzenia badania z usług administracji publicznej przez Internet stanowiły 54,8% populacji osób w wieku 16–74 lata (w kraju 61,0%). W porównaniu z poprzednim rokiem było to nieznacznie więcej (o 0,6 p. proc.), a w stosunku do 2015 r. o 30,1 p. proc. więcej. Wśród mieszkańców województwa najwięcej osób jako powody korzystania z Internetu w kontaktach z administracją publiczną podało wysyłanie wypełnionych deklaracji podatkowych (38,8%), wyszukiwanie informacji na stronach administracji publicznej (31,6%) oraz pobieranie lub drukowanie formularzy urzędowych (26,5%).

Wykres 37. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 37. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

5.2.8. Aktywność społeczna

5.2.8. Social activity

W stosunku do 2023 r. wzrosła liczba fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych.

W 2022 r. aktywną działalność prowadziło więcej rejestrowych organizacji non-profit niż w 2016 r.

Według stanu na koniec 2024 r. w rejestrze REGON w województwie warmińsko-mazurskim wpisanych było 6,8 tys. fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Stanowiły one 3,8% jednostek tego typu zarejestrowanych w kraju oraz plasowały województwo na 12 miejscu. Ich liczba wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 2,3% (w kraju o 3,2%), a w porównaniu z 2015 r. o 24,3% (w kraju o 31,8%). Na terenie województwa widoczne było zróżnicowanie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ujęciu terytorialnym. Na koniec 2024 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej ich funkcjonowało w Olsztynie (1 206), a najmniej w powiecie gołdapskim (120).

Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 50 (w kraju 47). Było to więcej zarówno w stosunku do 2023 r. (49), jak i do 2015 r. (38). Najwyższy wskaźnik dotyczył Olsztyna (72), a najniższy powiatu działdowskiego (38).

Tablica 29. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

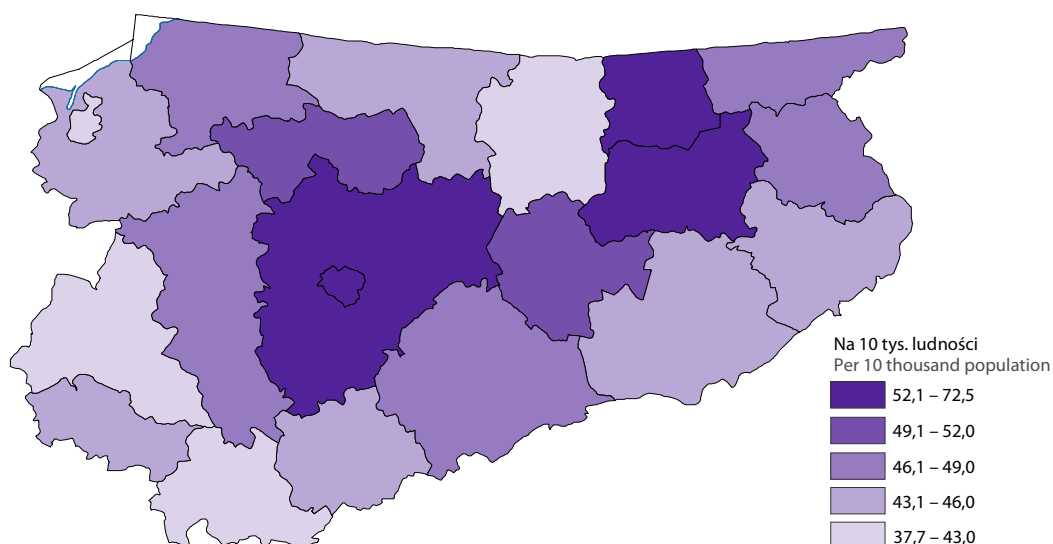
Stan w dniu 31 grudnia

Table 29. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2021	2023	2024
Ogółem Total	5 459	6 037	6 631	6 784
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	38	44	49	50

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 38. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2024
As of 31 DecemberDane o **organizacjach non-profit** opracowano na podstawie dwóch badań statystyki publicznej:

- SOF-1 – Sprawozdania z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych,
- SOF-4s – Sprawozdania z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego.

W 2022 r. aktywną działalność prowadziło 3,8 tys. rejestrowych organizacji non-profit (w 2020 r. – 3,6 tys., a w 2016 r. – 3,3 tys.), co plasowało województwo na 12 pozycji w kraju. Stanowiły one 3,7% ogółu organizacji w Polsce (3,8% w 2020 r. i 3,6% w 2018 r.). Wśród nich najwięcej było typowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – 1,5 tys. (38,2% ogółu w województwie), następnie stowarzyszeń sportowych – 0,8 tys. (19,7%). Trzecią co do wielkości grupą były straże pożarne – 0,5 tys. z 12,7% udziałem, a czwartą fundacje – 0,5 tys. z 12,4% udziałem. W 2020 r. po raz pierwszy w badanej zbiorowości uwzględnione zostały koła gospodyń wiejskich, których w 2022 r. było 0,4 tys. (11,3%) wobec 0,3 tys. (8,0%) dwa lata wcześniej.

Liczba aktywnych organizacji non-profit w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2022 r. wyniosła 28 i była wyższa zarówno w porównaniu z 2020 r. (26), jak i 2016 r. (23). Przeciętna wartość tego wskaźnika w kraju wyniosła: 27 w 2022 r., 25 w 2020 r. i 24 w 2016 r.

Organizacje non-profit prowadzą różnorodną i wielodziedzinową działalność. W 2022 r. w warmińsko-mazurskim w ramach swojej działalności statutowej organizacje najczęściej zajmowały się sportem, turystyką, rekreacją i hobby – 29,7% (w Polsce 27,4%), ratownictwem oraz kulturą i sztuką – po 12,8% (w Polsce 14,3% oraz 13,4%). Liczną grupę stanowiły organizacje wskazujące jako główną działalność rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym – 11,2% (w Polsce 8,4%) oraz pomoc społeczną i humanitarną – 9,9% (w Polsce 9,0%).

W 2022 r. 81,3% rejestrowych organizacji non-profit w województwie (w kraju 79,0%) prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a udział tych organizacji w skali kraju wynosił 3,8% (4,3% w 2020 r. i 4,0% w 2018 r.). Pozostałe 18,7% jednostek deklaroowało prowadzenie odpłatnej działalności statutowej lub gospodarczej, w tym 3,4% stanowiły organizacje pozyskujące środki z obu tych źródeł (w Polsce 21,0% i 3,5%).

Aktywne organizacje rejestrowe wykazały, że na koniec 2022 r. (podobnie jak w 2020 r. i 2016 r.) posiadały łącznie 0,2 mln osób, spośród których 97,0% stanowiły osoby fizyczne (w kraju 98,1%). Liczba organizacji zrzeszających osoby fizyczne wyniosła 3,2 tys. (w 2020 r. 3,0 tys., a w 2016 r. 2,9 tys.), natomiast w kraju 80,1 tys. Połowa organizacji osób fizycznych w 2022 r. zrzeszała nie więcej niż 23 członków (w Polsce 29), do organizacji tych częściej należeli mężczyźni – 57,8% (w kraju – 53,7%). Organizacji zrzeszających osoby prawne było 0,2 tys. (tyle samo co w 2020 r. i w 2016 r.). W kraju liczba tych organizacji w 2022 r. wyniosła 4,5 tys. i była większa niż w 2020 r. o 0,9 tys., ale w porównaniu z 2016 r. zmniejszyła się o 1,3 tys.

W 2022 r. 1,0 tys. organizacji non-profit podjęło dodatkowe działania na rzecz potrzebujących w związku z wojną prowadzoną na terytorium Ukrainy (w kraju 30,3 tys.). Głównymi odbiorcami pomocy udzielanej przez podmioty gospodarki społecznej w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy były osoby fizyczne – wsparcia udzieliło im 64,7% organizacji non-profit deklaruujących zaangażowanie w pomoc (w kraju 73,9%). Podmioty te objęły wsparciem około 3,6 mln odbiorców będących osobami fizycznymi (ta sama osoba mogła być odbiorcą wielokrotnie), co stanowiło 20,5% odbiorców w Polsce. Łączna wartość przekazanego wsparcia rzeczowego i finansowego wyniosła 22,1 mln zł (1,4% środków przekazanych w kraju).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w latach 2015–2023 stopniowo wzrastał i według wstępnych szacunków osiągnął poziom 83 760 mln zł. W województwie dynamika wzrostu w porównaniu z wcześniejszym rokiem była niższa niż w kraju (z wyjątkiem lat: 2016 r. i 2020 r.). PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniósł 63 595 zł i był najwyższy z całego okresu 2015–2023.

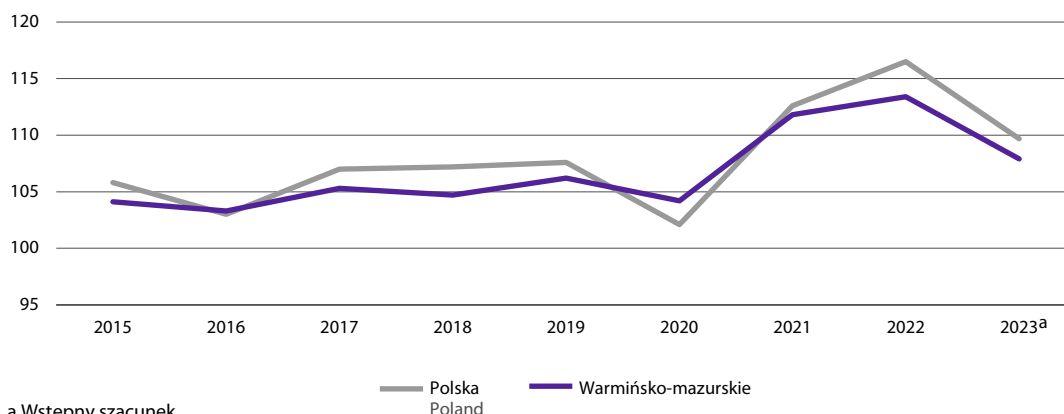
Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Do przeliczeń danych **na 1 mieszkańca** przyjęto ludność spełniającą kryterium rezydencji według definicji Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010), zakładającej okres przebywania osoby na terytorium ekonomicznym danego państwa przez jeden rok lub dłużej. Liczba ludności została przeliczona według stanu w dniu 30 czerwca. Dane o liczbie ludności rezydującej od 2022 r. uwzględniają dane dotyczące ludności ukraińskiej.

Na podstawie wstępnego szacunku wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2023 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 83 760 mln zł i wzrosła w porównaniu z wcześniejszym rokiem o 7,9%, a w porównaniu z 2015 r. o 74,1%. W kraju wartość PKB również wzrosła, zarówno w porównaniu z 2022 r. (o 9,7%), jak i 2015 r. (o 89,1%). Udział województwa w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2023 r. ukształtował się na tym samym poziomie co w 2022 r. (2,5%), natomiast nieznacznie niższym niż w 2015 r. (o 0,2 p. proc.).

Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)
 Previous year=100

a Wstępny szacunek.
 a Preliminary estimate.

W 2023 r. wartość krajowego PKB wzrosła w stosunku do 2020 r. o 44,0%. W tym samym okresie PKB w województwie warmińsko-mazurskim wzrósł o 36,8%.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego osiągnął w 2023 r. wartość 63 595 zł. W porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten wzrósł o 8,6%, a w porównaniu z 2015 r. blisko dwukrotnie (o 90,7%). Tempo wzrostu było wolniejsze niż w kraju. W 2015 r. i 2022 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie był niższy o 28,7% od średniej krajowej, w 2020 r. różnica zmalała do 27,5%, a w 2021 r. nieznacznie wzrosła do 27,8%. W 2023 r. odnotowano ponowne zwiększenie dystansu do średniej krajowej. Różnica wyniosła 29,6%. Pod względem wartości produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w województwie w 2023 r. był niższy o 26,8 tys. zł od średniej krajowej, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 15 miejscu wśród województw. Najwyższą lokatę, podobnie jak rok wcześniej, zajęły województwa mazowieckie i dolnośląskie, a najniższą lubelskie.

W latach 2015–2018 wartość PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej (PPS)¹, kształtowała się na poziomie 50% średniej wypracowanej w 27 krajach Unii Europejskiej. W następnych latach wskaźnik ten stopniowo wzrastał i w 2019 r. wyniósł 51%, w latach 2020–2021 r. – 57%, w 2022 r. spadł do poziomu 56%, a w 2023 r. według wstępnych danych obniżył się do 54%. W Polsce w 2023 r. wskaźnik ten wyniósł 77%.

Największa część wytworzonego w województwie warmińsko-mazurskim w 2022 r. produktu krajowego brutto powstała w podregionie olsztyńskim (48,4%). Podregion elbląski wygenerował – podobnie jak rok wcześniej – 34,9%, a najmniej ełcki – 16,7%. W porównaniu z 2021 r. zmniejszył się udział podregionu ełckiego o 0,4 p. proc. na rzecz wzrostu udziału podregionu elbląskiego. W porównaniu z 2015 r. zmniejszył się udział podregionu elbląskiego (o 0,3 p. proc.) na rzecz wzrostu udziału podregionu ełckiego. Udział podregionu olsztyńskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB w 2022 r. wyniósł 1,2%, podobnie jak rok wcześniej i nieznacznie mniej niż w 2015 r. (o 0,1 p. proc.).

¹ Dane będą przedmiotem dalszej rewizji, zgodnie z rekomendacjami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP).

W podregionie olsztyńskim w 2022 r. PKB na 1 mieszkańca było najwyższe i osiągnęło wartość 65 262 zł, w elbląskim 55 514 zł, a w elckim 49 413 zł. W porównaniu ze średnią wojewódzką, podregion olsztyński uzyskał wartość wyższą o 11,5%, natomiast niższą elcki (o 15,6%) i elbląski (o 5,2%). W porównaniu z 2015 r. we wszystkich podregionach odnotowano wzrost wartości PKB na 1 mieszkańca, a największy w elckim (o 82,9%). W latach 2015–2022 podregiony województwa uzyskały niższą wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu ze średnią krajową. Najbardziej zbliżony do średniej krajowej był podregion olsztyński, choć na przestrzeni analizowanych lat stanowił nie więcej niż 80,5% tej wartości.

Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące)
Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 39. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
 Relative deviations from the national average value

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności rezydującej poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

W warmińsko-mazurskim w 2022 r. wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca na poziomie podregionów wyniósł 10,0%. Był to jeden z 4 najniższych (nieprzekraczających 10,0%) wskaźników w kraju (rok wcześniej województwo uplasowało się na 3 miejscu od końca). Był on mniejszy niż w 2015 r. o 1,0 p. proc., natomiast wzrósł w porównaniu z 2021 r. (o 0,6 p. proc.). Świadczy to o zwiększaniu się zróżnicowania PKB na 1 mieszkańca województwa pomiędzy podregionami. W 2022 r. najwyższą wartość wskaźnika osiągnięto w regionie warszawskim stołecznym, a najniższą w lubuskim (podobnie jak rok wcześniej).

Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

Wytworzona w 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 69 271 mln zł, tj. o 16,1% więcej niż w 2021 r. i o 62,3% więcej niż w 2015 r. Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto, podobnie jak rok wcześniej, miały przemysł i pozostałe usługi, natomiast najmniejszy budownictwo (rok wcześniej rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). W latach 2020–2022 zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa; przemysłu; handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, natomiast spadek udziału budownictwa oraz pozostałych usług.

W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości; rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, natomiast zmniejszył się udział budownictwa, pozostałych usług oraz przemysłu. W 2022 r. udział warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł nieco mniej niż rok wcześniej (2,5% w stosunku do 2,6% w 2021 r.).

Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Chart 40. Gross value added by kind of activity (current prices)

Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego, wyniosła w 2022 r. w warmińsko-mazurskim 159 728 zł i była wyższa o 58,9% od uzyskanej w 2015 r. i o 15,5% od uzyskanej w 2021 r. W porównaniu ze średnią krajową w 2022 r. była ona niższa o 13,5%. Podobnie wskaźnik ten był niższy we wszystkich analizowanych latach.

W podregionie elbląskim w 2022 r. najbardziej znaczący udział w tworzeniu wartości dodanej brutto miał przemysł, pozostałe usługi i handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja. Natomiast najmniej znaczący udział miało budownictwo; rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz działalność finansowa

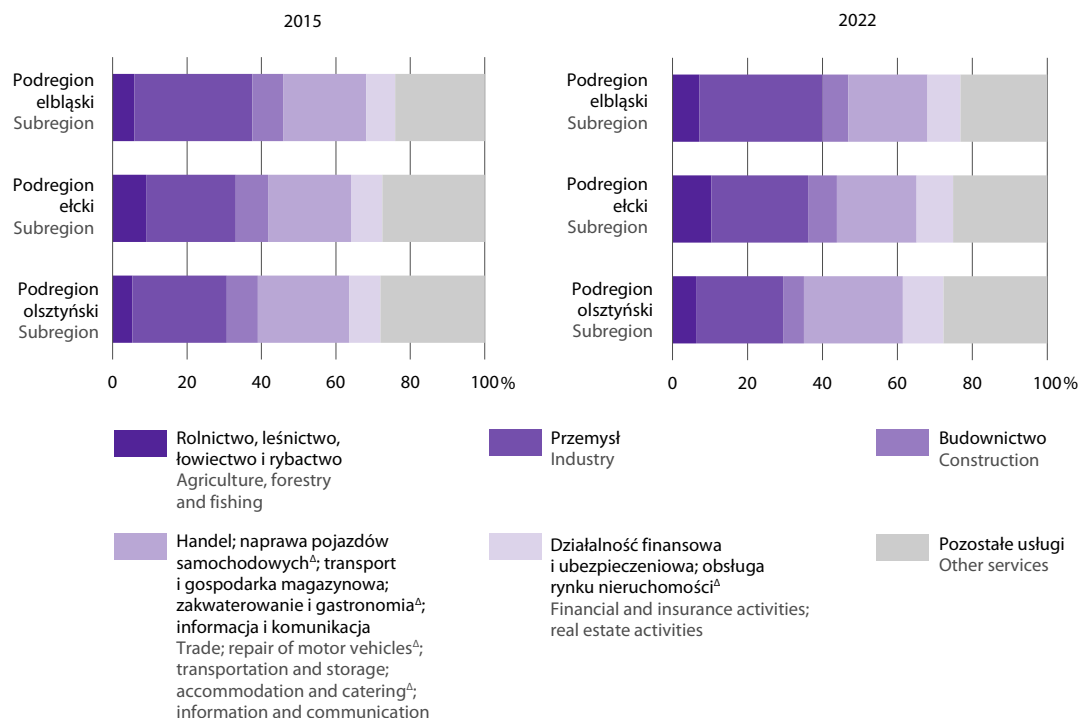
i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W zestawieniu z 2015 r. zwiększył się udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa; działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości oraz przemysłu, natomiast zmniejszył się udział handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji; budownictwa oraz pozostałych usług.

W podregionie ełckim największy udział w wytworzonej wartości dodanej brutto miał przemysł, pozostałe usługi oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja, natomiast najmniejszy udział miało budownictwo; działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział przemysłu; rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości, natomiast zmniejszył się udział pozostałych usług; budownictwa oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji.

Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto podregionu olsztyńskiego miały pozostałe usługi; handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja oraz przemysł, natomiast najmniejszy budownictwo; rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości. W porównaniu z 2015 r. zwiększył się udział działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości; handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji oraz rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, natomiast zmniejszył się udział budownictwa; przemysłu oraz pozostałych usług.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)

Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

Najwyższą wydajność pracy, mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego, w 2022 r. uzyskano w podregionie olsztyńskim (165 804 zł). Była ona wyższa o 15,8% od uzyskanej w 2021 r. i o 57,2% od uzyskanej w 2015 r. W porównaniu ze średnią ogólnopolską była niższa o 10,2%.

Niższą niż w podregionie olsztyńskim wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie elbląskim. Wyniosła ona 155 542 zł i była wyższa o 16,0% od uzyskanej rok wcześniej i o 57,7% niż w 2015 r. W porównaniu ze średnią uzyskaną w kraju była ona niższa o 15,8%.

Najniższą wydajność pracy mierzoną wartością dodaną brutto na 1 pracującego uzyskano w podregionie ełckim (152 137 zł). W porównaniu z 2021 r. wzrosła ona o 13,6%, a z 2015 r. o 65,9%. W porównaniu ze średnią krajową była niższa o 17,6%.

6.2. Przedsiębiorczość

6.2. Entrepreneurship

6.2.1. Podmioty gospodarki narodowej

6.2.1. Entities of the national economy

W województwie na koniec grudnia 2024 r. w rejestrze REGON wpisanych było więcej podmiotów gospodarki narodowej niż w 2023 r. i 2015 r.

W latach 2015–2024 wśród zarejestrowanych podmiotów dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Liczba podmiotów sektora prywatnego w 2024 r. stanowiła 96,3% całej zbiorowości podmiotów.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie warmińsko-mazurskim na koniec grudnia 2024 r. w rejestrze REGON wpisanych było 150,2 tys. podmiotów gospodarki narodowej. Liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie stanowiła 2,8% podmiotów zarejestrowanych w kraju. W odniesieniu do grudnia 2023 r. liczba podmiotów wzrosła o 2,0%, a do grudnia 2015 r. o 21,3%.

Do sektora prywatnego należało 96,3% podmiotów gospodarczych (144,7 tys.). W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba wzrosła o 2,1%. Liczba podmiotów w sektorze publicznym spadła o 1,6% (do poziomu 4,8 tys.).

Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 30. Entities of the national economy in the REGON register^a
As of 31 December

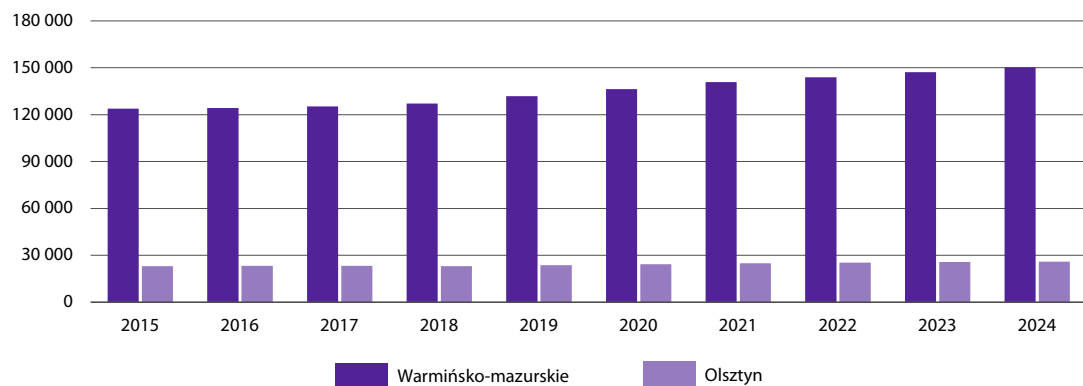
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 (Polska=100) (Poland=100)
Ogółem Total	123 876	136 403	147 272	150 217	2,8
Sektor publiczny Public sector	5 440	4 927	4 907	4 828	4,3
Sektor prywatny Private sector	117 942	130 999	141 726	144 689	2,9
W tym: Of which:					
spółki companies	14 724	15 780	17 543	18 224	1,8
fundacje foundations	505	763	966	1 043	2,6
stowarzyszenia i organizacje społeczne associations and social organisations	4 954	5 180	5 660	5 741	4,2
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity	87 422	98 104	105 812	107 251	2,9

a W podziale według sektorów własności bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w REGON.

a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

Wykres 42. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 42. Entities of the national economy
As of 31 December

Na koniec 2024 r. w województwie najwięcej podmiotów funkcjonowało w Olsztynie (17,3%), powiecie olsztyńskim (10,2%) i Elblągu (9,6%). Największy wzrost liczby podmiotów w skali roku odnotowano w gminach Lelkowo (o 9,5%) i Pasym (o 8,0%). W dwóch gminach województwa (Janowo i Dubeninki) liczba podmiotów pozostała na poziomie z roku poprzedniego. Spadek wystąpił w jedenastu gminach, największy w gminie Świętajno (powiat olecki) – o 2,6%.

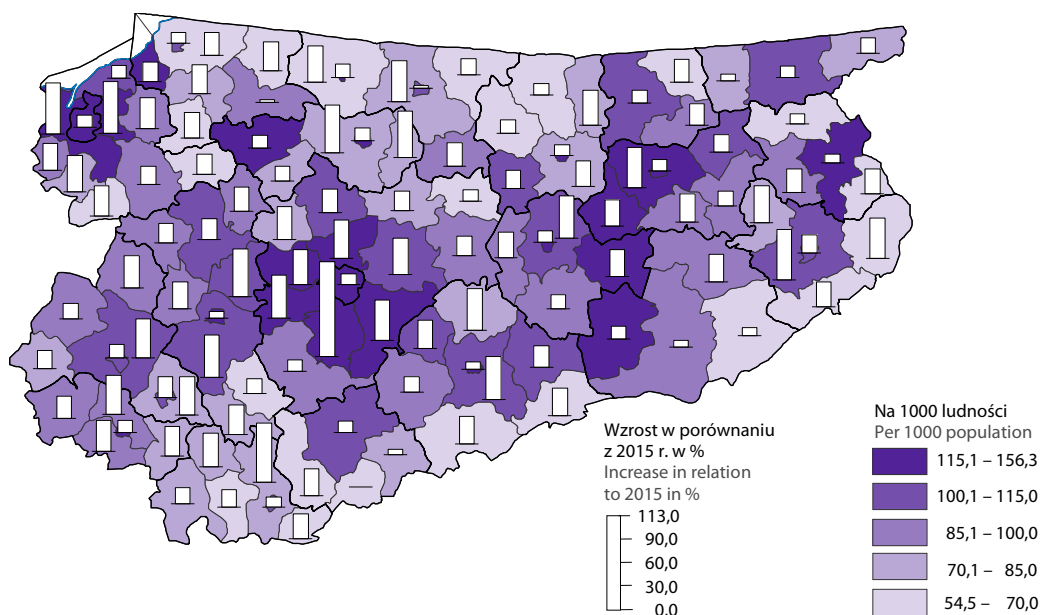
O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkującej dany obszar. W 2024 r. na 1000 mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego przypadało 111 podmiotów gospodarki narodowej (13 miejsce w kraju). W Polsce wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 141. Biorąc pod uwagę wskaźnik przedsiębiorczości, największą aktywnością gospodarczą w województwie wykazali się mieszkańcy Olsztyna (156) oraz gmin Stawiguda (154) i Dywity (151). Najniższy wskaźnik przedsiębiorczości charakteryzował gminę wiejską Górowo Iławeckie (54).

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy in 2024

As of 31 December

W 2024 r. w województwie zarejestrowano 10,6 tys. nowych podmiotów gospodarczych i było to o 4,2% mniej niż przed rokiem. Większość nowo zarejestrowanych podmiotów stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (79,1%) oraz spółki handlowe (9,5%). Wpisane podmioty rozpoczynały działalność związaną głównie z budownictwem (21,6%), handlem; naprawami pojazdów samochodowych (14,4%).

Z rejestru REGON województwa warmińsko-mazurskiego wyrejestrowano 7,3 tys. podmiotów i było to o 1,5% mniej niż w 2023 r. Spadła liczba wyrejestrowanych spółdzielni (o 33,3%), spółek (o 27,1%), stowarzyszeń i organizacji społecznych (o 17,5%), fundacji (o 4,5%) oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,0%). Największą liczbę wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w sekcjach budownictwo (23,7%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (19,8%).

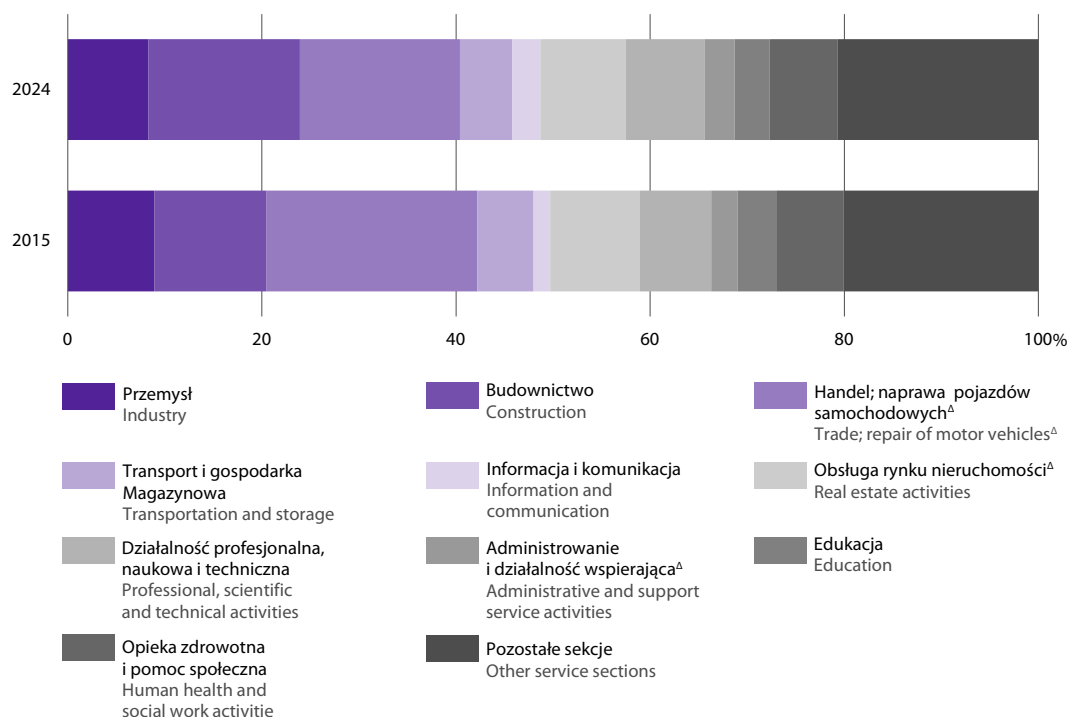
W 2024 r. w strukturze podmiotów gospodarczych według rodzajów prowadzonej działalności dominowały podmioty w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 16,5% (spadek o 0,1% do 2023 r.), budownictwo – 15,6% (wzrost o 2,3%), obsługa rynku nieruchomości – 8,8% (wzrost o 1,3%), przetwórstwo przemysłowe – 7,6% (wzrost o 0,4%).

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Entities of the national economy by selected PKD sections

As of 31 December

Według stanu na koniec 2024 r. w rejestrze REGON dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (107,3 tys.). Stanowiły one 71,4% podmiotów zarejestrowanych w województwie (do 2015 r. wzrost o 0,8 p. proc.). Spółki handlowe stanowiły 7,7% zarejestrowanych podmiotów (wzrost o 1,1 p. proc.), spółki cywilne – 4,3% (spadek o 1,0 p. proc.), stowarzyszenia i organizacje społeczne – 3,8% (spadek o 0,2 p. proc.), fundacje – 0,7% (wzrost o 0,3 p. proc.), spółdzielnie – 0,3% (spadek o 0,3 p. proc.).

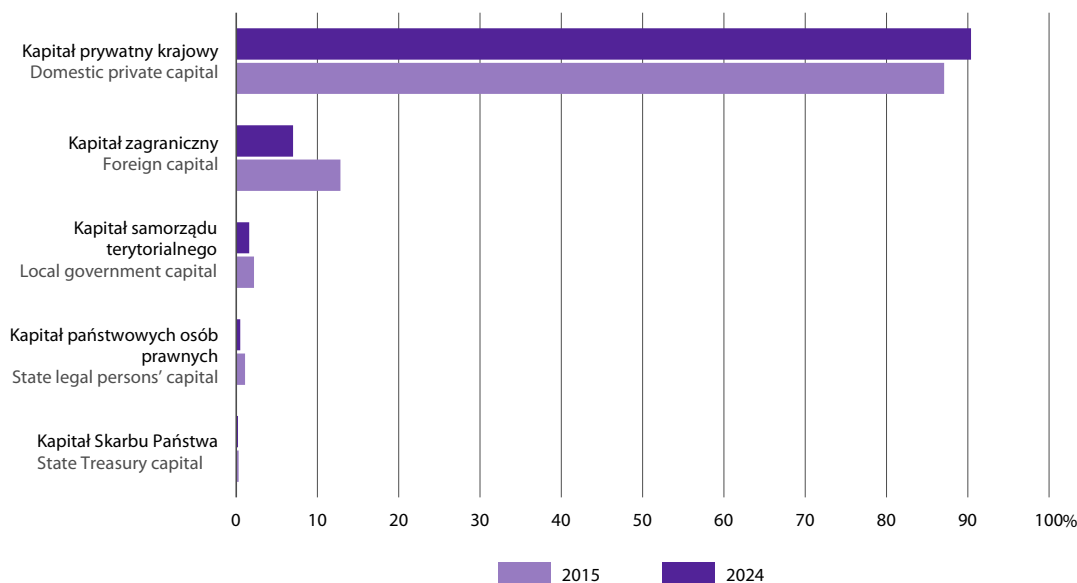
W zarejestrowanych spółkach handlowych w podziale według rodzaju kapitału największy udział miał kapitał prywatny krajowy – 90,4% (w porównaniu z 2015 r. wzrost o 3,3 p. proc.). W podziale według rodzaju działalności najwięcej spółek handlowych prowadziło działalność w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 18,3% (w porównaniu z 2015 r. spadek o 7,8 p. proc.), przetwórstwie przemysłowym – 14,2% (spadek o 4,6 p. proc.), budownictwie – 13,2% (wzrost o 3,1 p. proc.).

Wykres 44. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Commercial companies by type of capital^a

As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

a Data of the number of companies by type of capital should not be sum up, because they list companies by the presence of each type of capital in them, and not by their predominating capital.

6.2.2. Działalność badawcza i rozwojowa**6.2.2. Research and development**

W latach 2015–2023 w województwie warmińsko-mazurskim ponad pięciokrotnie wzrosła wartość nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, a liczba podmiotów w tej działalności zwiększyła się prawie dwukrotnie. Nakłady na działalność B+R w 2023 r. finansowane były głównie środkami zewnętrznymi. Wzrost liczby personelu wewnętrznego działalności B+R przeliczonych na 1000 osób aktywnych zawodowo (wyrażonych w ekwiwalentach pełnego czasu pracy – EPC) notowany jest od 2016 r.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wszystkie nakłady bieżące i nakłady inwestycyjne brutto na środki trwałe związane z działalnością B+R prowadzoną w jednostce statystycznej w danym okresie sprawozdawczym, bez względu na źródło finansowania.

W 2023 r. w warmińsko-mazurskim wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność B+R wyniosła 808,9 mln zł i zwiększyła się w skali roku o 2,2%, a w porównaniu z 2015 r. odnotowano ponad pięciokrotny wzrost. Udział województwa stanowił 1,5% nakładów wewnętrznych poniesionych w kraju (1,8% w 2022 r., a 0,9% w 2015 r.).

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)

Table 31. Intramural expenditures^a on R&D by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	154,3	460,2	791,3	808,9
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	81,1	240,9	283,3	385,3
Przedsiębiorstw Business enterprise	27,9	137,6	443,2	346,9
Szkolnictwa wyższego Higher education	12,3	16,5	.	36,1
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	0,3	0,7	.	.
Reszta świata Rest of the world	32,7	64,4	43,4	.

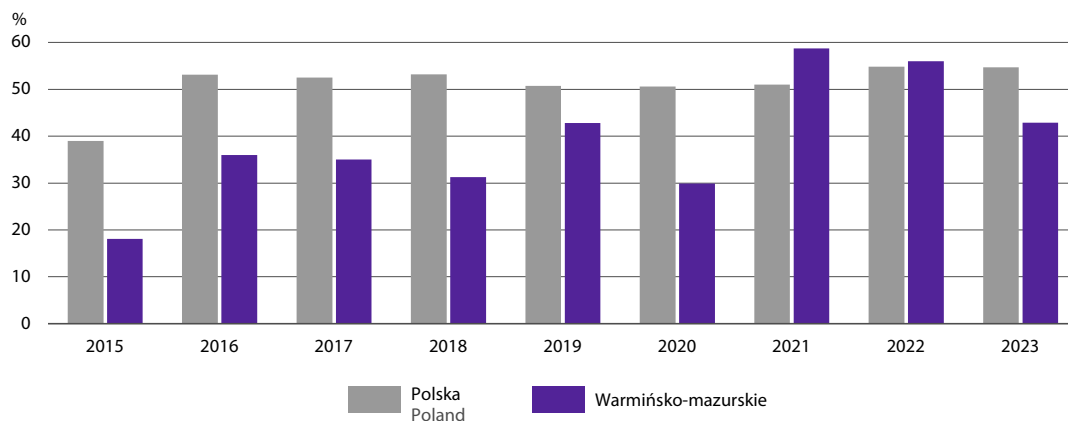
a Bez amortyzacji środków trwałych.

a Excluding depreciation of fixed assets.

Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R w województwie finansowanych z sektora przedsiębiorstw wyniósł 42,9% i był o 13,1 p. proc. niższy niż w 2022 r., ale ponad dwukrotnie większy niż w 2015 r. W kraju w 2023 r. środki sektora przedsiębiorstw stanowiły 54,7%.

Wykres 45. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

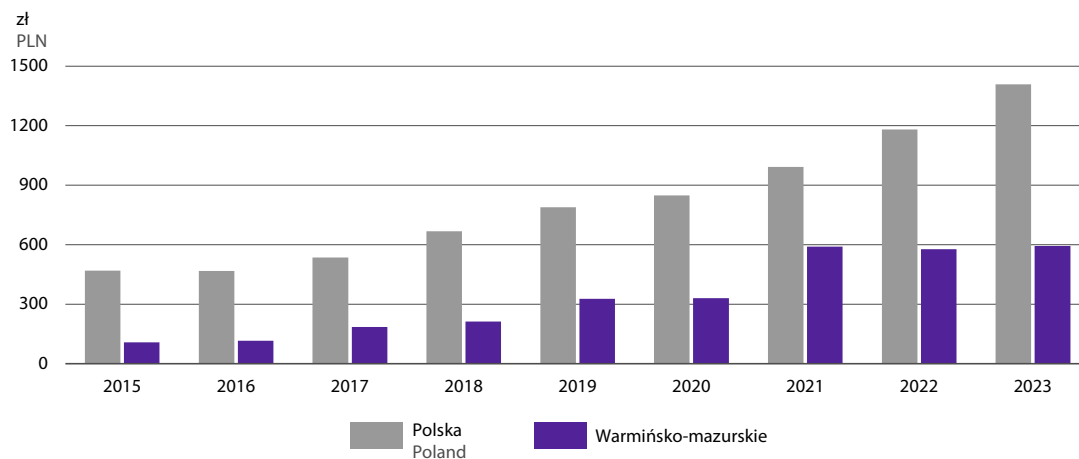
Chart 45. Share of intramural expenditures on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

W 2023 r. wartość nakładów wewnętrznych na działalność B+R w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 593,7 zł i była o ponad 16 zł wyższa niż rok wcześniej, natomiast w porównaniu z 2015 r. o 487 zł wyższa. W kraju przeciętna wartość tego wskaźnika wyniosła 1 409,0 zł na osobę i była wyższa od zanotowanej w 2022 r. o 227 zł.

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 46. Intramural expenditures^a on R&D per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

W 2023 r. nakłady na działalność B+R finansowane były głównie ze środków zewnętrznych (53,0%), przed rokiem sytuacja była odwrotna, większość (57,5%) stanowiły środki wewnętrzne. Wartość środków wewnętrznych w 2023 r. była o 16,5% niższa niż w 2022 r., a środków zewnętrznych wyższa o 27,6%.

Tablica 32. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)

Table 32. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2020	2022	2023	2023 Polska=100 Poland=100
	w mln zł in million PLN				
Ogółem Total	303,2	460,2	791,3	808,9	1,5
nakłady finansowe ze środków: expenditures financed by:					
Wewnętrznych Internal funds	97,9	151,4	455,0	379,9	1,3
Zewnętrznych External funds	205,3	308,7	336,3	429,0	1,9
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	180,1	.	281,7	.	.

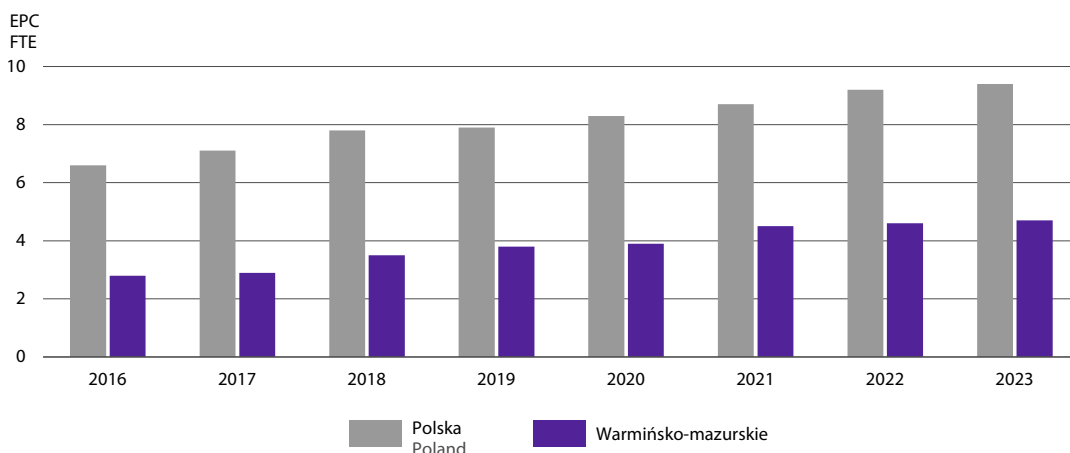
^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Liczba personelu wewnętrznego (mierzonego w ekwiwalentach pełnego czasu pracy), zaangażowanego w działalności B+R w 2023 r. wyniosła 2 818,4 osób i wzrosła w porównaniu z 2022 r. o 2,7% (w kraju wzrost o 2,0%). W 2023 r. udział personelu wewnętrznego B+R w ekwiwalentach pełnego czasu pracy na 1000 osób aktywnych zawodowo w województwie wyniósł 4,7 (w 2022 r. – 4,6), w Polsce natomiast był dwukrotnie wyższy (9,4 w 2023 r. i 9,2 w 2022 r.).

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (właściciele, aktywni współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie ich rodzin oraz osoby pozostające w stosunku pracy) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalent pełnego czasu pracy (ECP) jest to stosunek godzin rzeczywiście przepracowanych w związku z działalnością B+R w danym okresie sprawozdawczym do całkowitej liczby godzin formalnie przepracowanych w tym samym okresie przez osobę lub grupę.

Wykres 47. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
Chart 47. Internal R&D personnel^a per 1000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

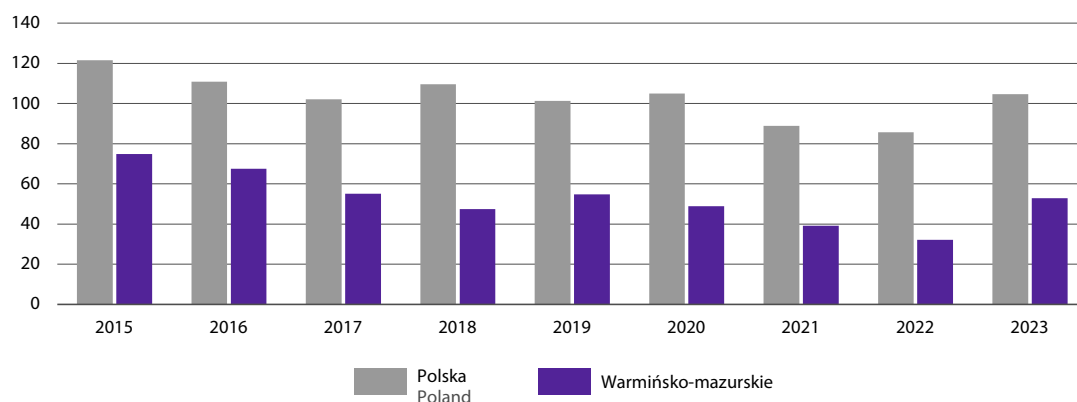
a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Wśród personelu wewnętrznego działalności B+R (mierzonej w EPC) największy odsetek stanowili badacze – 69,8% (w Polsce o 2,1 p. proc. więcej), ich liczba w ciągu roku zwiększyła się o 0,6%. Liczba badaczy na 1000 osób aktywnych zawodowo w ciągu roku w województwie wzrosła z 3,2 EPC w 2022 r. do 3,3 EPC w 2023 r., w kraju natomiast wzrosła z 6,7 EPC do 6,8 EPC.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Na podstawie danych Urzędu Patentowego RP w 2023 r. w województwie dokonano 72 zgłoszenia wynalazków oraz 31 zgłoszeń wzorów użytkowych, co stanowiło w pierwszym przypadku 1,8%, a w drugim 4,6% zgłoszeń w Polsce. W porównaniu z 2015 r. w obu kategoriach było ich mniej (wynalazków o 1/3, a wzorów użytkowych o prawie połowę). W analizowanym roku podmiotom z województwa warmińsko-mazurskiego udzielono 34 patenty (1,5% ogólnej liczby udzielonych patentów w kraju) – o 3 więcej niż w 2015 r.

Wykres 48. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
Chart 48. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
 Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

6.2.3. Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

6.2.3. Use of information and communication technologies in enterprises

W 2024 r. udział przedsiębiorstw w województwie posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu był wyższy niż rok wcześniej. Odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia w 2023 r. przez sieci komputerowe w województwie w skali roku zmniejszył się, natomiast przedsiębiorstw korzystających z otwartych danych publicznych zwiększył.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

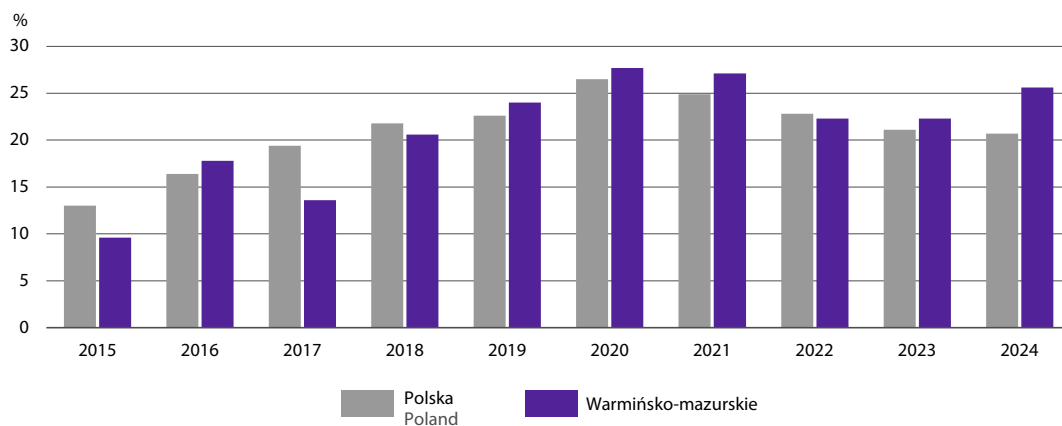
Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W styczniu 2024 r. udział przedsiębiorstw w województwie wykorzystujących w pracy komputery posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu wyniósł 98,4%, a stałe łącze szerokopasmowe – 90,3%. W kraju wskaźnik dostępu do Internetu był wyższy zarówno w przypadku przedsiębiorstw posiadających szerokopasmowy dostęp do Internetu (o 0,3 p. proc.), jak i posiadających stałe łącze szerokopasmowe (o 1,4 p. proc.). W porównaniu z 2023 r. odsetek przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zwiększył się o 0,6 p. proc., a w porównaniu z 2015 r. był wyższy o 8,9 p. proc. W przypadku stałego łącza szerokopasmowego udział przedsiębiorstw zwiększył się zarówno w porównaniu z 2023 r. (o 9,4 p. proc.), jak i z 2015 r. (o 5,7 p. proc.). W 2024 r. najwięcej przedsiębiorstw (29,6%) korzystało ze stałego łącza szerokopasmowego o prędkości „przynajmniej 100, ale nie mniej niż 500 Mbit/s” i w porównaniu z poprzednim rokiem odsetek tych przedsiębiorstw zwiększył się o 0,4 p. proc. (w kraju 32,1% w 2023 r. i 29,7% w 2023 r.). Znaczący (25,6%) był również udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczali przepustowość „przynajmniej 30, ale nie mniej niż 100 Mbit/s” (w kraju 20,7%), a w porównaniu z 2023 r. udział tych przedsiębiorstw w warmińsko-mazurskim był wyższy (o 3,3 p. proc.), natomiast w kraju niższy (o 0,4 p. proc.).

Wykorzystanie urządzeń przenośnych pozwalających na mobilny dostęp do Internetu umożliwia pracę poza siedzibą przedsiębiorstwa. W 2024 r. 90,3% przedsiębiorstw wyposażyło swoich pracowników w urządzenia przenośne (np. komputery przenośne, smartfony), pozwalające na mobilny dostęp do Internetu (przy średniej krajowej 93,1%). Odnotowano wzrost odsetka tych przedsiębiorstw zarówno w porównaniu ze stanem sprzed dwóch lat (o 1,2 p. proc.), jak i sprzed dziewięciu lat (o 34,7 p. proc.).

Wykres 49. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a

Chart 49. Enterprises with Internet^a access

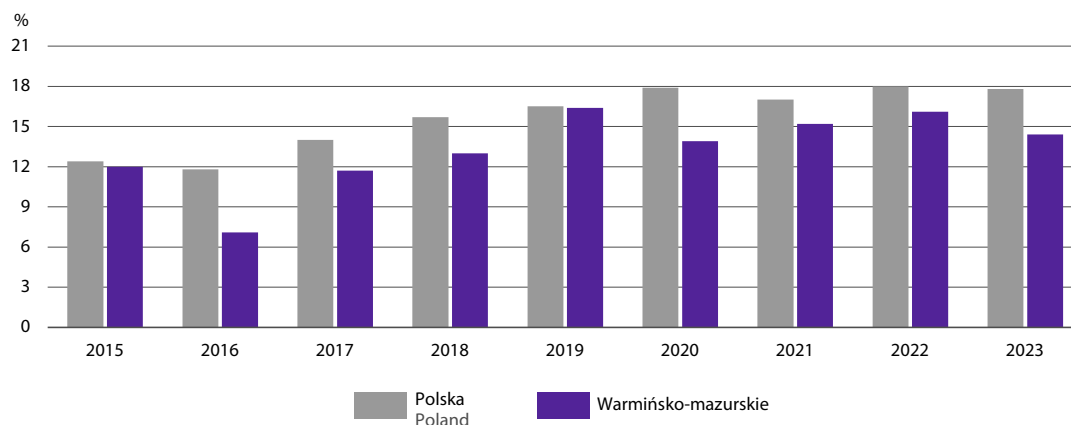

a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
a Internet access 30–100 Mbit/s.

W 2023 r. w warmińsko-mazurskim odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe wyniósł 14,4%, a w kraju 17,8%. W porównaniu z 2022 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 1,7 p. proc., natomiast w stosunku do 2015 r. zwiększył się o 1,4 p. proc.

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faksem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Wykres 50. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
Chart 50. Enterprises receiving orders via computer networks

Możliwość wykorzystania danych udostępnianych przez administrację publiczną jest jedną z wielu korzyści, które wynikają z dostępu do Internetu. W 2023 r. w województwie z otwartych danych publicznych w celach biznesowych (dane instytucji i urzędów udostępniane zainteresowanym do wykorzystania i przetwarzania w dowolnym celu) korzystało 16,9% przedsiębiorstw (w kraju 19,5%), natomiast w 2022 r. – 13,8%. Największe zainteresowanie wykazano danymi publicznymi z kategorii gospodarka i finanse (14,9%), a najmniejsze – informacjami z zakresu kultury, sportu i turystyki (3,1%). Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 3,8% (w kraju 4,4%).

Otwarte dane publiczne – dane wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

6.2.4. Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

6.2.4. Financial results of non-financial enterprises

W 2024 r. pogorszyły się wyniki finansowe brutto i netto uzyskane przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe w porównaniu z wcześniejszym rokiem, natomiast w porównaniu z 2015 r. poprawiły się. W porównaniu z 2023 r., jak i 2015 r., pogorszyła się większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych, jak wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto, wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności oraz wskaźnik płynności finansowej II stopnia. Poprawił się natomiast wskaźnik płynności finansowej I stopnia.

Dane dotyczą **przedsiębiorstw niefinansowych** (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007), szkół wyższych, samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Przychody z całokształtu działalności badanych przedsiębiorstw, prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekraczała 49 osób, ukształtowały się w 2024 r. na poziomie 54 869,1 mln zł i w odniesieniu do wcześniejszego roku były o 6,5% niższe, a w porównaniu z 2015 r. o 56,8% wyższe. Koszty ich uzyskania wyniosły 53 298,5 mln zł i w porównaniu z 2023 r. zmalały o 4,9%, natomiast w porównaniu z 2015 r. wzrosły o 58,5%. Spadek przychodów z całokształtu działalności był większy niż kosztów ich uzyskania, co wpłynęło na pogorszenie wskaźnika poziomu kosztów w skali roku (wzrost z 95,6% do 97,1%). Również w kraju zanotowano jego pogorszenie (wzrost z 94,6% do 95,7%).

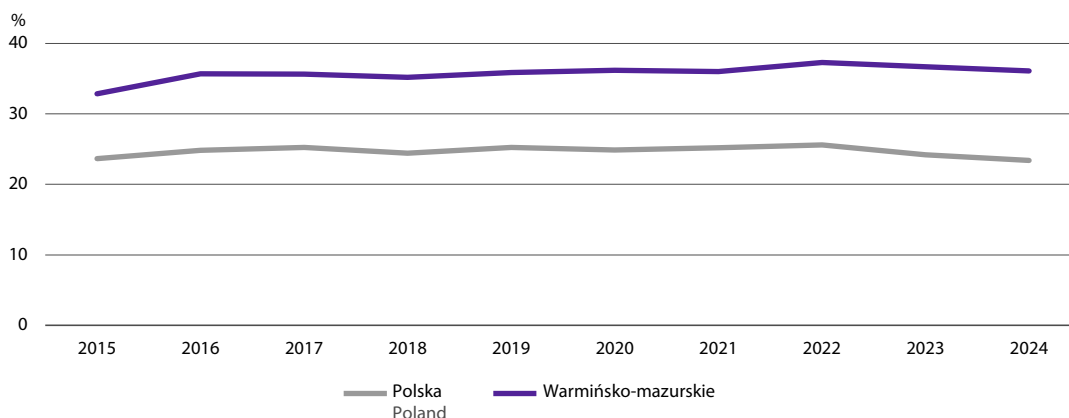
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniosły 53 634,5 mln zł i były o 6,2% niższe niż przed rokiem. Koszt własny sprzedanych produktów oraz wartość sprzedanych towarów i materiałów był o 5,2% niższy niż przed rokiem i wyniósł 51 879,1 mln zł. W ujęciu liczbowym największy spadek przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w przetwórstwie przemysłowym oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych i w budownictwie.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przeznaczonych na eksport w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 49 pracowników była o 7,6% niższa niż w 2023 r. (w Polsce niższa o 5,9%). Udział w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wyniósł 36,1%, podczas gdy w 2023 r. był nieznacznie wyższy (o 0,6 p. proc.). W latach 2015–2024 udział ten był wyższy w województwie niż średnio w kraju. W 2024 r. w Polsce wskaźnik ten wyniósł 23,4%, a w 2023 r. 24,2%. W analizowanych latach najwyższy udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów osiągnięto zarówno w województwie, jak i w Polsce, w 2022 r. W strukturze eksportu dominowały przychody z produktów.

Wykres 51. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 51. Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

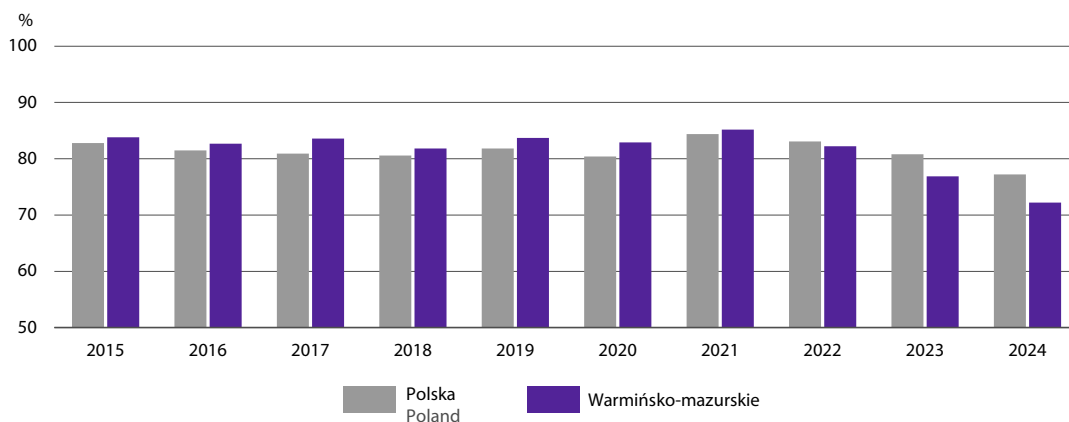
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów przedsiębiorstw niefinansowych był w 2024 r. o 27,7% niższy niż przed rokiem i wyniósł 1 755,3 mln zł. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej pogorszył się o 8,5% i osiągnął wartość 214,9 mln zł. Mniej korzystny niż przed rokiem był także wynik na operacjach finansowych (minus 399,6 mln zł wobec minus 51,8 mln zł w 2023 r.), co było następstwem większego spadku przychodów finansowych (o prawie ½) niż kosztów finansowych (o 4,4%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 1 570,6 mln zł i był niższy o 39,8% od uzyskanego w 2023 r., natomiast wyższy o 16,2% od uzyskanego w 2015 r. Obciążenia wyniku finansowego brutto podatkiem dochodowym zmniejszyły się w skali roku o 15,2% do 257,4 mln zł. Wzrosła relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto – z 9,3% do 11,7%. Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 1 313,3 mln zł i był niższy o 43,1% w porównaniu z uzyskanym rok wcześniej, natomiast wyższy o 12,8% w porównaniu z 2015 r. Zysk netto zmniejszył się o 33,4% w ujęciu rocznym, a strata netto zwiększyła się o 1,9%.

W 2024 r. zysk netto wykazało 72,2% badanych przedsiębiorstw (w 2023 r. – 76,9%). Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności zmniejszył się z 84,2% do 81,7%. W latach 2015–2021 udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych był wyższy w warmińsko-mazurskim niż średnio w kraju. Natomiast od 2022 r. tendencja była odwrotna. W 2024 r. różnica wyniosła 5,0 p. proc. W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 70,0% przedsiębiorstw (w 2023 r. – 76,9%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji stanowił 82,8% (rok wcześniej 83,8%).

Wykres 52. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 52. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W badanych przedsiębiorstwach odnotowano pogorszenie większości wskaźników ekonomiczno-finansowych. W porównaniu z 2023 r. pogorszył się wskaźnik płynności finansowej II stopnia (spadek o 2,9 p. proc.) oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto (spadek o 1,5 p. proc.) i netto (o 1,5 p. proc.). Również wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów obniżył się o 0,9 p. proc. Wzrósł natomiast wskaźnik płynności finansowej I stopnia o 3,5 p. proc. Jedną z najbardziej opłacalnych działalności w 2024 r. było budownictwo (wskaźnik rentowności obrotu netto wyniósł 8,4%).

W skali roku wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności wzrósł o 1,5 p. proc. Obniżenie wartości wskaźnika poziomu kosztów z całokształtu działalności w porównaniu z rokiem wcześniejszym obserwowano w latach: 2016, 2017, 2020, 2021. Natomiast wzrost wartości wskaźnika odnotowano w latach: 2015, 2018, 2019 oraz w latach 2022–2024.

W kraju, w odniesieniu do wcześniejszego roku, pogorszyła się większość podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych: wzrósł wskaźnik poziomu kosztów o 1,1 p. proc. i zmniejszyły się wskaźniki rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o 1,1 p. proc., rentowności obrotu brutto o 1,1 p. proc. oraz netto o 0,9 p. proc. Poprawił się natomiast wskaźnik płynności finansowej I stopnia o 4,9 p. proc. i wskaźnik płynności II stopnia o 0,3 p. proc.

Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	96,1	95,8	95,6	97,1	95,7
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,6	4,2	4,2	3,3	4,4
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	3,9	4,2	4,4	2,9	4,3
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	3,3	3,5	3,9	2,4	3,4
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	25,0	31,2	31,9	35,4	44,6
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	105,7	96,9	97,7	94,8	107,5

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec grudnia 2024 r. wyniosła 19 675,9 mln zł i była nieznacznie niższa (o 0,6%) niż na koniec grudnia 2023 r., w tym zmalały przede wszystkim krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (o 34,5%) oraz należności krótkoterminowe (o 4,2%) i zapasy (o 3,1%). Wzrosły natomiast inwestycje krótkoterminowe (o 17,9%). W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział inwestycji krótkoterminowych (z 18,2% do 21,5%). Obniżył się natomiast udział należności krótkoterminowych (z 37,5% do 36,1%), zapasów (z 41,5% do 40,4%) oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 2,8% do 1,9%). W strukturze zapasów zmalał udział materiałów (z 33,5% do 31,9%), a zwiększył się udział towarów (z 26,4% do 27,2%), półproduktów i produktów w toku (z 14,4% do 15,1%) oraz produktów gotowych (z 24,2% do 24,5%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi – relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 60,8% (rok wcześniej 56,9%).

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec grudnia 2024 r. wyniosły 17 644,3 mln zł i pozostały na tym samym poziomie co przed rokiem. Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 5 677,9 mln zł i była o 10,9% niższa niż rok wcześniej. Zobowiązania długoterminowe stanowiły blisko $\frac{1}{3}$ ogółu zobowiązań (32,2% wobec 36,1% w grudniu 2023 r.). Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 11 966,3 mln zł i w skali roku były wyższe o 6,2%, w tym zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek były wyższe o 47,7%, natomiast z tytułu dostaw i usług niższe o 6,8% i z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń nieznacznie niższe (o 0,9%).

Z analizy wskaźników sprawności działania przedsiębiorstw wynika, że w 2024 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym wydłużeniu uległ cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług o 1 dzień (do 41 dni) i cykl rotacji zapasów o 1 dzień (do 53 dni). Cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług pozostał na tym samym poziomie (35 dni).

6.2.5. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

6.2.5. Investment outlays of enterprises

W 2024 r. nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, posiadające siedzibę na terenie województwa, były niższe w porównaniu z 2023 r., natomiast wyższe w porównaniu z 2015 r.

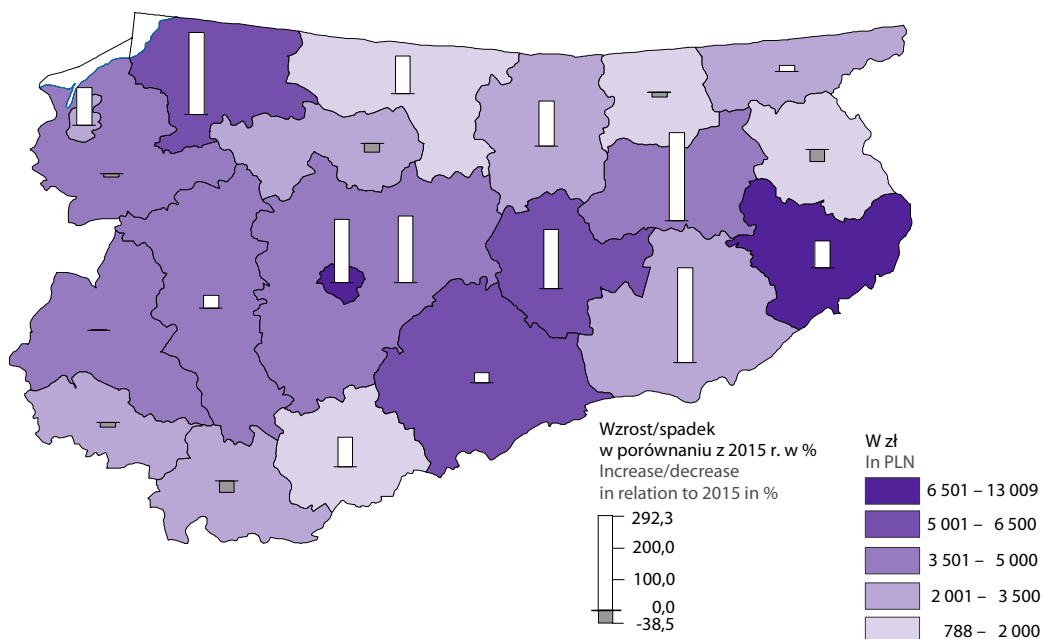
Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W pierwszej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (na podstawie rocznych sprawozdań: SP, F-03, F-02/dk, SP-3); dane prezentowane są zgodnie z lokalizacją inwestycji.

Nakłady inwestycyjne w cenach bieżących na nowe obiekty majątkowe oraz na ulepszenie istniejących, poniesione w 2023 r. przez badane przedsiębiorstwa posiadające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, według lokalizacji inwestycji, wyniosły 6 913,1 mln zł. Były one wyższe od zrealizowanych rok wcześniej o 16,8% i o 72,9% wyższe niż w 2015 r. Udział poniesionych nakładów w nakładach krajowych wyniósł 2,5%.

Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniosły 5 074 zł i były o 17,4% wyższe niż w 2022 r. i o 83,0% wyższe niż w 2015 r. W porównaniu ze średnią krajową, podobnie jak w roku wcześniejszym, były o około 1/3 niższe. Najwięcej w przeliczeniu na 1 mieszkańca zainwestowano w Olsztynie i w powiecie ełckim, natomiast najmniej w powiatach węgorzewskim, bartoszyckim i nidzickim. Największy wzrost nakładów na przestrzeni ośmiu lat zanotowano w powiecie piskim (prawie czterokrotny wzrost), giżyckim (ponad 3,5-krotny) i braniewskim (3,5-krotny). Spadek nakładów nastąpił w 6 powiatach, największy w oleckim, działdowskim i lidzbarskim.

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2023 r. (ceny bieżące)
Map 40. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2023 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

W drugiej części analizy dane o **nakładach inwestycyjnych** dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób (na podstawie kwartalnego sprawozdania F-01/I-01²); dane prezentowane są zgodnie z siedzibą inwestora.

² Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

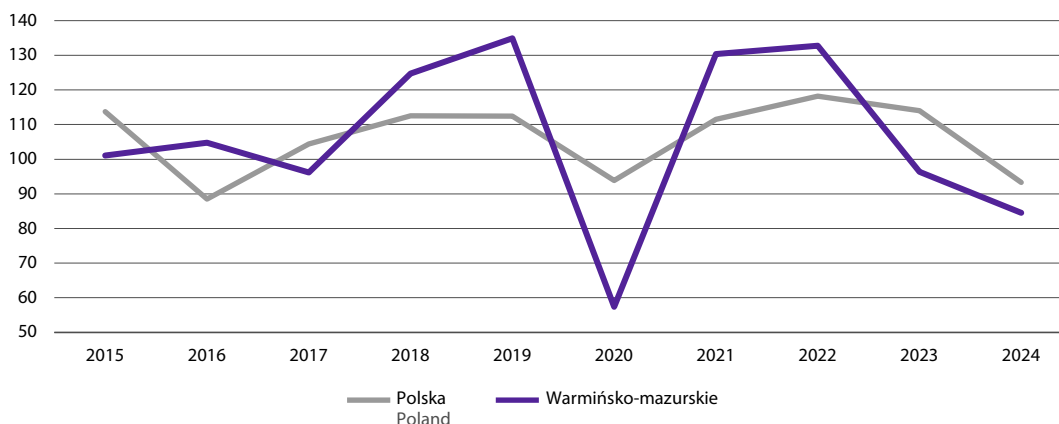
Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2024 r. przez przedsiębiorstwa niefinansowe zatrudniające powyżej 49 pracujących, posiadające siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, wyniosła 1 957,8 mln zł w cenach bieżących i była o 15,5% niższa niż w 2023 r. W Polsce nakłady spadły w porównaniu z wcześniejszym rokiem o 6,7%. Udział województwa w nakładach krajowych zmniejszył się – wyniósł 0,9%.

Wykres 53. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 53. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentację projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

W analizowanym okresie zwiększyły się nakłady na środki transportu (o 3,2%). Zmniejszyły się natomiast nakłady na budynki i budowle (o 31,6%) i nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie (o 6,6%). Nakłady na zakupy zmniejszyły się o 5,3%. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 68,2% (przed rokiem 60,8%). Największą część nakładów (58,2%) przeznaczono na zakup maszyn, urządzeń technicznych, narzędzi i wyposażenia. Udział tego rodzaju zakupów wzrósł o 5,6 p. proc. w porównaniu z wcześniejszym rokiem.

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)
 Table 34. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	1 427,4	1 388,8	2 317,6	1 957,8
Polska=100 Poland=100	1,0	0,9	1,0	0,9
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	35,4	36,0	39,0	31,6
zakupy purchases	64,5	63,9	60,8	68,2
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	57,0	55,4	52,6	58,2
środków transportu transport equipment	7,5	8,5	8,2	10,1

Największy spadek nakładów odnotowano m.in. w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej oraz w dostawach wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. Wzrost nakładów miał miejsce m.in. w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

W 2024 r. inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, na które przypadało prawie $\frac{3}{4}$ ogółu poniesionych nakładów. W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z 2023 r. zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. handlem; naprawą pojazdów samochodowych, natomiast zmniejszył się udział nakładów przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie m.in. przetwórstwa przemysłowego.

Wartość kosztorysowa inwestycji dotyczy nakładów na budowę środków trwałych zarówno rozpoczętą i zakończoną, jak również rozpoczętą i niezakończoną w roku sprawozdawczym, przyjmując wartość w cenach bieżących wynikającą z dokumentacji projektowo-kosztorysowej, z uwzględnieniem ewentualnych zmian w wartości kosztorysowej dokonanych do końca roku sprawozdawczego.

Przez **inwestycje nowo rozpoczęte** rozumie się te budowy środków trwałych, których realizację faktycznie rozpoczęto w roku sprawozdawczym.

W 2024 r. rozpoczęto 637 inwestycji, tj. o 17,3% więcej niż rok wcześniej. Łączna wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych wyniosła 783,4 mln zł i była o 2,7% wyższa niż w 2023 r. Na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 42,9% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji rozpoczętych (rok wcześniej 29,8%).

6.3. Produkcja i usługi

6.3. Production and services

6.3.1. Rolnictwo

6.3.1. Agriculture

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu z 2023 r., zwiększyły się plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. Zmniejszyły się plony ziemniaków. Zebrano więcej zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi, pszenicy, rzepaku i rzepiku, ziemniaków oraz buraków cukrowych, natomiast mniej żyta.

Zwiększyło się pogłowie świń i owiec, natomiast zmniejszyło się pogłowie bydła.

Skupiono więcej ziemniaków oraz mleka, natomiast zmalała podaż zbóż oraz żywca rzeźnego.

Zmalały także ceny skupu zbóż, ziemniaków, żywca wieprzowego i drobiowego, natomiast wzrosły ceny żywca wołowego oraz mleka. Na targowiskach wzrosły ceny ziemniaków, natomiast spadły ceny zbóż.

W warmińsko-mazurskim w 2023 r. w odniesieniu do poprzedniego roku nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość zarówno produkcji roślinnej, jak i produkcji zwierzęcej. W skali roku zanotowano także wzrost produkcji końcowej i towarowej.

Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2024 r. wyniosła 346,5 tys. ha i była o 3,7% mniejsza niż w roku poprzednim. Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi osiągnęły poziom 48,4 dt z ha i były wyższe o 5,9% w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim. Plony w województwie były o 8,3% wyższe w odniesieniu do średnich plonów w kraju. Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie oszacowano na 1 677,2 tys. ton, czyli o 2,1% więcej niż przed rokiem.

Rzepak i rzepik uprawiano na powierzchni 96,6 tys. ha, tj. o 2,1% mniejszej niż w poprzednim roku. Plony wyniosły 33,9 dt z ha i były wyższe od średniego poziomu w kraju o 4,6%. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej były wyższe o 3,4%. Zbiory rzepaku i rzepiku oszacowano na 326,9 tys. ton i były one większe o 1,0% od uzyskanych w 2023 r.

Ziemniaki zasadzono na powierzchni 5,2 tys. ha (bez powierzchni w ogrodach przydomowych), czyli większej o 7,0% niż w roku poprzednim. Z 1 ha zebrano 261 dt ziemniaków, czyli o 1,9% mniej niż rok wcześniej. W odniesieniu do średniej w kraju uzyskane plony były niższe o 13,6%. Produkcja ziemniaków w województwie wyniosła 136,4 tys. ton i była o 4,7% większa od zbiorów z 2023 r.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych wyniosła 9,1 tys. ha i była mniejsza w porównaniu z rokiem wcześniejszym o 1,0%. Plony buraków cukrowych zebranych z 1 ha wyniosły 568 dt i były wyższe o 21,6% niż rok wcześniej i o 14,3% niższe niż średnio w kraju. Zebrano 517,1 tys. t buraków cukrowych, tj. o 20,6% więcej niż w 2023 r.

Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Table 35. Yields of selected agricultural crops

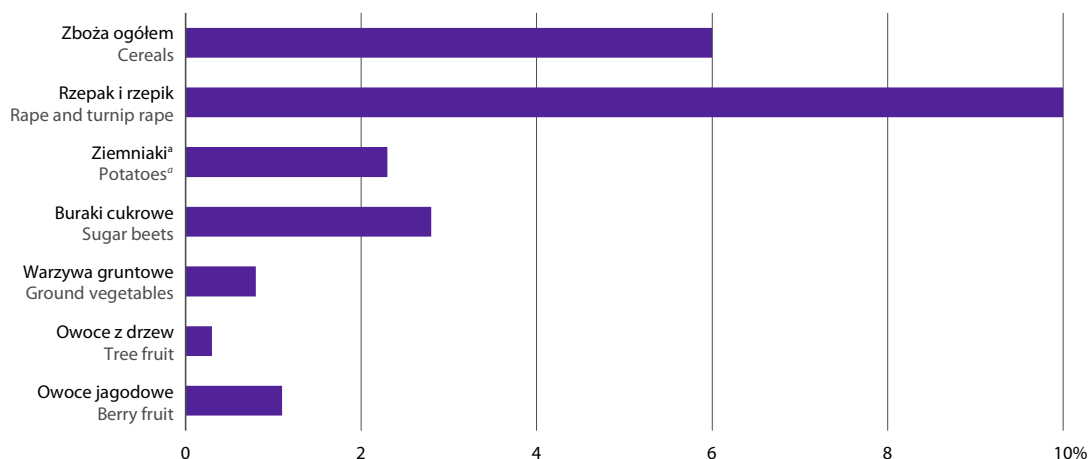
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Total cereals	39,5	48,2	47,7	50,7	49,4
w tym zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	39,7	47,5	45,7	48,4	44,7
w tym: of which:					
pszenica wheat	49,1	55,8	52,7	55,3	52,0
żyto rye	29,3	36,8	37,7	38,6	35,7
jęczmień barley	31,4	41,8	37,5	41,3	43,4
owies oats	27,5	34,6	29,0	31,6	31,7
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	25,6	32,5	32,8	33,9	32,4
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	192	316	266	261	302
Buraki cukrowe Sugar beets	568	531	467	568	663

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

W porównaniu z 2023 r. zwiększył się udział województwa w krajowej produkcji większości wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich, poza produkcją ziemniaków, warzyw gruntowych i owoców z drzew (utrzymany ten sam poziom co w 2023 r.). Wśród podstawowych ziemiopłodów rolnych największy udział w produkcji krajowej w 2024 r. miał rzepak i rzepik oraz zboża ogółem. Najmniejszy udział warmińsko-mazurskiego odnotowano w uprawach ogrodnich.

Wykres 54. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2024 r.

Chart 54. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2024

a Bez uprawy w ogrodach przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Pogłowie bydła, świń i owiec przedstawiono na podstawie wyników badania według stanu w dniu 1 czerwca 2024 r., a przy przeliczeniach na 100 ha przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

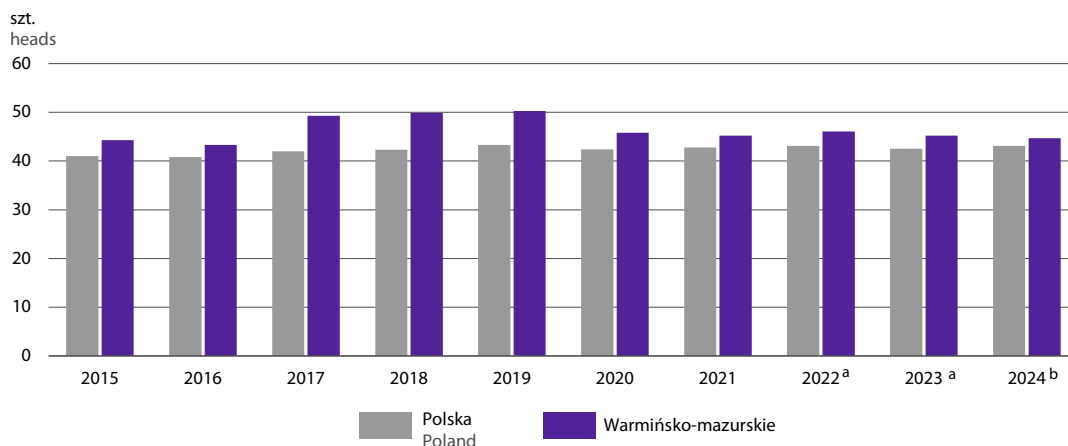
W czerwcu 2024 r. pogłowie bydła w województwie liczyło 467,8 tys. szt., co stanowiło 7,4% pogłowia bydła w kraju. Zarówno w województwie, jak i w kraju odnotowano zmniejszenie pogłowia bydła w ujęciu rocznym. W odniesieniu do 2023 r. liczebność stada bydła w województwie zmniejszyła się o 3,5%, a w Polsce nieznacznie (o 0,4%).

W pogłowie bydła 43,4% stanowiły krowy, w tym 88,8% – krowy mleczne (dla Polski odsetki te wyniosły 36,9% i 93,8%). Niższy w województwie niż w kraju udział krów mlecznych w stadzie bydła świadczył o ukierunkowaniu hodowli na produkcję nie tylko mleka, ale i mięsa. W 2024 r. obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 44,7 szt. w województwie, a w kraju 43,1 szt. W latach 2015–2024 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wyższą obsadą bydła niż średnio w Polsce.

Wykres 55. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 55. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

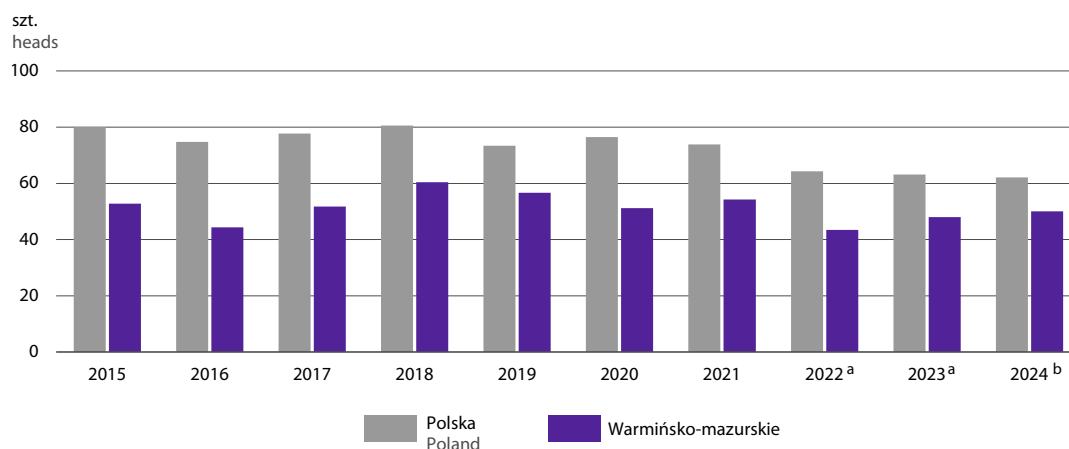
a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. b Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations. b The data on agricultural land as of 1 June 2023 was used as the basis for the calculations.

Pogłowie świń w czerwcu 2024 r. w województwie ukształtowało się na poziomie 523,0 tys. szt., w tym 6,5% stanowiły lochy. Udział województwa w ogólnokrajowym pogłowie świń wyniósł 5,7%. W odniesieniu do stanu z 2023 r. wielkość stada świń w województwie zwiększyła się o 1,5%, natomiast w Polsce zmniejszyła o 3,2%. Obsada świń na 100 ha użytków rolnych wyniosła 50,0 szt., a w kraju 62,1 szt. W latach 2015–2024 warmińsko-mazurskie charakteryzowało się niższą obsadą świń niż średnio w Polsce.

Wykres 56. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. b Jako podstawę przeliczeń przyjęto powierzchnię użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

a The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the basis for the calculations. b The data on agricultural land as of 1 June 2023 was used as the basis for the calculations.

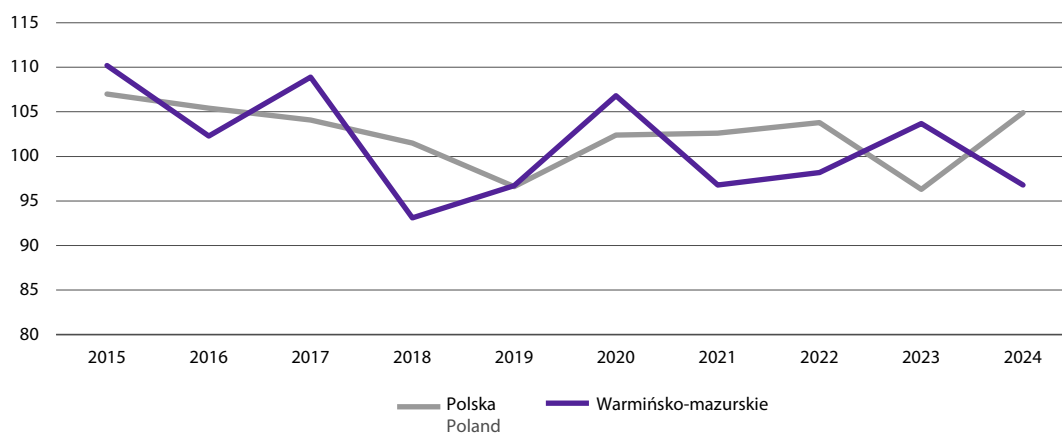
W 2024 r. skupiono 614,8 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego). W latach 2020–2022 stanowił on 7,1% skupu ogólnokrajowego, następnie w 2023 r. spadł do 6,0%, natomiast w 2024 r. wzrósł do 6,8%. W analizowanych latach udział producentów z warmińsko-mazurskiego w skupie w kraju był najwyższy w 2018 r. i wyniósł 8,8%, natomiast najniższy był w 2023 r. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 2,1% i w porównaniu z 2015 r. niższy o 4,7% (w kraju spadek o 14,0% w porównaniu z 2023 r., a o 7,4% w porównaniu z 2015 r.). W 2024 r. w województwie skupiono 433,2 tys. ton pszenicy, tj. o 5,5% mniej niż w poprzednim roku i o 1,6% mniej niż dziewięć lat wcześniej. Skup żyta wyniósł 33,3 tys. ton i zwiększył się nieznacznie w porównaniu z 2023 r. (o 0,6%), natomiast w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o blisko 1/3. Skup jęczmienia wyniósł 29,5 tys. ton i w porównaniu z 2023 r. zmniejszył się o 4,4% i w porównaniu z 2015 r. zmniejszył się o 17,6%.

Skup ziemniaków w 2024 r. ukształtował się na poziomie 28,0 tys. ton, co stanowiło 1,4% skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost ilości skupionych ziemniaków o 14,5% i w porównaniu z 2015 r. prawie dwukrotny wzrost (o 93,2%). W kraju także odnotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku, jak i w stosunku do 2015 r. Zmalał udział ziemniaków jadalnych w ziemniakach skupionych ogółem (spadek z 20,4% do 5,8%).

W 2024 r. skupiono 406,7 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, tj. o 3,2% mniej niż przed rokiem, natomiast o 2,3% więcej niż w 2015 r. Stanowiło to 5,9% skupu ogólnokrajowego. W skali kraju odnotowano wzrost skupu żywca rzeźnego o 4,9% w odniesieniu do 2023 r. i w stosunku do stanu sprzed dziewięciu lat wzrost o 18,5%.

Wykres 57. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

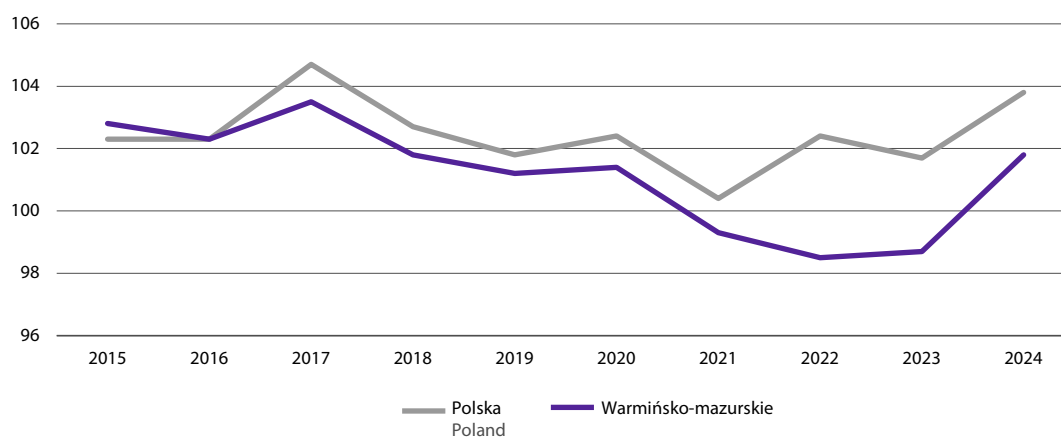
Chart 57. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)
Previous year=100

Skup żywca wołowego (bez cieląt) ukształtował się na poziomie 30,5 tys. ton i stanowił 4,0% skupu ogólnokrajowego. Podaż bydła była większa o 1,0% niż przed rokiem, natomiast o 26,0% mniejsza niż w 2015 r. W 2024 r. skupiono 135,2 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 7,5% mniej niż w roku poprzednim, natomiast o 13,7% więcej niż dziewięć lat wcześniej. Udział województwa w ogólnopolskim skupie świń wyniósł 5,8%. Żywca drobiowego skupiono 240,8 tys. ton, co stanowiło 6,4% ogółu żywca drobiowego skupionego w kraju. Podaż drobiu była o 1,2% mniejsza niż w roku poprzednim, natomiast o 1,9% większa w porównaniu z 2015 r. Podobnie jak rok wcześniej $\frac{2}{3}$ skupionego żywca drobiowego stanowiły indyki.

Skup mleka krowiego w 2024 r. wyniósł 923,4 mln litrów, tj. o 1,8% więcej niż przed rokiem i o 8,7% więcej niż dziewięć lat wcześniej. W skali kraju zanotowano wzrost w odniesieniu do poprzedniego roku o 3,8% i w porównaniu z 2015 r. wzrost o 24,3%. Skup wojewódzki stanowił 7,0% skupu w kraju.

Wykres 58. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of procurement of cows' milk
Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy konsumpcyjnej i paszowej (bez ziarna siewnego) w województwie w 2024 r. wyniosła 84,69 zł za 1 dt (w kraju 82,62 zł). Była o 14,1% niższa niż przed rokiem, natomiast w porównaniu z 2015 r. wyższa o 24,0%. Analogiczną tendencję wykazała cena żyta, która w skupie ukształtowała się na poziomie 61,48 zł za 1 dt (w kraju 59,35 zł). Za jęczmień w skupie płacono 78,36 zł za 1 dt (w kraju 74,44 zł), tj. o 19,4% mniej niż rok wcześniej, natomiast o 29,4% więcej niż w 2015 r. Za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 142,82 zł za dt (w kraju 118,95 zł), tj. o 39,8% więcej niż przed rokiem i ponad dwukrotnie więcej niż w 2015 r. (118,9%).

Na targowiskach za 1 dt pszenicy w 2024 r. płacono 120,72 zł (w kraju 108,56 zł), tj. o 15,4% mniej niż w 2023 r. Cena za 1 dt jęczmienia wyniosła 123,56 zł (w kraju 102,95 zł) i była niższa o 16,0% niż w 2023 r. Cena ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) ukształtowała się na poziomie 251,17 zł za dt (w Polsce 224,04 zł), tj. o 14,7% wyższym niż w 2023 r.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

Cena skupu żywca wołowego w 2024 r. wyniosła 9,89 zł za kg (w kraju 10,62 zł). Wzrosła o 1,7% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, natomiast w odniesieniu do 2015 r. wzrosła o 64,2%. Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 7,09 zł za kg (w kraju 7,10 zł), tj. o 14,1% niższą niż w 2023 r., natomiast o 64,5% wyższą w porównaniu z zanotowaną dziewięć lat wcześniej. Cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 6,20 zł za kg (w kraju 5,34 zł). Była ona o 6,5% niższa od zanotowanej w roku poprzednim, natomiast o 16,6% wyższa niż w 2015 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 2,11 zł, tyle samo co w kraju. Było to o 1,7% więcej niż przed rokiem, natomiast o 83,5% więcej niż dziewięć lat wcześniej.

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2023 r. zanotowano wzrost produkcji globalnej o prawie $\frac{3}{4}$ (w cenach stałych), o czym zadecydowała ponad dwukrotnie wyższa niż rok wcześniej produkcja roślinna i o połowę wyższa produkcja zwierzęca. W analizowanym roku udział warmińsko-mazurskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,8%. W strukturze produkcji globalnej przeważała produkcja zwierzęca. Jej udział w produkcji globalnej województwa wyniósł 50,1%.

Wartość produkcji końcowej w porównaniu z poprzednim rokiem była o 62,1% wyższa, wskutek wzrostu produkcji roślinnej o 85,7% i produkcji zwierzęcej o 51,1%. W towarowej produkcji rolniczej także nastąpił wzrost (o 61,1% produkcji ogółem). Wpłynął na to wzrost produkcji zarówno roślinnej (o 88,4%), jak i zwierzęcej (o 50,9%). Udział województwa w ogólnokrajowej produkcji końcowej wyniósł 4,4%, a towarowej 4,2%.

6.3.2. Przemysł

6.3.2. Industry

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim wystąpił spadek produkcji sprzedanej przemysłu w porównaniu z rokiem poprzednim. Spadek dynamiki produkcji sprzedanej odnotowano we wszystkich kolejnych kwartalnych okresach narastających. W porównaniu z rokiem poprzednim spadła wydajność pracy, przy jednoczesnym spadku przeciętnego zatrudnienia.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: B – „Górnictwo i wydobywanie”, C – „Przetwórstwo przemysłowe”, D – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz E – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

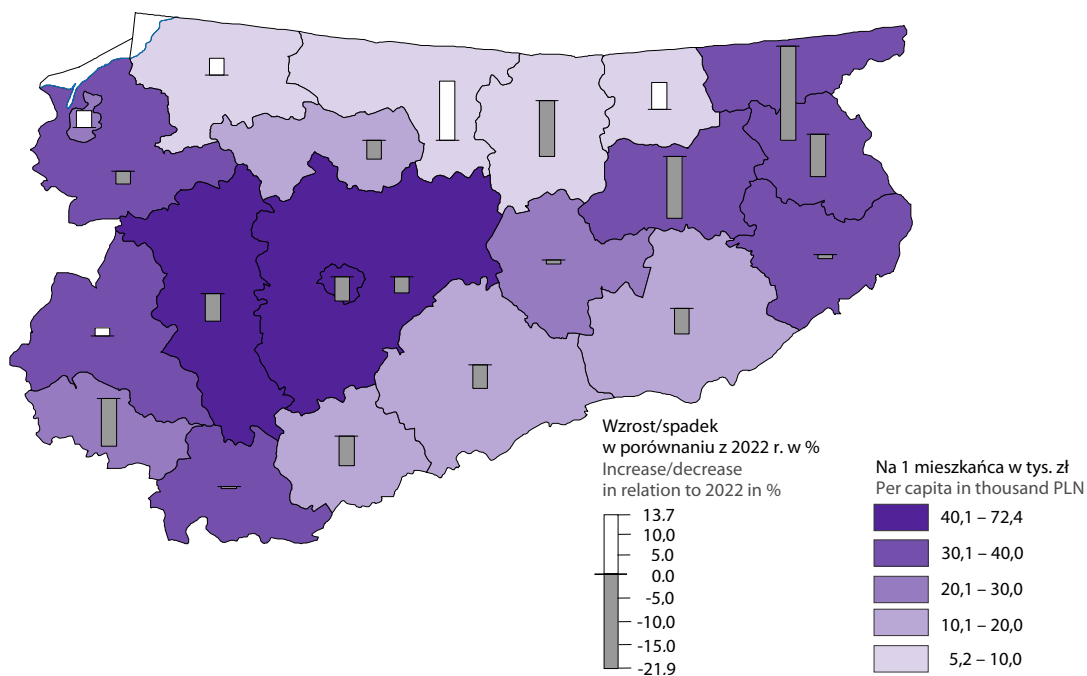
Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

W pierwszej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej produkcja sprzedana przemysłu w województwie w 2023 r. osiągnęła wartość 45 328,0 mln zł i była, podobnie jak w roku poprzednim, jedną z najniższych w kraju (15 lokata). Badaniem było objętych 1 056 podmiotów sekcji tworzących „Przemysł”. Produkcja sprzedana województwa stanowiła 1,9% produkcji krajowej (2,0% w 2022 r., 2,3% w 2015 r.). Była ona niższa (w cenach stałych) o 6,3% w stosunku do 2022 r. W województwie największy udział w produkcji sprzedanej przemysłu miał powiat olsztyński (20,7%) oraz Olsztyn (20,6%), najmniejszy (poniżej 1,0%) wystąpił w pięciu powiatach: węgorzewskim, braniewskim, kętrzyńskim, lidzbarskim i bartoszyckim. W stosunku do 2022 r. wzrost udziału w produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w dziesięciu powiatach województwa, największy w Elblągu (o 0,5 p. proc.) i powiecie iławskim (o 0,4 p. proc.). Również w dziesięciu powiatach wystąpił jego spadek, największy w powiecie giżyckim (o 0,5 p. proc.) i gołdapskim (o 0,4 p. proc.), a w powiecie lidzbarskim udział produkcji nie zmienił się w stosunku do poprzedniego roku.

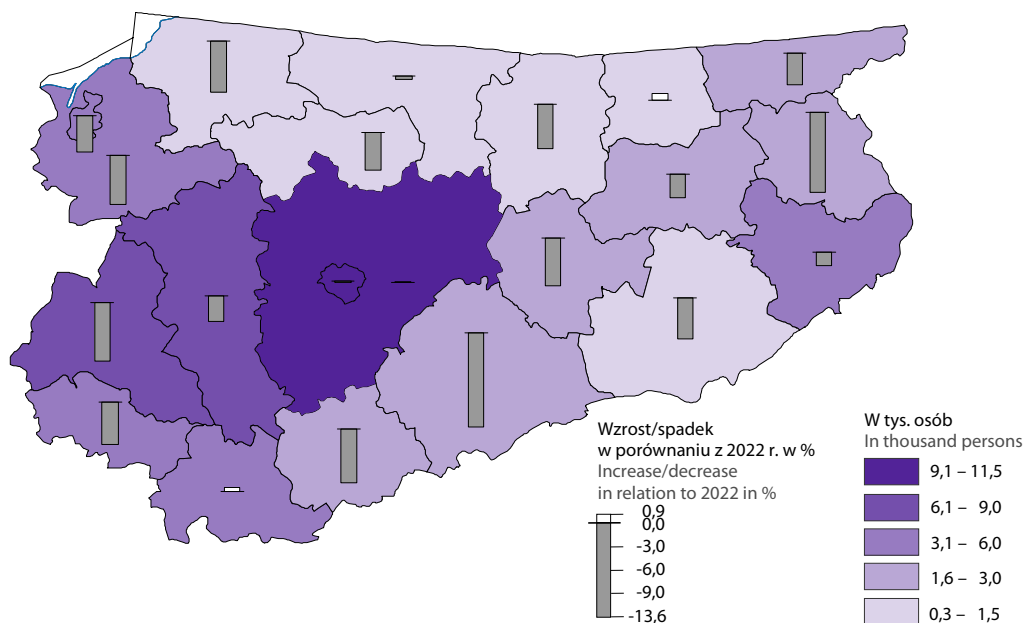
Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa osiągnęła w 2023 r. wartość 33,3 tys. zł (ceny bieżące) i była mniejsza niż rok wcześniej o 3,9% (w kraju większa o 0,6%), a w porównaniu z 2015 r. większa o 75,7% (w kraju o 106,5%). Była ona niższa o 46,9% od wartości dla Polski (w 2022 r. – o 44,4%, w 2015 r. – o 37,6%) i uplasowała województwo, podobnie jak w roku poprzednim, na przedostatniej (15) lokacie w kraju (w 2015 r. – 12). W ośmiu powiatach wartość produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca była większa od wartości wojewódzkiej. Największą jej wartość uzyskano w powiecie olsztyńskim (75,4 tys. zł) oraz Olsztynie (55,5 tys. zł), najmniejszą w powiecie braniewskim (5,2 tys. zł) i węgorzewskim (5,4 tys. zł). W porównaniu z 2022 r. spadek produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca odnotowano w piętnastu powiatach województwa. Największy dotyczył powiatu gołdapskiego (o 21,1%). Wzrost wystąpił w sześciu powiatach, największy w bartoszyckim (o 14,9%).

Mapa 41. Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) w 2023 r.
 Map 41. Sold production of industry (current prices) in 2023

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 10 osób i więcej) w 2023 r. wyniosło 77,1 tys. osób i było o 4,0% niższe niż przed rokiem, a w porównaniu z 2015 r. o 3,4%. W stosunku do poprzedniego roku spadek przeciętnego zatrudnienia wystąpił w osiemnastu powiatach województwa, największy w szczycieńskim (o 13,6%) i oleckim (o 11,5%). Wzrost zatrudnienia dotyczył trzech powiatów: węgorzewskiego (o 0,9%), działdowskiego (o 0,5%) i olsztyńskiego (o 0,1%). Największy udział w zatrudnieniu w województwie wystąpił w Olsztynie (14,9%) i powiecie olsztyńskim (14,3%), a najmniejszy (poniżej 1,0%) w węgorzewskim i braniewskim.

Mapa 42. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2023 r.
Map 42. Average paid employment in industry in 2023

Wydajność pracy w przemyśle na 1 zatrudnionego w 2023 r. wyniosła 588 tys. zł i była niższa w porównaniu z rokiem poprzednim (o 0,5%) i wyższa niż w 2015 r. (o 71,8%). Najniższa wydajność pracy (poniżej 300 tys. zł na 1 zatrudnionego) dotyczyła powiatów: kętrzyńskiego, nidzickiego i braniewskiego. Największą produkcję sprzedaną na 1 zatrudnionego (powyżej 800 tys. zł) osiągnięto w powiecie olsztyńskim i giżyckim oraz Olsztynie. W ośmiu powiatach województwa wydajność pracy była niższa niż w roku poprzednim. Największy spadek odnotowano w powiecie gołdapskim (o 18,1%) i giżyckim (o 11,1%). W trzynastu powiatach wystąpił wzrost wydajności pracy, największy w powiecie bartoszyckim (o 14,3%).

W drugiej części analizy dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** oraz **przeciętnym zatrudnieniu w przemyśle** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych krótkookresowych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2022 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie (w cenach stałych) wzrosła w odniesieniu do roku poprzedniego o 7,0% (w kraju wzrost o 10,1%). W kolejnych latach tempo produkcji słabło. W 2023 r. spadek do roku wcześniejszego wyniósł 6,5% (w kraju spadek o 1,7%), a w 2024 r. – 5,8% (w kraju wzrost o 0,3%).

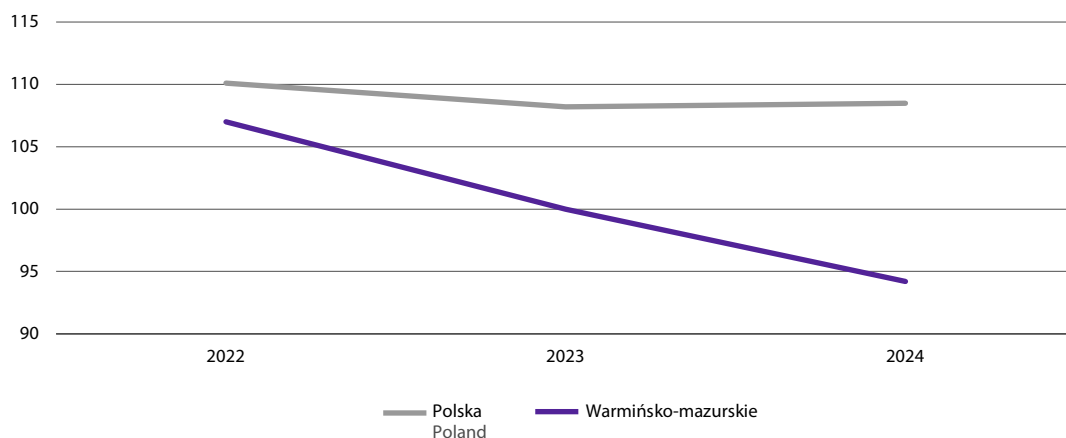
Produkcja sprzedana przemysłu w 2024 r. w województwie osiągnęła wartość 45 449,9 mln zł (w cenach bieżących) i stanowiła, podobnie jak w roku poprzednim, 2,0% produkcji krajowej. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających 2024 r. zanotowano spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) we wszystkich kwartałach w stosunku do analogicznych okresów wcześniejszego roku. Po notowanym w 1 kwartale spadku produkcji sprzedanej o 6,4% w skali roku, w 1 półroczu produkcja spadła o 6,7%, a w okresie trzech kwartałów – o 7,2%.

Tablica 36. Przemysł
Table 36. Industry

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w mln zł in million PLN	28 616,9	32 431,6	48 357,7	45 449,9
Polska=100 Poland=100	2,4	2,1	2,0	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in%	94,8	93,3	92,7	92,8
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	79,5	79,1	79,4	76,6

Wykres 59. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2021=100

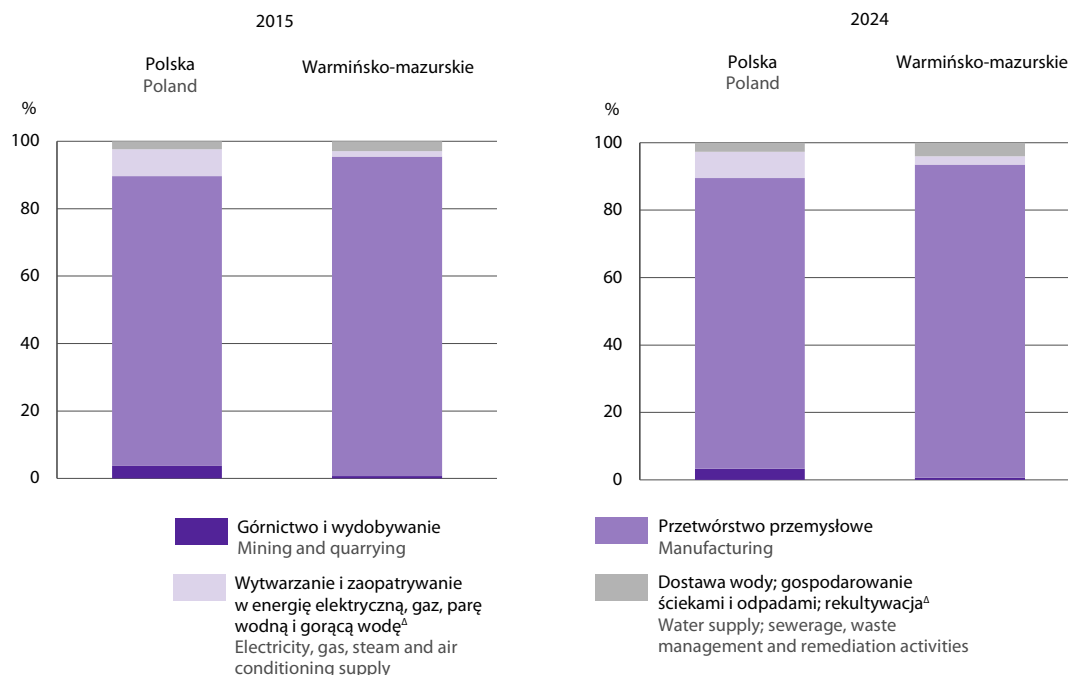
Chart 59. Indices of sold production of industry (constant prices)
2021=100

Spadek produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w 2024 r. był wynikiem zmniejszenia produkcji sprzedanej przede wszystkim w przetwórstwie przemysłowym – o 5,4% (w kraju wzrost o 0,2%). Wartość produkcji sprzedanej w tej sekcji wyniosła 42 192,0 mln zł i stanowiła 92,8% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu w województwie (w kraju 86,2%). W pozostałych sekcjach przemysłu notowano również niższą sprzedaż niż przed rokiem. W górnictwie i wydobywaniu odnotowano spadek sprzedaży o 23,1% (w kraju spadek o 4,5%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 19,3% (w kraju wzrost o 1,5%), a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – o 3,0% (w kraju wzrost o 7,3%).

W analizowanym okresie niższy niż w roku poprzednim poziom produkcji sprzedanej wystąpił w szesnastu (spośród 22 występujących w województwie) działach przetwórstwa przemysłowego. Niższa niż przed rokiem była (w cenach stałych) m.in. produkcja: pozostałego sprzętu transportowego (spadek o 21,7%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 15,9%), wyrobów z metali (o 13,6%), mebli (o 1,0%). Wzrost dotyczył m.in. produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny oraz artykułów spożywczych (o 2,4%) oraz artykułów spożywczych (o 0,8%).

Wykres 60. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 60. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

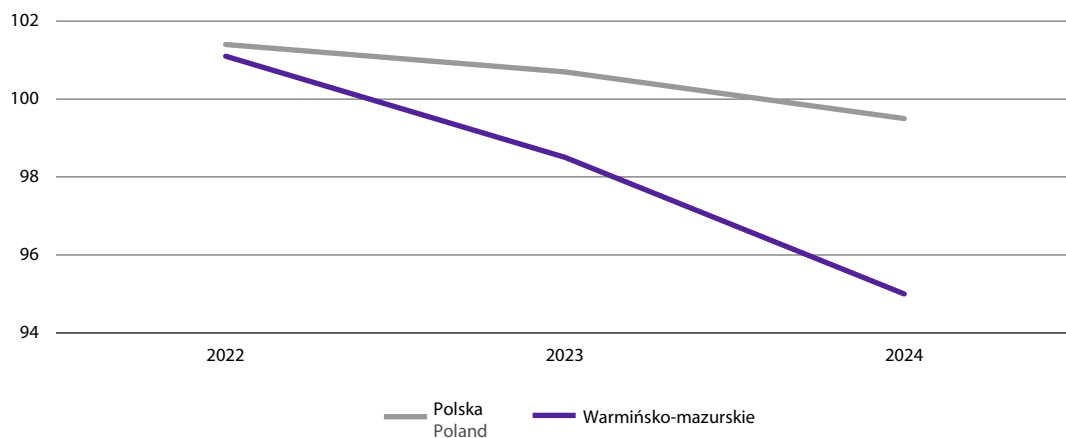

Spadkowi produkcji sprzedanej przemysłu towarzyszył spadek przeciętnego zatrudnienia – o 3,5% (w kraju spadek o 1,2%). W 2024 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 76,6 tys. osób i stanowiło 2,8% (w 2023 r. 2,9%) zatrudnienia przemysłu krajowego. W przetwórstwie przemysłowym zatrudnionych było 68,8 tys. osób, tj. 89,7% zatrudnionych w przemyśle, dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 7,5%, wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2,2%, górnictwie i wydobywaniu – 0,6%.

Przeciętne zatrudnienie w województwie spadło w porównaniu z rokiem poprzednim w górnictwie i wydobywaniu (o 10,7%, w kraju pozostało na tym samym poziomie), przetwórstwie przemysłowym – o 3,8% (w kraju spadek o 1,3%), wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – o 2,6% (w kraju spadek o 3,4%). W dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji zanotowano wzrost zatrudnienia o 0,5% (w kraju wzrost o 1,1%).

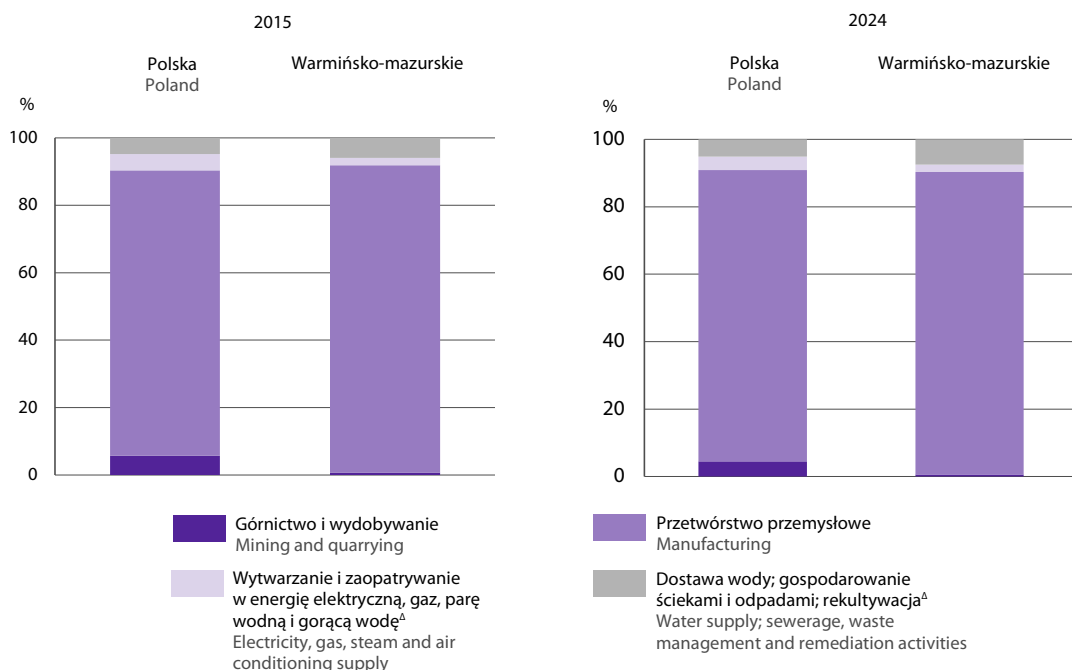
Wykres 61. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2021=100

Chart 61. Indices of average paid employment in industry
2021=100

Wykres 62. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 62. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle województwa wyniosła w 2024 r. 593,1 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 2,3% niższa (w cenach stałych) niż przed rokiem (w kraju wzrost o 1,5%). Największą wydajność uzyskano w górnictwie i wydobywaniu – 758,5 tys. zł na 1 zatrudnionego (spadek o 13,8%), następnie w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 664,1 tys. zł (spadek o 17,0%), w przetwórstwie przemysłowym – 613,6 tys. zł (spadek o 1,6%), a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji – 316,7 tys. zł (spadek o 3,5%).

6.3.3. Budownictwo

6.3.3. Construction

Produkcja sprzedana budownictwa zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego. Mniejsza niż przed rokiem była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej. W omawianym okresie wystąpił spadek wydajności pracy w budownictwie, przy jednoczesnym zmniejszeniu przeciętnego zatrudnienia.

W porównaniu z rokiem poprzednim spadła liczba mieszkań oddanych do użytkowania. Wzrosła natomiast liczba mieszkań na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym oraz mieszkań, których budowę rozpoczęto. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była mniejsza niż w 2015 r. i w 2023 r.

Dane zarówno o **produkcji sprzedanej budownictwa, jak i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

W 2024 r. w województwie produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) wyniosła 5 504,0 mln zł i była o 25,0% mniejsza w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2023 r. wzrost o 26,0%) oraz o 60,4% większa niż w 2015 r. Wartość produkcji sprzedanej była jedną z najniższych w kraju i plasowała warmińsko-mazurskie na 15 miejscu wśród województw. W skali kraju zanotowano spadek sprzedaży w 2024 r. o 1,6%, a w 2023 r. wzrost o 6,4%. Produkcja sprzedana budownictwa w województwie stanowiła 1,3% sprzedaży krajowej.

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”.

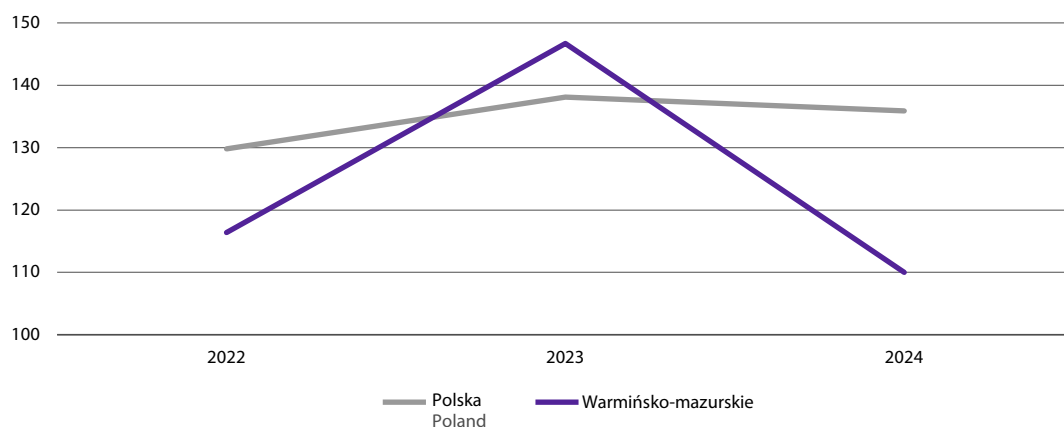
Tablica 37. Budownictwo

Table 37. Construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w mln zł in million PLN	3 430,8	4 884,4	7 338,6	5 504,0
Polska=100 Poland=100	1,9	1,8	1,8	1,3
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in%	66,6	56,2	63,0	60,7
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	11,0	10,9	10,2	9,6

Wykres 63. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)
2021=100

Chart 63. Indices of sold production of construction (current prices)
2021=100

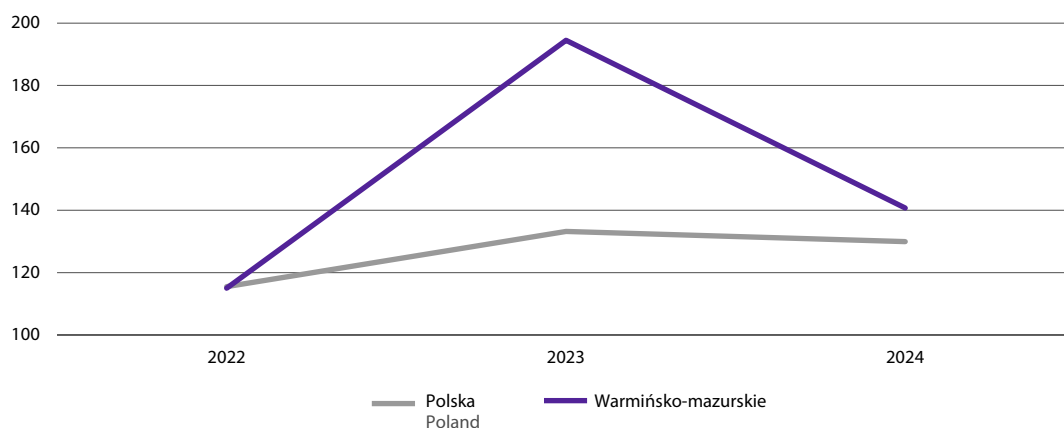

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2024 r. wyniosła 3 340,4 mln zł i zmniejszyła się w odniesieniu do roku wcześniejszego o 27,7% (w kraju spadek o 2,5%). Stanowiła ona 60,7% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 38,4%). Natomiast w 2023 r. była o 69,2% wyższa niż w roku poprzednim (w kraju wzrost o 15,4%) i stanowiła 63,0% produkcji sprzedanej budownictwa (w kraju 38,8%). W 2024 r. spadek produkcji budowlano-montażowej dotyczył przedsiębiorstw, których podstawowym rodzajem działalności są roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków – o 60,5% (w 2023 r. wzrost o 174,7%). W pozostałych dwóch działach odnotowano wzrost produkcji budowlano-montażowej; w dziale „budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej” – o 32,9% (w 2023 r. o 6,3%), a w przedsiębiorstwach zajmujących się głównie robotami budowlanymi specjalistycznymi – o 17,5% (w 2023 r. o 2,8%).

Wykres 64. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)
2021=100

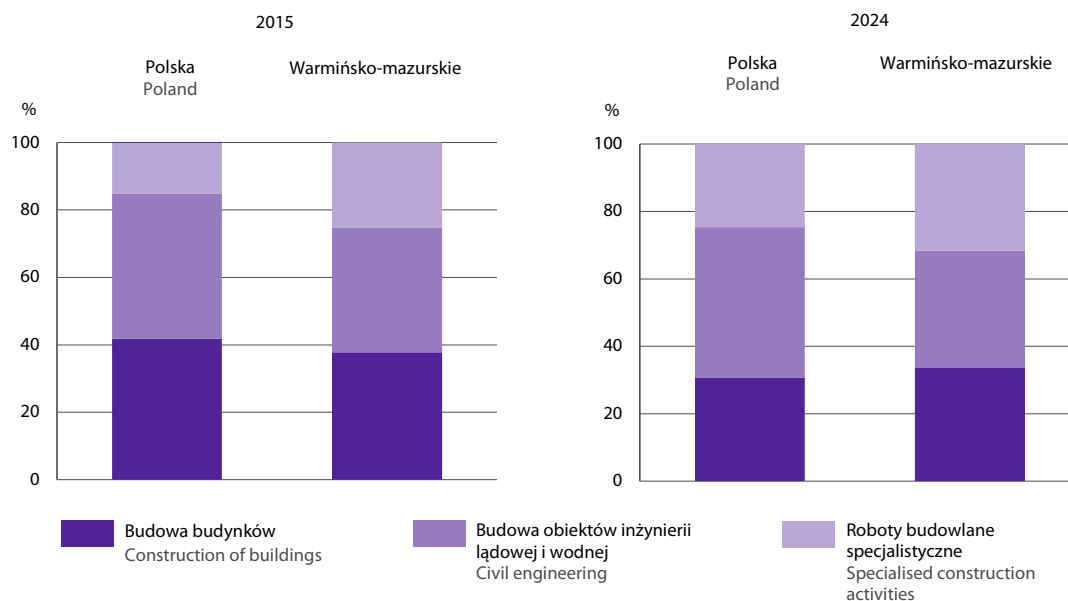
Chart 64. Indices of construction and assembly production (current prices)
2021=100

W analizowanym okresie jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej, posiadały największy udział w sprzedaży produkcji budowlano-montażowej województwa i stanowiły 34,7% jej wartości (w 2023 r. – 18,9%, w 2015 r. – 36,9%). Udział przedsiębiorstw zajmujących się głównie wznoszeniem budynków wyniósł 33,7% (w 2023 r. – 61,7%, w 2015 r. – 37,8%), a działu „roboty budowlane specjalistyczne” – 31,6% (w 2023 r. – 19,5%, w 2015 r. – 25,3%).

Wykres 65. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 65. Construction and assembly production by PKD divisions (current prices)

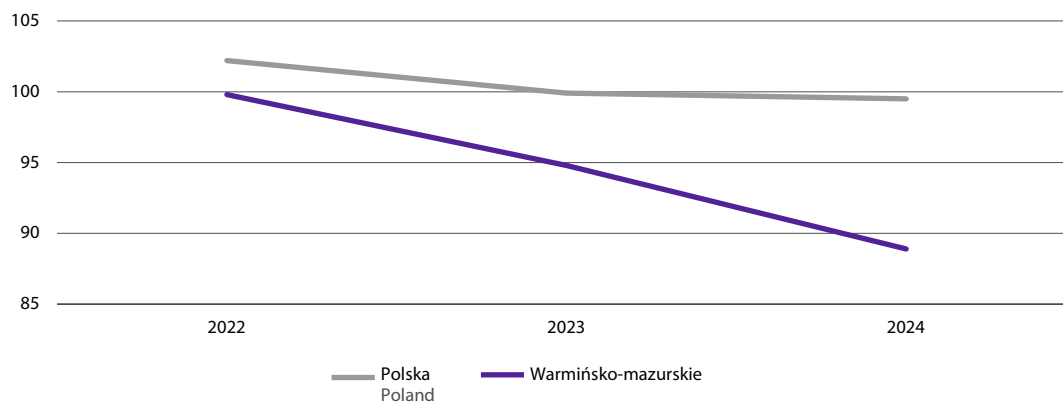
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 9,6 tys. osób i stanowiło, 2,3% przeciętnego zatrudnienia w budownictwie krajowym (w 2023 r. – 2,4%, w 2015 r. – 2,8%). Przeciętne zatrudnienie w województwie zmniejszyło się w skali roku o 6,1% (w kraju spadek o 0,4%), a w porównaniu z 2015 r. o 12,7% (w kraju wzrost o 9,0%).

Wykres 66. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2021=100

Chart 66. Indices of average paid employment in construction

2021=100

Wydajność pracy w budownictwie na 1 zatrudnionego w 2024 r. wyniosła (w cenach bieżących) 575,3 tys. zł i była (w cenach bieżących) o 20,1% niższa niż przed rokiem (w 2023 r. – 719,9 tys. zł, wzrost do 2022 r. o 32,7%).

Według wstępnych danych w 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 5 484 mieszkania, co stanowiło 2,7% efektów budownictwa mieszkaniowego w kraju. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania spadła o 8,2% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju spadek o 9,4%) i wzrosła o 27,2% w odniesieniu do 2015 r. (w kraju wzrost o 35,7%).

Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w ramach budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem (57,6%) oraz budownictwa indywidualnego (37,3%). W miastach przybyło więcej nowych mieszkań niż na wsi. Stanowiły one 55,2% mieszkań oddanych w województwie (w kraju 64,3%).

W przekroju terytorialnym najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w Olsztynie (918) i powiecie olsztyńskim (865), a najmniej w powiecie gołdapskim (20). Mniej mieszkań niż rok wcześniej oddano w dwunastu powiatach województwa. Największy spadek zaobserwowano w powiecie gołdapskim (o 73,0%). Wzrost liczby mieszkań wystąpił w dziewięciu powiatach, największy w bartoszyckim (o 178,9%).

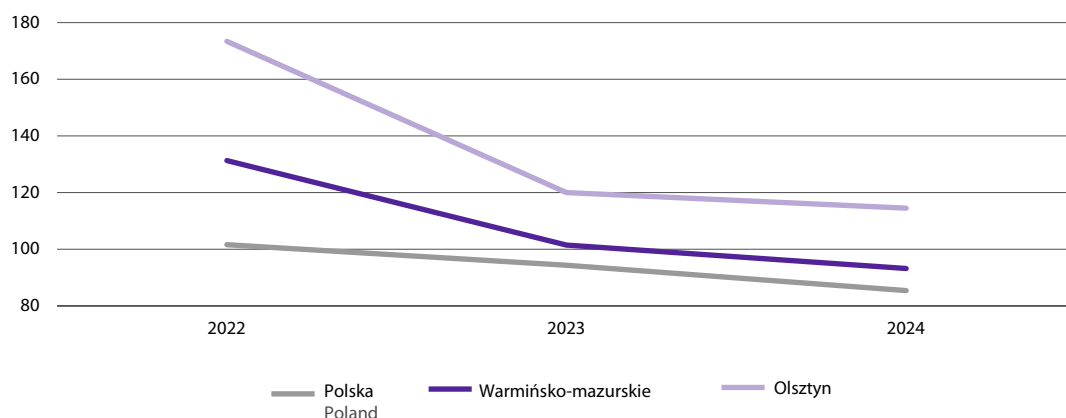
Jednym z mierników intensywności budownictwa mieszkaniowego jest liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2024 r. wskaźnik ten wyniósł w województwie 4,1 (w kraju 5,3) i był niższy od ubiegłorocznego (w 2023 r. – 4,4), przy czym jego wartość w miastach (3,8) była niższa niż na wsi (4,4). W kraju osiągnął on wartość dla miast 5,8, dla wsi – 4,7. Najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano w powiecie oleckim (6,7) i olsztyńskim (6,6). Najniższy wskaźnik charakteryzował powiat kętrzyński (0,7) i gołdapski (0,8).

Wykres 67. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2021=100

Chart 67. Indices of the number of dwellings completed

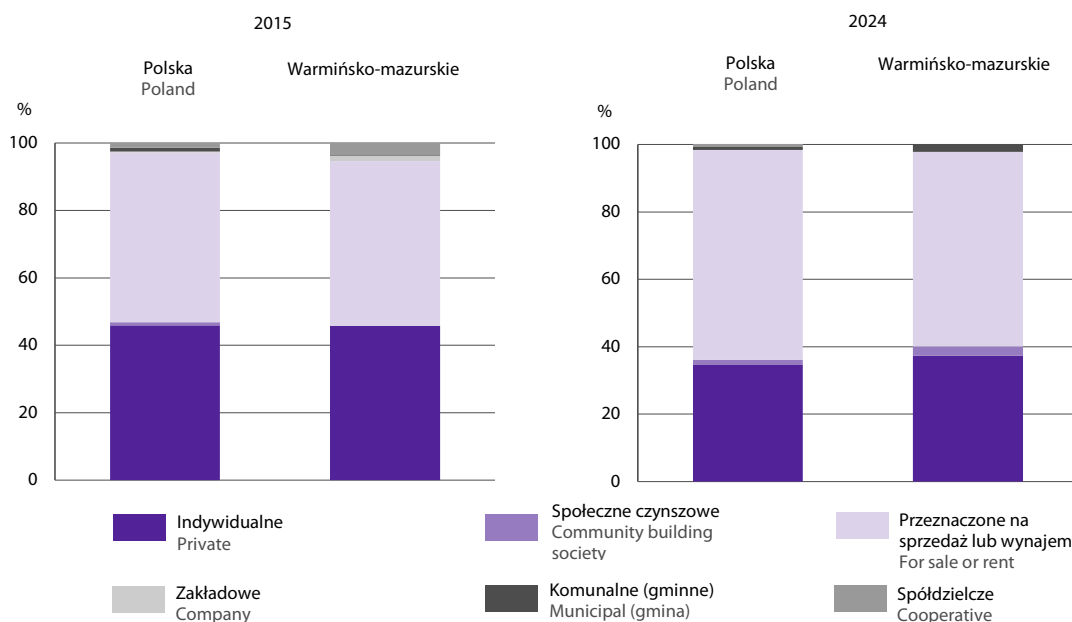
2021=100

Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe
Table 38. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	3,0	4,6	4,4	4,1	5,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	95,9	84,5	88,1	87,0	89,1
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits have been granted or which have been registered with a construction project per 1000 population	4,6	5,6	4,3	6,4	7,8
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1000 population	3,0	5,1	3,9	4,4	6,2

Wykres 68. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 68. Dwellings completed by forms of construction

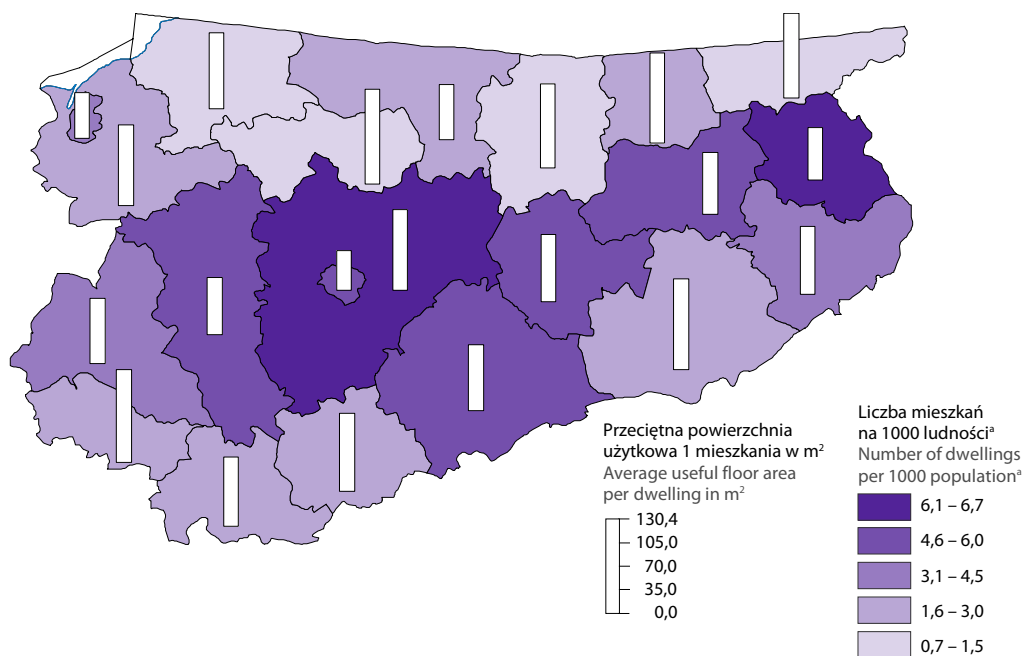
Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 87,0 m² (w kraju 89,1 m²). Zmniejszyła się o 1,0 m² (w kraju wzrost o 0,6 m²) w odniesieniu do roku poprzedniego i była mniejsza w porównaniu z 2015 r. o 8,9 m² (w kraju spadek o 10,7 m²). Mieszkania wybudowane na wsi były większe od wybudowanych w mieście (na wsi – 117,4 m², w mieście – 62,3 m²). Mieszkania o największej przeciętnej powierzchni użytkowej przekazano do użytkowania w powiatach: lidzbarskim (130,4 m²), nowomiejskim (128,0 m²) oraz węgorzewskim i piskim (125,0 m²), natomiast o najmniejszej powierzchni – w Olsztynie (55,4 m²) i Elblągu (62,5 m²).

Wskaźnik wielkości mieszkań, wyrażony liczbą izb w mieszkaniu, wyniósł w województwie 3,7 (w 2023 r. 3,8). W miastach, gdzie mieszkania były mniejsze od średniej w województwie, wskaźnik osiągnął wielkość 3,0 (w 2023 r. 3,1), natomiast na wsi 4,6 (w 2023 r. 4,7). Mieszkania o największej liczbie izb powstały w powiatach: nowomiejskim (5,3), piskim (5,2) oraz lidzbarskim i kętrzyńskim (5,1), a o najmniejszej w Olsztynie (2,7) i Elblągu (2,9). Mieszkanie oddane w 2024 r. w kraju miało przeciętnie 3,7 izb (w miastach 3,1, na wsi 4,9).

W 2024 r., podobnie jak w roku poprzednim, wszystkie nowo oddane mieszkania były wyposażone w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, tj. wodociąg, kanalizację oraz centralne ogrzewanie. Mieszkania nieposiadające gazu sieciowego stanowiły 83,7% (w 2023 r. 85,8%) nowo wybudowanych mieszkań, natomiast instalacji do centralnego dostarczania ciepłej wody nie miało 58,0% lokali (w 2023 r. 51,2%).

Mapa 43. Mieszkania oddane do użytkowania w 2024 r.
Map 43. Dwellings completed in 2024

a Ludność według stanu w dniu 30 czerwca.
a Population as of 30 June.

Liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym w 2024 r. wyniosła 8,7 tys., co stanowiło 3,0% pozwoleń wydanych w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wydanych w województwie pozwoleń zwiększyła się o 50,1%, a w odniesieniu do 2015 r. o 30,0%. W 2024 r. najwięcej pozwoleń na budowę mieszkań wydano w powiecie olsztyńskim (1 334) i Olsztynie (1 299), a najmniej w kętrzyńskim (49) oraz gołdapskim (53). Wzrost liczby wydanych pozwoleń w odniesieniu do 2023 r. odnotowano w siedemnastu powiatach województwa. Największy wzrost dotyczył powiatu braniewskiego (ponad 4-krotny) i węgorzewskiego (4-krotny). Spadek wydanych pozwoleń wystąpił w czterech powiatach, największy w kętrzyńskim (o 61,1%).

W ciągu minionego roku inwestorzy budownictwa mieszkaniowego zgłosili rozpoczęcie budowy blisko 6 tys. mieszkań, tj. o 13,4% więcej niż w 2023 r. i o 39,1% w odniesieniu do 2015 r. Mieszkania, których budowę rozpoczęto na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r. stanowiły 2,6% mieszkań rozpoczętych w kraju. W 2024 r. deweloperzy rozpoczęli budowę 57,4% mieszkań w województwie, a inwestorzy indywidualni – 42,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrost liczby mieszkań rozpoczętych odnotowano w dwunastu powiatach województwa, w tym największy w powiecie braniewskim (ponad 4-krotny). W dziewięciu powiatach spadła liczba mieszkań, których budowę rozpoczęto, przy czym największy spadek był w powiecie lidzbarskim (o 54,3%) oraz oleckim (o 42,9%).

6.3.4. Rynek wewnętrzny

6.3.4. Internal market

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim spadła zarówno sprzedaż detaliczna, jak i hurtowa.

Dane zarówno o **sprzedaży detalicznej**, jak i **hurtowej** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, opracowane zostały na podstawie danych pozyskiwanych z miesięcznych meldunków o działalności gospodarczej DG-1.

Wartość sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w województwie w 2024 r. zmniejszyła się w odniesieniu do roku poprzedniego o 3,4% (w kraju o 3,3%), natomiast w 2023 r. była większa o 2,1% (w kraju o 5,0%).

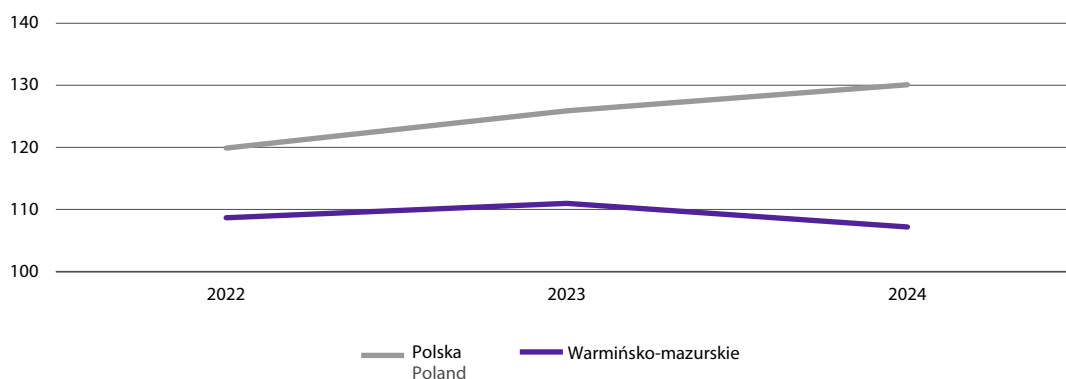
Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. sklepy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wykres 69. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)

2021=100

Chart 69. Indices of retail sales of goods (current prices)

2021=100

W 2024 r. w kolejnych kwartalnych okresach narastających notowano spadek sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) w skali roku. W 1 kwartale odnotowano spadek o 12,3%, w 1 półroczu o 1,9%, a w okresie trzech kwartałów o 4,4%. W 2023 r. wzrost sprzedaży detalicznej towarów zanotowano we wszystkich kwartałach (w 1 kwartale o 12,5%, w 1 półroczu o 0,8% i w okresie trzech kwartałów o 3,9%).

Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
Table 39. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2023	2024	2024 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	90,8	99,3	102,1	96,6	103,3
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	98,3	87,6	152,4	94,3	115,1
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	99,9	113,6	70,5	93,8	101,7
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	93,8	104,4	105,8	93,7	102,9
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	83,5	98,4	99,3	107,1	108,9
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	103,7	68,7	100,6	91,3	87,2
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	97,8	106,6	61,4	193,6	96,0
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	83,9	94,4	107,0	102,7	104,0
Pozostałe Others	71,5	104,2	86,4	92,4	115,1

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

^a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

W odniesieniu do 2023 r. największy wzrost sprzedaży uzyskano w grupie meble, RTV, AGD (o 93,6%). Spadek dotyczył m.in. grup: tekstylia, odzież, obuwie (o 8,7%), żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 6,3%), paliwa (o 6,2%).

W strukturze sprzedaży detalicznej w 2024 r. największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące przede wszystkim sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych – 33,8% (w 2023 r. – 34,8%), zajmujące się głównie handlem pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami – 21,3% (w 2023 r. – 21,8%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W województwie warmińsko-mazurskim wartość sprzedaży hurtowej towarów w jednostkach handlowych była o 12,8% mniejsza od poziomu zanotowanego przed rokiem, a w 2023 r. (w odniesieniu do 2022 r.) – o 12,0%. W kraju zanotowano spadek w 2024 r. o 0,2%, a w 2023 r. o 18,1%.

W przedsiębiorstwach hurtowych sprzedaż w województwie spadła o 10,8% (w 2023 r. o 8,1%). W skali roku spadek wartości sprzedaży hurtowej wystąpił m.in. w sprzedaży produktów rolnych i żywych zwierząt – o 36,5% (w 2023 r. pozostała na poziomie z 2022 r.) oraz narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia – o 27,5% (w 2023 r. spadek o 20,9%). Wzrost sprzedaży odnotowano m.in. w sprzedaży hurtowej żywności – o 25,8% (w 2023 r. wzrost o 6,7%) oraz wyrobów włókienniczych, odzieży i obuwia – o 5,2% (w 2023 r. wzrost o 54,0%). W kraju sprzedaż hurtowa zrealizowana przez przedsiębiorstwa hurtowe była w 2024 r. niższa o 1,4% w stosunku do roku poprzedniego, a w 2023 r. o 24,7% w porównaniu z 2022 r.

W strukturze sprzedaży hurtowej realizowanej przez przedsiębiorstwa hurtowe, podobnie jak w roku poprzednim, największy udział w województwie miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż hurtową półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu – 51,1% (w 2023 r. – 50,1%).

6.3.5. Transport

6.3.5. Transport

W 2023 r. w województwie przybyło dróg publicznych o twardej nawierzchni, w tym dróg o nawierzchni ulepszonej.

Wśród krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej dominowały linie podmiejskie. Na koniec 2023 r. w komunikacji autobusowej nie funkcjonowały linie międzynarodowe.

W 2023 r. więcej pasażerów korzystało z komunikacji miejskiej. Wzrosła również długość linii komunikacji miejskiej.

Długość sieci kolejowej wzrosła w stosunku do 2022 r.

W 2023 r. przewóz ładunków żegluga śródlądową był mniejszy niż w roku poprzednim, wzrosła natomiast liczba przewiezionych pasażerów.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego.

Na koniec 2023 r. długość dróg publicznych w województwie wyniosła 22 424,8 km i stanowiła 5,2% dróg publicznych w kraju. Dróg o nawierzchni twardej było 14 723,4 km (65,7% dróg publicznych w województwie). Drogi krajowe o długości 1 351,7 km stanowiły 9,2% dróg o nawierzchni twardej w województwie, a samorządowe o długości 13 371,7 km – 90,8%. Wśród dróg samorządowych było 1 957,7 km dróg wojewódzkich, 6 989,6 km powiatowych oraz 4 424,4 km gminnych. Długość dróg ekspresowych wyniosła 310,9 km i stanowiła 2,1% długości dróg o twardej nawierzchni.

Od 2015 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie zwiększyła się o 10,4% (w stosunku do 2022 r. wzrost o 0,8%). Drogi o nawierzchni ulepszonej (13 610,0 km) stanowiły 92,4% długości dróg o nawierzchni twardej i były dłuższe niż w 2015 r. (o 9,9%), jak i w 2022 r. (o 1,7%). W latach 2015–2023 przybyło w województwie 170,4 km dróg ekspresowych (wzrost o 121,3%). Drogi ekspresowe w województwie warmińsko-mazurskim stanowiły 9,6% dróg ekspresowych w kraju (w 2022 r. i 2015 r. – 9,4%).

W 2023 r. dróg o nawierzchni gruntowej było 7 701,3 km i stanowiły one 34,3% dróg publicznych województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 25,3%). Większość z nich to drogi gminne, których długość wyniosła 6 343,2 km, tj. 82,4% długości dróg gruntowych. Pozostałe 17,6% to drogi powiatowe (1 358,1 km). Od 2015 r. długość dróg o nawierzchni gruntowej zmniejszyła się o 1,7 tys. km, tj. o 18,1% (o 2,9 km więcej niż w 2022 r.).

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2023 r. gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 60,9 km na 100 km² powierzchni województwa i była, podobnie jak w roku poprzednim, najniższą wśród województw (w kraju 101,9 km). Rok wcześniej wskaźnik ten był niższy i wyniósł 60,4 km (w kraju 101,5 km), natomiast w 2015 r. było to 55,2 km (w kraju 93,0 km). Na 100 km² województwa przypadało: 5,6 km dróg krajowych, 8,1 km wojewódzkich, 47,2 km powiatowych i gminnych. Wskaźnik gęstości dróg ekspresowych osiągnął wielkość 12,9 km na 1000 km².

Wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni twardej, jak i gruntowej, wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni twardej wystąpiło w powiatach grodzkich Olsztynie (271,1 km) i Elblągu (225,6 km), a najmniejsze w powiecie gołdapskim (31,1 km) i piskim (33,1 km). Największe zagęszczenie dróg o nawierzchni gruntowej dotyczyło Olsztyna (91,5 km) oraz powiatu oleckiego (66,5 km). Najmniejsze odnotowano w powiecie piskim (10,8 km²).

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 40. Public roads by types of surface

As of 31 December

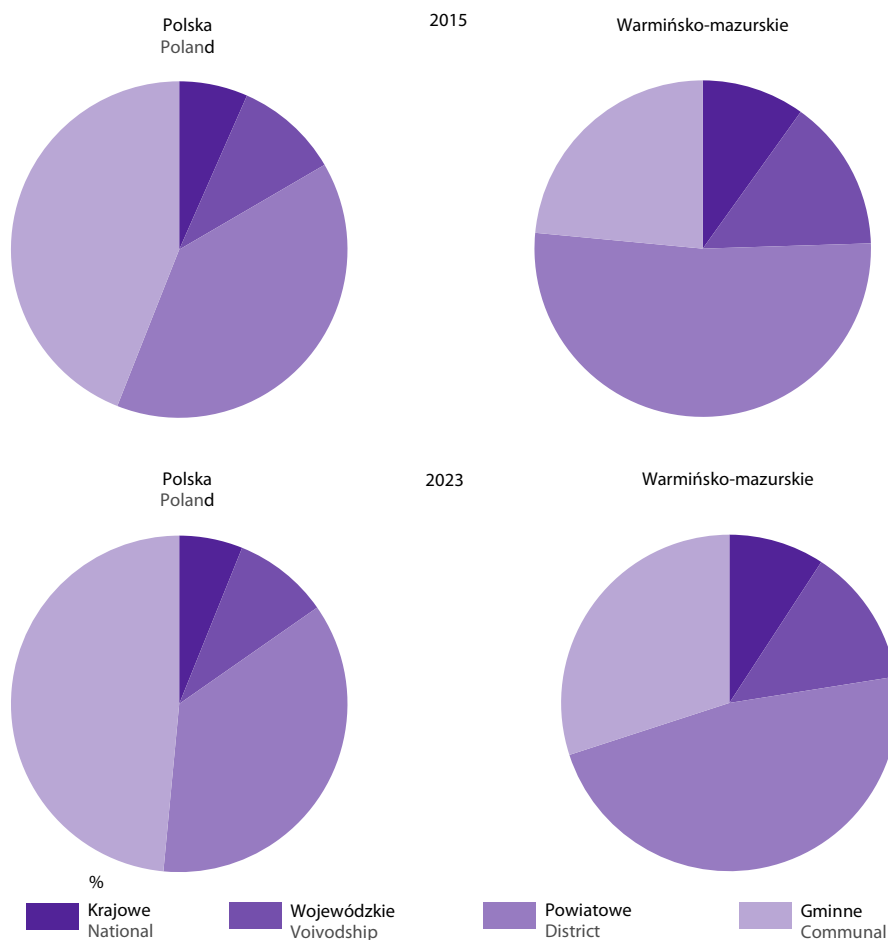
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem w km Total in km	22 740,1	22 244,7	22 306,6	22 424,8
O nawierzchni twardej Hard surface	13 340,1	14 334,1	14 608,1	14 723,4
ulepszonej improved	12 379,2	13 101,0	13 376,1	13 610,0
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	9 400,0	7 910,5	7 698,4	7 701,3

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Wykres 70. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 70. Structure of hard surface public roads
As of 31 December**Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni**

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41. Hard surface public roads
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Ogółem w km Total in km	13 340,1	14 334,1	14 608,1	14 723,4
na 100 km ² per 100 km ²	55,2	59,3	60,4	60,9
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	12 379,3	13 101,0	13 376,1	13 610,0
ekspresowe expressways	140,5	241,2	287,7	310,9

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

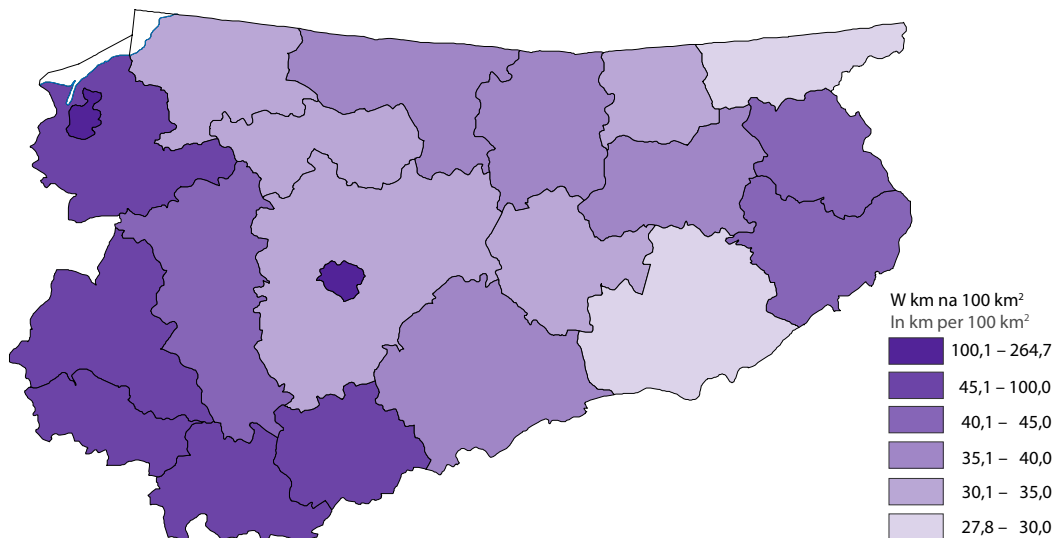
Mapa 44. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 44.

Improved hard surface communal and district roads in 2023

As of 31 December

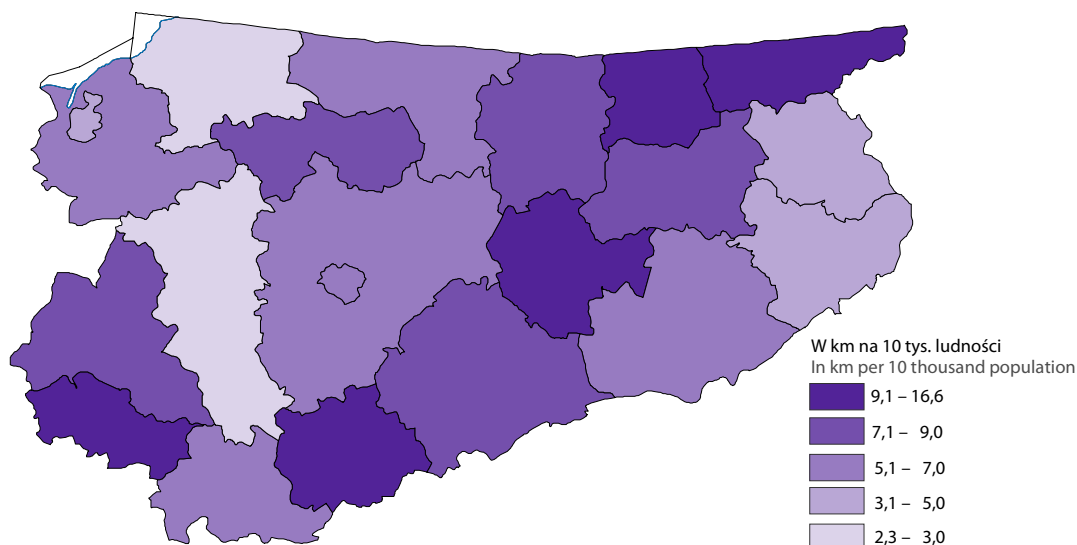

Na koniec 2023 r. długość dróg dla rowerów w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 883 km. Najdłuższe ścieżki powstały w Olsztynie (106 km) i powiecie olsztyńskim (80 km), a najkrótsze w braniewskim (9 km) oraz oleckim (14 km). Od 2015 r. przybyło w województwie ponad 400 km ścieżek dla rowerów (wzrost o 83,2%). Największy ich przyrost odnotowano w powiecie olsztyńskim (o 69 km).

Wskaźnik gęstości dróg dla rowerów wyniósł 3,65 km na 100 km² powierzchni województwa (w kraju 6,87 km) i był to najniższy wskaźnik w kraju. Największe zagęszczenie ścieżek rowerowych wystąpiło w Olsztynie (120,02 km na 100 km²) i Elblągu (65,15 km). Powiatami ziemskimi o największej gęstości ścieżek (powyżej 5 km na 100 km²) były nowomiejski i iławski. Najmniejsze zagęszczenie (poniżej 1,0 km na 100 km²) wystąpiło w powiecie braniewskim.

Pod względem wskaźnika długości dróg dla rowerów na 10 tys. ludności województwo warmińsko-mazurskie uplasowało się na ósmym miejscu w kraju ze wskaźnikiem 6,50 km (w Polsce – 5,73 km na 10 tys. ludności). Najwyższe jego wartości dotyczyły powiatów: węgorzewskiego (16,63 km) i gołdapskiego (11,02 km), a najniższe (poniżej 3 km) braniewskiego i ostródzkiego.

Mapa 45. Ścieżki rowerowe w 2023 r.
Map 45. Cycle paths in 2023

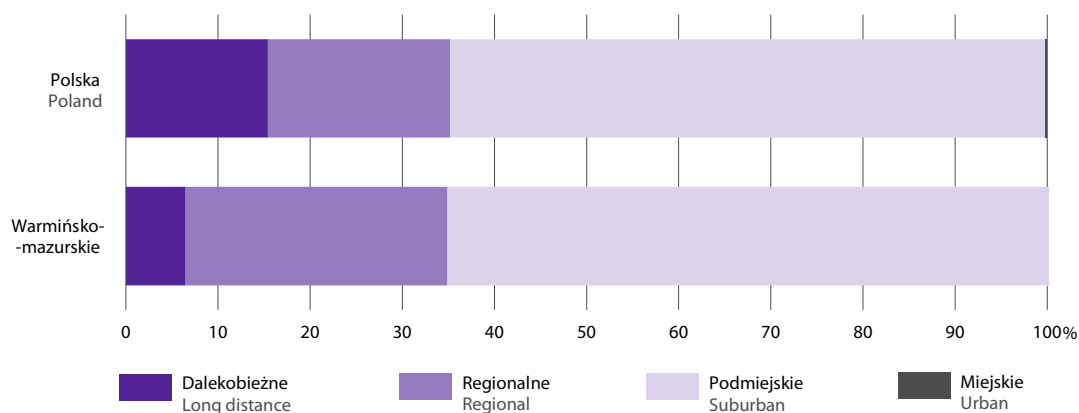

W 2023 r. regularna komunikacja autobusowa w województwie prowadzona była na 393 liniach krajowych o długości 15,7 tys. km. W porównaniu z 2022 r. wzrosła liczba linii krajowych (z 324), jak i ich długość (z 13,4 tys. km). Zmniejszyła się liczba linii krajowych oraz ich długość w porównaniu z 2015 r. (funkcjonowało wtedy 749 linii o długości 42,1 tys. km). Na koniec 2023 r. w województwie nie funkcjonowała żadna linia międzynarodowa (w 2022 r. – 1, w 2015 r. – 10).

Wykres 71. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. National lines of scheduled bus transport in 2023
As of 31 December

W 2023 r. długość linii komunikacji miejskiej była większa niż w 2022 r. (o 6,0%) i wyniosła ponad 1 394 km, z czego prawie 1 326 km stanowiły linie autobusowe i blisko 69 km – tramwajowe. Tabor komunikacji miejskiej obejmował 271 autobusów i 54 tramwaje. W porównaniu z 2022 r. więcej było autobusów (o 3 szt.), a liczba tramwajów pozostała na poziomie z roku wcześniejszego. Autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych było o 2,4% więcej niż w 2022 r., a ich udział w ogólnej liczbie autobusów wyniósł 94,8% (w 2022 r. – 93,7%). Bez zmian pozostała liczba tramwajów przystosowanych do przewozu tych osób. Ich udział w ogólnej liczbie tramwajów wyniósł 75,9%. W 2023 r. taborem komunikacji miejskiej przewieziono 56,8 mln pasażerów (o 10,3% więcej niż w 2022 r.).

Tablica 42. Komunikacja miejska^a

Stan w dniu 31 grudnia

Table 42. Urban transport^a

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	1 243,5	1 356,5	1 315,1	1 394,4
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	1 182,7	1 297,3	1 255,9	1 325,6
linii tramwajowych tram lines	61,0	59,2	59,2	68,8
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	304	296	268	271
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	268	277	251	257
tramwaje trams	41	43	54	54
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	24	24	41	41
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	29 758	29 487	25 976	26 268
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	26 756	27 909	24 592	25 089
Liczba miejsc w tramwajach Number of seats in trams	5 724	6 656	8 887	8 887
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	4 486	4 461	7 436	7 436
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	53,8	44,4	51,5	56,8
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	37,3	32,0	37,6	41,7

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

a Data concern entities and urban transport enterprises in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Długość sieci kolejowej w 2023 r. wyniosła w województwie 1 099 km i stanowiła 5,6% sieci krajowej (wzrost o 8 km – o 0,7%, w kraju o 184 km – o 0,9%). W ogólnej długości linii kolejowych eksploatowanych linie zelektryfikowane stanowiły 44,8% (w kraju 62,5%), linie jednotorowe – 73,0% (w kraju 54,7%), a linie dwu- i więcej torowe – 27,0% (w kraju 45,3%). Na każde 100 km² powierzchni województwa przypadało 4,5 km linii kolejowych (w kraju 6,3 km).

W 2023 r. żeglugą śródlądową przewieziono 21,0 tys. ton ładunków, przy wykonanej pracy przewozowej 2,6 mln tonokilometrów. Eksport stanowił 93,8% przewiezionych towarów. Pozostałe 6,2% to przewozy krajowe. W porównaniu z rokiem poprzednim przewozy były mniejsze o 61,8% (w kraju spadek o 18,6%), a praca przewozowa – o 59,6% (w kraju spadek o 8,3%).

Dane o **przewozach ładunków żeglugą śródlądową** dotyczą transportu ładunków na drogach wodnych śródlądowych i na wodach morskich dokonanego taborem żeglugi śródlądowej.

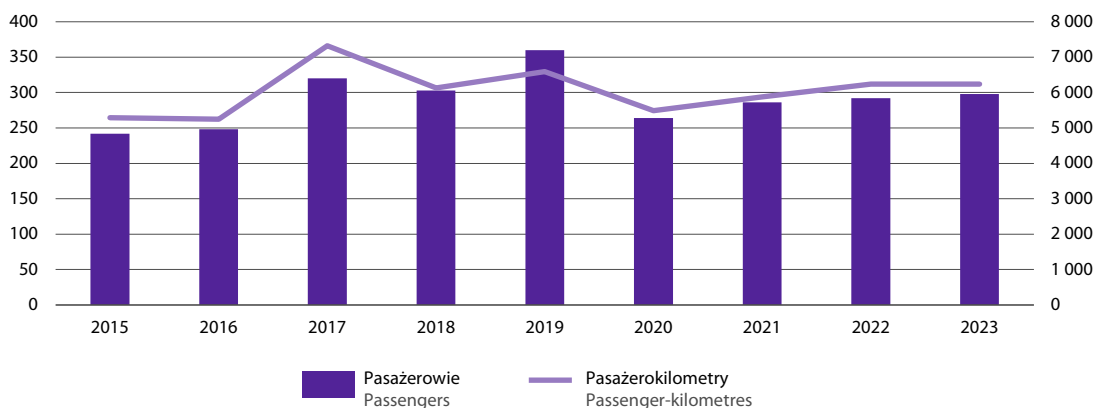
Tablica 43. Przewozy ładunków żeglugą śródlądową według relacji przewozów

Table 43. Inland waterways transport of goods by origin/destination

Lata Years	Województwo lub kraj Voivodship or country		Tony Tonnes	Tonokilometry Tonne-kilometres
	skąd from	dokąd to	w tys. in thousands	
Przewozy międzynarodowe – export International transport – export				
2015	Warmińsko-mazurskie	Rosja	55,9	5 612,1
2020	Warmińsko-mazurskie	Rosja	25,9	2 791,0
2022	Warmińsko-mazurskie	Rosja	38,5	4 115,2
2023	Warmińsko-mazurskie	Rosja	19,7	2 305,3
Przewozy międzynarodowe – import International transport – import				
2015	Rosja	Warmińsko-mazurskie	32,9	3 909,2
2020	Rosja	Warmińsko-mazurskie	58,1	6 202,0
2022	Rosja	Warmińsko-mazurskie	16,1	2 235,2
2023	Rosja	Warmińsko-mazurskie	–	

Wykres 72. Przewozy pasażerów żeglugą śródlądową

Chart 72. Inland waterways transport of passengers

Liczba pasażerów przewiezionych żeglugą śródlądową wyniosła 297,6 tys. i była większa o 1,7% w porównaniu z 2022 r. (w kraju wzrost o 2,5%). Wykonana przy przewozach pasażerów praca przewozowa pozostała na poziomie z roku poprzedniego (w kraju spadek o 9,5%). Podobnie jak przed rokiem, wszystkie przewozy realizowane były w komunikacji krajowej, a średnia odległość na jaką przewieziono 1 pasażera wyniosła w województwie 21,0 km (w kraju 10,9 km).

Informacje o **obrotach ładunkowych** pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. (DZ. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.) w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską. Dane te nie uwzględniają: statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100; załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków); obrotu wewnątrzkrajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portamiorskimi; wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

W 2023 r. w porcie morskim Elbląg obroty ładunkowe wyniosły 35,3 tys. ton, tj. o 32,2% mniej niż rok wcześniej oraz o 82,7% – w stosunku do 2015 r.

Kategorie ładunkowe realizowane w porcie Elbląg to ładunki masowe suche (12,7%) oraz pozostałe ładunki drobnicowe (87,3%). W kategorii ładunków masowych suchych 100% stanowiły produkty rolnicze (np. zboża, soja, tapioka). W skali roku zanotowano wzrost obrotów ładunków masowych suchych – o 66,7% (spadek do 2015 r. – o 96,1%) i spadek pozostałych ładunków drobnicowych – o 37,7% (do 2015 r. – o 65,1%).

6.3.6. Energia

6.3.6. Energy

W województwie na koniec 2023 r. moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach były wyższe niż w latach 2022 i 2015.

Odnotowano wzrost produkcji energii elektrycznej w stosunku do 2022 r. i 2015 r.

W 2023 r. gospodarstwa domowe zużyły mniej prądu niż w roku poprzednim i więcej niż w 2015 r.

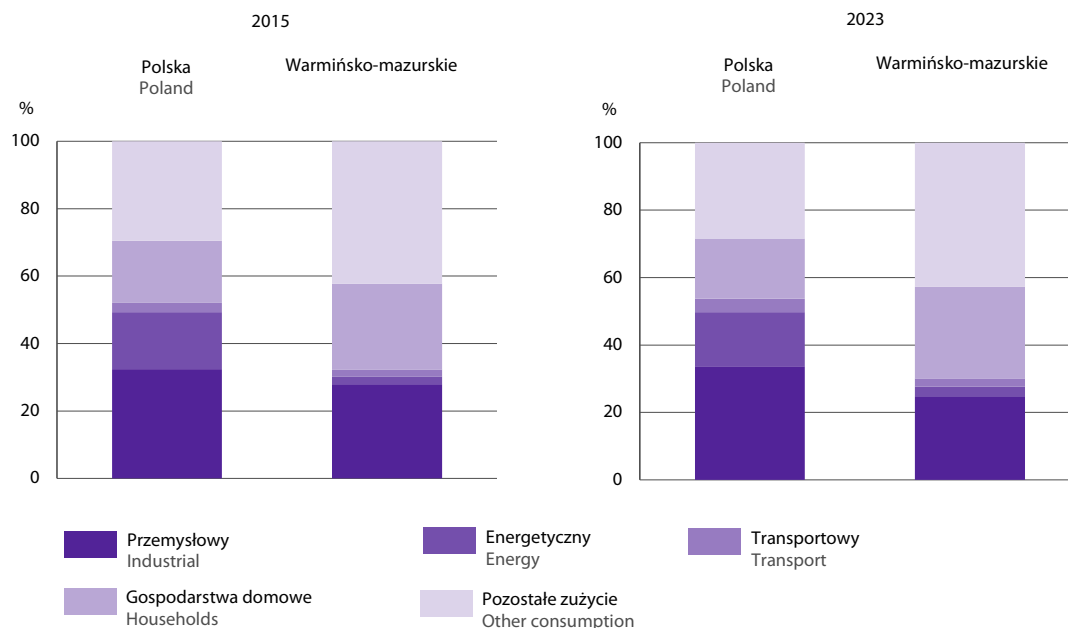
Na koniec 2023 r. było zarejestrowanych więcej odbiorców energii elektrycznej niż rok wcześniej i więcej niż w 2015 r.

Średnie zużycie prądu przez 1 mieszkańca województwa było mniejsze niż 2022 r. i większe niż 2015 r.

W 2023 r. jeden odbiorca zużył średnio mniej energii elektrycznej niż w latach 2022 i 2015.

Na koniec 2023 r. moc zainstalowana w elektrowniach w województwie wyniosła 1 552,6 MW, co stanowiło 2,3% mocy zainstalowanej w elektrowniach krajowych. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła ona o 28,7% (w kraju o 9,4%), a w porównaniu z 2015 r. odnotowano ponad trzykrotny jej wzrost (w kraju o 63,8%). Moc osiągalna wyniosła 1 501,7 MW, tj. 2,3% mocy osiągalnej w kraju. Było to o 31,0% (w kraju o 9,2%) więcej niż rok wcześniej oraz ponad trzykrotnie więcej w porównaniu z 2015 r. (w kraju o 60,7%).

Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2023 r. w województwie wyprodukowano 2 492,1 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 1,5% produkcji krajowej. Był to wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 20,4% (w kraju spadek o 7,0%) i o 118,8% w porównaniu z 2015 r. (w kraju wzrost o 1,4%). Zużycie energii elektrycznej w województwie stanowiło 2,2% zużycia krajowego.

W województwie 97,6% wytworzonej energii elektrycznej pochodziło z odnawialnych nośników energii (w kraju 27,4%). W porównaniu z 2022 r. udział ten był większy o 2,0 p. proc. (w kraju wzrost o 6,4 p. proc.), a z 2015 r. o 14,2 p. proc. (w kraju o 13,6 p. proc.).

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 44. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 44. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	484,5	525,2	552,2	558,1
miasta urban areas	312,3	340,3	351,9	354,3
wieś rural areas	172,2	184,8	200,4	203,8
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	942,5	1 055,8	1 001,0	986,0
miasta urban areas	510,5	566,4	528,9	515,5
wieś rural areas	432,0	489,4	472,1	470,5
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1 945,2	2 010,4	1 812,8	1 766,6
miasta urban areas	1 634,7	1 664,4	1 503,3	1 455,0
wieś rural areas	2 508,2	2 647,6	2 356,3	2 308,4

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska

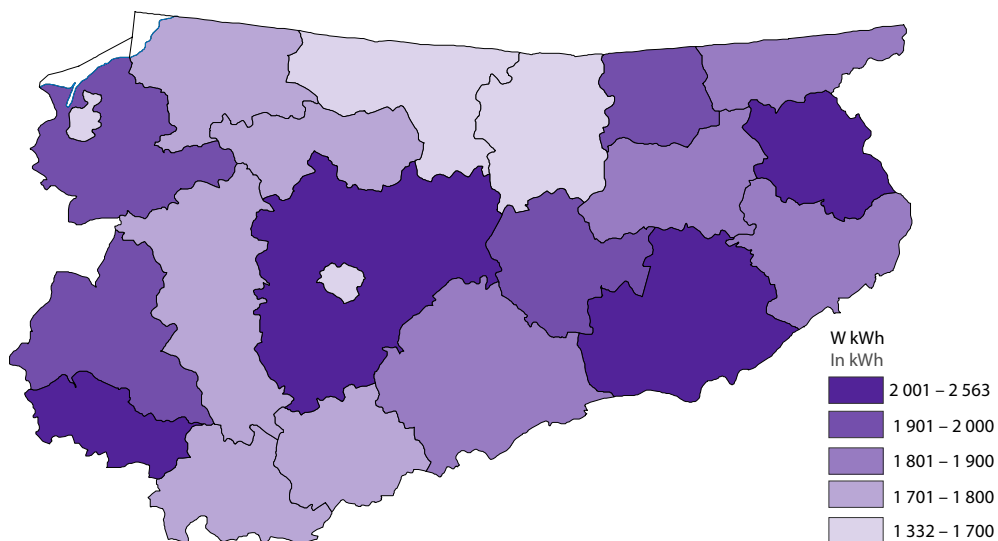
a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of Climate and Environment.

W 2023 r. gospodarstwa domowe zużyły 986,0 GWh energii elektrycznej, tj. 3,3% zużycia krajowego. Było to o 1,5% mniej niż rok wcześniej (w kraju spadek o 1,0%) i o 4,6% więcej niż w 2015 r. (w kraju wzrost o 5,2%). Mieszkaniec województwa zużył w ciągu roku 723,7 kWh (w kraju 789,8 kWh) energii elektrycznej, przy czym mieszkaniec wsi zużył o 31,1% więcej prądu niż mieszkaniec miasta (wieś – 841,5 kWh, miasta – 641,7 kWh). W stosunku do 2022 r. zużycie prądu przez mieszkańca województwa spadło o 1,0% (w kraju spadek o 0,6%).

W województwie zarejestrowanych było 558,1 tys. odbiorców energii elektrycznej. Średnie zużycie prądu na 1 odbiorcę wyniosło 1 766,6 kWh (w kraju 1 819,9 kWh). W porównaniu z 2022 r. był to spadek o 2,5% (w kraju spadek o 1,5%). Odbiorca mieszkający na wsi zużył 2 308,4 kWh prądu, tj. o 58,7% więcej niż odbiorca mieszkający w mieście. Największe zużycie prądu na 1 odbiorcę odnotowano w powiecie nowomiejskim, a najmniejsze w Olsztynie oraz Elblągu.

Mapa 46. Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych w 2023 r.
Map 46. Consumption of electricity in households per consumer in 2023

Rozdział 7

Chapter 7

Zarządzanie rozwojem

Development management

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2023 r. łączne dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż w roku wcześniejszym. W porównaniu z 2022 r. odnotowano wzrost subwencji ogólnej oraz spadek dochodów własnych i dotacji. W skali roku najbardziej wzrosły dochody w budżecie województwa.

W warmińsko-mazurskim w 2023 r. jednostki samorządu terytorialnego dysponowały w swoich budżetach łącznymi dochodami w wysokości 13 212,9 mln zł. Były one większe o 6,2% w porównaniu z 2022 r. i o 67,8% w porównaniu z 2015 r. Większymi dochodami niż rok wcześniej dysponował budżet województwa, budżety powiatów oraz miast na prawach powiatu. Jedynie w budżetach gmin łączne dochody były mniejsze. Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa stanowiły 3,6% łącznych dochodów jednostek w kraju.

Łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9 698 zł (w Polsce 9 603 zł). Były one wyższe o 616 zł w porównaniu z 2022 r. i o 4 239 zł w porównaniu z 2015 r. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca odnotowano w mazowieckim, a najniższe w śląskim. W budżetach miast na prawach powiatu i gminach dochody uzyskiwane na 1 mieszkańca były znacznie wyższe niż w budżetach powiatów i województwa.

Tablica 45. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 45. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	5 459	8 108	9 082	9 698	39,9
Gminy ^a Gminas ^a	3 432	5 871	6 691	6 570	41,6
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5 917	7 257	8 198	9 468	48,3
Powiaty Powiats	1 101	1 667	1 786	2 095	29,8
Województwo Voivodship	642	629	662	867	30,5

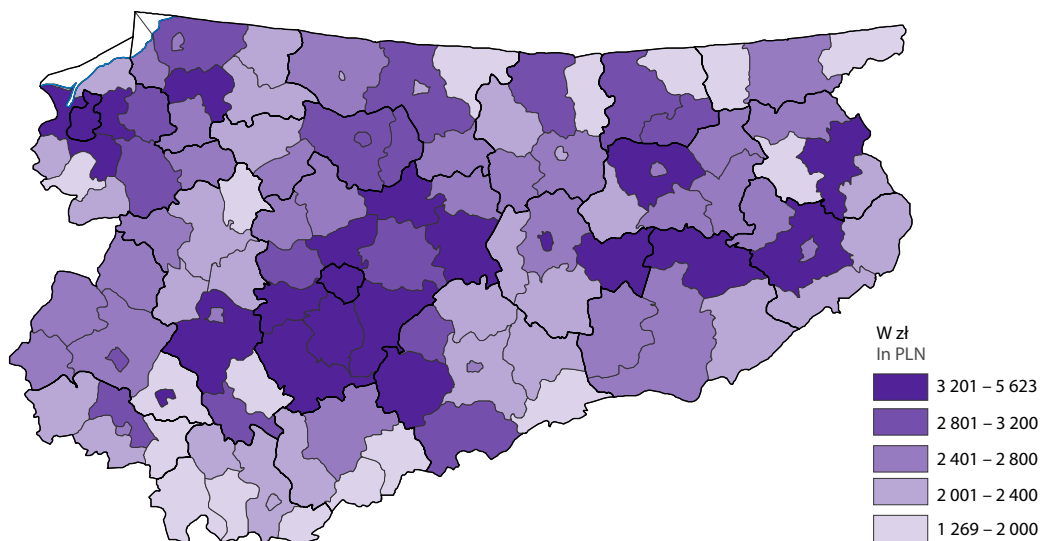
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) są m.in.: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne. Dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

W 2023 r. głównym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego były dochody własne. Wyniosły one 5 274,0 mln zł i były o 0,5% niższe w porównaniu z 2022 r. oraz o 67,2% wyższe w porównaniu z 2015 r. Ich udział w strukturze dochodów wyniósł 39,9% i był o 2,7 p. proc. mniejszy w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Największym udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem charakteryzowały się miasta na prawach powiatu (48,3%). Mniejszy udział wykazały gminy (41,6%) i budżet województwa (30,5%), a najmniej powiaty (29,8%).

Łączne dochody własne wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 3 871 zł. W porównaniu z 2022 r. były na podobnym poziomie, a w porównaniu z 2015 r. były wyższe o 1 684 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca uzyskano w Stawigudzie i Olsztynie (powyżej 5 000 zł), natomiast najniższe w gminach wiejskich: Janowiec Kościelny, Grodziczno, Rozogi oraz Iłowo-Osada (poniżej 2 000 zł). W porównaniu z 2022 r. w większości jednostek zanotowano spadek dochodów własnych na 1 mieszkańca – największy (o 47,6%) w gminie Lelkowo. Wzrost nastąpił w 27 gminach, największy w mieście Mrągowo (o 30,4%).

Mapa 47. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 47. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2023

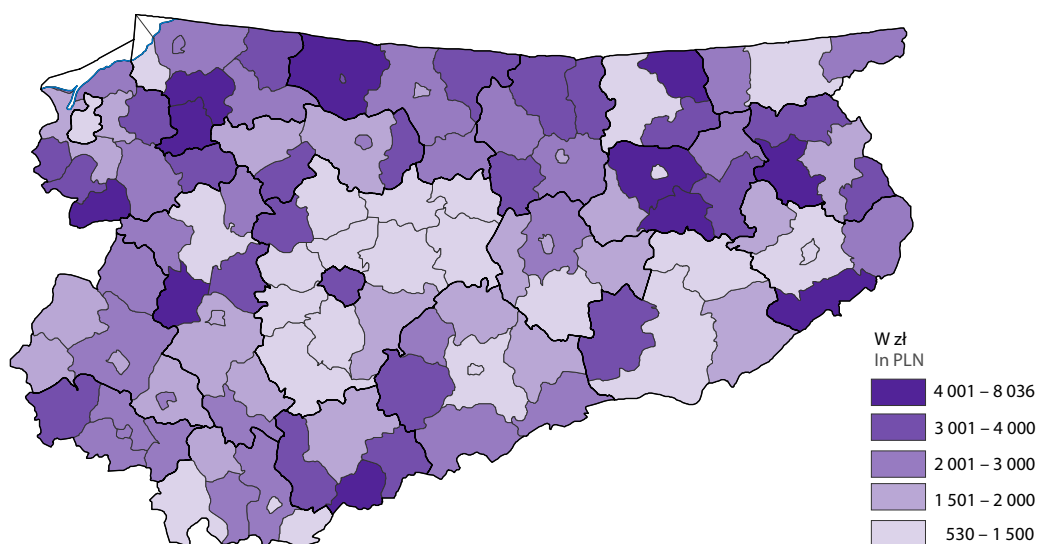

^a Dochody miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
a Revenues of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Jednostki samorządu terytorialnego oprócz dochodów własnych dysponowały również środkami z dotacji, których łączna kwota w 2023 r. wyniosła 3 661,3 mln zł i była o 4,6% mniejsza w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Dotacje zmniejszyły się w budżetach gmin, wzrosły natomiast w budżecie województwa, powiatów i miast na prawach powiatu. Łącznie dotacje stanowiły 27,7% dochodów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (o 3,1 p. proc. mniej w porównaniu z 2022 r.). Największy udział dotacji w dochodach zarejestrowano w budżetach gmin (29,8%), a także w budżecie województwa (29,4%). Mniejszą część stanowiły w budżetach miast na prawach powiatu (24,9%), a najmniejszą w budżetach powiatów (23,5%). Łączna kwota dotacji przypadająca na 1 mieszkańca warmińsko-mazurskiego w 2023 r. wyniosła 2 687 zł i była o 114 zł niższa w porównaniu z 2022 r. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższą kwotę dotacji odnotowano w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie. Najniższe dotacje na 1 mieszkańca (poniżej 1 000 zł) uzyskano w gminach: Stawiguda, Węgorzewo, Dywity, Olsztynek. W porównaniu z 2022 r. w większości jednostek zanotowano spadek dotacji na 1 mieszkańca – największy w gminie Stawiguda oraz Iłowo-Osada (o ponad 60%). Wzrost nastąpił w 28 gminach, największy w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie (prawie 2,5-krotny).

Mapa 48. Dotacje^a dla gmin na 1 mieszkańca w 2023 r.

Map 48. Grants^a for gminas per capita in 2023

a Dane dotyczą dotacji celowych oraz dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej; wraz z dotacjami z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 (w tym z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych) i dotacjami z Funduszu Pomocy lub z innych środków na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań w zakresie pomocy obywatelom Ukrainy.

a Data concerning targeted grants and grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification; with grants from the COVID-19 Prevention Fund (including Local Government Investment Fund) and grants from the Assistance Fund or other funds for financing or subsidising the implementation of tasks in the field of helping Ukrainian citizens.

Większość dotacji otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego województwa stanowiły dotacje celowe (78,0%). Wyniosły one 2 854,1 mln zł i były o 10,2% niższe niż w 2022 r., ale prawie dwukrotnie wyższe niż w 2015 r. W otrzymanej kwocie dotacji celowych największą część stanowiły dotacje z budżetu państwa (57,3%). Ich udział był jednak o 11,7 p. proc. mniejszy w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Na zadania z zakresu administracji rządowej przeznaczono 1 295,0 mln zł, na zadania własne – 327,4 mln zł, a na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej – 13,1 mln zł. Oprócz dotacji celowych jednostki samorządu terytorialnego otrzymały również dotacje wynikające z §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 klasyfikacji budżetowej, które w 2023 r. osiągnęły wartość 807,2 mln zł i były o 22,7% większe w porównaniu z 2022 r.

W dotacjach otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego wyodrębnione były dotacje inwestycyjne, które w 2023 r. wyniosły 1 695,4 mln zł i były o 141,7% większe w porównaniu z 2022 r. Największy udział dotacji inwestycyjnych w dotacjach ogółem zarejestrowano w budżetach miast

na prawach powiatu (55,8%). Mniejszą część stanowiły w budżetach powiatów (46,3%) i gmin (43,8%), a najmniejszą w budżecie województwa (43,2%). W 2023 r. kwota dotacji inwestycyjnych przypadająca na 1 mieszkańca województwa wyniosła 1 244 zł i była o 732 zł większa niż rok wcześniej.

Oprócz dochodów własnych i otrzymanych dotacji jednostki samorządu terytorialnego dysponowały również środkami z subwencji ogólnej przekazanej z budżetu państwa. W 2023 r. osiągnęła ona poziom 4 277,6 mln zł i w porównaniu z 2022 r. była większa o 29,5%. Subwencja ogólna stanowiła 32,4% wszystkich dochodów. Największy udział subwencji w dochodach zarejestrowano w budżetach powiatów (46,8%). Mniejszą część stanowiła w budżecie województwa (40,1%) i budżetach gmin (28,6%), a najmniejszą w budżetach miast na prawach powiatu (26,8%).

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki bieżące zrealizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w 2023 r. były wyższe niż rok wcześniej, natomiast wydatki majątkowe – mniejsze. W strukturze wydatków zmniejszył się udział wydatków bieżących na rzecz wydatków majątkowych. Udział wydatków inwestycyjnych zwiększył się, zarówno w porównaniu z 2022 r., jak i 2015 r.

W 2023 r. łączne wydatki poniesione przez jednostki samorządu terytorialnego w warmińsko-mazurskim osiągnęły wartość 13 748,7 mln zł i były o 9,7% wyższe niż rok wcześniej oraz o 74,1% większe w porównaniu z 2015 r. Wydatki bieżące osiągnęły wartość 10 246,4 mln zł i w porównaniu z 2022 r. zmniejszyły się o 1,2%. Wydatki majątkowe wyniosły 3 502,3 mln zł i były o 61,7%, większe niż rok wcześniej. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wyniósł 74,5%, a majątkowych 25,5%.

Wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 10 091 zł (w kraju 10 211 zł) i były o 10,3% większe w porównaniu z 2022 r. Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w mazowieckim, a najniższe w opolskim.

Tablica 46. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 46. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5 477	7 793	9 152	10 091	24,4
Gminy ^a Gminas ^a	3 335	5 652	6 762	6 932	24,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6 403	7 015	8 169	10 342	26,3
Powiaty Powiats	1 075	1 581	1 793	2 127	19,3
Województwo Voivodship	658	605	677	768	33,8

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2023 r. wydatki gmin wyniosły 7 495,8 mln zł i stanowiły 54,5% łącznych wydatków samorządów. W porównaniu z 2022 r. wzrosły o 2,0%. Przeciętne wydatki gmin na 1 mieszkańca osiągnęły poziom 6 932 zł i były o 2,5% wyższe niż w 2022 r. Największe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie (prawie 15 000 zł). Najmniej wydatkowano w Morągu (poniżej 5 500 zł).

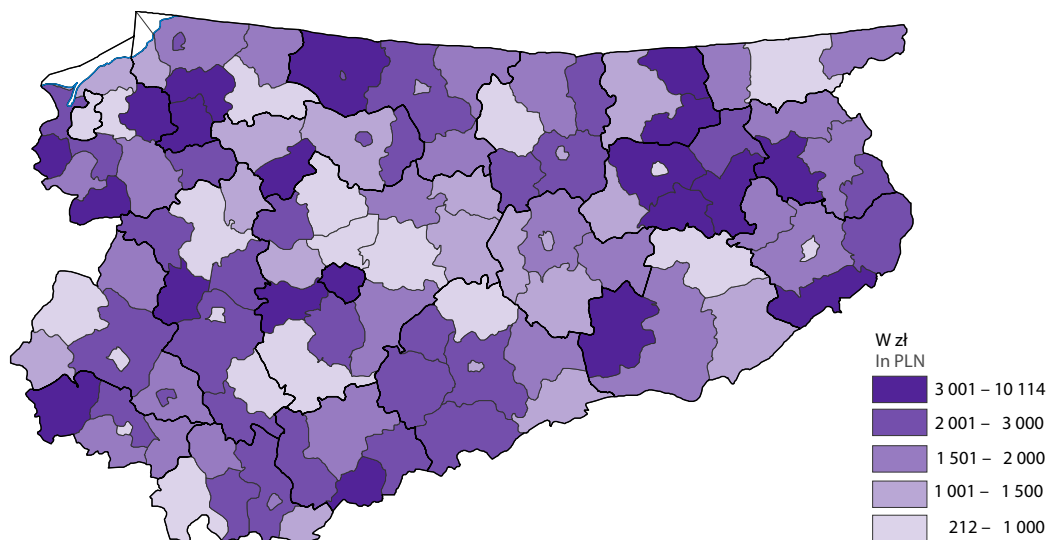
Wydatki realizowane przez miasta na prawach powiatu osiągnęły kwotę 2 906,4 mln zł, która była o 25,9% większa niż rok wcześniej i stanowiła 21,1% wszystkich wydatków poniesionych przez samorządy w województwie. Wydatki na 1 mieszkańca w Olsztynie wyniosły 12 328 zł, a w Elblągu 7 397 zł.

Wydatki powiatów w 2023 r. stanowiły kwotę 2 300,3 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2 127 zł. Samorząd województwa wydatkował 1 046,2 mln zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 768 zł.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego województwa wyniósł 24,4%. Największy odnotowano w budżecie województwa, mniejszy w budżetach miast na prawach powiatu oraz gmin, a najmniejszy w budżetach powiatów. Wydatki inwestycyjne stanowiły większość wydatków majątkowych (96,0%). Środki przeznaczone na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. osiągnęły wartość 2 467 zł (w Polsce 2 325 zł) i były o 69,1% większe niż w roku wcześniejszym.

Wśród gmin i miast na prawach powiatu największą kwotę wydatków inwestycyjnych przypadającą na 1 mieszkańca odnotowano w gminie wiejskiej Górowo Iławeckie (powyżej 10 000 zł). Najniższe wydatki zarejestrowano w gminach: Korsze, Olsztynek i Pieniężno (poniżej 400 zł).

Mapa 49. Wydatki inwestycyjne gmin^a na 1 mieszkańca w 2023 r.
Map 49. Investment expenditure of gminas^a per capita in 2023

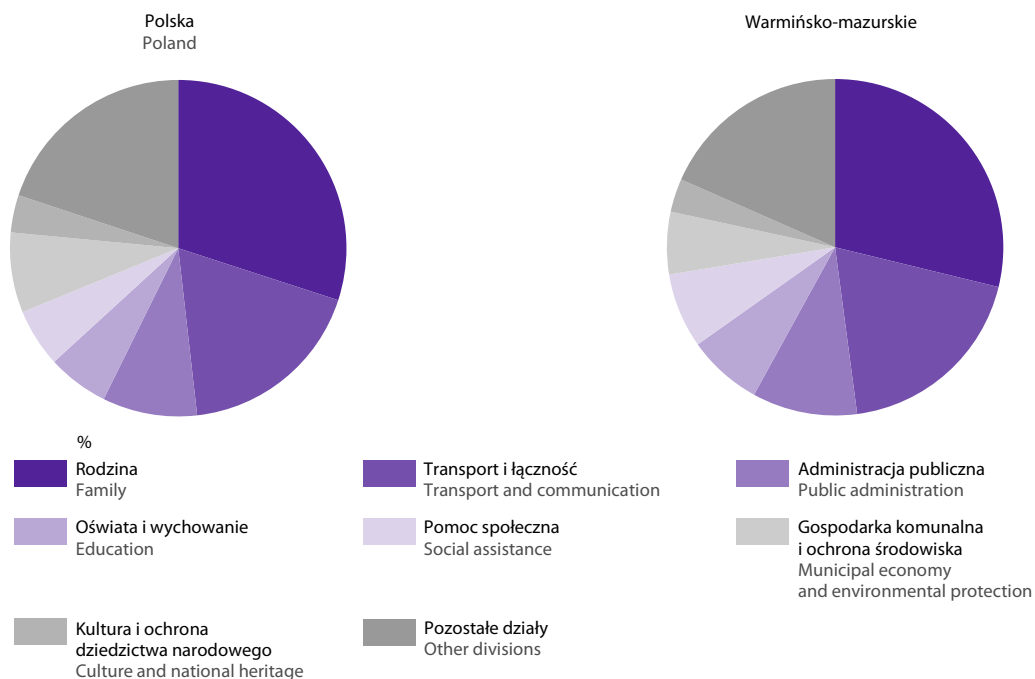
^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

Spośród wszystkich działów ujętych w klasyfikacji budżetowej ponad 80,0% wydatków, zarówno w województwie, jak i całym kraju, dotyczyło siedmiu z nich. Wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 3 958,5 mln zł i w strukturze wydatków stanowiły 28,8% (w Polsce 30,0%). Drugie pod względem wielkości były wydatki związane z transportem i łącznością, które osiągnęły wartość 2 631,7 mln zł, stanowiąc 19,1% wszystkich wydatków (w Polsce 18,2%). Na kolejnym miejscu znalazły się wydatki związane z administracją publiczną, których wartość na poziomie 1 384,4 mln zł stanowiła 10,1% łącznych wydatków (w Polsce 9,1%).

Wydatki na oświatę i wychowanie miały największy udział w budżetach miast na prawach powiatu (32,5%), powiatów (30,6%) i gmin (30,3%). W budżecie województwa ponad połowa wydatków (51,2%) związana była z transportem i łącznością.

Wykres 74. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2023 r.

Chart 74. Expenditure of local government unit budgets by divisions in 2023

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2023 r. budżety wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie zamknęły się deficytem. Ujemny wynik finansowy odnotowano na prawie wszystkich szczeblach samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województwa.

Zadłużenie miast na prawach powiatu, gmin oraz powiatów zwiększyło się, jedynie zadłużenie w budżecie województwa zmniejszyło się.

Wynik budżetu jest różnicą między dochodami a wydatkami. Po osiągniętej w latach 2020 i 2021 nadwyżce finansowej, w latach 2022 oraz 2023 jednostki samorządu terytorialnego uzyskały ujemny wynik finansowy w wysokości minus 535,8 mln zł. Największy deficyt odnotowano w budżetach gmin, mniejszy w miastach na prawach powiatu, a najmniejszy w budżetach powiatów. Nadwyżkę finansową osiągnięto jedynie w budżecie województwa.

W latach 2015–2023 łączny wynik budżetów zamykał się deficytem w sześciu latach, a nadwyżką w trzech. Deficyt, który wystąpił w 2023 r. był największym w analizowanym okresie. Największą nadwyżkę, w wysokości 747,5 mln zł uzyskano w 2021 r.

Tablica 47. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Table 47. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2022	2023	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-25,3	438,4	-96,5	-535,8	-4,1
Gminy ^a Gminas ^a	111,9	241,2	-77,2	-390,5	-5,5
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-143,8	69,5	8,3	-245,4	-9,2
Powiaty Powiats	29,7	94,3	-7,1	-34,6	-1,5
Województwo Voivodship	-23,1	33,4	-20,5	134,7	11,4

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

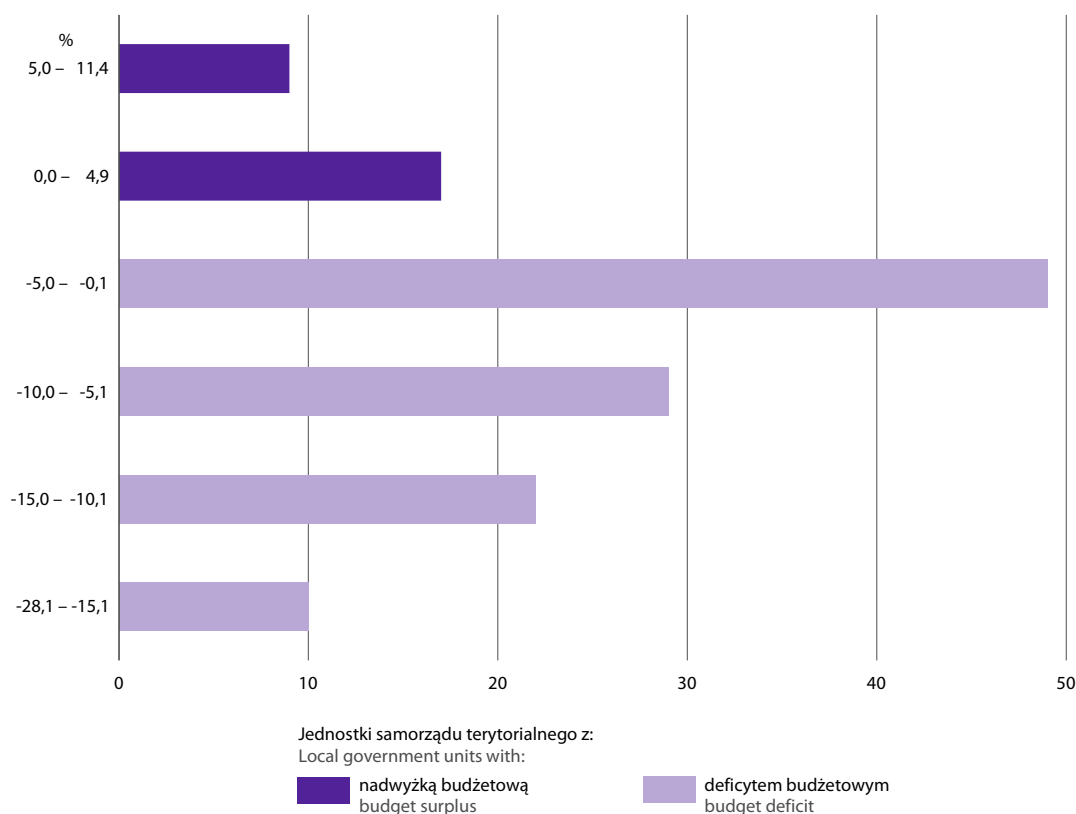
W 2023 r. relacja deficytu finansowego do dochodów ogółem w jednostkach samorządu terytorialnego osiągnęła wartość minus 4,1%. Ujemną relację odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu, gmin oraz powiatów. Dodatnią uzyskał jedynie budżet województwa.

Deficyt finansowy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2023 r. wyniósł 393 zł. Największy odnotowano w miastach na prawach powiatu (873 zł), mniejszy w gminach (361 zł), a najmniejszy w powiatach (32 zł). Nadwyżkę finansową zarejestrowano jedynie w budżecie województwa, w którym na 1 mieszkańca przypadało 99 zł.

Na 136 jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim w 110 wystąpił deficyt budżetowy. Było to o 39 jednostek więcej w porównaniu z wcześniejszym rokiem. W 32 z nich deficyt był większy niż 10,0% dochodów. Nadwyżkę budżetową odnotowano w 26 jednostkach. W dziewięciu z nich wyniosła ona powyżej 5,0% dochodów.

Wykres 75. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2023 r.

Chart 75. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2023

Zadłużenie samorządów, którego źródłem finansowania są kredyty i pożyczki, papiery wartościowe oraz zobowiązania wymagalne, według stanu w dniu 31 grudnia 2023 r. wyniosło 3 017,8 mln zł. W porównaniu z wcześniejszym rokiem było większe o 8,9%. Największe wartościowo zadłużenie wystąpiło w gminach, mniejsze w miastach na prawach powiatu i powiatach, a najmniejsze w województwie. W porównaniu z 2022 r. poziom zadłużenia wzrósł w miastach na prawach powiatu (o 21,0%), gminach (o 9,4%) i powiatach (o 8,0%). Zadłużenie zmniejszyło się jedynie w budżecie województwa (o 12,9%).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca zadłużenie budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego osiągnęło wartość 2 222 zł i było wyższe o 194 zł w porównaniu z wcześniejszym rokiem. Największe zadłużenie w przeliczeniu na 1 mieszkańca dotyczyło budżetów miast na prawach powiatu, a najmniejsze budżetu województwa.

Tablica 48. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 48. Debt of local government units in 2023

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem w mln zł Total in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2022=100
Ogółem Total	3 017,8	2 222	22,8	108,9
Gminy ^a Gminas ^a	1 759,1	1 632	24,8	109,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	627,0	2 237	23,6	121,0
Powiaty Powiats	361,4	335	15,9	108,0
Województwo Voivodship	270,3	199	22,9	87,1

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Source: own contribution based on Ministry of Finance data.

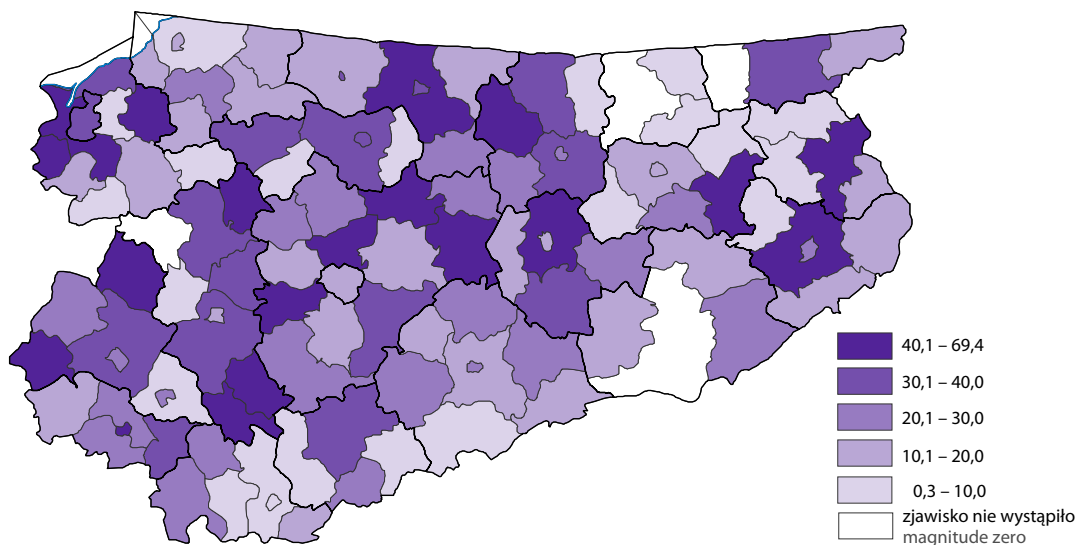
W 2023 r. relacja zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem wyniosła 22,8% i była o 2,0 p. proc. niższa niż rok wcześniej. Zwiększyła się ona w gminach (o 2,7 p. proc.) i miastach na prawach powiatu (1,2 p. proc.), zmniejszyła w województwie (o 11,3 p. proc.) i powiatach (o 1,3 p. proc.). Wśród gmin i miast na prawach powiatu najwyższym wskaźnikiem charakteryzowały się gminy wiejskie Elbląg i Wydminy (powyżej 65,0%). Najniższy wskaźnik uzyskały gminy: Srokowo (0,3%), Prostki i Budry (poniżej 1,0%). Cztery gminy – Banie Mazurskie, Małdyty, Pisz, Węgorzewo – nie posiadały zadłużenia.

Mapa 50. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2023 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 50. Debt of gminas in % of total revenue in 2023

As of 31 December

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Do końca 2024 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie warmińsko-mazurskiego stanowiła 4,7% wartości całkowitej projektów realizowanych w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Około 60% wartości projektów było finansowane ze środków Unii Europejskiej.

Wartość dotacji przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w 2023 r. w ramach programów finansowanych z udziałem środków unijnych była wyższa niż rok wcześniej. Ponad 80% dotacji unijnych to dotacje na cele inwestycyjne.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej (WPR) i wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO).

Projekty europejskie realizowane przez jednostki podsektora instytucji samorządowych obejmują część wykorzystywanych w Polsce środków publicznych pochodzących z bezzwrotnej pomocy zagranicznej. Innymi beneficjentami funduszy europejskich są jednostki podsektora instytucji rządowych, a także sektora małych i średnich przedsiębiorstw, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, do środków europejskich zaliczamy zarówno fundusze pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, jak i środki pozaunijne, których źródłem są: Norweski Mechanizm Finansowy, Szwajcarsko-Polski Program Współpracy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu UE został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. Wcześniej podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r. Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz Funduszu Spójności przypada na krajowe programy operacyjne, niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast mniejsza ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 regionalnych programów operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. W okresach programowania 2007–2013 oraz 2014–2020 dodatkowe niewielkie środki były kierowane do obszarów przygranicznych w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna. Poza polityką spójności i Umową Partnerstwa 2014–2020 znajdują się środki przyznane Polsce przez UE w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Dysponentami tych funduszy są ministrowie właściwi dla rolnictwa i gospodarki morskiej.

Całkowita wartość realizowanych przez samorządy projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów, lub z kredytów i pożyczek. Dotacje celowe, pozyskane z UE w ramach perspektywy finansowej 2014–2020 są wykazywane przez samorządy w § 205 klasyfikacji budżetowej (zadania bieżące) oraz § 625 (zadania inwestycyjne). Pozostałe otrzymane dotacje europejskie zalicza się analogicznie do § 200 i § 620.

Poniższe dane prezentują wartości całkowite umów/decyzji o dofinansowanie, w tym projektów realizowanych ze środków UE w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa, bez uwzględnienia środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.

Do końca 2024 r. wartość całkowita projektów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 27 895,2 mln zł. Stanowiła ona 4,7% wszystkich tego typu projektów w Polsce. Ze środków Unii Europejskiej pochodziło 16 823,7 mln zł, czyli 60,3% wartości projektów. Wartość całkowita projektów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 20 676 zł (w Polsce 15 751 zł).

Najwięcej środków na projekty realizowane w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (41,7%). Finansowanie to wyniosło 11 619,4 mln zł, z którego 66,8% stanowiły środki UE. Udział województwa w wartości wszystkich Regionalnych Programów Operacyjnych realizowanych w kraju wyniósł 5,4%. Kwota dofinansowania z tego programu, przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła 8 612 zł.

Wysoką wartość projektów zrealizowano również w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, z którego pochodziło 10 015,9 mln zł. Środki te stanowiły 35,9% wartości wszystkich projektów w województwie. Ponad połowa (53,7%) była dofinansowana ze środków unijnych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca z tego programu wydatkowano 7 424 zł.

Tablica 49. Wartość całkowita projektów, w tym wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do końca 2024 r.^a

Table 49. The total value of projects including value of European Union co-financing of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship by the end of 2024^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem^a Total^a	27 895,2	16 823,7	4,7	20 676
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	10 015,9	5 380,9	4,1	7 424
Inteligentny Rozwój Smart Growth	2 357,9	1 297,6	3,1	1 748
Polska Cyfrowa Digital Poland	253,3	148,3	1,6	188
Polska Wschodnia Eastern Poland	3 168,5	1 814,7	22,3	2 348
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	480,3	418,6	1,8	356
Regionalny Program Operacyjny Regional Operational Programme	11 619,4	7 763,6	5,4	8 612

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2024 r.

Źródło: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 31 December 2024 was adopted.

Source: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Województwo warmińsko-mazurskie korzystało ze środków pochodzących z Programu Polska Wschodnia, w którym uczestniczyły także województwa: lubelskie, podkarpackie, podlaskie i świętokrzyskie. Wartość całkowita projektów finansowanych z tego programu wyniosła 3 168,5 mln zł, a w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2 348 zł. Dofinansowanie ze środków wspólnotowych wyniosło 57,3%. Największy udział w środkach pochodzących z tego programu posiadało województwo podkarpackie (23,2%), a najmniejszy świętokrzyskie (13,3%). Warmińsko-mazurskie skorzystało z 22,3% wartości programu.

Do realizacji inwestycji wykorzystywano również środki pochodzące z Programu Inteligentny Rozwój, których udział w wartości projektów w województwie wyniósł 8,5%. Ponad połowa dofinansowania (55,0%) pochodziła ze środków UE. W warmińsko-mazurskim w najmniejszym stopniu korzystano ze środków pochodzących z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Udział województwa w krajowym dofinansowaniu pochodzącym z tych programów wyniósł poniżej 2,0% dla każdego z nich.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

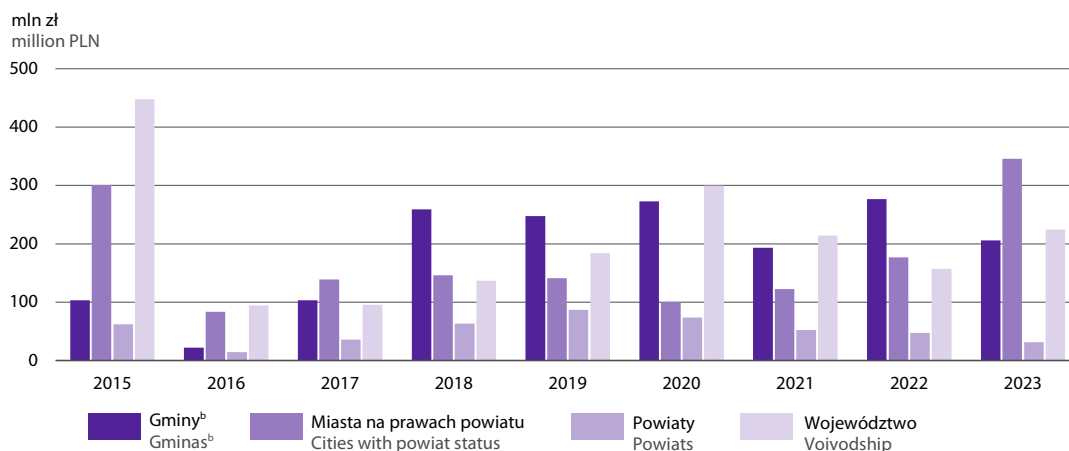
- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodziły do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

Wartość całkowita dotacji otrzymanych przez samorządy w 2023 r. na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205, 625) wyniosła 807,2 mln zł, co stanowiło 22,0% dotacji ogółem. Dotacje te wzrosły o 22,7% w porównaniu z rokiem wcześniejszym, ale zmalały o 11,7% w porównaniu z 2015 r. Najwięcej otrzymały budżety miast na prawach powiatu (42,8%), mniej budżet województwa (27,8%) i budżety gmin (25,5%), a najmniej budżety powiatów (3,9%). Spośród otrzymanych dotacji 81,5% stanowiły dotacje inwestycyjne, które w porównaniu z 2022 r. zwiększyły się o 43,0%.

Wykres 76. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 76. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

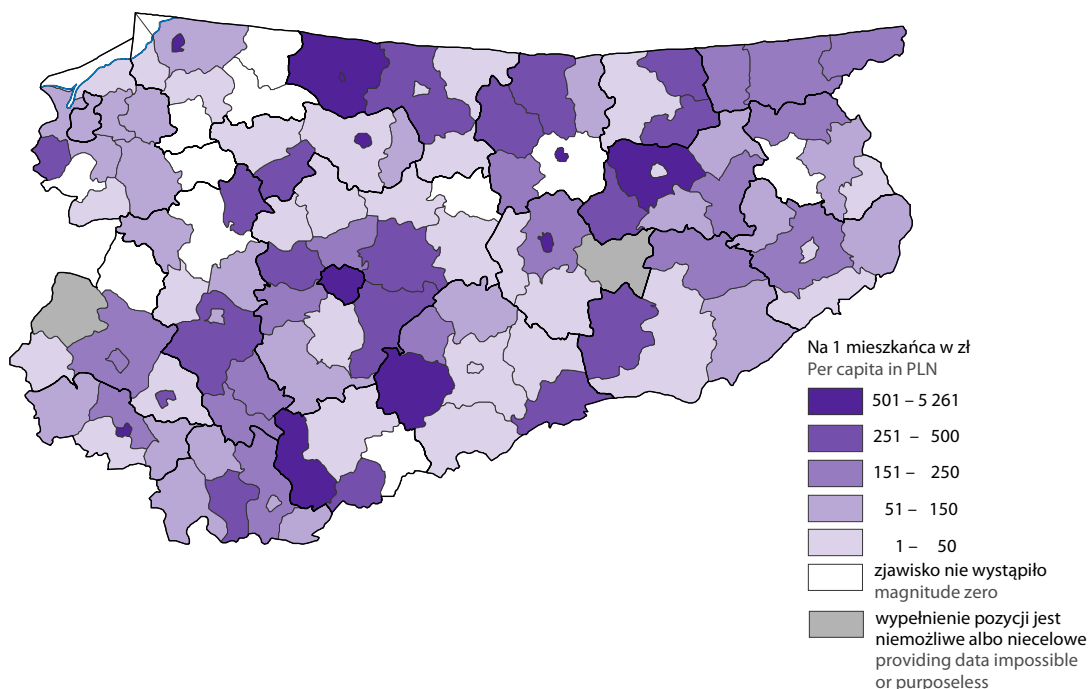

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2023 r. wartość dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego w warmińsko-mazurskim w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z §§ 200, 620, 205, 625) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 592 zł, w tym inwestycyjnych 483 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu największą kwotę dotacji tego rodzaju otrzymała gmina wiejska Górowo Iławeckie oraz miasto Olsztyn. W siedmiu gminach dotacje nie osiągnęły wartości 10 zł, a w budżetach jedenastu gmin nie zarejestrowano tego rodzaju środków.

Mapa 51. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2023 r.
Map 51. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2023

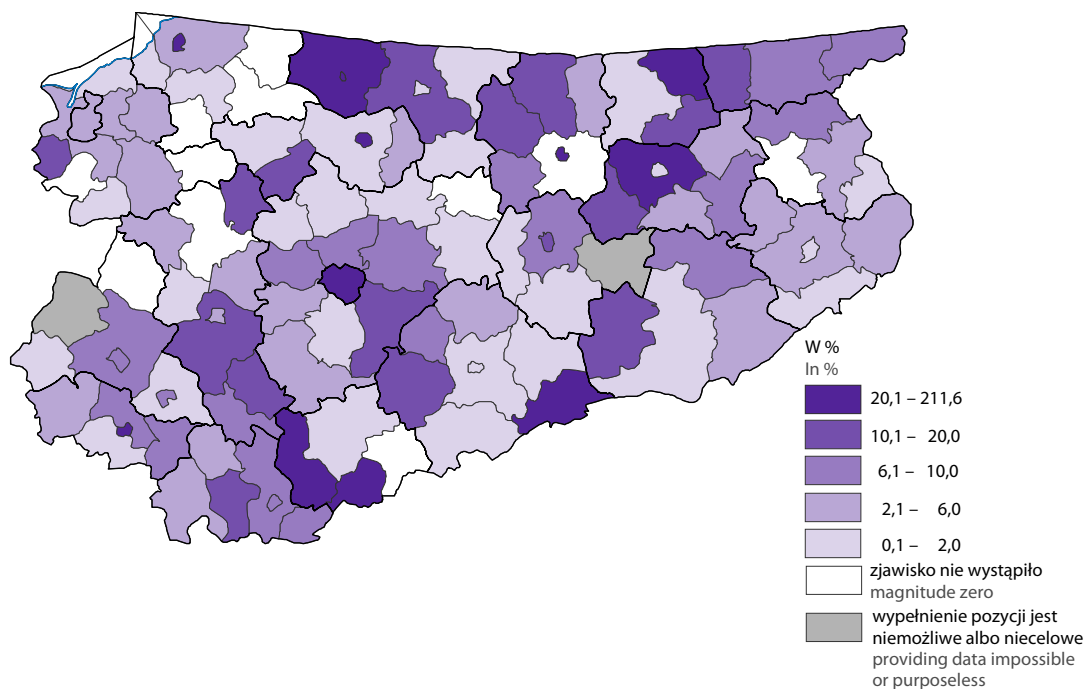
a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Relacja wartości dotacji otrzymanych na projekty unijne w 2023 r. do wielkości dochodów własnych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie wyniosła 15,3%. Największą wartość przyjęła dla województwa (62,3%), mniejszą dla miast na prawach powiatu (26,9%) i gmin (7,0%), a najmniejszą dla powiatów (4,6%). Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższą relację wartości dotacji na projekty unijne do dochodów własnych wykazała gmina wiejska Górowo Iławeckie (wartość dotacji była ponad dwukrotnie wyższa od wartości dochodów własnych), natomiast najniższą gminy: Płoskinia, Jeziorany oraz Dobre Miasto (0,1%).

Mapa 52. Relacja dotacji otrzymanych przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b do dochodów własnych w 2023 r.

Map 52. Relation of grants received by gminas^a for the implementation of European projects^b to own revenue in 2023

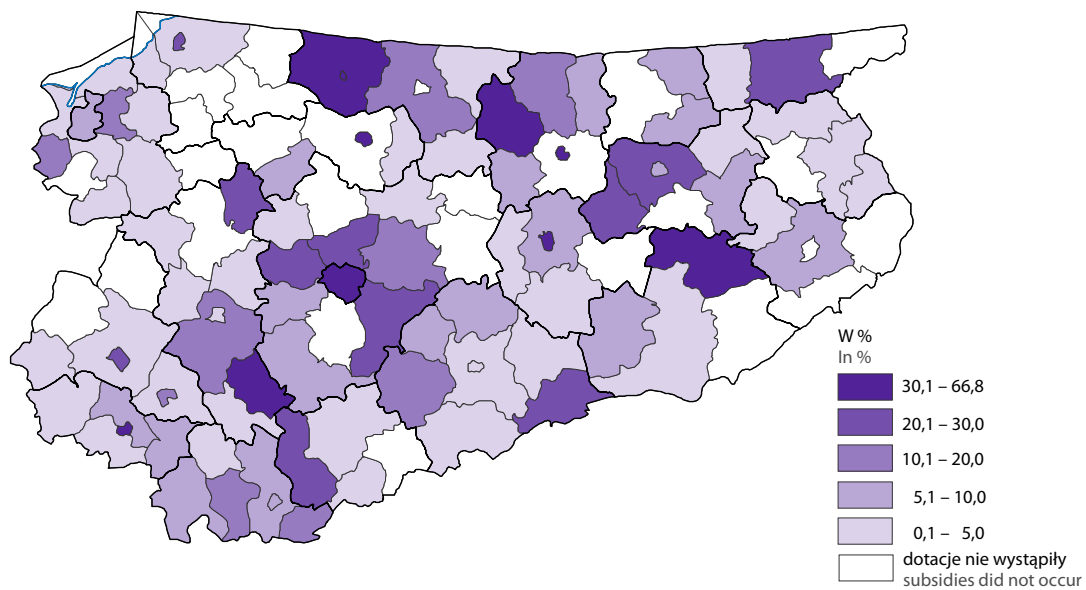

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.

a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego łącznie wyniósł 19,6%. W miastach na prawach powiatu udział ten był największy (43,5%). W województwie osiągnął poziom 36,2%, w gminach 10,1%, a w powiatach 3,7%. Spośród gmin i miast na prawach powiatu najwyższy udział odnotowano w gminie Korsze, natomiast najniższy w gminach: Jeziorany, Bisztynek, Kowale Oleckie, Świątki oraz Rychliki (0,1%). W budżetach 27 gmin nie wykazano tego źródła finansowania inwestycji.

Mapa 53. Udział europejskich dotacji inwestycyjnych w wydatkach inwestycyjnych ogółem w 2023 r.
Map 53. Share of the European investment grants in total investment expenditure in 2023

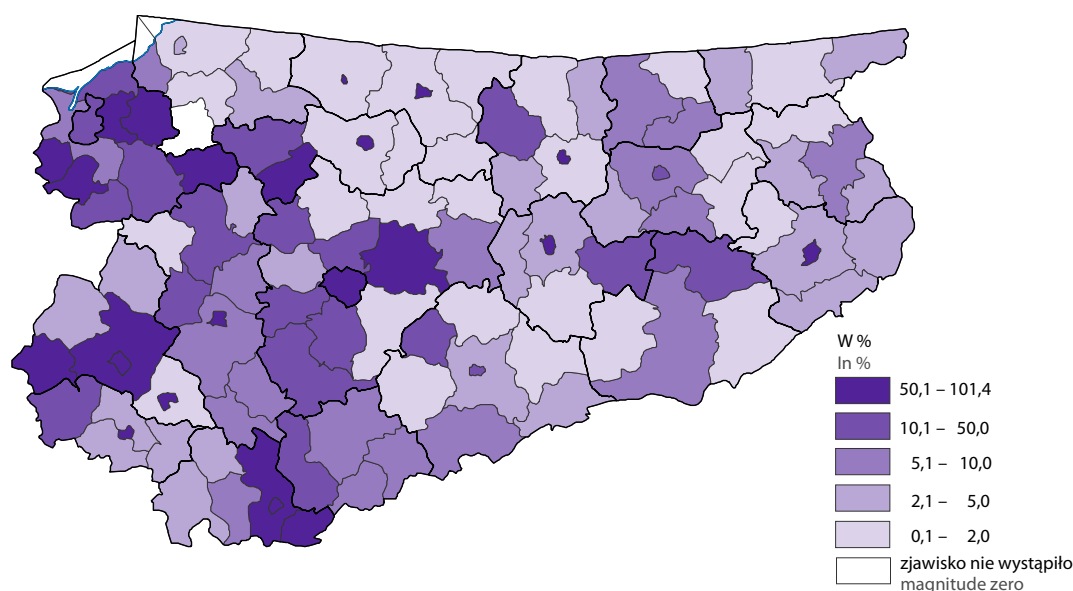
7.5. Planowanie przestrzenne

7.5. Spatial planning

W 2023 r. w każdej gminie (z wyjątkiem Wilcząt) i w obu miastach na prawach powiatu województwa warmińsko-mazurskiego istniała powierzchnia objęta obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, łącznie stanowiąc 345,9 tys. ha. W porównaniu z 2022 r. wzrosła nieznacznie (o 0,7%). Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni województwa wyniósł 14,3% i był nieznacznie wyższy niż rok wcześniej (o 0,1 p. proc.). Zdarza się, że wartość wskaźnika jest większa od 100,0%, co wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 r. rewizji granic jednostek terytorialnych. Taki przypadek miał miejsce w 2023 r. w gminie miejskiej Nowe Miasto Lubawskie oraz gminie wiejskiej Gronowo Elbląskie. Podobnie jak rok wcześniej, w 7 gminach całość powierzchni była objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, natomiast w 14 gminach udział ten nie przekroczył 1,0%.

Mapa 54. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem^a w 2023 r.

Map 54. Share of the area covered by binding local spatial management plants in total area^a in 2023

a Wartość wskaźnika większa od 100,0% wynika z rozbieżności zapisów w dokumentacji planistycznej gmin w stosunku do powierzchni geodezyjnej publikowanej przez GUGiK z uwzględnieniem prowadzonej od 2006 rewizji granic jednostek terytorialnych.
a The index value greater than 100,0% results from the discrepancy in the planning documentation of the municipalities in relation to the geodetic area published by GUGiK, taking into account the revision of territorial units' borders since 2006.

Liczba projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. wyniosła 518 i wzrosła o 3,8% w porównaniu z 2022 r. Ponad połowa z nich była sporządzana krócej niż dwa lata. Powierzchnia terenów wskazanych w studium do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wyniosła 26,4 tys. ha i była o 43,6% większa niż rok wcześniej.

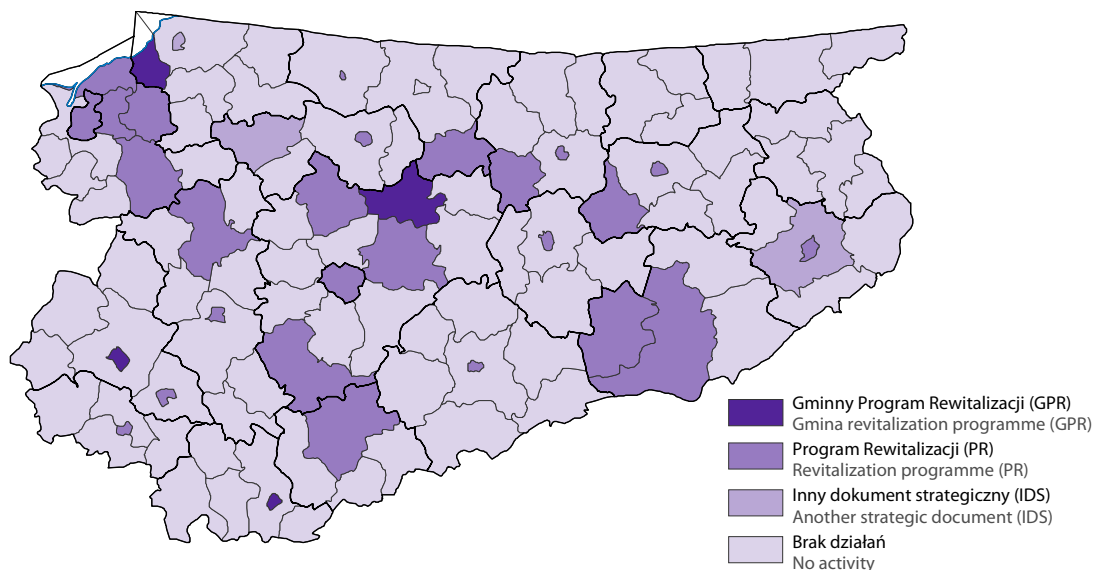
Rewitalizacja stanowi jeden z obszarów działań władz lokalnych skierowanych na poprawę stanu zagospodarowania i jakości życia na obszarach będących w stanie kryzysowym. Potrzeba rewitalizacji wynika z narastających problemów o charakterze przestrzennym i infrastrukturalnym, jak i społecznym oraz gospodarczym. Jej efektem powinno być przywrócenie funkcji danego obszaru z uwzględnieniem nowych uwarunkowań i potrzeb poprzez np. likwidację zagrożeń środowiska naturalnego, przywrócenie wartości użytkowych terenu, stwarzanie nowych miejsc pracy, spadek zagrożenia przestępczością, zachowanie dziedzictwa kulturowego, poprawę dostępu do usług kulturalnych lub edukacyjnych, przeciwdziałanie trudnościom gospodarczym oraz złemu stanowi technicznemu budynków.

W 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni województwa ogółem wzrósł nieznacznie (o 0,1 p. proc.). Liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany oraz powierzchnia tego obszaru zmniejszyły się. Niewiele mniej niż $\frac{1}{3}$ gmin prowadziła działania rewitalizacyjne.

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji, na podstawie działań przygotowanych przez gminy i prowadzonych na podstawie dokumentu strategicznego (gminnego programu rewitalizacji, programu rewitalizacji lub innego dokumentu strategicznego).

W 2023 r. działania rewitalizacyjne prowadziły 33 gminy. Było to mniej niż w 2022 r. Jedynie 4 gminy, Braniewo, Frombork, Elk i Orneta, prowadziły działania na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) uchwalonego w oparciu o ustawę o rewitalizacji. Działania na podstawie Programu Rewitalizacji (PR) uchwalonego w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym prowadziło 26 gmin, z tego 12 gmin miejskich, w tym oba miasta na prawach powiatu, 13 gmin miejsko-wiejskich i 1 gmina wiejska. Było to łącznie 7 gmin mniej niż w 2022 r. Działania rewitalizacyjne na podstawie innego dokumentu strategicznego (IDS) prowadziły: 1 gmina miejsko-wiejska, 1 miejska i 1 wiejska. Liczba ta zmalała o 1 w ujęciu rocznym. Program rewitalizacji posiadała ponad $\frac{1}{4}$ wszystkich gmin w województwie (tj. 28,4%), z tego oba miasta na prawach powiatu, prawie wszystkie gminy miejskie, blisko połowa gmin miejsko-wiejskich i zaledwie 3% gmin wiejskich.

Mapa 55. Aktywność gmin w zakresie rewitalizacji w 2023 r.
 Map 55. Activity of gminas in the field of revitalization in 2023

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (m.in.: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (m.in.: przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (m.in.: niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznych (m.in.: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, нефункционирования rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego stanowi pierwszy etap działań prowadzących do wskazania terytorium gminy, na którym będzie prowadzona rewitalizacja. W 2023 r. informację o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego przekazały 32 gminy. Stanowiło to 1/4 gmin w województwie, tj. mniej niż rok wcześniej. Wskazały one na powierzchnię obszaru zdegradowanego wynoszącą łącznie 31,2 tys. ha, która stanowiła 1,3% powierzchni województwa. W porównaniu z 2022 r. było zarówno mniej gmin, jak i mniejsza była powierzchnia obszaru zdegradowanego. Połowa gmin (tj. 16), które wyznaczyły obszar zdegradowany były gminami miejsko-wiejskimi. Na ich terenie znajdowała się ponad połowa powierzchni obszaru zdegradowanego (tj. 58,8%). Największym udziałem powierzchni obszaru zdegradowanego w powierzchni gminy, podobnie jak rok wcześniej, charakteryzowała się gmina miejsko-wiejska Reszel (prawie 3/4 całkowitej powierzchni gminy). Najmniejszy udział, nieprzekraczający 1,0%, wyznaczono w 15 gminach.

Tablica 50. Obszary zdegradowane w gminach
Table 50. Degraded area in gminas

Wyszczególnienie Specification	2022	2023		2022	2023	
	liczba gmin, które wyznaczyły obszar zdegradowany number of gminas which have designated degraded area			powierzchnia obszaru zdegradowanego area of degraded area		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % in %	w ha in ha		w % in %
Ogółem Total	35	32	100,0	31 546	31 228	100,0
Gminy miejskie Urban gminas	12	12	37,4	2 396	2 581	8,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	2	2	6,3	2 676	2 676	8,5
Gminy wiejskie Rural gminas	3	2	6,3	7 843	7 617	24,4
Gminy miejsko-wiejskie Urban-rural gminas	18	16	50,0	18 631	18 354	58,8

Na obszarach zdegradowanych w momencie ich wyznaczenia w 2023 r. mieszkało 245,3 tys. osób, czyli o 5,4% mniej w porównaniu z 2022 r. Stanowiło to blisko 1/5 ludności w województwie (tj. 18,1%). Najwięcej mieszkańców zamieszkiwało obszary zdegradowane w miastach na prawach powiatu i gminach miejskich (łącznie 81,5%).

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz co najmniej jednego o charakterze gospodarczym lub środowiskowym lub technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji powinien być wyznaczony na podstawie zapisów uchwały rady gminy lub przynajmniej wskazany w dokumentach strategicznych uchwalonych przez radę gminy.

Obszar rewitalizacji w województwie obejmował 4,4 tys. ha w 2023 r., co stanowiło 0,2% powierzchni ogółem. Było to o 11,5% mniej niż w 2022 r. Udziałem obszaru rewitalizacji w powierzchni ogółem większym niż 10,0% charakteryzowało się 5 gmin, w tym największym, podobnie jak rok wcześniej, gmina miejska Działdowo. Udziałem nieprzekraczającym 0,5% charakteryzowało się 11 gmin, w tym najmniejszym gminy miejsko-wiejskie: Ruciane-Nida, Olsztynek i Jeziorany.

Obszar rewitalizacji zamieszkiwało 179,0 tys. osób (o 9,8% mniej niż w 2022 r.). Stanowiło to 24,2% ludności gmin prowadzących procesy rewitalizacji. Odsetek mieszkańców zamieszkujących obszary rewitalizacyjne przekraczający 25,0% odnotowano w 14 gminach, w tym najwyższy w gminie miejsko-wiejskiej Bisztynek. Natomiast w 2 gminach miejsko-wiejskich: Ruciane-Nida i Nidzica, podobnie jak rok wcześniej, odnotowano odsetek osób zamieszkujących obszary rewitalizacyjne niższy niż 10%.

Ze względu na typ funkcjonalny terenów, na których ustanowiono obszar rewitalizacji, dominowały tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi. Stanowiły one 85,1% obszarów rewitalizacji. Zdecydowana większość z nich znajdowała się w miastach. Najmniejszy udział w powierzchni obszaru rewitalizacji posiadały tereny niezamieszkane.

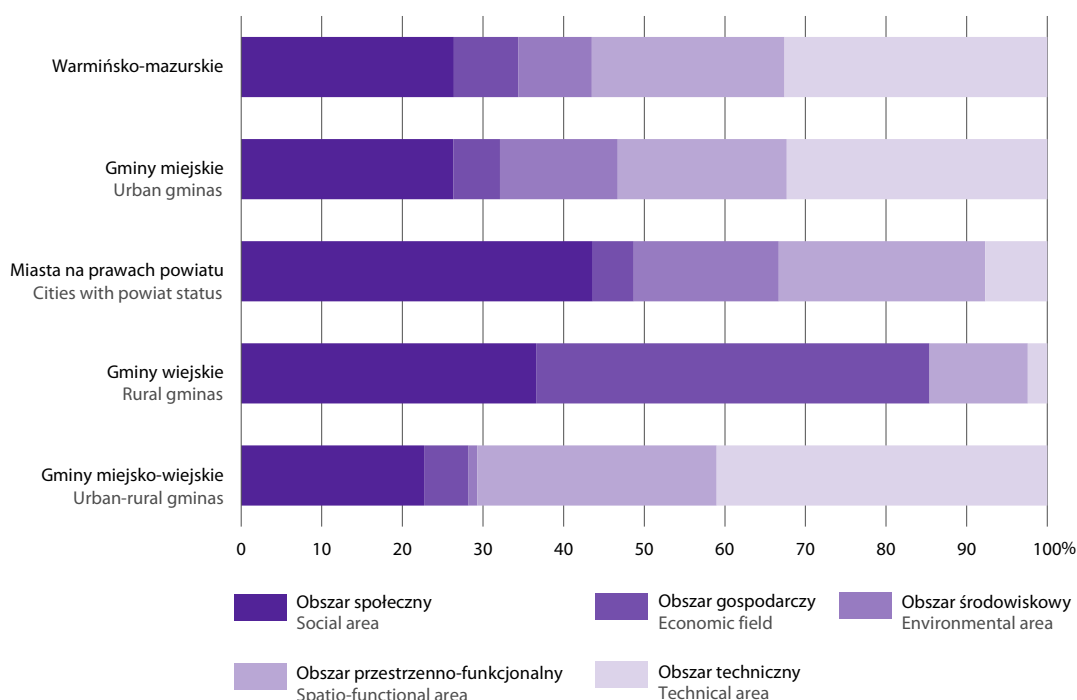
Przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji to sformalizowana i zdefiniowana w programach rewitalizacji forma aktywności podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji służąca realizacji celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia realizowane mogą być przez gminę (jej jednostki organizacyjne) lub inny podmiot publiczny lub prywatny. Przedsięwzięcia podstawowe to takie, dla których zawarto: nazwy przedsięwzięć i podmioty je realizujące, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość środków finansowych, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Przedsięwzięcia, dla których nie ma możliwości wskazania powyższych informacji – zgodnie z ustawą o rewitalizacji – stanowią przedsięwzięcia dopuszczalne.

W programach rewitalizacji w 2023 r. zaplanowanych było 0,7 tys. przedsięwzięć, w tym rozpoczęto, realizowano lub zrealizowano ich 4,9%. W porównaniu z 2022 r. nastąpił spadek o ponad 1/5 (tj. 20,8%), przy czym spadek liczby przedsięwzięć miał miejsce w każdym obszarze działań rewitalizacyjnych. Ponad połowę przedsięwzięć zaplanowano w gminach miejskich, a 1/3 w gminach miejsko-wiejskich, natomiast najmniej w gminach wiejskich.

W warmińsko-mazurskim największy udział zaplanowanych przedsięwzięć dotyczył obszaru technicznego. Kolejnymi były przedsięwzięcia z obszaru społecznego i przestrzenno-funkcjonalnego. Kolejnymi były przedsięwzięcia z obszaru społecznego i przestrzenno-funkcjonalnego. Najmniej było przedsięwzięć zaplanowanych w obszarze środowiskowym i gospodarczym. Podobna struktura charakteryzowała gminy miejskie. W miastach na prawach powiatu najliczniejsze interwencje obejmowały działania w obszarze społecznym. W gminach wiejskich najliczniejsze były przedsięwzięcia z obszaru gospodarczego, a także z obszaru społecznego, natomiast na terenie gmin miejsko-wiejskich dominowały przedsięwzięcia z obszaru technicznego i przestrzenno-funkcjonalnego.

Wykres 77. Struktura przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji zaplanowanych w programach rewitalizacji GPR/PR według obszaru interwencji w 2023 r.

Chart 77. Structure of revitalisation undertakings planned of revitalisation in programme GPR/PR by intervention areas in 2023

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie warmińsko-mazurskim

Selected data on Warmińsko-Mazurskie Voivodship

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	278 817,9	84 115,1	118 164,1	191 187,5	256 490,2
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	71 481,4	25 472,5	30 213,3	53 261,1	77 603,8
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,031	0,033	0,033	0,033	0,033
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	13,9	16,9	18,0	19,5	22,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,51	-0,44	0,08	-0,90	-1,39
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,10	9,35	10,13	9,56	9,05
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-	-2,07	-1,91	-2,45	-2,63
Wskaźnik starości demograficznej w %	14,1	14,7	15,3	15,9	16,6
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^a	589	714	776	817	836.
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w % (przeciętne w roku)	47,0	48,7	50,0	50,0	50,7
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w % (przeciętne w roku)	51,9	53,4	53,9	53,1	52,5
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w % (przeciętne w roku)	9,5	8,8	7,2	5,7	3,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	67	40	33	20	22
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w zł	3 345,93	3 495,50	3 680,49	3 916,71	4 142,65
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	292,6	293,3	303,4	306,3
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1 789,53	1 824,03	1 880,42	1 964,46	2 062,43
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1 280,51	1 371,79	1 496,15	1 554,81	1 597,18
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych w %	.	.	.	.	19,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	11,9	10,9	9,6	8,7	8,0
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	42	53	57	69	86
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	350,9	354,8	358,6	363,4	369,0
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³	31,5	31,4	31,0	32,1	32,1
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,6	6,9	6,8 ^d	7,0 ^d	7,1 ^d
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (stan w dniu 31 grudnia)	1 214	1 191	1 212	1 236	1 244

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b Wyniki badania od 2019 r. zostały uogólnione przy wykorzystaniu danych o ludności rezydującej w mieszkaniach, pochodzących z bilansów opracowanych na podstawie NSP 2021. W związku z tym nie są w pełni porównywalne z danymi prezentowanymi za wcześniejsze lata. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Łącznie z poradami nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

2020	2021	2022	2023	2024	Specification
256 546,6	418 957,1	357 717,0	509 960,1	.	Outlays on fixed assets in environmental protection in thousand PLN (current prices)
36 739,8	63 105,6	79 087,2	138 675,8	.	Outlays on fixed assets in water management in thousand PLN (current prices)
0,034	0,034	0,035	0,035	.	Municipal wastewater discharged per capita in dam ³
30,6	37,1	38,0	39,2	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste collected in %
-3,34	-6,01	-4,54	-4,48	-4,71	Natural increase per 1000 population
8,71	7,64	7,24	6,23	5,97	Live births per 1000 population
-1,50	-1,86	-1,65	-1,66	-1,79	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
17,5	18,1	18,8	19,6	20,3	Old age ratio in %
822	850	888	905	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 ^a
51,3	53,5	53,7	53,8	53,6	Employment rate by LFS ^b in % (annual averages)
53,0	55,4	55,5	55,2	55,7	Activity rate by LFS ^b in % (annual averages)
3,1	3,5	3,3	2,5	3,8	Unemployment rate by LFS ^b in % (annual averages)
23	22	22	24	28	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
4 400,23	4 863,90	5 331,98	6 089,46	6 863,45	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^c in PLN
309,1	308,8	309,0	312,4	315,4	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
2 182,02	2 337,06	2 564,91	3 015,93	3 452,14	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1 884,05	2 069,47	2 102,25	2 428,06	.	Average monthly available income per capita in households in PLN
20,1	19,4	20,6	22,4	.	At-risk-of-poverty rate after social transfers in %
7,4	6,5	6,0	5,8	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
91	106	127	140	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
382,8	388,9	396,5	403,1	.	Dwelling stocks per 1000 population (as of 31 December)
33,2	33,2	33,0	33,7	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³
6,2 ^d	7,1	7,4	8,3	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1 247	1 241	1 247	1 227	.	Population per out-patient health care unit (as of 31 December)

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education units and pre-primary centres; including children in units performing health care activities throughout the school year. b Since 2019 the survey results have been generalized using data on resident population of Poland living in households, coming from the balances compiled on the basis of the National Census 2021. As a result, they are not fully comparable to the data presented for previous years. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d Including doctor's consultation for night and holiday health care.

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	96,1	95,8	95,4	96,2	96,5
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^a w %	3,3	3,6	3,9	3,2	3,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a w mln zł (ceny bieżące)	1 427,4	1 495,5	1 438,6	1 793,5	2 418,9
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	101,1	104,8	96,2	124,7	134,9
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^b na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	107,0	115,0	184,5	211,8	327,9
Sprzedaż detaliczna towarów ^c (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	90,8	95,5	105,8	101,5	101,0
Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	41,7	42,0	42,9	43,8	44,5
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	83,4	83,7	87,2	82,8	85,7
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
ogółem	40,1	39,4	38,1	38,9	39,4
gminy ^d	44,5	39,0	37,8	38,3	39,2
miasta na prawach powiatu	50,8	51,9	49,9	51,4	49,3
powiaty	26,8	28,5	28,9	29,5	33,7
województwo	18,8	29,2	25,2	27,9	24,9
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
ogółem	22,5	8,8	13,4	19,1	16,0
gminy ^d	13,3	8,9	13,4	19,4	15,2
miasta na prawach powiatu	30,4	6,0	11,6	17,1	11,6
powiaty	14,1	10,7	14,5	17,9	18,9
województwo	54,8	12,1	16,0	25,5	28,9
Dotacje inwestycyjne ogółem ^e dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
ogółem	994,7	276,5	397,9*	629,9	569,2
gminy ^d	150,6	70,8	133,1	297,4	249,0
miasta na prawach powiatu	301,2	86,8	128,9	139,7	123,7
powiaty	105,9	54,8	76,2	104,4	73,1
województwo	436,9	64,0	59,8*	88,4	123,3
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
ogółem	-25,3	416,4	-26,4	-395,1	-12,8
gminy ^d	111,9	170,8	-71,7	-280,6	-21,2
miasta na prawach powiatu	-143,8	157,9	57,8	-58,3	4,2
powiaty	29,7	35,2	-1,8	-13,7	3,6
województwo	-23,1	52,6	-10,7	-42,4	0,7

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Bez amortyzacji środków trwałych. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2020	2021	2022	2023	2024	Specification
95,8	93,9	95,1	95,6	97,1	Cost level indicator in non-financial enterprises ^a in %
3,5	5,4	4,3	3,9	2,4	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^a in %
1 388,8	1 811,1	2 404,4	2 317,6	1 957,8	Investment outlays of non-financial enterprises ^a in million PLN (current prices)
57,4	130,4	132,8	96,4	84,5	Investment outlays of non-financial enterprises ^a (previous year=100; current prices)
331,2	590,4	577,6	593,7	.	Intramural expenditure on research and development ^b per capita in PLN (current prices)
99,3	109,0	108,7	102,1	96,6	Retail sale of goods ^c (previous year=100; current prices)
45,8	45,9	46,8	47,2	.	Hard surface district and communal roads per 100 km ² of total area
87,1	90,7	95,6	97,6	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %
39,7	39,6	42,6	39,9	.	total
40,0	39,4	42,7	41,6	.	gminas ^d
47,8	48,8	51,4	48,3	.	cities with powiat status
35,1	31,6	34,7	29,8	.	powiats
27,6	33,2	36,4	30,5	.	Voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
15,7	15,2	15,9	24,4	.	total
14,3	13,8	15,2	24,0	.	gminas ^d
6,1	10,2	12,5	26,3	.	cities with powiat status
17,7	13,0	16,1	19,3	.	powiats
45,1	42,8	30,2	33,8	.	Voivodship
					Total investment grants ^e for local government units in million PLN
653,2	660,6	701,3	1 695,4	.	total
252,5	315,9	325,4	929,1	.	gminas ^d
90,9	114,1	172,0	370,1	.	cities with powiat status
81,3	59,7	99,9	246,2	.	powiats
228,5	170,8	103,9	150,0	.	Voivodship
					Result of budgets of local government units in million PLN
438,4	747,5	-96,5	-535,8	.	total
241,2	416,2	-77,2	-390,5	.	gminas ^d
69,5	181,8	8,3	-245,4	.	cities with powiat status
94,3	103,8	-7,1	-34,6	.	powiats
33,4	45,7	-20,5	134,7	.	Voivodship

a Data concern economic entities employing more than 49 persons. b Excluding depreciation of fixed assets. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o Olsztynie

Selected data on Olsztyn

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:					
gazowych	385 283	408 019	393 028	417 268	401 671
pyłowych	98	78	102	93	90
Odpady wytworzone ^a w tys. t	68,8	77,0	74,5	145,5	94,6
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	315	372	315	336	299
Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	173,4	173,0	173,1	172,4	172,0
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,70	0,82	2,20	2,27	0,28
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-0,30 ^b	0,20	-0,78	-2,40	-2,30
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	58,9	61,7	64,3	67,3	69,7
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	778	952	1 030	1 063	1 078
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^d (stan w dniu 31 grudnia) w %	5,8	5,1	4,5	3,5	2,7
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	50,2	50,0	50,7	44,2	40,9
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	53	26	26	9	7
Liczba osób na 1 przychodnię ^e (stan w dniu 31 grudnia)	1 105	1 018	1 030	1 014	988
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^e na 1 mieszkańca	11,0	11,4	11,7	11,7	11,8
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	5,0	4,6	4,1	4,0	3,6
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^f i klubach dziecięcych w %	12,2	14,4	13,2	15,3	19,7
Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	127	146	131	175	218
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,28	2,26	2,23	2,20	2,16
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	133	134	135	134	138
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	88	87	86	88	91
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	16	18	18	16	17
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^g w przedsiębiorstwach niefinansowych w %	2,7	3,1	3,9	3,4	3,2
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^h na 1 mieszkańca w zł	4 408	3 771	4 172	5 471	5 924
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,0	3,2	4,9	3,8	7,4
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 449	3 328	3 327	3 606	3 844
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	3 056	298	803	1 612	1 002

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. c Łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych dla lat 2015–2020 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010, dla lat 2020–2021 – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020. e Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. f Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2021 żłobkami przyzakładowymi. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; zgodnie z lokalizacją inwestycji.

2020	2021	2022	2023	2024	Specification
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:
372 629	426 202	360 803	270 164	.	gases
83	96	70	36	.	particulates
70,0	68,8	503,9	407,1	.	Waste generated ^a in thousand tonnes
266*	250	251	244	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg
170,7	169,3	168,2	167,3	166,4	Population (as of 31 December)
-1,34	-4,03	2,79	-2,60	-3,64	Natural increase per 1000 population
-2,01	-1,61	-2,51	-2,48	-2,81	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
67,8	69,4	70,9	72,3	73,1	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 December)
1 057	1 100	1 153	1 161	.	Children attending pre-primary education establishments ^c per 1000 children aged 3–6
3,5	2,2	2,0	2,1	2,0	Registered unemployment rate ^d (as of 31 December) in %
37,3	41,3	31,8	28,4	28,9	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) %
35	14	7	13	24	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)
964	905	867	820	.	Population per out-patient department ^e (as of 31 December)
10,4	11,8	12,5	13	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^e per capita
3,3	3,0	2,1	2,1	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %
22,4	20,0	25,8	24,0	.	Percent of children up to the age of 3 in care nurseries ^f and children's club in %
248	275	313	314	.	Places in nurseries ^f and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 (as of 31 December)
2,10	2,07	2,02	1,99	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)
142	147	150	153	156	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31 December)
93	96	98	100	101	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31 December)
19	21	22	23	24	Commercial companies per 1000 population (as of 31 December)
4,5	5,2	3,4	4,7	1,2	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^g in %
6 023	8 877	11 091	13 009	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^h per capita in PLN
8,8	4,7	8,2	5,7	5,5	Dwellings completed per 1000 population
3 887	4 484	4 488	5 068	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN
569	922	1 394	4 285	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN

a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. c Including children in units performing health care activities throughout the school year. d The unemployment rate are compiled considering employed persons on private farms in agriculture (comprising a part of the economically active civilian population) estimated: for 2015–2020 – based on the results of the 2010 Agricultural Census; for 2020–2021 – based on the results of the 2020 Agricultural Census. e Data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. f Including nursery wards as well as in 2017–2021 workplace nurseries. g Data concern economic entities employing more than 49 persons. h Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2023 r. w tonach/rok:			Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2023 in tonnes/year:
gazowych	230 089	270 164	gases
pyłowych	25	36	particulates
Odpady wytworzone ^a w 2023 r. w tys. t	103,3	407,1	Waste generated ^a in 2023 in thousand tonnes
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2023 r. w kg	253	244	Mixed municipal waste collected per capita in 2023 in kg
Ludność w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	112 052	166 392	Population in 2024 (as of 31 December)
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2024 r.	-6,18	-3,64	Natural increase per 1000 population in 2023
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2024 r.	-1,73	-2,81	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2024
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	75,4	73,1	Non-working age population per 100 persons of working age in 2024 (as of 31 December)
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2023/24	1 078	1 161	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2023/24 school year
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	6,4	2,0	Registered unemployment rate in 2023 (as of 31 December) in %
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia) w %	46,2	28,9	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2023 (as of 31 December) in %
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	47	24	Registered unemployed persons per job offer in 2023 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 przychodnię w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	1 255	820	Population per out-patient department in 2023 (as of 31 December)
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2023 r.	11,0	13,0	Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2023
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. w %	3,9	2,1	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in 2023 in %
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2023 r. w %	33,9	24,0	Percent of children up to the age of 3 attending nurseries ^b and children's club in 2023 in %
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	406	314	Places in nurseries ^b and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2023 (as of 31 December)
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2023 r. (stan w dniu 31 grudnia)	2,28	1,99	Population per dwelling in dwelling stocks in 2023 (as of 31 December)
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	128	156	Entities of the national economy per 1000 population in 2024 (as of 31 December)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	90	101	Natural persons conducting economic activity per 1000 population in 2024 (as of 31 December)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz żłobkami przyzakładowymi.

a Excluding municipal waste. b Including nursery wards and workplace nurseries.

Wyszczególnienie	Elbląg	Olsztyn	Specification
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2024 r. (stan w dniu 31 grudnia)	11	24	Commercial companies per 1000 population in 2024 (as of 31 December)
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^a na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł	3 097	13 009	Investment outlays in enterprises (current prices) ^a per capita in 2023 in PLN
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2024 r.	4,1	5,5	Dwellings completed per 1000 population in 2024
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł	3 840	5 068	Own revenue of the city budget per capita in 2023 in PLN
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2023 r. w zł	689	4 285	Property expenditure of the city budget per capita in 2023 in PLN

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Wybrane dane dla Obszarów Strategicznej Interwencji na tle miast i obszarów wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim

Selected data for Areas of Strategic Intervention against the background of urban and rural areas in Warmińsko-Mazurskie Voivodship

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) – obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązywania regulacyjne.

Do OSI zalicza się m.in.:

- **miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** – miasta powyżej 20 tys. mieszkańców z wyłączeniem miast wojewódzkich oraz mniejsze, z liczbą ludności pomiędzy 15–20 tys. mieszkańców będące stolicami powiatów, w których występuje tracenie funkcji w następujących obszarach: gospodarczych funkcji kontrolnych, przemysłowych, turystycznych, handlowych, kultury, dostępności do szkolnictwa wyższego oraz zagrożenia depopulacją;
- **obszary zagrożone trwałą marginalizacją** – zróżnicowane przestrzenne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych.

W 2023 r. w warmińsko-mazurskim do miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze zostało zakwalifikowanych 12 gmin miejskich oraz 2 obszary miejskie w gminach miejsko-wiejskich. Status obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją posiadało 66 gmin w województwie.

Area of Strategic Intervention (ASI) – an area with identified or potential functional connections or with specific social, economic or spatial conditions, determining the occurrence of development barriers or permanent activatable development potentials to which public intervention is directed, combining investments, in particular economic, infrastructural and in human resources, financed from various sources, or regulatory solutions.

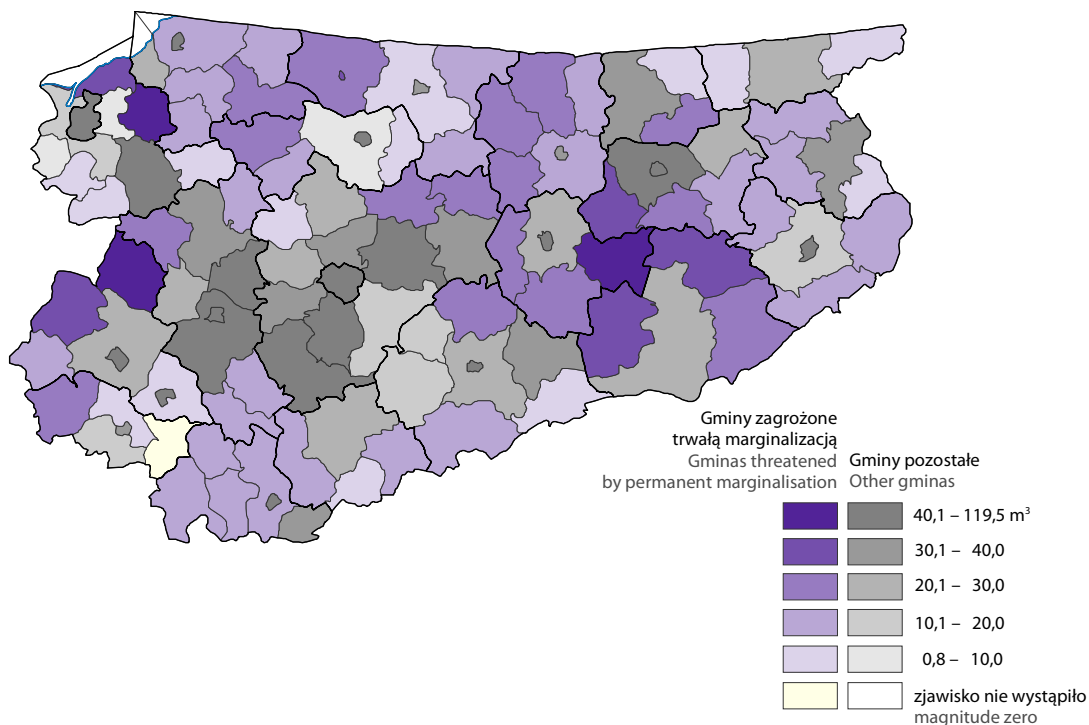
ASI include among others:

- **medium-sized cities losing their socio-economic functions** – cities with more than 20 thousand inhabitants, excluding voivodship cities, and smaller cities with a population of between 15–20 thousand inhabitants that are capitals of powiats, which are losing their functions in the following areas: economic control functions, industrial, tourist, trading, culture, access to higher education and the risk of depopulation;
- **areas at risk of permanent marginalisation** – diverse spatial, in terms of the level of socio-economic development as well as economic functions, clusters of rural gminas and small towns functionally related to them where negative social and economic phenomena have accumulated.

In 2023 in Warmińsko-Mazurskie Voivodship 12 urban gminas and 2 urban areas in urban-rural gminas were classified as medium-sized cities losing their socio-economic functions. The status of areas at risk of permanent marginalisation was assigned to 66 gminas in the Voivodship.

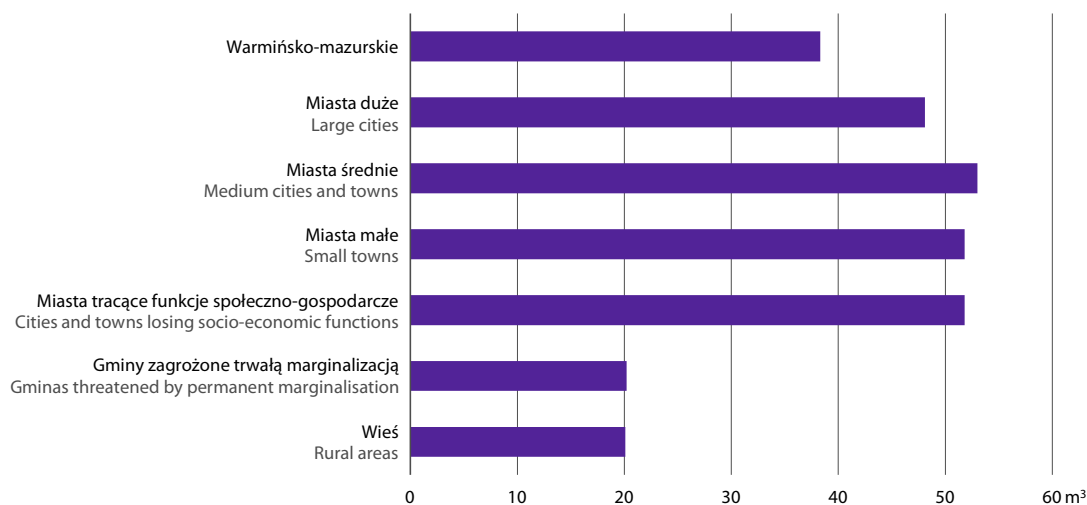
Mapa 56. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca w 2023 r.

Map 56. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground during the year per capita in 2023

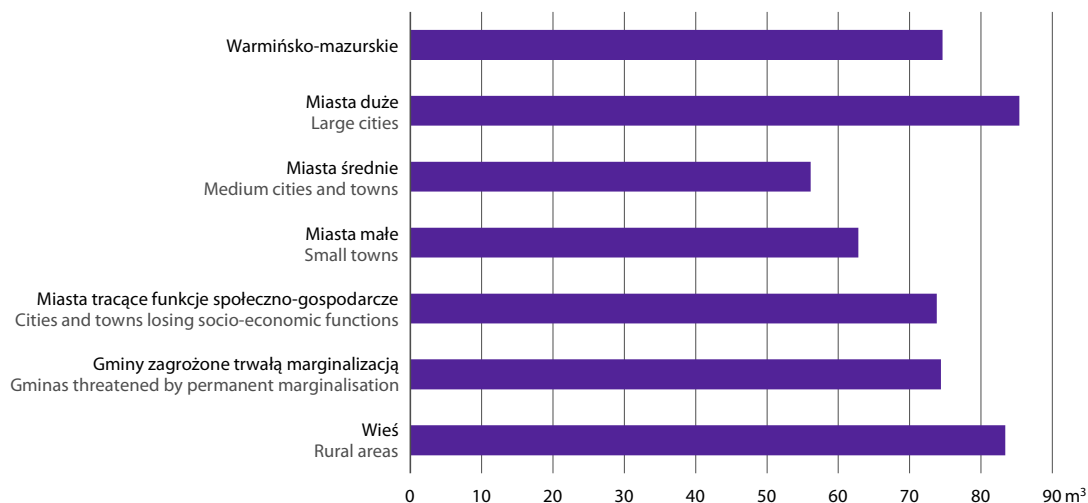

Wykres 78. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi w ciągu roku na 1 mieszkańca w 2023 r.

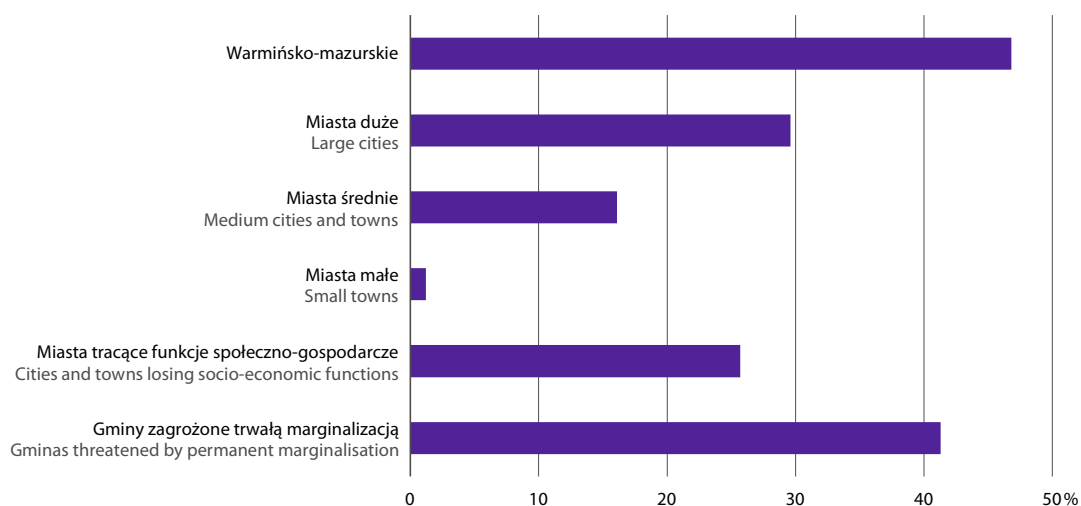
Chart 78. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground during the year per capita in 2023

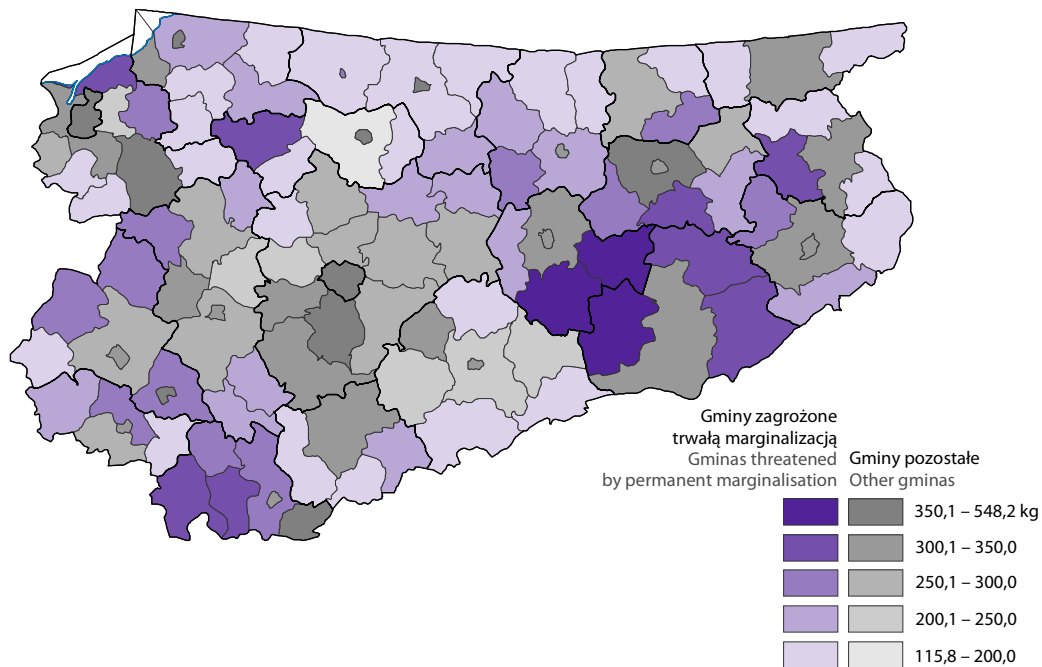
Wykres 79. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Chart 79. Water consumption for the needs of the national economy and population per capita in 2023

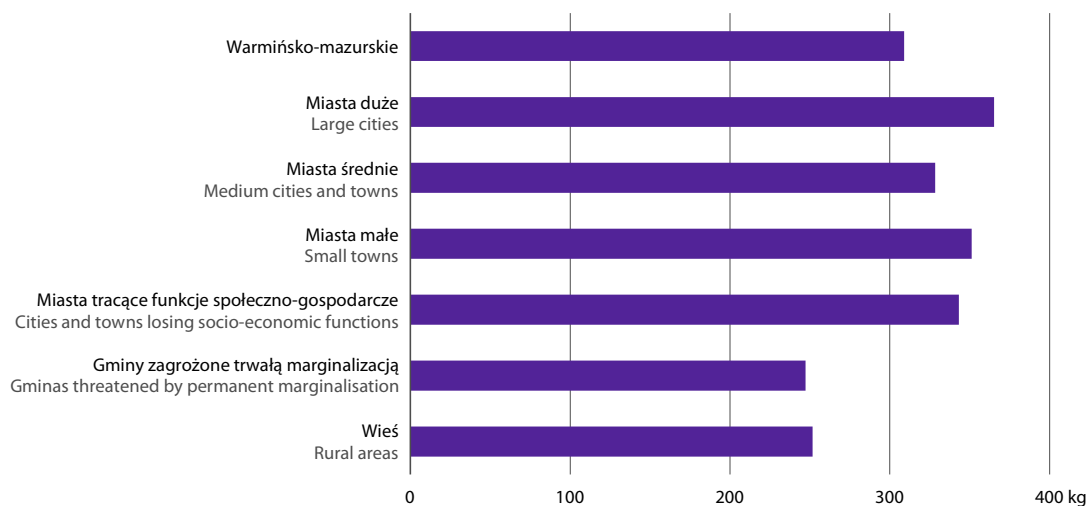
Wykres 80. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2023 r.
 Chart 80. Share of areas under legal protection in total area in 2023

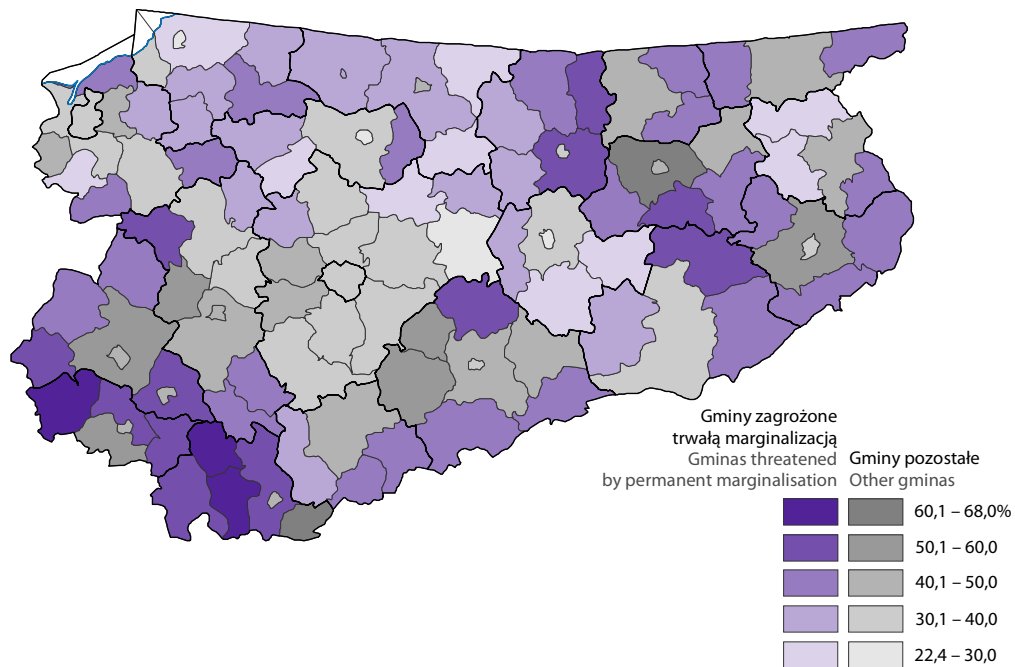
Mapa 57. Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Map 57. Municipal waste generated during the year per capita in 2023

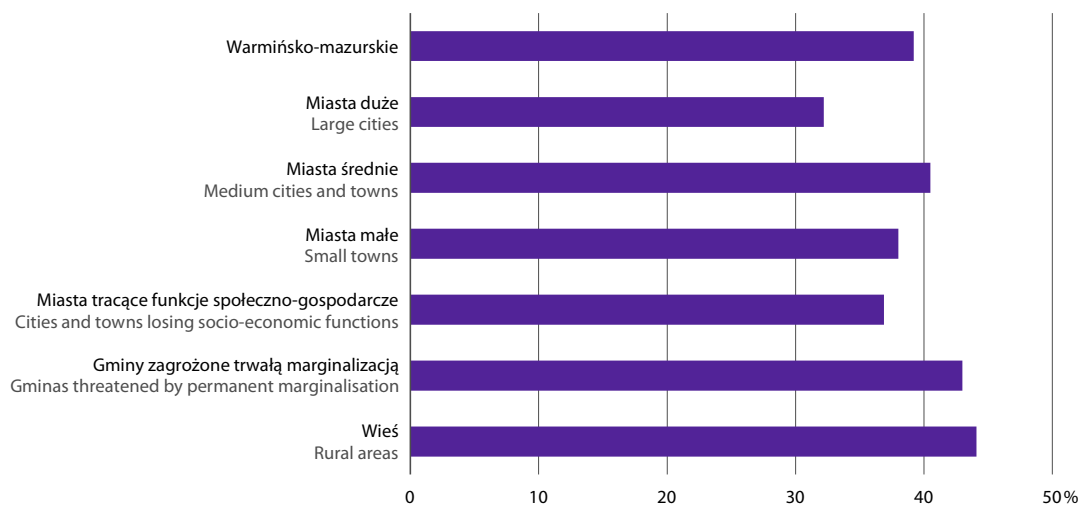
Wykres 81. Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca w 2023 r.
 Chart 81. Municipal waste generated during the year per capita in 2023

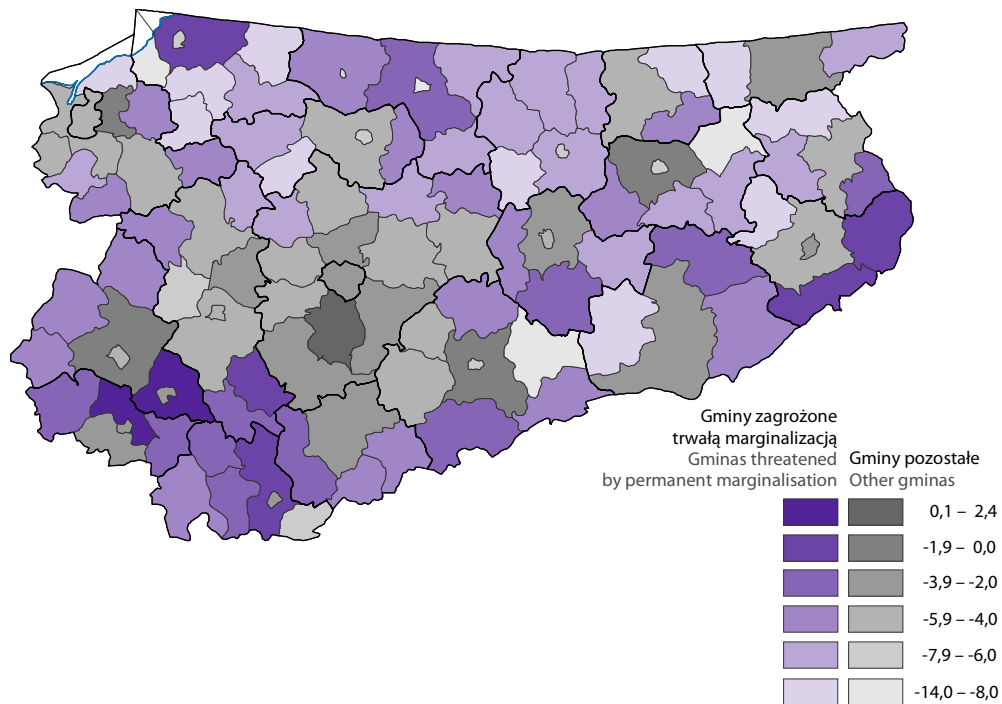
Mapa 58. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów wytworzonych w 2023 r.
 Map 58. Municipal waste collected separately in relation to the total waste generated in 2023

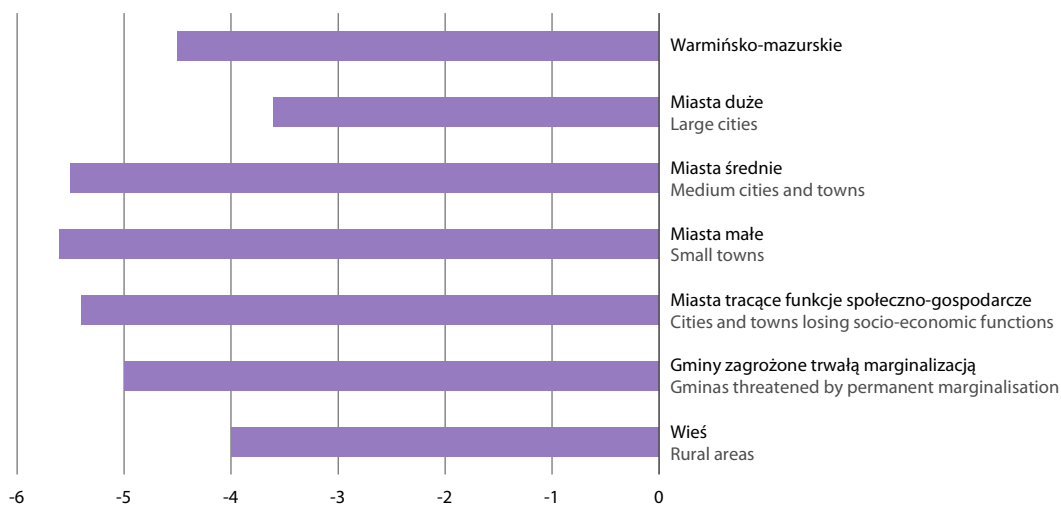
Wykres 82. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów wytworzonych w 2023 r.
 Chart 82. Municipal waste collected separately in relation to the total waste generated in 2023

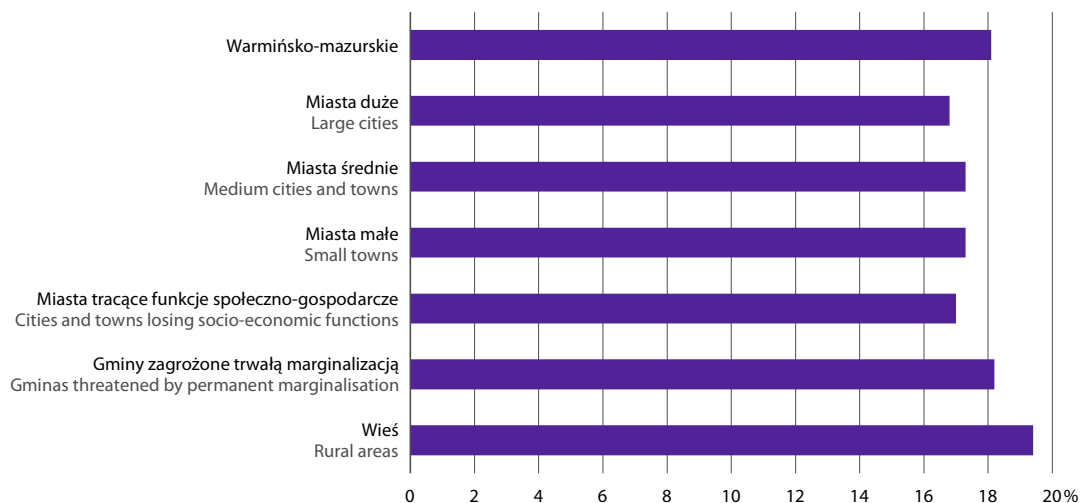
Mapa 59. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
Map 59. Natural increase per 1000 population in 2023

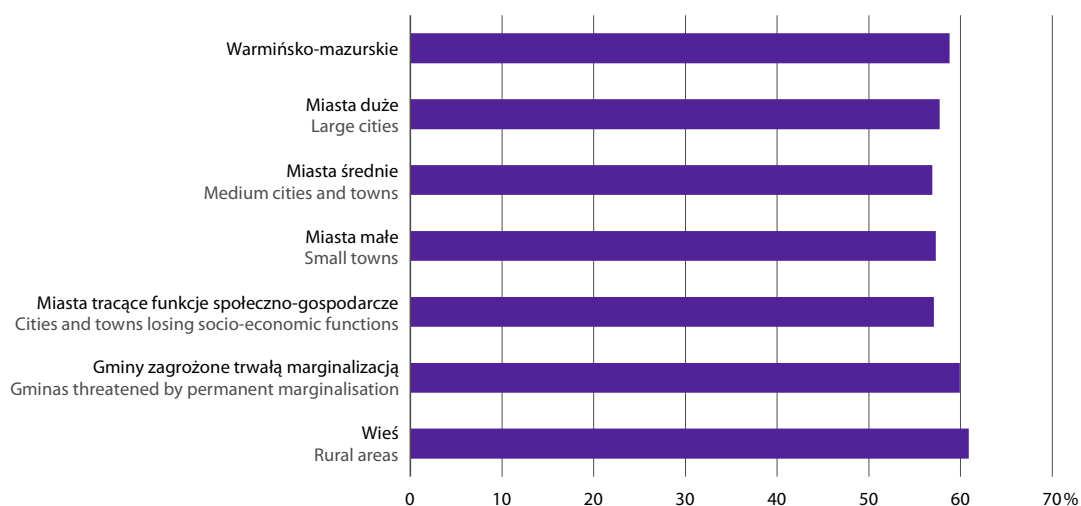
Wykres 83. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2023 r.
Chart 83. Natural increase per 1000 population in 2023

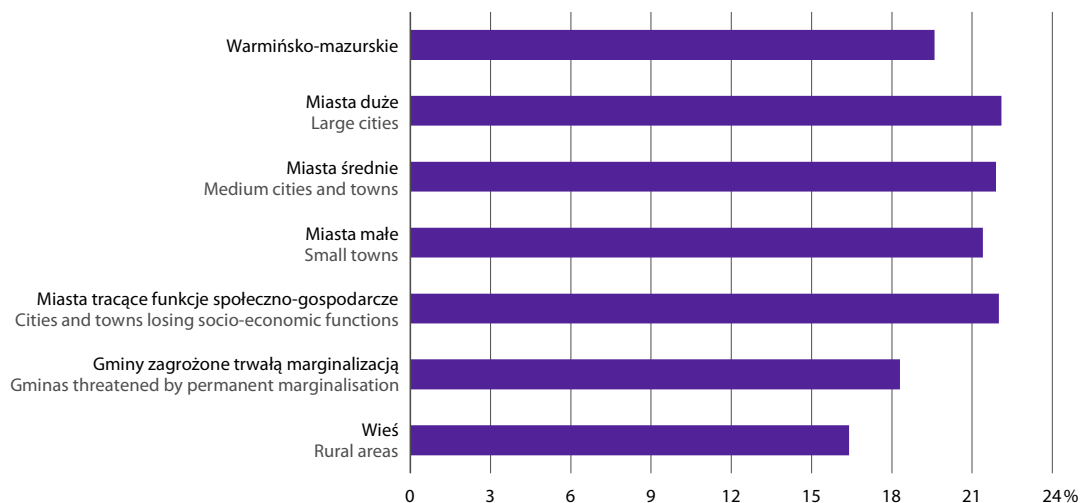
Wykres 84. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem w 2023 r.
Chart 84. Share of population of pre-working age in the total population in 2023

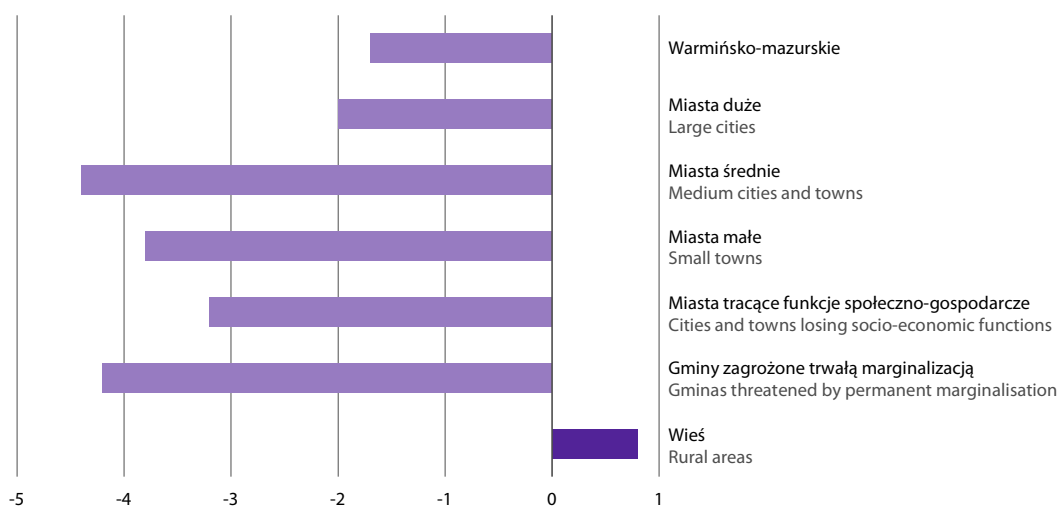
Wykres 85. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem w 2023 r.
Chart 85. Share of population of working age in the total population in 2023

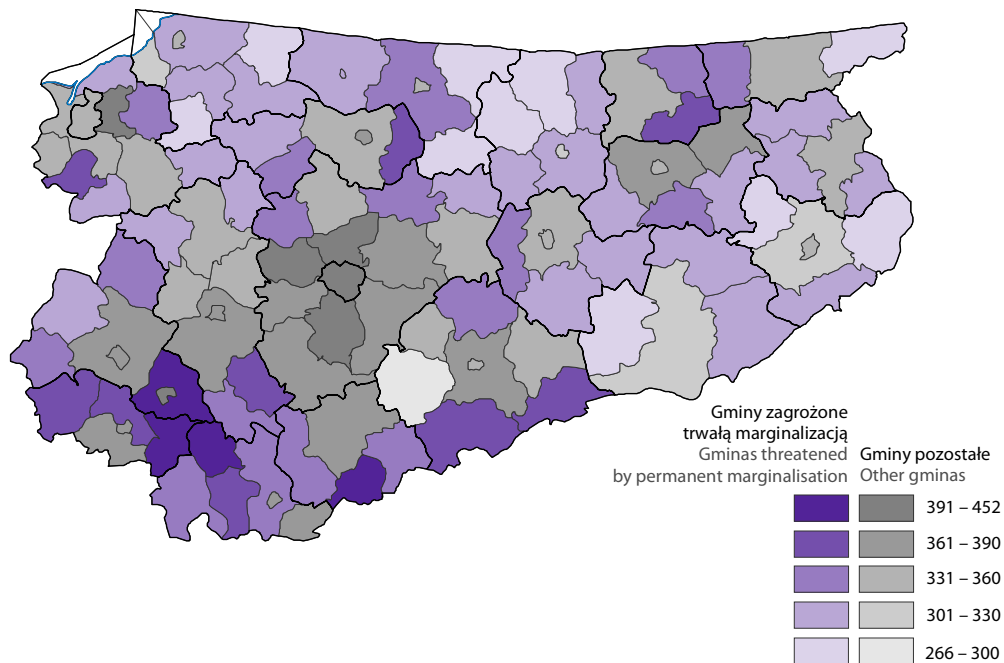
Wykres 86. Udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem w 2023 r.
 Chart 86. Share of population aged 65 and more in the total population in 2023

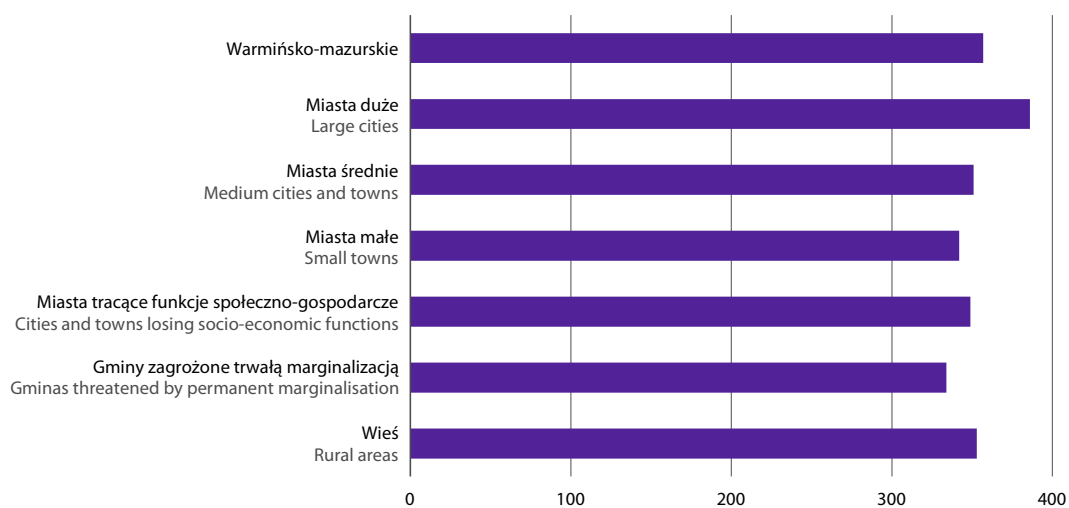
Wykres 87. Saldo migracji na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 87. Net migration per 1000 population in 2023

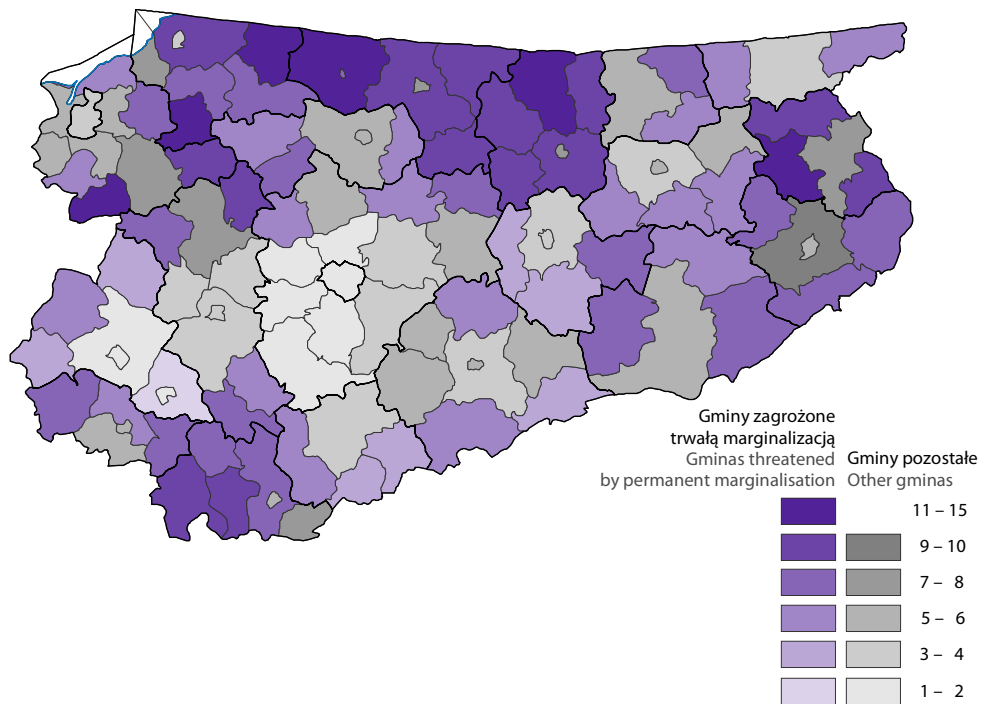
Mapa 60. Pracujący na 1000 ludności w 2023 r.
Map 60. Employed persons per 1000 population in 2023

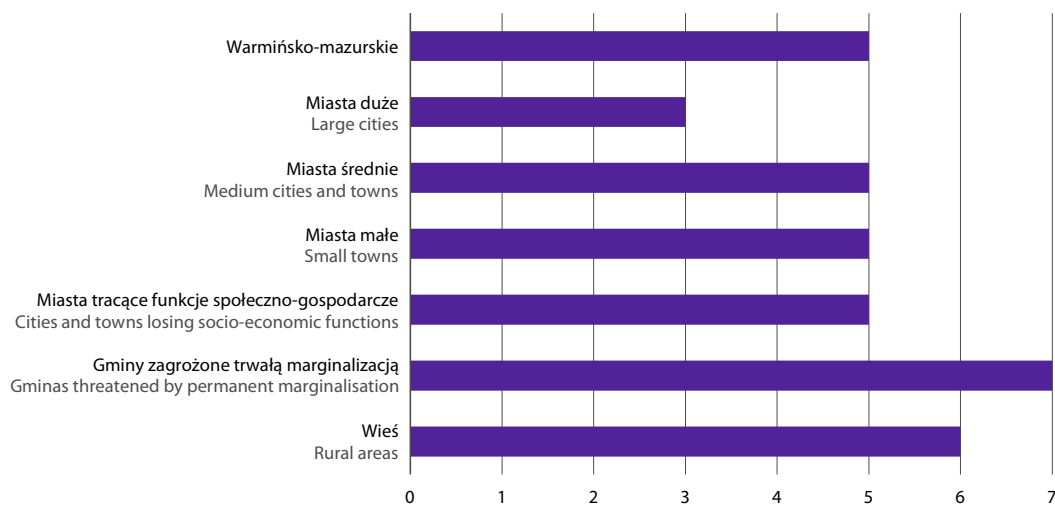
Wykres 88. Pracujący na 1000 ludności w 2023 r.
Chart 88. Employed persons per 1000 population in 2023

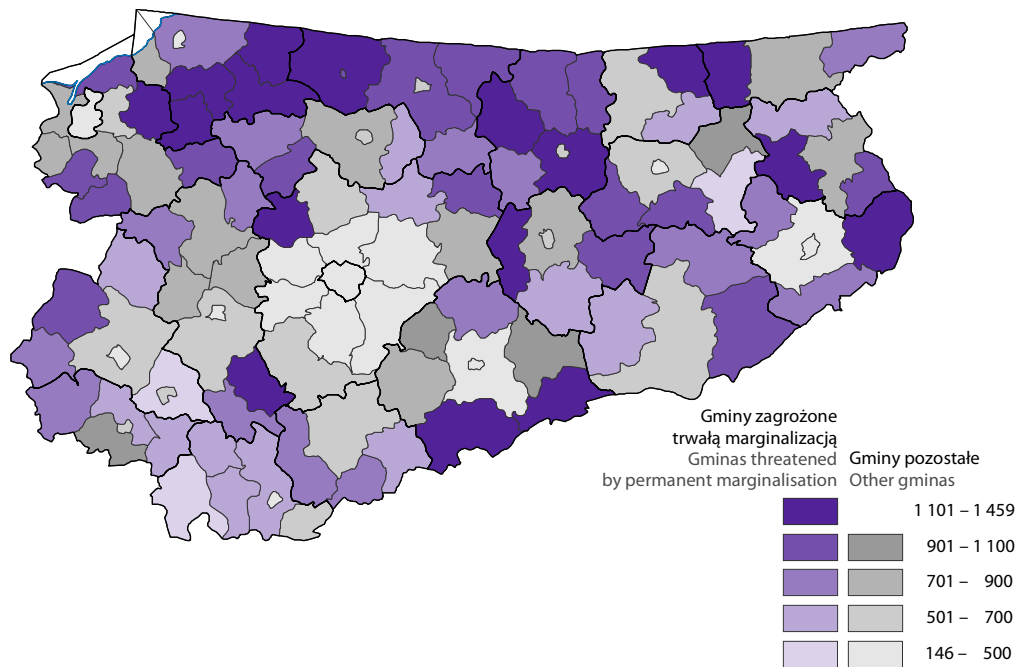
Mapa 61. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.
 Map 61. Number of registered unemployed persons per 100 population of working age in 2023

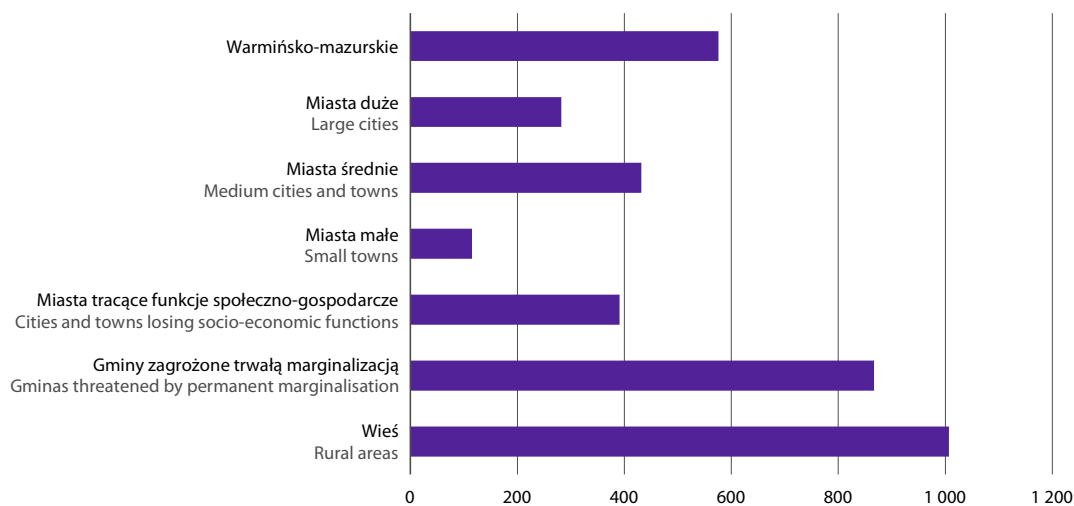
Wykres 89. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2023 r.
 Chart 89. Number of registered unemployed persons per 100 population of working age in 2023

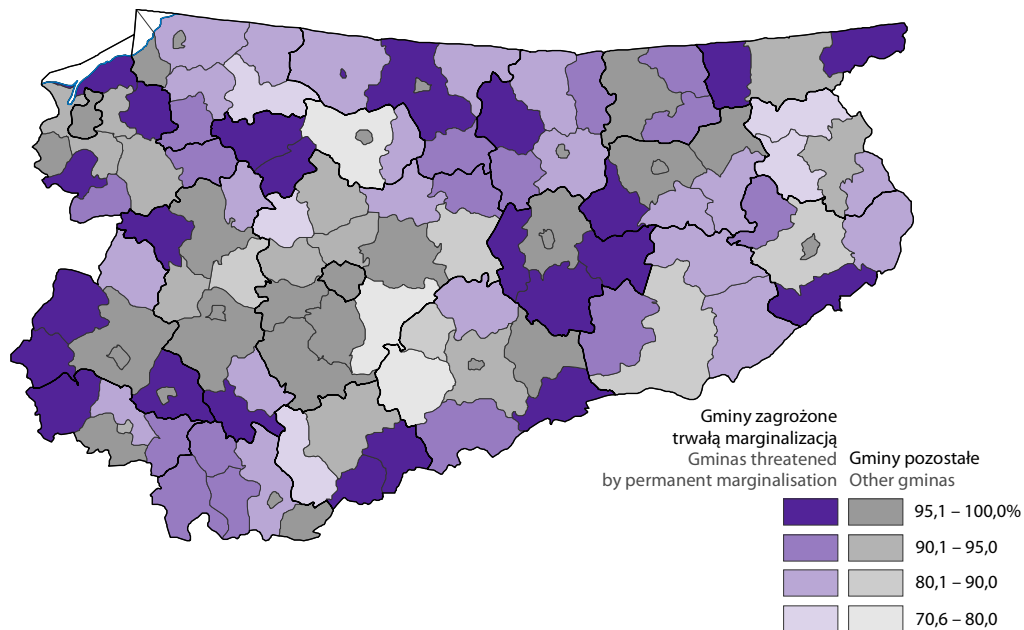
Mapa 62. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2023 r.
 Map 62. Social assistance beneficiaries per 10 thousand population in 2023

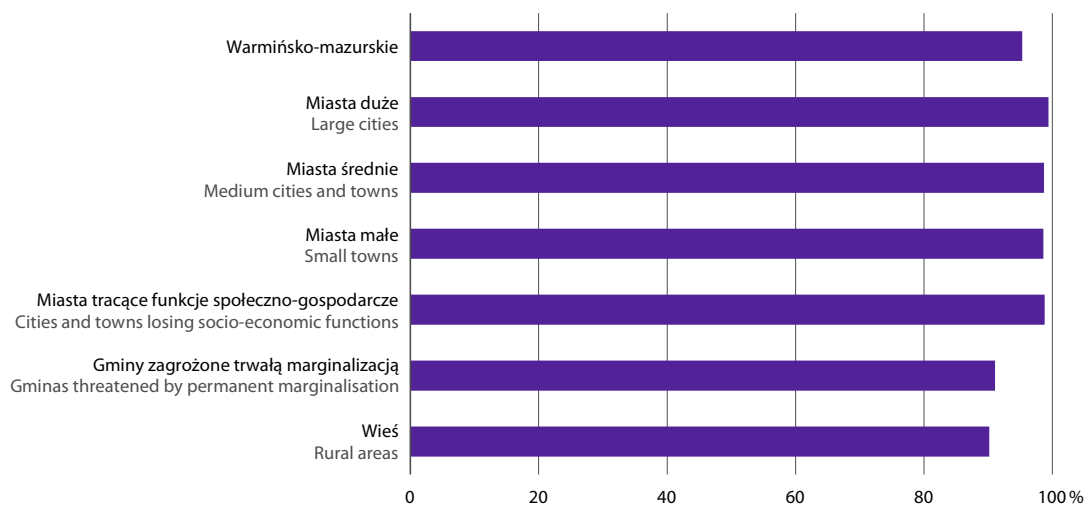
Wykres 90. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w 2023 r.
 Chart 90. Social assistance beneficiaries per 10 thousand population in 2023

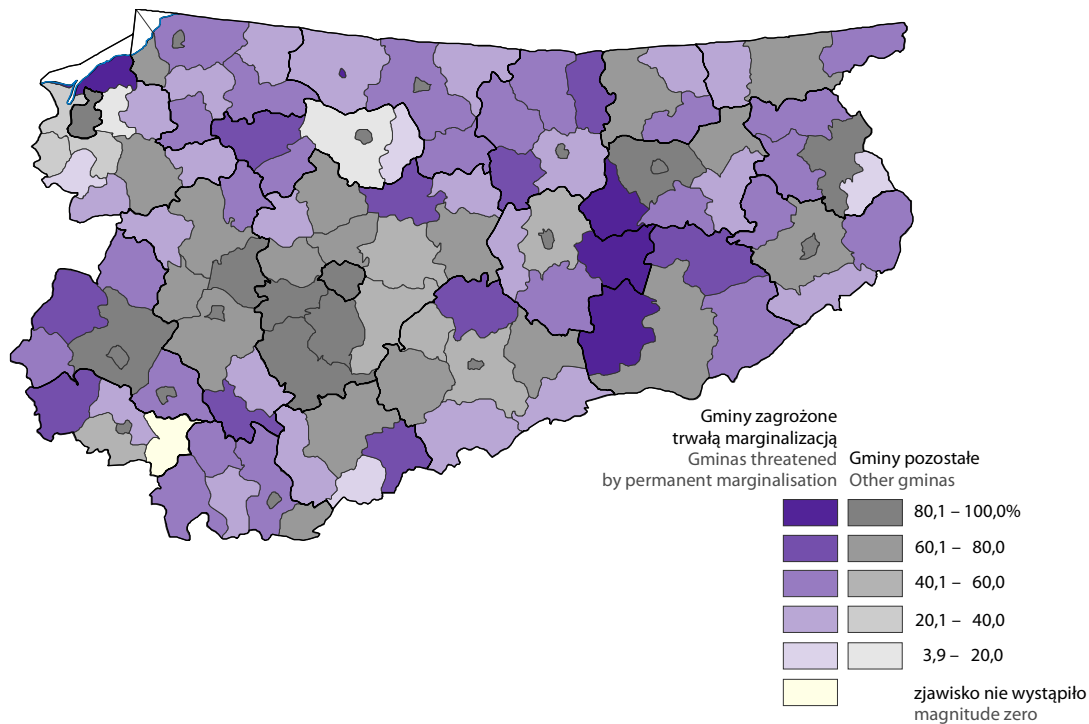
Mapa 63. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2023 r.
 Map 63. Share of population using water supply network in 2023

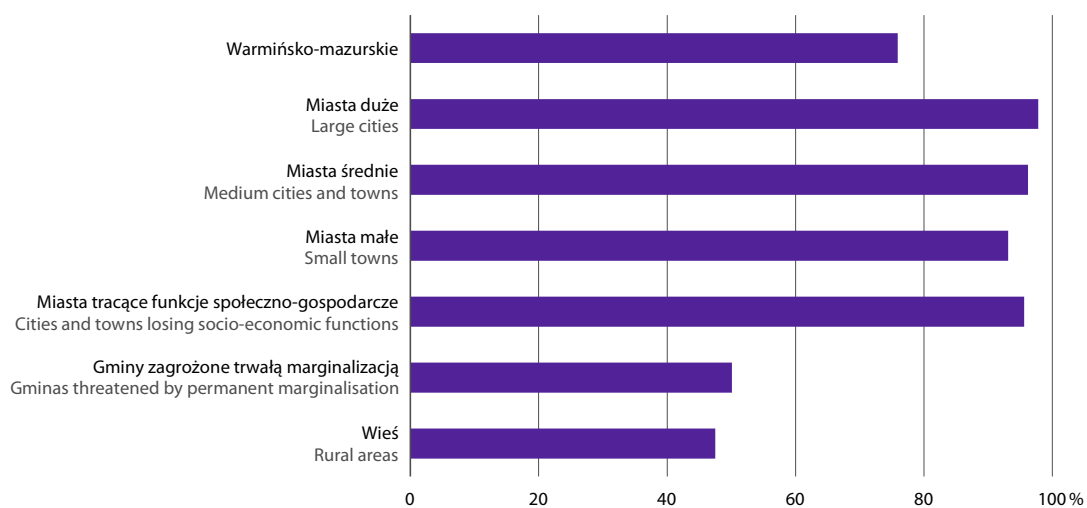
Wykres 91. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2023 r.
 Chart 91. Share of population using water supply network in 2023

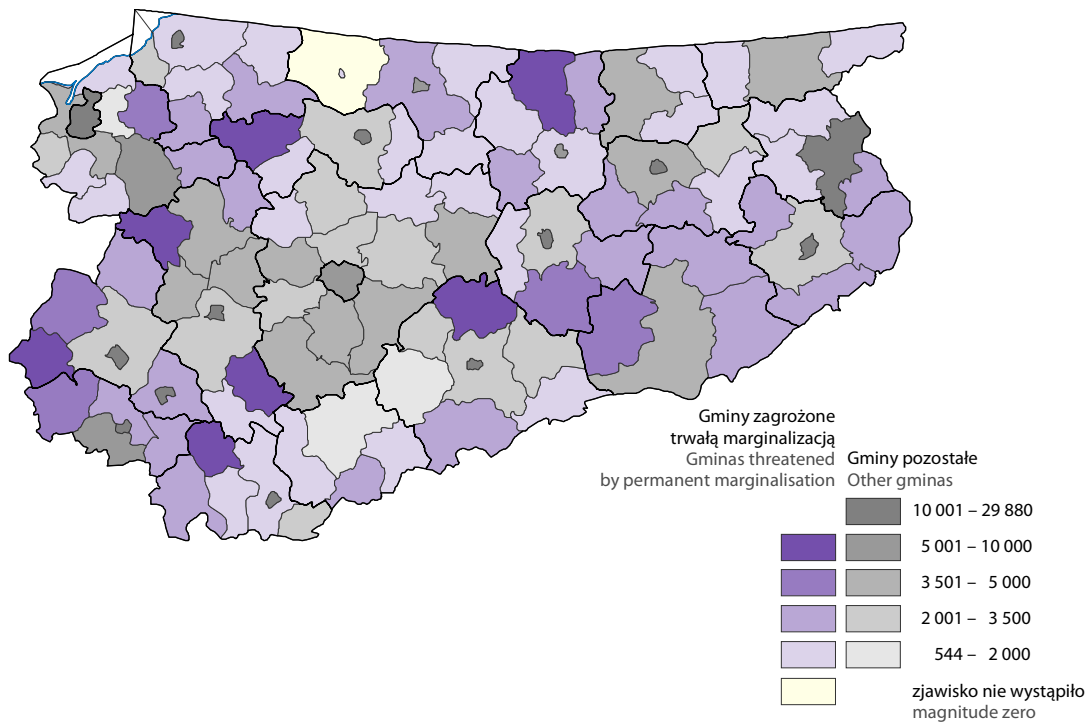
Mapa 64. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2023 r.
Map 64. Share of population using sewage system in 2023

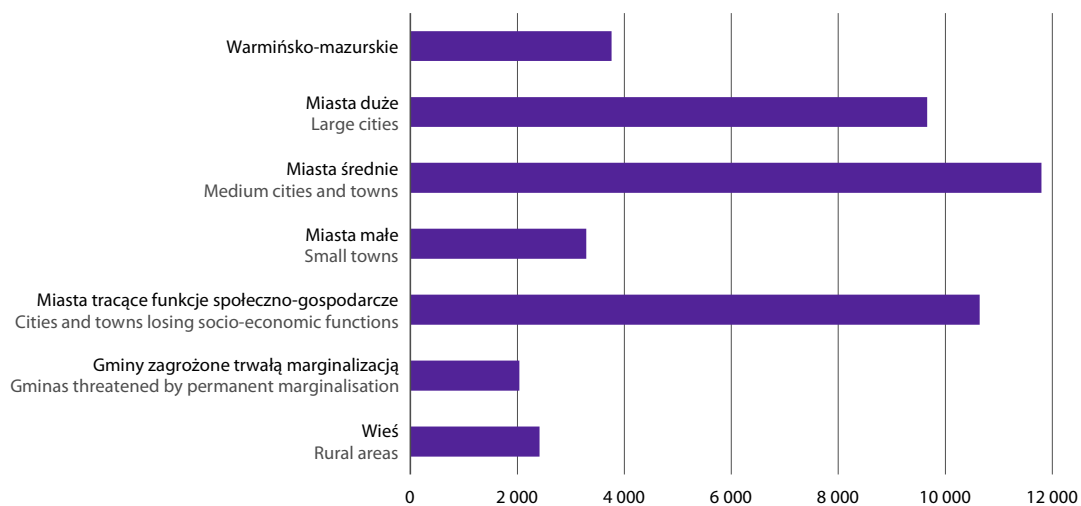
Wykres 92. Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2023 r.
Chart 92. Share of population using sewage system in 2023

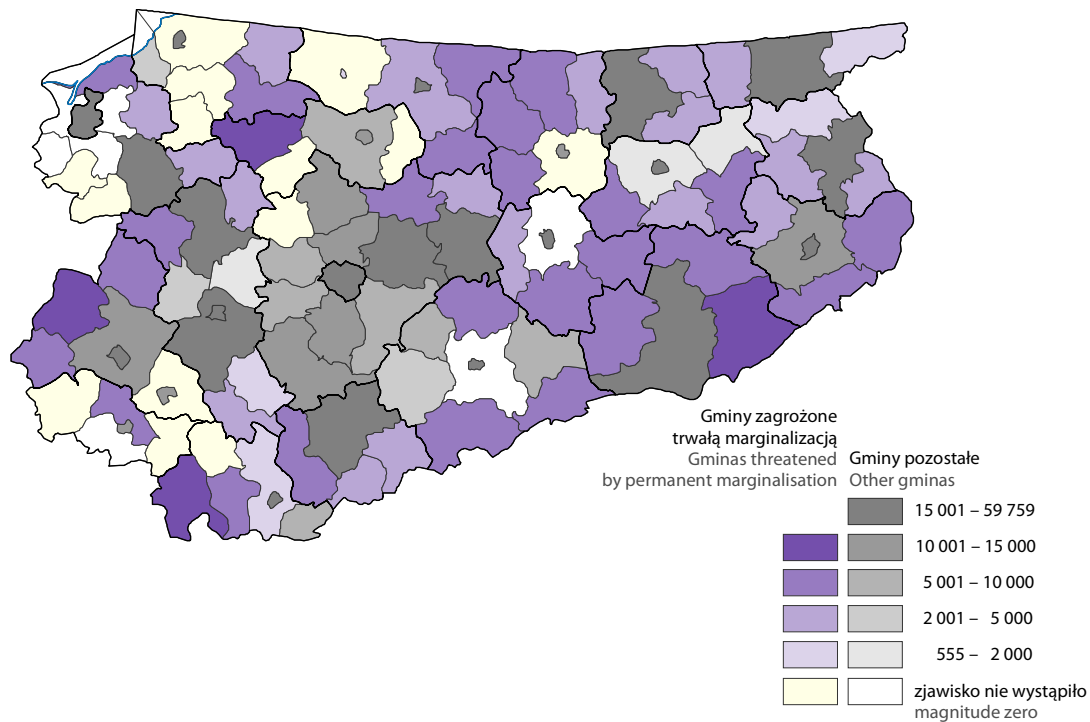
Mapa 65. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w 2023 r.
 Map 65. Number of population per library establishment in 2023

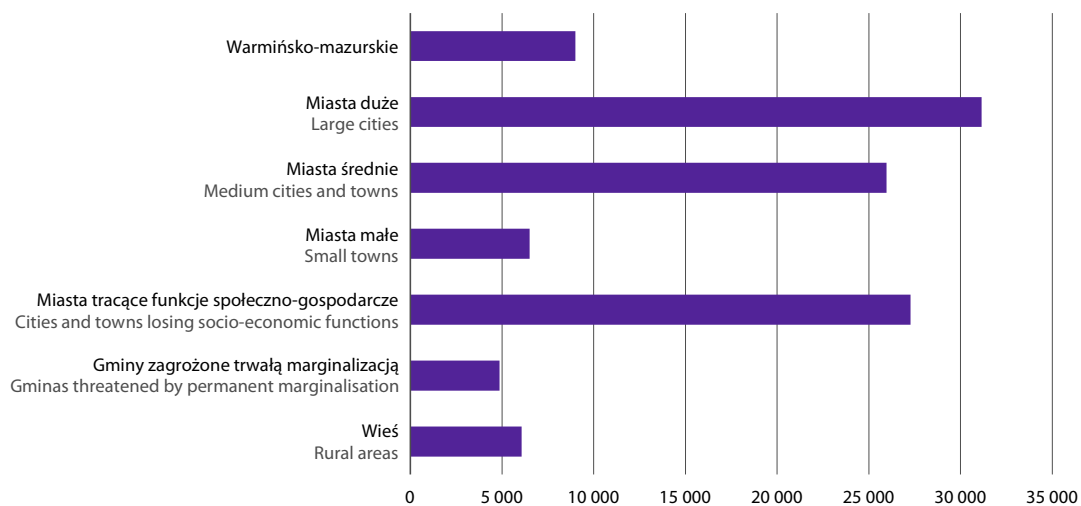
Wykres 93. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w 2023 r.
 Chart 93. Number of population per library establishment in 2023

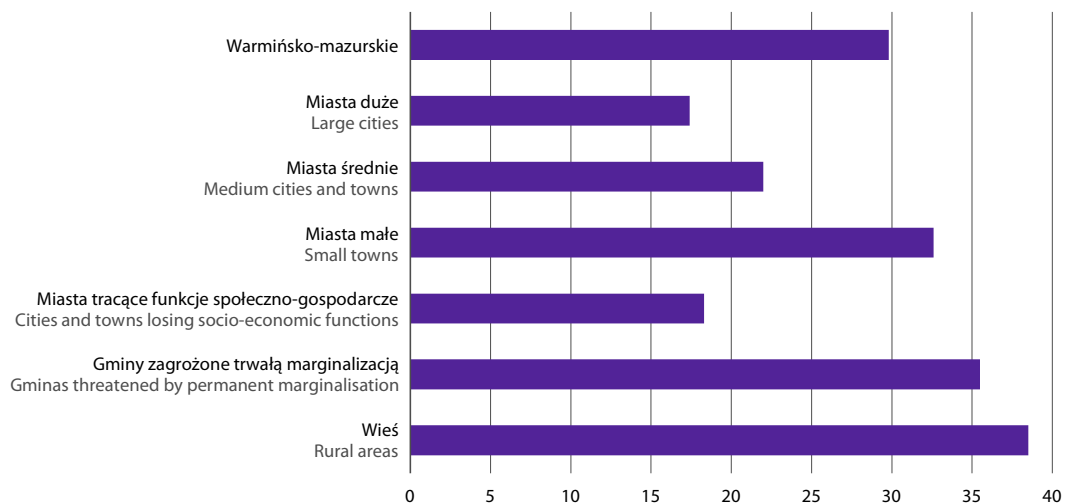
Mapa 66. Liczba ludności na 1 placówkę kultury w 2023 r.
 Map 66. Number of population per culture establishment in 2023

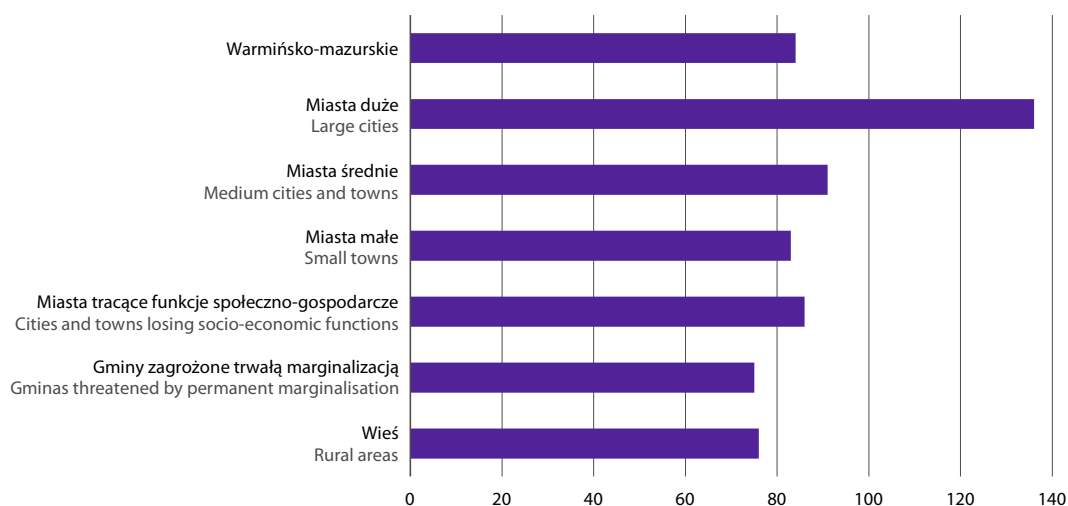
Wykres 94. Liczba ludności na 1 placówkę kultury w 2023 r.
 Chart 94. Number of population per culture establishment in 2023

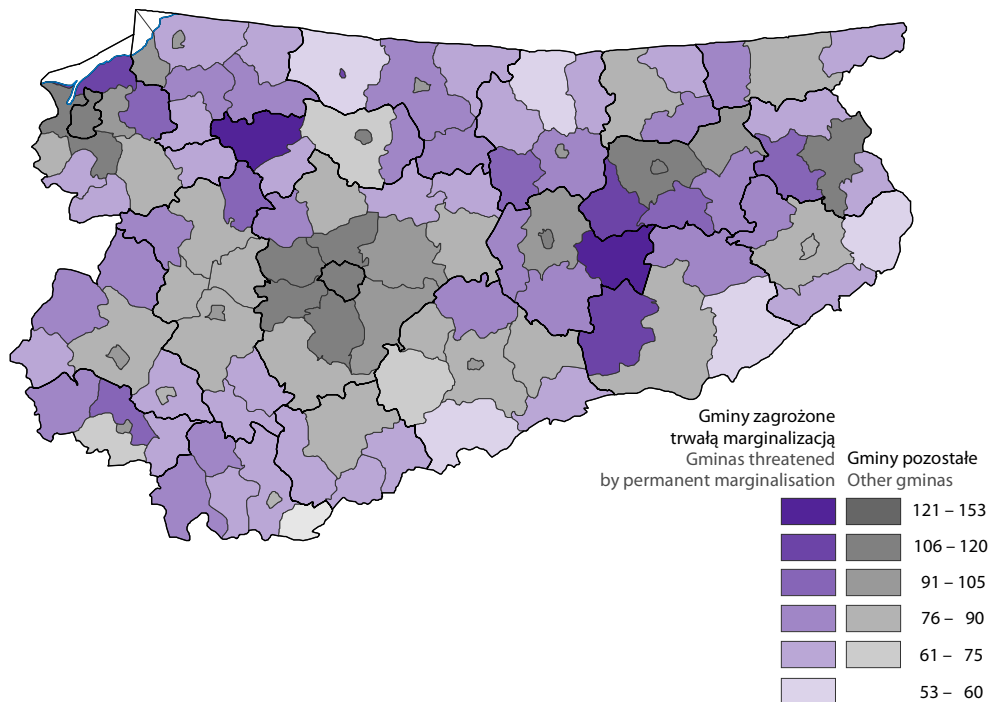
Wykres 95. Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 95. Bed places in tourist accommodation establishments per 1000 population in 2023

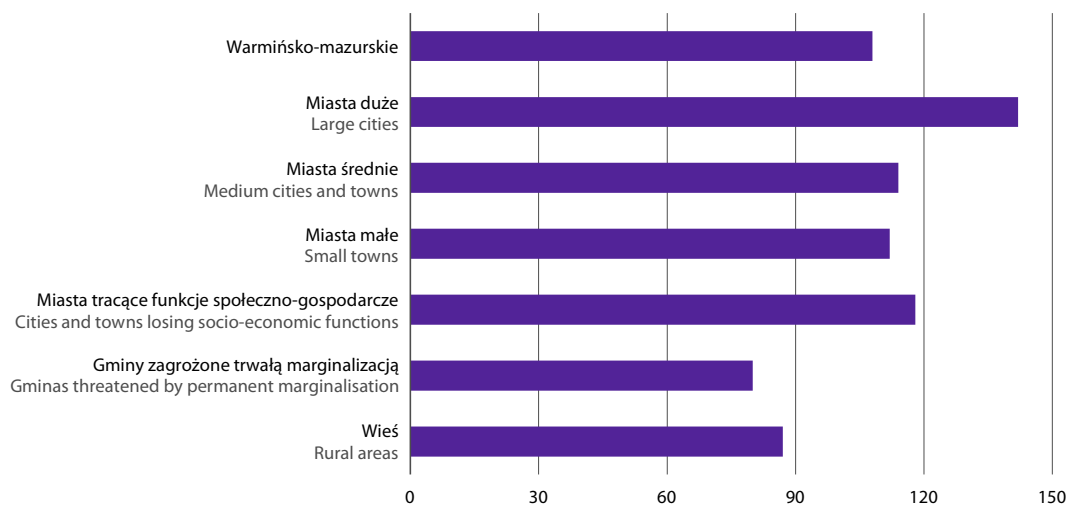
Wykres 96. Miejsca noclegowe przypadające na 1 turystyczny obiekt noclegowy w 2023 r.
 Chart 96. Bed places per 1 tourist accommodation establishments in 2023

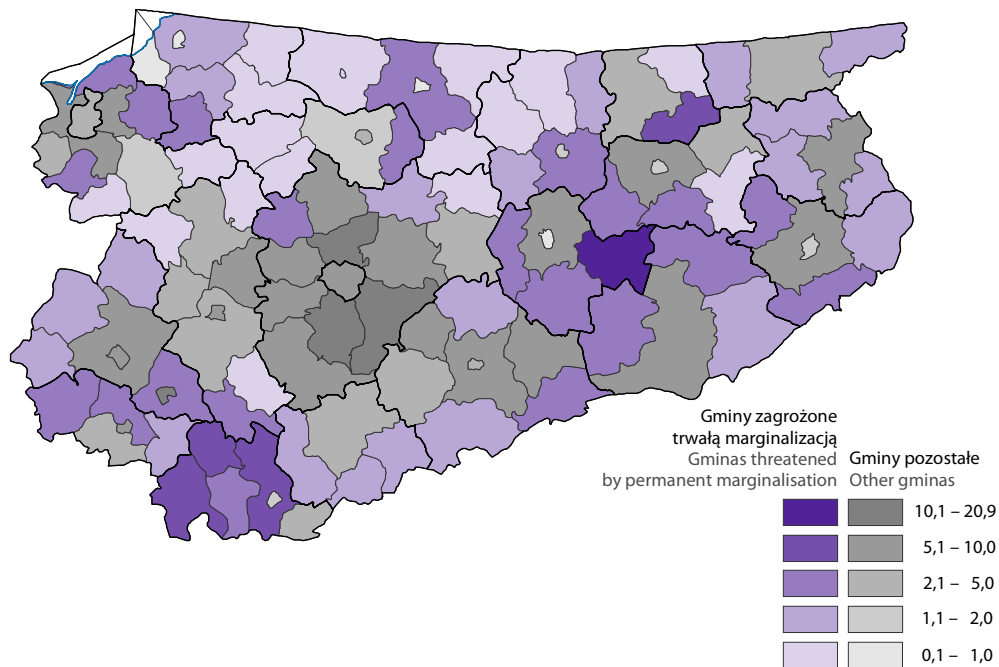
Mapa 67. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 ludności w 2023 r.
 Map 67. Number of entities of the national economy in the REGON register per 1000 population in 2023

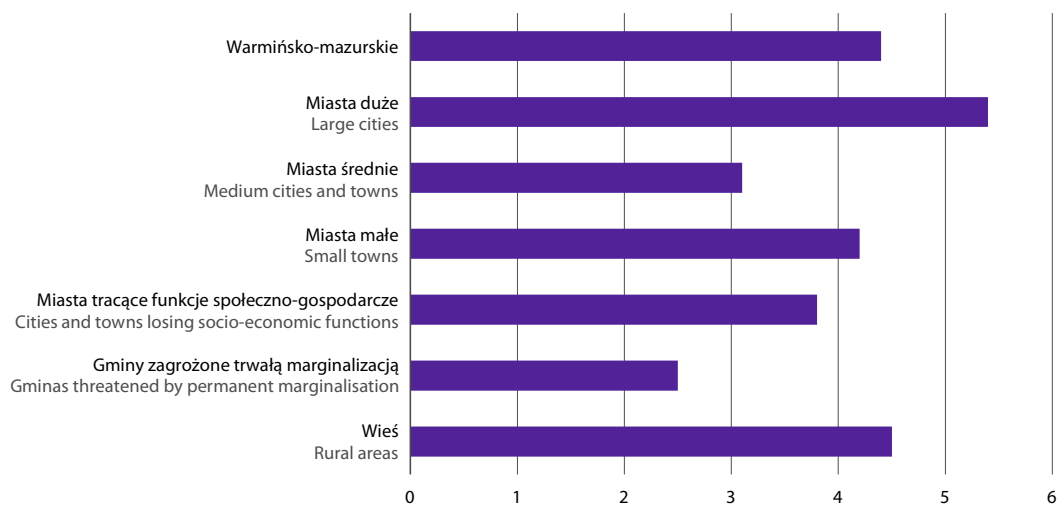
Wykres 97. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 97. Number of entities of the national economy in the REGON register per 1000 population in 2023

Mapa 68. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r.
 Map 68. Dwellings completed per 1000 population in 2023

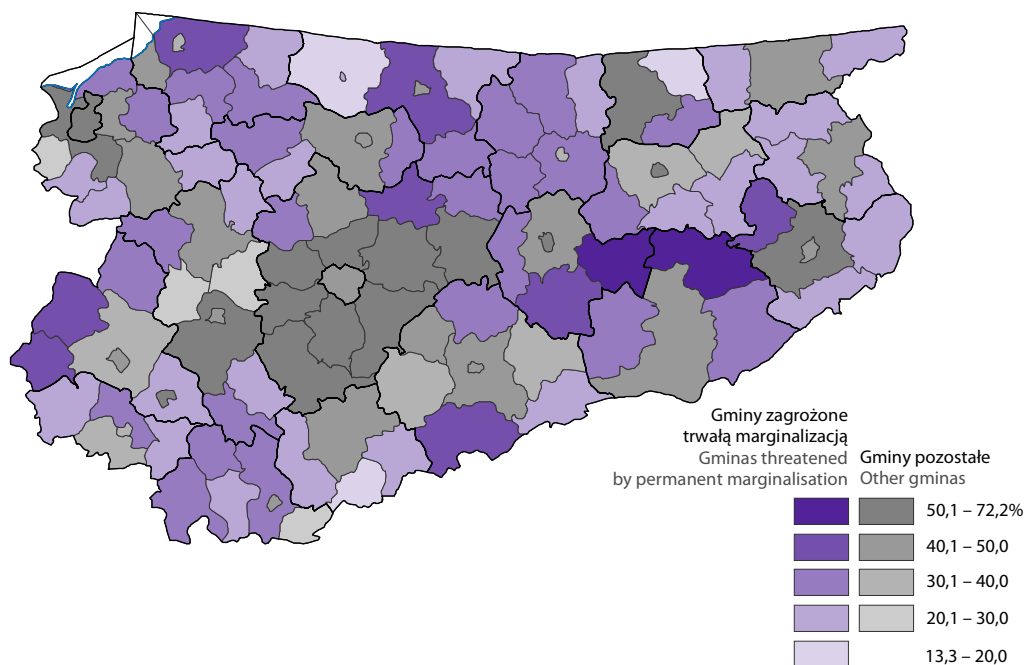

Wykres 98. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2023 r.
 Chart 98. Dwellings completed per 1000 population in 2023

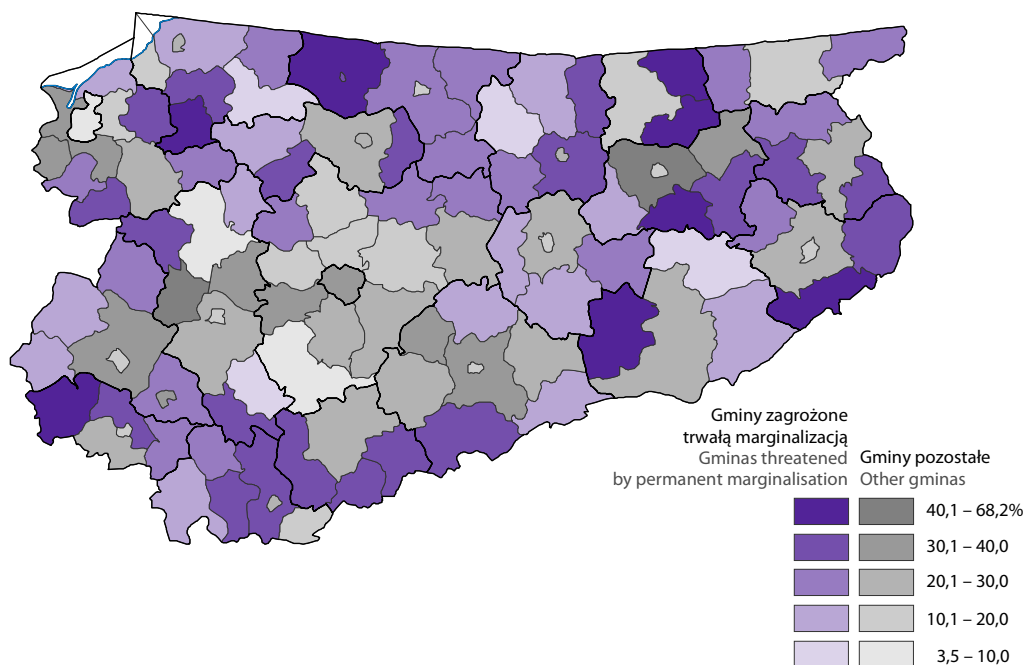
Mapa 69. Udział dochodów własnych budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dochodach ogółem w 2023 r.

Map 69. Share of own revenue of budgets of gminas and cities with powiat status in the total revenue in 2023

Mapa 70. Udział wydatków inwestycyjnych budżetów gmin i miast na prawach powiatu w wydatkach ogółem w 2023 r.

Map 70. Share of investment expenditure of budgets of gminas and cities with powiat status in the total expenditure in 2023

Wykres 99. Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem w 2023 r.

Chart 99. Share of the area covered by the applicable local spatial development plants in the total area in 2023

Wykres 100. Udział ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji w ludności ogółem w 2023 r.

Chart 100. Share of the population living in the revitalisation area in the total population in 2023

